

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Programový dokument OPŽP pro období 2007-2013

Verze 2
Schváleno EK 20.2.2012

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR

www.opzp.cz ■ Zelená linka: 800 260 500 ■ dotazy@sfzp.cz

OBSAH

ÚVOD	9
KAPITOLA 1. Současná ekonomická a sociální situace	14
1.1 <i>Zhodnocení výchozích dokumentů</i>	14
1.2 <i>Analýza ekonomické a sociální situace</i>	16
1.3 <i>SWOT ANALÝZA</i>	49
KAPITOLA 2. Popis zvolené strategie	53
2.1 <i>Globální cíl a specifické cíle</i>	53
2.2 <i>Ekonomické zdůvodnění strategie</i>	63
2.3 <i>Dopady OP Životní prostředí</i>	69
2.4 <i>Vazba OP Životní prostředí na strategické dokumenty</i>	70
2.5 <i>Vazba OP Životní prostředí na další finanční nástroje Společenství a operační programy</i>	71
2.6 <i>Absorpční kapacita</i>	72
2.7 <i>Ex ante hodnocení</i>	72
2.8 <i>SEA hodnocení</i>	76
2.9 <i>Uplatnění principu partnerství</i>	78
2.10 <i>Horizontální témata</i>	79
2.11 <i>Uplatňování principu partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP)</i>	80
KAPITOLA 3. Prioritní osy OP Životní prostředí.....	82
Prioritní osa 1 – ZLEPŠOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY A SNIŽOVÁNÍ RIZIKA POVODNÍ.....	85
Výchozí stav.....	85
Globální a specifické cíle prioritní osy.....	85
Strategie pro dosažení cílů	86
Předpokládané výsledky a dopady.....	87
Kategorizace oblastí podpory	88
Oblasti podpory	88
1.1 <i>Oblast podpory – Snížení znečištění vod</i>	88
1.2 <i>Oblast podpory – Zlepšení jakosti pitné vody</i>	91
1.3 <i>Oblast podpory – Omezování rizika povodní</i>	92
Programové indikátory	93
Vazby na jiné prioritní osy	95
Prioritní osa 2 – ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ A SNIŽOVÁNÍ EMISÍ.....	96
Výchozí stav.....	96

Globální a specifické cíle prioritní osy	97
Strategie pro dosažení cílů	97
Předpokládané výsledky a dopady	98
Kategorizace oblastí podpory	98
Oblasti podpory	98
2.1 <i>Oblast podpory – Zlepšení kvality ovzduší.....</i>	<i>99</i>
2.2 <i>Oblast podpory – Omezování emisí.....</i>	<i>100</i>
Programové indikátory	102
Vazby na jiné prioritní osy	103
Prioritní osa 3 – UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ ENERGIE	104
Výchozí stav.....	104
Globální a specifické cíle prioritní osy	104
Strategie pro dosažení cílů	105
Předpokládané výsledky a dopady.....	105
Kategorizace oblastí podpory	105
Oblasti podpory	105
3.1 <i>Oblast podpory – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny.....</i>	<i>106</i>
3.2 <i>Oblast podpory – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla.....</i>	<i>107</i>
Programové indikátory	109
Vazby na jiné prioritní osy	109
Prioritní osa 4 – ZKVALITNĚNÍ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A ODSTRAŇOVÁNÍ STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ	110
Výchozí stav.....	110
Globální a specifické cíle prioritní osy	110
Strategie pro dosažení cílů	110
Předpokládané výsledky a dopady.....	111
Kategorizace oblastí podpory	111
Oblasti podpory	112
4.1 <i>Oblast podpory – Zkvalitnění nakládání s odpady.....</i>	<i>112</i>
4.2 <i>Oblast podpory – Odstraňování starých ekologických zátěží</i>	<i>114</i>
Programové indikátory	117
Vazby na jiné prioritní osy	117
Prioritní osa 5 – OMEZOVÁNÍ PRŮMYSLOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ A SNIŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK	119
Výchozí stav.....	119

Globální a specifické cíle prioritní osy	119
Strategie pro dosažení cílů	119
Předpokládané výsledky a dopady	120
Kategorizace oblastí podpory	120
Oblasti podpory	120
5.1 <i>Oblast podpory – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik.....</i>	<i>121</i>
Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 5 jsou:	123
Programové indikátory	123
Vazby na jiné prioritní osy	123
Prioritní osa 6 – ZLEPŠOVÁNÍ STAVU PŘÍRODY A KRAJINY	124
Výchozí stav.....	124
Globální a specifické cíle prioritní osy	125
Strategie pro dosažení cílů	126
Předpokládané výsledky a dopady.....	127
Oblasti podpory	128
6.1 <i>Oblast podpory – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000.....</i>	<i>128</i>
6.2 <i>Oblast podpory – Podpora biodiverzity</i>	<i>129</i>
6.3 <i>Oblast podpory – Obnova krajinných struktur.....</i>	<i>131</i>
6.4 <i>Oblast podpory – Optimalizace vodního režimu krajiny.....</i>	<i>132</i>
6.5 <i>Oblast podpory – Podpora regenerace urbanizované krajiny.....</i>	<i>133</i>
6.6 <i>Oblast podpory – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod.....</i>	<i>135</i>
Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 6 jsou:	136
Programové indikátory	136
Vazby na jiné prioritní osy	137
Prioritní osa 7 – ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ A OSVĚTU	138
Výchozí stav.....	138
Globální a specifické cíle prioritní osy	138
Strategie pro dosažení cílů	138
Předpokládané výsledky a dopady.....	139
Kategorizace oblastí podpory	139
Oblasti podpory	139
7.1 <i>Oblast podpory – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací</i>	<i>139</i>
Vazby na jiné prioritní osy	142

Prioritní osa 8 – TECHNICKÁ POMOC	143
Výchozí stav.....	143
Globální a specifické cíle prioritní osy	143
Strategie pro dosažení cílů	143
Předpokládané výsledky a dopady.....	143
Kategorizace oblastí podpory	144
Oblasti podpory	144
<i>8.1 Oblast podpory – Technická pomoc při přípravě, implementaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí</i>	<i>144</i>
<i>8.2 Oblast podpory – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí.....</i>	<i>145</i>
Vazby na jiné prioritní osy	147
indikátory pro monitorování a hodnocení operačního programu	148
Programové indikátory.....	148
Úroveň programu	149
KAPITOLA 4. Implementační opatření.....	153
4.1 Implementace programu	153
4.2 Předkládání, hodnocení, výběr a schvalování projektů	157
4.3 Finanční řízení.....	160
4.4 Auditní systém - OP Životní prostředí.....	166
4.5 Monitorování	170
4.6 Hodnocení programu	173
4.7 Propagace.....	175
KAPITOLA 5. Finanční zajištění OP Životní prostředí.....	176
5.1 Nástroje pro dosažení cíle	176
5.2 Postup pro dosažení cíle	179
Seznam zkratk 182	
Přílohy 185	

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Regionální struktura HDP (ČR = 100).....	17
Tab. 2 Výroba elektrické energie a těžba uhlí.....	18
Tab. 3 Vývoj energetické náročnosti v letech 1995–2002 (změny v %)	18
Tab. 4 Základní statistika stavu a ochrany životního prostředí	20
Tab. 5 Emise skleníkových plynů ve srovnání s dalšími zeměmi EU	20
Tab. 6 Náklady do různých oblastí ochrany životního prostředí v roce 2003 – 2006	21
Tab. 7 Celkový veřejný dluh, vývoj v letech 2002 - 2005.....	22
Tab. 8 Plnění indikativních ukazatelů ve využití obnovitelných zdrojů energie.....	26
Tab. 9 Počty a výměra chráněných území v ČR.....	31
Tab. 10 Celková produkce odpadů v ČR v letech 2003 – 2006	33
Tab. 11 Rozsah kontaminovaných míst, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá, popřípadě je již ukončen.....	34
Tab. 12 Projektové žádosti v rámci opatření Priority 3 – OP Infrastruktura ke dni 31.12.2006.....	41
Tab. 13 Finanční alokace u opatření priority 3 – OP Infrastruktura	42
Tab. 14 Vybrané indikátory za Prioritu 3 OP Infrastruktura k 31.12.2006	43
Tab. 15 Alokační FS na životní prostředí	45
Tab. 16 Projekty r. 2004	45
Tab. 17 Schválené žádosti v r. 2005	46
Tab. 18 Schválené žádosti v r. 2006	46
Tab. 19 Čerpání prostředků z ISPA/ Fondu soudržnosti k 31.8.2006.....	47
Tab. 20 Indikativní odhad finančních nákladů na roky 2007 – 2013	69
Tab. 21 Rozdělení finanční alokace pro prioritní osy OP Životní prostředí	84
Tab. 22 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 1 do jednotlivých oblastí podpory	88
Tab. 23 Indikátory Prioritní osy 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	94
Tab. 24 Hodnoty vybraných indikátorů.....	96
Tab. 25 Procento plnění národních emisních stropů	97
Tab. 26 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 2 do jednotlivých oblastí podpory	98
Tab. 27 Indikátory Prioritní osy 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí.....	102
Tab. 28 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 3 do jednotlivých oblastí podpory	106
Tab. 29 Indikátory Prioritní osy 3 – Udržitelné využívání zdrojů energie.....	109

Tab. 30 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 4 do jednotlivých oblastí podpory	112
Tab. 31 Indikátory Prioritní osy 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	117
Tab. 32 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 5 do jednotlivých oblastí podpory	120
Tab. 33 Indikátory Prioritní osy 5 – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik.....	123
Tab. 34 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 6 do jednotlivých oblastí podpory	128
Tab. 35 Indikátory Prioritní osy 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny.....	136
Tab. 36 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 7 do jednotlivých oblastí podpory	139
Tab. 37 Indikátory Prioritní osy 7 – Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu.....	142
Tab. 38 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 8 do jednotlivých oblastí podpory	144
Tab. 39 Indikátory Prioritní osy 8 – Technická pomoc	146
Tab. 40 Kontextové indikátory	149
Tab. 41 Indikátory na úrovni programu.....	150
Tab. 42 Výdaje související s Lisabonským programem.....	152
Tab. 43 OP Infrastruktura - Stav čerpání finančního plánu ERDF– Priorita 3 k 08/2007 (v EUR).....	180
Tab. 44 Rozdělení zdrojů na časové úseky (roky) a jednotlivé zdroje	180
Tab. 45 Finanční požadavky vyplývající z analýzy OP Životní prostředí (mil. EUR) ..	181

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Celkové emise skleníkových plynů v letech 1990–2006	19
Obr. 2 Podíl malých a mobilních zdrojů na celkových emisích v roce 2006.....	23
Obr. 3 Vývoj emisí okyselujících látek v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2004 (pro skupiny zemí EU k dispozici údaje jen do roku 2002).....	24
Obr. 4 Vývoj emisí prekurzorů ozonu v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2003 (pro skupiny zemí EU k dispozici údaje jen do roku 2002).....	24
Obr. 5 Vývoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie	25
Obr. 6 Vypouštěné a zpoplatněné znečištění v letech 1990 – 2006	28
Obr. 7 Vývoj cen vodného a stočného v letech 1998-2005	30
Obr. 8 Mapa starých ekologických zátěží v České republice.....	35
Obr. 9 Finanční objem projektových žádostí k alokaci 2004-2006.....	42

ÚVOD

OP Životní prostředí byl vypracován Ministerstvem životního prostředí na základě usnesení vlády ČR č. 175 ze dne 22. února 2006 k návrhu Národního rozvojového plánu České republiky pro léta 2007-2013. Prostřednictvím OP Životní prostředí je implementována priorita „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“ Národního strategického referenčního rámce ČR 2007-2013 (NSRR), který prostřednictvím svých dvou priorit „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“ a „Zlepšení dostupnosti dopravou“ realizuje strategický cíl NSRR „Atraktivní prostředí“. Východiskem pro tyto priority NSRR byla prioritní osa „Životní prostředí a dostupnost“ Národního rozvojového plánu pro období 2007-2013.

Globálním cílem OP Životní prostředí je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako jednoho ze základních principů udržitelného rozvoje. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel státu a zvyšuje atraktivitu území pro život, práci a investice. Důsledkem investiční atraktivity je zvyšování nejen zaměstnanosti, ale zejména konkurenceschopného udržitelného hospodářského růstu v regionech.

Strategickým cílem OP Životní prostředí je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako základního principu udržitelného rozvoje se zaměřením na plnění požadavků právních předpisů ES v oblasti životního prostředí a požadavků vyplývajících z dalších mezinárodních závazků České republiky. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel a zároveň přispívá ke zvyšování atraktivity území pro život, práci a investice. Konečným výsledkem investiční atraktivity území je zvyšování zaměstnanosti a konkurenceschopného udržitelného hospodářského růstu v jednotlivých regionech. Ochrana a kvalita životního prostředí jsou také zásadními tématy v rámci realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v programovém období 2007-2013. Zvyšování přitažlivosti členských zemí, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně nabízených služeb a zachováním či navýšením jejich potenciálu v oblasti životního prostředí je jedním z nejdůležitějších prvků Strategických obecných zásad Společenství na období 2007-2013¹.

OP Životní prostředí vytváří rámec pro přípravu projektů, které mohou být spolufinancovány ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, jejichž globálním cílem je zlepšit stav jednotlivých složek životního prostředí a podpořit tak udržitelný rozvoj, dlouhodobou konkurenceschopnost a zaměstnanost v regionech v rámci cíle Konvergence politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU.

Jednotlivé prioritní osy a oblasti podpory obsažené v OP Životní prostředí vycházejí zejména ze:

- Strategie udržitelného rozvoje České republiky, schválené usnesením vlády č. 1242 ze dne 8. prosince 2004,
- Státní politiky životního prostředí České republiky pro období 2004-2010, schválené usnesením vlády č. 235 ze dne 17. března 2004,
- Zprávy OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí České republiky, publikované dne 11. října 2005,

¹ Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines, 2007-2013 – COM(2005) 0299, Brussels 05. 07. 2005

- Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů ES v oblasti životního prostředí, schválené usnesením vlády č. 594 ze dne 18. června 2003,
- usnesení vlády č. 1571 ze dne 7. prosince 2005 ke Zprávě o vyhodnocení a aktualizaci Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů Evropských společenství v oblasti životního prostředí

a jsou v souladu s dlouhodobými strategickými cíli následujících dokumentů:

- Strategie hospodářského růstu České republiky, schválené usnesením vlády č. 1500 ze dne 16. listopadu 2005,
- Národní rozvojový plán České republiky na léta 2007-2013, který vláda vzala na vědomí usnesením č. 175 ze dne 22. února 2006,
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013, který vzala vláda na vědomí usnesením č. 684 ze dne 7. 6. 2006,
- Národní Lisabonský program 2005-2008 (Národní program reformy České republiky), schválený usnesením vlády č. 1200 ze dne 14. září 2005,
- Rámec udržitelné spotřeby a výroby v České republice, schválený Radou vlády pro udržitelný rozvoj dne 14. června 2005,
- Dlouhodobé základní směry výzkumu, schválené usnesením vlády č. 661 ze dne 1. června 2005.

V mezinárodním měřítku operační program vychází především z:

- Implementačního plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji,
- Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie,
- 6. Akčního programu ES pro životní prostředí,
- Lisabonské strategie,
- tématických strategií EU,
- Strategických obecných zásad Společenství.

Cíle a oblasti podpory stanovené v rámci jednotlivých prioritních os vycházejí z národních strategických a koncepčních materiálů v dané oblasti, reflektujících i integrační dimenzi EU a širší mezinárodní souvislosti (Strategie ochrany před povodněmi pro území České republiky, Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice, Národní program snižování emisí, Národní implementační plán Stockholmské úmluvy, Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR, Státní program ochrany přírody a krajiny, Státní program environmentálního vzdělávání a osvěty ČR a další), které jsou uvedeny v textu v rámci jednotlivých prioritních os.

OP Životní prostředí předpokládá čerpání finanční podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a z prostředků Fondu soudržnosti (FS). Pro předpokládané objemy prostředků EU bude nutné zajistit dostatečné národní veřejné spolufinancování (SFŽP, státní rozpočet, prostředky obcí, měst a krajů) a národní soukromé zdroje.

Priority České republiky pro čerpání finanční podpory z fondů Evropské unie v oblasti životního prostředí jsou v první řadě dány závazky, které vyplývají z Přístupové smlouvy a z příslušných přechodných období, z implementačních úkolů environmentální legislativy a strategických dokumentů Evropské unie a České republiky a cíle dosáhnout do roku 2013 m.j. i úroveň HDP na 1 obyvatele na úrovni průměru Evropské unie.

Závazky České republiky v oblasti životního prostředí a jejich plnění jsou předmětem usnesení vlády č. 594 ze dne 18. června 2003 k „Rámcové strategii financování investic na zajištění implementace právních předpisů ES v oblasti životního prostředí“ a usnesení vlády č. 1571 ze dne 7. prosince 2005 ke „Zprávě o vyhodnocení a aktualizaci Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů Evropských společenství v oblasti životního prostředí“ na období let 2001-2010.

Usnesením vlády č. 1500 ze dne 16. listopadu 2005 byla schválena „Strategie hospodářského růstu ČR“, v níž byly identifikovány finanční náklady na investice do životního prostředí pro programovací období 2007-2013 v celkové výši 413,47 mld. Kč. Předpokládané financování z evropských fondů celkem činí 4 917,9 mil. EUR.

OP Životní prostředí svým zaměřením navazuje na OP Infrastruktura, který byl realizován v programovém období 2004-2006.

Předkládaný programový dokument se skládá z úvodu a 5 kapitol. Úvodní část vymezuje cíle a rámec podpory v rámci OP Životní prostředí. Kapitola 1 obsahuje analýzu současné situace v oblasti životního prostředí České republiky, která vyúsťuje v analýzu silných a slabých stránek. Kapitola 2 vymezuje strategii pro řešení identifikovaných problémů, včetně provázání OP Životní prostředí s jinými strategickými dokumenty. V kapitole 3 jsou podrobněji charakterizovány jednotlivé prioritní osy včetně oblastí podpory a v přehledu uvedeny indikátory. Kapitola 4 popisuje implementační opatření (řízení a kontrola, provádění plateb, monitorování a hodnocení). Kapitola 5 definuje finanční zajištění operačního programu.

Na základě analýzy sektoru životního prostředí pro období 2007-2013 byly stanoveny následující prioritní osy:

- zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní,
- zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí,
- udržitelné využívání zdrojů energie,
- zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží,
- omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik,
- zlepšování stavu přírody a krajiny,
- rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu.

Rozvojová strategie představená v operačním programu byla připravena na základě principu partnerství. V procesu přípravy dokumentu byla ustavena Pracovní skupina OP Životní prostředí, ve které byli zapojeni zástupci krajů, zainteresovaných ministerstev (např. Ministerstva financí, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva dopravy, Ministerstva zemědělství), veřejnosti, nevládních organizací a dalších zúčastněných subjektů. Programový dokument OP je koncipován tak, aby byla zaručena rovnost příležitostí mezi muži a ženami pro všechny navržené oblasti programu.

Na přípravě operačního programu se podílela řada odborníků. V rámci přípravy OP Životní prostředí se uskutečnilo 5 pracovních seminářů, kterých se zúčastnili zejména zpracovatelé jednotlivých částí operačního programu z Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí. Tři seminářů se zúčastnili i zpracovatelé hodnocení ex-ante a strategického posuzování vlivů na životní prostředí (SEA). Cílem seminářů bylo průběžně diskutovat a připomínkovat návrhy celkové koncepce operačního programu a jednotlivých

prioritních os v souladu s uplatňováním principu partnerství dle článku 11 obecného nařízení a informovat zpracovatele o dalším postupu přípravy operačního programu (viz kap. 2.8). Během května a října 2006 byla uskutečněna dvě meziresortní připomínková řízení k návrhu OP Životní prostředí. Došlé připomínky z těchto řízení byly řádně vypořádány. V rámci hodnocení SEA proběhla dvě veřejná projednání.

Pro zajištění logické návaznosti a vymezení vazeb a překryvů s jinými operačními programy probíhaly konzultace se zpracovateli těchto programů.

OP Životní prostředí byl připraven v souladu s relevantními nařízeními Rady (ES):

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999;

Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94;

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999;

Nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.

OP Životní prostředí je plně v souladu s usnesením vlády ČR č. 175/2006 (k Návrhu Národního rozvojového plánu České republiky na léta 2007 - 2013) ze dne 22. února 2006, v němž vláda ukládá ministru životního prostředí zajistit výkon funkce řídicího orgánu OP Životní prostředí a zajistit plnou funkčnost tohoto orgánu do 31. prosince 2006 nebo okamžiku předložení operačního programu Evropské komisi, bude-li předcházet.

OP Životní prostředí plně respektuje genderovou problematiku, rovné příležitosti pro občany s handicapem a rovné zapojení etnických skupin.

Cíle a charakter projektů OP Životní prostředí směřují k reálnému zlepšování jednotlivých složek životního prostředí a tím i ke zmenšování rizik z životního prostředí. Zlepšené životní prostředí je pak velkým přínosem především pro citlivé skupiny obyvatel, kam patří děti, ženy a lidé s handicapem.

Cíle OP a projekty jsou často směřovány do regionů s vysokou nezaměstnaností a jsou tak dobrou příležitostí pro řešení nezaměstnanosti, včetně členů romské komunity. Charakter stavebních prací a prací v krajině umožňuje zaměstnávání i skupiny jinak obtížně zaměstnatelného obyvatelstva.

Technické parametry předkládaných projektů budou vyhodnocovány z hlediska naplnění genderové problematiky, zohlednění specifických požadavků občanů s handicapem a potřeb žen, i jako skupin snadno zranitelných obyvatel.

OP Životní prostředí bude podporovat aktivity iniciativy „Regiony pro hospodářskou změnu“, která byla nabídnuta členským státům, regionům i městům jako pomoc při zavádění obnovené Lisabonské agendy prostřednictvím akcí zaměřených na ekonomickou modernizaci. Iniciativa

hodlá čerpat ze zkušeností a osvědčené praxe mimořádně výkonných regionů a předávat tyto informace regionům, které chtějí posílit svůj regionální růst a snížit tak stávající rozdíly mezi regiony. Kromě toho hodlá iniciativa tuto výměnu zkušeností spojit více se zaváděním hlavních konvergenčních programů a programů pro konkurenceschopnost. Bude fungovat prostřednictvím mechanismů pro meziregionální spolupráci a programů pro rozvoj měst v rámci cíle územní spolupráce, aby se tak urychlilo využívání dobrých nápadů.

Pro dosažení co nejlepších výsledků této iniciativy OP Životní prostředí umožní v rámci principu partnerství účast zástupce sítí jako pozorovatele v Monitorovacím výboru OP Životní prostředí a v případě potřeby poskytne všechny potřebné informace, které by se mohly týkat aktivit realizovaných v Regionech pro hospodářskou změnu.

Řídící orgán v případě podpory velkým podnikům zajistí od daného příjemce podpory prohlášení/záruku, že podpora nebude použita k investicím spojeným s přemístěním výrobních zařízení a zařízení pro poskytování služeb mezi členskými státy EU.

V rámci OP Životní prostředí bude sledován poměr podpory pro malé a střední podniky, který by neměl být menší jak 70 % oproti velkým podnikům. Velikost podniku je určována dle nařízení Komise (ES) č. 364/2004 ze dne 25. února 2004.

U akcí podporovaných z OP Životní prostředí bude žadateli tam, kde je to vhodné, doporučováno postupovat při stanovování technických kvalifikačních předpokladů podle §56 odst. 5 zákona č. 137/2006 o veřejných zakázkách v platném znění (vyžadovat po zhotoviteli doklad o registraci v systému řízení a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS) nebo certifikát řízení z hlediska ochrany životního prostředí vydaného podle českých technických norem).

KAPITOLA 1. Současná ekonomická a sociální situace

1.1 Zhodnocení výchozích dokumentů

Národní rozvojový plán pro období 2007 – 2013

Cílem Národního rozvojového plánu, který byl zpracován pro období 2007-2013, je vytváření předpokladů pro udržitelný hospodářský růst a zaměstnanost prostřednictvím posilování konkurenceschopnosti, a to v závislosti na rozdílných potřebách a podmínkách jednotlivých regionů v České republice. V uvedeném období bude Česká republika usilovat o konvergenci ke standardům Evropské unie (HDP/obyvatele, zaměstnanost, infrastruktura, inovace a znalostní ekonomika), přičemž se stane konkurenceschopnou a výkonnou ekonomikou, a to nejen v rámci EU. Intervence mají v rámci této strategie přednostně směřovat na:

- zlepšování atraktivity státu a jeho regionů prostřednictvím rozvoje a zkvalitňování infrastruktury,
- podporu podnikání, inovací a znalostní ekonomiky posilováním výzkumných kapacit, technologického rozvoje, vzdělávacích aktivit, infrastruktury pro podnikání a inovačních sítí včetně využívání nových informačních technologií,
- tvorbu a zkvalitňování pracovních míst prostřednictvím investic do vzniku nových aktivit a rozvoje lidských zdrojů,
- dlouhodobě udržitelný rozvoj ve všech třech jeho dimenzích, tj. environmentální, ekonomické a sociální,
- zvýšení ekonomické výkonnosti cestovního ruchu využitím a dalším rozvojem dostupného potenciálu.

Jedním z faktorů definovaných v Národním rozvojovém plánu, který přispívá ke konkurenceschopnosti České republiky, je zajištění kvalitního fyzického prostředí, což předpokládá ochranu a zlepšování kvality životního prostředí a dostupnost území, existenci dopravních a komunikačních spojení a napojení. To vedlo ke stanovení prioritní osy „Životní prostředí a dostupnost“ a jejích dvou priorit – ochrana a zlepšení kvality životního prostředí a zlepšení dostupnosti dopravou.

Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013

Národní strategický referenční rámec vychází z Národního rozvojového plánu a jeho cílem je přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Jednou z priorit NSRR je priorita „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“, k jejímuž naplnění přispěje OP Životní prostředí.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky

Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2004-2014), tj. takového rozvoje, který zajistí rovnováhu ekonomického, sociálního a environmentálního rozvoje společnosti, je koncipována jako konsensuální rámec pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů). Základní časový horizont strategie je rok 2014, některé cíle však míří až do r. 2030, případně i dále podle povahy dané oblasti (například energetika). Je důležitým východiskem pro strategické rozhodování v rámci jednotlivých resortů, pro regionální a mezinárodní spolupráci, i pro meziresortní spolupráci a spolupráci se zájmovými skupinami při naplňování světových cílů v oblasti udržitelného

rozvoje (Místní Agenda 21, Rozvojové cíle tisíciletí, Implementační plán Světového summitu o udržitelném rozvoji) a také společných cílů Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie.

Základní role Strategie udržitelného rozvoje je včas upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit udržitelný rozvoj České republiky, a iniciovat opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad a co nejefektivněji řešit jejich eventuální důsledky, a také zajistit účast České republiky na řešení regionálních a světových problémů nedostatečného ekonomického růstu, sociální soudržnosti a stavu životního prostředí.

Národní Lisabonský program

Národní Lisabonský program 2005 – 2008 (Národní program reform – NPR), který zpracoval Úřad vlády ve spolupráci s relevantními resorty a zájmovými skupinami, stanoví priority a opatření ČR pro dané období v oblasti makroekonomické, mikroekonomické a zaměstnanosti s cílem dosáhnout vyššího hospodářského růstu a zaměstnanosti při respektování principů udržitelného rozvoje. Realizace NPR přispěje k naplňování cílů revidované Lisabonské strategie. Podkladem pro zpracování programu byly Integrované směry EK pro růst a pracovní místa pro léta 2005 – 2008. OP Životní prostředí přispěje k naplňování cílů jak v makroekonomické, tak i mikroekonomické oblasti (např. ke snižování materiálové a energetické náročnosti či podpoře environmentálních technologií).

Státní politika životního prostředí České republiky

Státní politika životního prostředí ČR (SPŽP) pro období 2004 – 2010, schválená vládou České republiky v březnu 2004, vymezila konsensuální rámec pro dlouhodobé a střednědobé směřování vývoje environmentálního rozměru udržitelného rozvoje České republiky. Realizace OP Životního prostředí přispěje k realizaci cílů v prioritních oblastech SPŽP, které jsou:

- ochrana přírody, krajiny a biologické rozmanitosti,
- udržitelné využívání přírodních zdrojů (vč. vody), materiálové toky a nakládání s odpady,
- životní prostředí a kvalita života (snižování zátěže toxickými kovy, snižování zátěže ovzduší emisemi, hluk, omezování průmyslového znečištění a rizik),
- ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění.

SPŽP stanoví cíle a opatření nejen ve svých prioritních oblastech, ale i v jednotlivých odvětvových politikách, jako jsou např. energetika, průmysl a obchod, zemědělství, lesní hospodářství, vodní hospodářství, doprava a turistika.

SPŽP vychází zejména ze 6. Akčního programu ES pro životní prostředí (6. EAP) a jeho priorit, kterými jsou změna klimatu, příroda a biodiverzita, životní prostředí a kvalita života, přírodní zdroje a odpady. Je zřejmé, že prioritní oblasti SPŽP jsou tak zcela kompatibilní s prioritami stanovenými v 6. EAP.

Strategie hospodářského růstu České republiky

Strategie hospodářského růstu České republiky (SHR), schválená v listopadu 2005, rozpracovává ekonomický pilíř Strategie udržitelného rozvoje ČR v kontextu plnění závazků z Lisabonské strategie. Strategie byla jedním ze základních dokumentů pro zpracování Národního rozvojového plánu na roky 2007 – 2013, pro nastavení priorit pro čerpání

finančních prostředků z fondů a programů Evropské unie, pro vytvoření nejlepších možných podmínek pro ekonomické aktivity podnikatelské obce, pro zlepšení výkonnosti ekonomiky při zachování a zlepšování standardů ochrany životního prostředí a zdraví obyvatelstva.

SHR se soustředí na 5 prioritních oblastí:

1. institucionální prostředí pro podnikání,
2. zdroje financování,
3. infrastruktura,
4. rozvoj lidských zdrojů,
5. výzkum, vývoj a inovace.

1.2 Analýza ekonomické a sociální situace

Česká republika je vnitrozemským státem o rozloze 78 866 km² ležícím uprostřed mírného pásu severní polokoule ve střední části Evropy. Česká republika má společné hranice s Polskem, Německem, Rakouskem a Slovenskem. Územím České republiky prochází hlavní rozvodí oddělující úmoří Severního, Baltského a Černého moře. Hlavní říční toky jsou Labe, Vltava, Morava, Dyje, Odra a Opava. Střední nadmořská výška je 430 m. Lesy, převážně jehličnaté, zaujímají 33 % celkové rozlohy ČR a nejrozšířenějším typem půd jsou hnědé půdy. Území České republiky se administrativně dělí na 13 krajů a hl.město Prahu.

V roce 2007 dosáhl počet obyvatelstva 10,33 mil. obyvatel, což je počet stabilizovaný a mírně rostoucí prodloužením střední délky života a mírným nárůstem přistěhovalců (Ukrajina, Slovensko, Vietnam atd.). Počet narozených dětí na jednu ženu dosáhl v roce 2007 hodnoty 1,4. Průměrná hustota zalidnění je cca 130 obyv./km², přičemž v některých zemědělských oblastech klesá vzhledem ke stěhování mladších obyvatel do středních a větších měst. Podíl městské populace se pohybuje kolem 70 % a počet obcí se statutem města je 529 (rok 2006).

Očekávaná střední délka života při narození se dlouhodobě zvyšuje, což lze přisoudit zejména vyšší kvalitě zdravotní péče, ale i zlepšení stavu životního prostředí v některých regionech, změně životního stylu obyvatelstva a postupné změně spotřebitelských vzorců – v roce 2005 byla pro ženy 79,1 let a pro muže 72,9 let, zatím co v sedmdesátých letech se pohybovala pro ženy kolem 73 let a pro muže kolem 67 let. Výdaje na zdravotnictví se od poloviny 90. let pohybují kolem 7 % HDP.

Reálný růst hospodářství je poměrně vysoký – v roce 2004 byl růst HDP 4,6 % a v roce 2006 již 6,4 %. Inlace je dlouhodobě nízká a stabilní. Sledovaný inflační cíl pro nejbližší období je 3 %. S vysokým podílem průmyslu na HDP (kolem 30 %) souvisí vysoká materiálová a energetická náročnost tvorby HDP.

Regionální struktura tvorby HDP je výrazně asymetrická - analýzou regionálních údajů lze vyvodit, že Praha je výjimečný region a její odstup od ostatních regionů se neustále zvyšuje, současně se však po vyloučení Prahy zvyšovaly rovněž regionální rozdíly mezi kraji. Rozdělíme-li si kraje na skupiny více a méně prosperujících podle tempa ekonomického růstu a průměrné ekonomické úrovně, mezi vítěze patří vedle Prahy ještě kraje Středočeský, Vysočina, Královehradecký, Jihomoravský a Plzeňský, na opačném pólu se nacházejí kraje Karlovarský, Moravskoslezský, Ústecký, Liberecký, Zlínský a Olomoucký. Jako upadající se např. podle Národního strategického referenčního rámce ČR určují kraje Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský. Ačkoliv ve všech krajích HDP na obyvatele rostl, s výjimkou Prahy a krajů Středočeského, Vysočiny a Královehradeckého, byl tento růst nižší než celorepublikový průměr.

V přepočtu na jednoho obyvatele je HDP v hl. městě Praze asi 2,5krát vyšší než v ostatních regionech. Podobná disparita je v oblasti mezd, což ovlivňuje schopnost domácností na vesnicích a malých městech méně prosperujících regionů platit více za komunální služby (komunální odpad, vodné a stočné, teplo z CZT a pod.). Peněžní příjmy domácností rostou od roku 2000 průměrným tempem 4,5% ročně. Obecná míra nezaměstnanosti se pohybuje v posledních letech kolem 8 % (7,9 % v roce 2005), přičemž existují výrazné rozdíly podle krajů – v hl. městě Praze je nezaměstnanost trvale nejnižší, nezaměstnaností dlouhodobě nejpostiženějšími regiony jsou kraj Ústecký a zvláště pak kraj Moravskoslezský.

Tab. 1 Regionální struktura HDP (ČR = 100)

Území / Region	2001	2002	2003	2004	2005
ČESKÁ REPUBLIKA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
PRAHA	23,6	23,8	23,9	23,9	24,0
STŘEDOČESKÝ KRAJ	10,2	10,5	10,5	10,4	10,4
JIHOZÁPAD	10,6	10,5	10,5	10,6	10,6
Jihočeský kraj	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
Plzeňský kraj	5,1	4,9	5,0	5,2	5,2
SEVEROZÁPAD	8,7	8,8	9,0	8,9	8,8
Karlovarský kraj	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3
Ústecký kraj	6,4	6,4	6,6	6,6	6,5
SEVEROVÝCHOD	12,8	12,7	12,4	12,3	12,2
Liberecký kraj	3,7	3,7	3,4	3,3	3,3
Královéhradecký kraj	5,0	4,9	4,8	4,8	4,8
Pardubický kraj	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1
JIHOVÝCHOD	14,7	14,5	14,6	14,4	14,4
Vysočina	4,4	4,3	4,3	4,2	4,2
Jihomoravský kraj	10,3	10,2	10,3	10,2	10,2
STŘEDNÍ MORAVA	9,7	9,7	9,6	9,5	9,5
Olomoucký kraj	4,9	4,9	4,8	4,9	4,9
Zlínský kraj	4,8	4,8	4,8	4,6	4,6
MORAVSKOSLEZSKO	9,7	9,5	9,6	10,0	10,0

Zdroj: ČSÚ

Pro hospodářství České republiky je charakteristická poměrně vysoká **energetická a materiálová náročnost tvorby HDP**. Celková materiálová spotřeba od počátku 90. let klesá z cca 600 kg/1000 Kč HDP na 300 kg/1000 Kč HDP. Výroba elektrické energie vzrůstala v posledních letech zejména vzhledem k rostoucímu vývozu - ČR patřila mezi největší vývozce elektrické energie v EU (vývoz jako relativní podíl výroby), viz Tab. 2. Těžba uhlí zůstává na zhruba stejné úrovni, přičemž větší podíl (kolem 80%) představuje hnědé uhlí určené pro výrobu tepla a elektrické energie.

Tab. 2 Výroba elektrické energie a těžba uhlí

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výroba elektrické energie (mil. kWh)	74 647	76 348	83 277	84 333	82 579	84 361
Dovoz (měřený)	9 380	9 502	10 086	9 776	12 351	11 466
Vývoz (měřený)	18 919	20 889	26 299	25 493	24 985	24 097
Tuzemská spotřeba	53 775	53 581	54 781	56 388	57 664	59 421
Odbytová těžba uhlí (tis. t)						
černého uhlí	14 808	14 097	13 353	14 648	12 778	13 017
hnědého uhlí	51 036	48 834	49 920	47 840	48 658	48 915
Brikety hnědouhelné (tis. t)	280	302	314	300	301	345
Koks (tis. t)	3 682	3 073	3 243	3 209	2 839	3 272

Zdroj: ČSÚ, ČGS - Geofond

Postupně dochází k snižování energetické náročnosti, i když ve srovnání s ostatními zeměmi EU, zejména EU 15, je energetická náročnost stále vysoká. Dá se tedy předpokládat, že v ČR existuje značný potenciál pro další snižování energetické náročnosti. Vývoj energetické náročnosti pro Českou republiku, některé okolní státy a skupiny států je uveden v Tab. 3.

Tab. 3 Vývoj energetické náročnosti v letech 1995–2002 (změny v %)

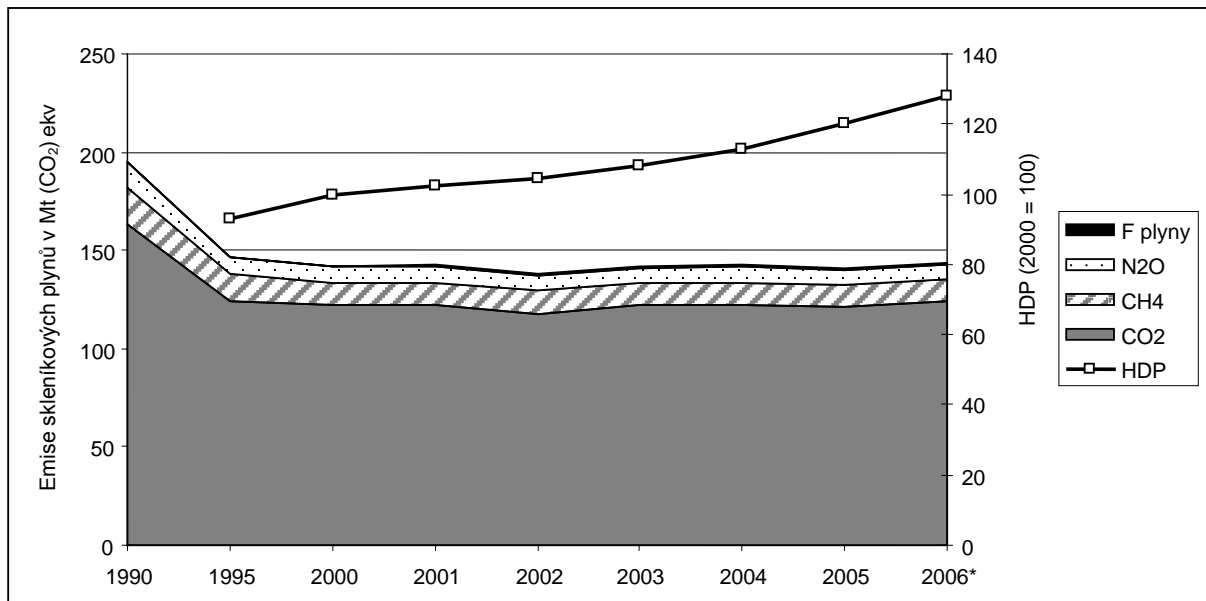
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU-25	100,0	102,0	98,8	97,3	94,2	91,8	92,4	91,0	89,6	90,1	88,9	-
EU-15	100,0	102,0	99,0	98,2	95,6	93,5	94,0	92,7	91,7	92,3	91,4	90,0
Rakousko	100,0	103,5	101,6	99,2	95,7	92,1	100,2	98,2	95,9	102,2	100,9	102,4
ČR	100,0	98,7	100,0	97,7	89,7	91,8	91,4	90,0	90,7	92,3	90,5	85,3
Německo	100,0	102,7	100,3	98,1	94,4	92,3	94,2	92,4	90,6	91,9	91,1	89,6
Maďarsko	100,0	100,9	94,6	89,4	86,7	81,1	79,5	77,6	78,3	76,5	72,1	73,4
Polsko	100,0	101,1	91,2	82,0	75,5	70,2	69,6	67,6	67,9	64,7	61,9	60,7

Zdroj: Eurostat

Ve srovnání s ostatními zeměmi EU-27 Česká republika využívá stále nízký podíl obnovitelných zdrojů energie, což je výrazně závislé na specifických přírodních podmínkách v České republice.

S energetickou náročností a využíváním obnovitelných zdrojů energie úzce souvisí i **emise skleníkových plynů, které jsou z převážné většiny výsledkem energetických procesů (spalování fosilních paliv)**. U **emisí skleníkových plynů** (viz Obr. 1) se daří oddělit křivku emisí od vývoje hrubého domácího produktu, což lze z větší části přisoudit restrukturalizaci a modernizaci národního hospodářství po roce 1989.

Obr. 1 Celkové emise skleníkových plynů v letech 1990–2006

* CO₂ in 2006 – předběžný odhad

Zdroj: ČHMÚ, ČSÚ

V období let 1990 – 2000 nastalo významné zlepšení všech složek životního prostředí jako výsledku dvou synergických faktorů. Počátkem 90. let došlo k výraznému útlumu produkce ve všech průmyslových odvětvích i v zemědělství a zároveň k přijímání relativně účinných legislativních, organizačních i investičních opatření ke zlepšení stavu životního prostředí. V období 1992 až 1998 se celkové investice na ochranu životního prostředí pohybovaly mezi 2,0 až 2,5% HDP. V tomto období směřovala většina investic do ochrany ovzduší (odsíření, odprášení velkých spalovacích zdrojů, plynofikace CZT a malých zdrojů).

Obnovený růst hospodářství a rychlý nárůst automobilové dopravy, stále poměrně vysoká energetická a materiálová náročnost tvorby hrubého domácího produktu vedou ke zpomalení tempa zlepšování stavu životního prostředí a v řadě případů i ke stagnaci a zhoršení stavu. Od roku 1998 poklesly investice na ochranu životního prostředí investice pod 1% HDP. Základní statistika stavu a nákladů na ochranu životního prostředí (centrální fondy) jsou v následující Tab. 4.

Tab. 4 Základní statistika stavu a ochrany životního prostředí

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Chráněná území (tis. ha)	1 244,4	1 251,0	1 254,7	1 256,2	1 303,7	1304,3
národní parky	119,0	119,0	119,0	119,5	119,5	119,5
chráněné krajinné oblasti	1 034,5	1 040,1	1 042,5	1 042,5	1 089,8	1 089,8
národní přírodní rezervace	27,9	27,9	27,9	28,0	28,1	28,2
národní přírodní památky	2,7	2,7	2,7	2,7	2,8	2,8
přírodní rezervace	33,7	34,3	35,4	36,0	36,3	36,7
přírodní památky	26,6	27,0	27,2	27,2	27,2	27,3
Měrné emise základních znečišťujících látek - REZZO 1-3 (t/km²)						
tuhé emise	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4 ¹⁾
oxid siřičitý (SO ₂)	3,1	2,9	2,9	2,8	2,8	2,6 ¹⁾
oxidy dusíku (NO _x) ²⁾	2,1	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0 ¹⁾
oxid uhelnatý (CO) ²⁾	4,0	3,3	3,5	3,5	3,1	2,9 ¹⁾
Celkové množství ozonu v atmosféře ((D.U.) B.P.Scale)						
roční průměr	328	323	328	326	320	326
minimální hodnota	244	263	264	243	241	235
maximální hodnota	517	504	510	452	487	464
Produkce odpadů celkem (tis. t)	42 656	24 959	25 173	26 584	29 802	28 066
z toho nebezpečné	2 785	2 425	1 775	1 693	1 626	1 455
Výdaje na životní prostředí z centrálních zdrojů (mld. Kč b.c.)	10,8	12,3	13,2	14,3	17,0	-
Státní fond životního prostředí	3,8	4,1	4,7	4,2	3,5	-
Státní rozpočet	4,3	5,0	6,0	6,6	7,5	-
Fond národního majetku	2,7	3,2	2,6	3,6	6,0	-
Havárie na vodních zdrojích	163	193	316	306	264	205
Vypouštění odpadní vody (mil. m³)						
do vodních toků	1 810	1 896	1 982	2 024	1 972	2 024
do veřejné kanalizace	571	576	558	540	543	542

¹⁾ Předběžné údaje

Zdroj: ČSÚ

²⁾ vypočteno z průměrných denních hodnot

Tab. 5 Emise skleníkových plynů ve srovnání s dalšími zeměmi EU

	Jednotky	CZ	SK	PL	HU	AT	DE	BE	PT	EU15
Emise skleníkových plynů - CO₂	t/obyv.	11,80	7,20	7,60	5,50	8,30	10,30	11,10	6,10	11,00
	t/1 000 USD HDP	0,82	0,62	0,72	0,43	0,30	0,41	0,42	0,35	0,45

Zdroj: OECD Zpráva o politice, stavu a vývoji životního prostředí ČR, 2005, EUROSTAT, EMEP, OSN, ČSÚ

Současnou výši a strukturu nákladů na ochranu životního prostředí charakterizují údaje za rok 2003 - 2005 (Tab. 6), z nichž je patrné, že největší neinvestiční náklady představuje oblast nakládání s odpady, zatímco nejvyšší náklady na pořízené investice byly vynaloženy v oblasti ochrany vod (čištění odpadních vod). Tato struktura zůstane do roku 2010 zhruba zachována a to vzhledem k závazkům plynoucím pro ČR z požadavků směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

Tab. 6 Náklady do různých oblastí ochrany životního prostředí v roce 2003 – 2006

Oblast	2003		2004		2005		2006	
	Neinvest. náklady (mld. Kč)	Pořízené investice (mld. Kč)	Neinvest. náklady (mld. Kč)	Pořízené investice (mld. Kč)	Neinvest. náklady (mld. Kč)	Pořízené investice (mld. Kč)	Neinvest. náklady (mld. Kč)	Pořízené investice (mld. Kč)
Ochrana ovzduší a klimatu	1,91	4,18	2,83	4,68	2,87	3,92	2,83	4,56
Nakládání s odpad. vodami	4,76	9,52	7,06	8,44	7,01	7,59	6,94	7,35
Nakládání s odpady	11,30	2,12	18,29	2,83	17,10	2,57	25,40	3,40
Ochrana krajiny a biodiverzity	0,93	0,41	0,80	0,84	0,16	0,28	0,79	1,10
Ostatní	3,67	3,15	3,77	3,42	4,61	3,89	5,00	7,20

Zdroj: ČSÚ

Významným socioekonomickým ukazatelem je růst veřejného dluhu – jeho velikost v letech 2002 až 2005 je porovnána s EU-15 a novými členskými zeměmi EU v Tab. 7. Srovnání ukazatele kopíruje současný trend – v porovnání se státy Visegrádské čtyřky je hodnota podílu zahraniční zadluženosti na HDP výrazně nižší, ale ve srovnání s některými vyspělými státy (Rakousko, Belgie) zůstává vysoká. Nebezpečný je však růst tohoto ukazatele v posledních letech (v roce 2002 více než dvojnásobek hodnoty z roku 1997).

Tab. 7 Celkový veřejný dluh, vývoj v letech 2002 - 2005

Celkový veřejný konsolidovaný hrubý dluh jako procento HDP

Země/rok	2002	2003	2004	2005
EU25	60,5	62,0	62,4	63,4
Eurozóna	68,1	69,3	69,8	70,8
Belgie	103,5	98,5	94,7	93,3
Dánsko	46,8	44,4	42,6	35,8
Německo	60,3	63,8	65,5	67,7
Řecko	110,7	107,8	108,5	107,5
Španělsko	52,5	48,9	46,4	43,2
Francie	58,2	62,4	64,4	66,8
Irsko	32,1	31,1	29,4	27,6
Itálie	105,5	104,2	103,8	106,4
Lucembursko	6,5	6,3	6,6	6,2
Nizozemí	50,5	51,9	52,6	52,9
Rakousko	66,0	64,4	63,6	62,9
Portugalsko	55,5	57,0	58,7	63,9
Finsko	41,3	44,3	44,3	41,1
Švédsko	52,0	51,8	50,5	50,3
Spojené království	37,6	39,0	40,8	42,8
Česká republika	28,8	30,0	30,6	30,5
Kypr	65,2	69,7	71,7	70,3
Estonsko	5,5	6,0	5,4	4,8
Maďarsko	55,0	56,7	57,1	58,4
Litva	22,3	21,2	19,5	18,7
Lotyšsko	13,5	14,4	14,6	11,9
Malta	61,2	71,3	76,2	74,7
Polsko	39,8	43,9	41,9	42,5
Slovensko	43,3	42,7	41,6	34,5
Slovinsko	29,7	29,1	29,5	29,1

Zdroj: Eurostat

Aktuální stav jednotlivých složek životního prostředí, vývojové trendy a hlavní problémy jsou analyzovány detailně v následujícím textu.

1.2.1 Analýza stavu životního prostředí

Ovzduší

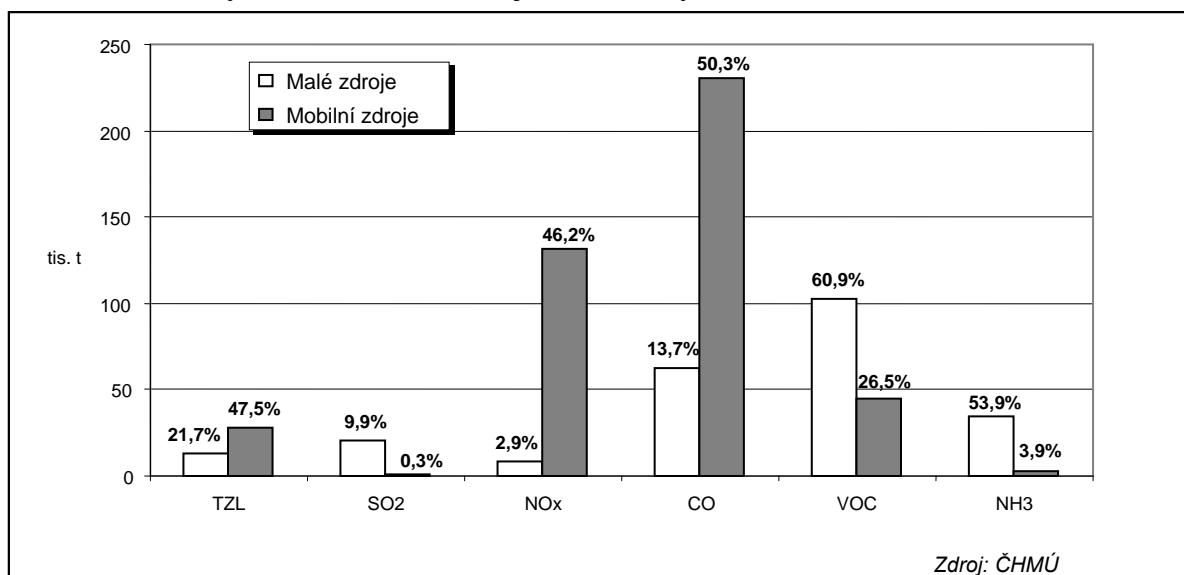
Emise všech znečišťujících látek se v uplynulém desetiletí výrazně snížily v důsledku omezení a restrukturalizace výroby, záměny paliv, legislativních a technických opatření. Po roce 2000 však emise hlavních znečišťujících látek zůstávají na stejné úrovni nebo pozvolna narůstají, kvalita ovzduší se téměř u všech sledovaných znečišťujících látek zhoršuje. Příčinou je vyčerpání potenciálu pro použití koncových zařízení na snižování emisí do ovzduší společně s obnovením hospodářského růstu a rozvojem automobilové dopravy. Zejména na emisích tuhých znečišťujících látek se podílí významně malé spalovací zdroje v domácnostech, neboť v 20 % z nich jsou stále k vytápění používána pevná paliva. U kotlů na tuhá paliva používaných v domácnostech i u velkých spalovacích zdrojů dosud existuje značná technická zastaralost. Uvedený vývoj emisí znečišťujících látek a skladba jejich zdrojů se negativně promítá do kvality ovzduší v České republice. Celoplošný problém představuje překračování norem na kvalitu ovzduší stanovených pro ochranu zdraví lidí, zejména pro prachové částice PM₁₀ (v roce 2003 bylo exponováno nadlimitním koncentracím 37 % populace, 34 % populace v roce 2004, 66 % populace ČR v roce 2005 a více než 62 % populace ČR v roce 2006), polycyklické aromatické uhlovodíky (v letech 2003 a 2004 exponováno 23 % populace

ČR a 35 % populace v roce 2005 a 69 % populace ČR v roce 2006) a troposférický ozon (exponováno 92 % populace ČR). Nadlimitním úrovní těchto znečišťujících látek jsou kvůli skladbě zdrojů znečišťování dlouhodobě vystaveni i občané žijící mimo velká města a průmyslové oblasti. Závažným problémem jsou ve vybraných lokalitách i vysoké koncentrace dalších toxických látek, např. dioxinů, které vznikají především při spalování komunálního odpadu.

Emise znečišťujících látek způsobujících acidifikaci a eutrofizaci stále představují zvýšené riziko pro ekosystémy a řada těchto látek se významnou měrou podílí na vzniku sekundárních prachových částic (PM₁₀). Emise některých znečišťujících látek se stále pohybují nad hodnotami národních emisních stropů, které ČR musí splnit k roku 2010 (např. pro NO_x dosahují současné hodnoty přibližně 116 % stanoveného národního emisního stropu).

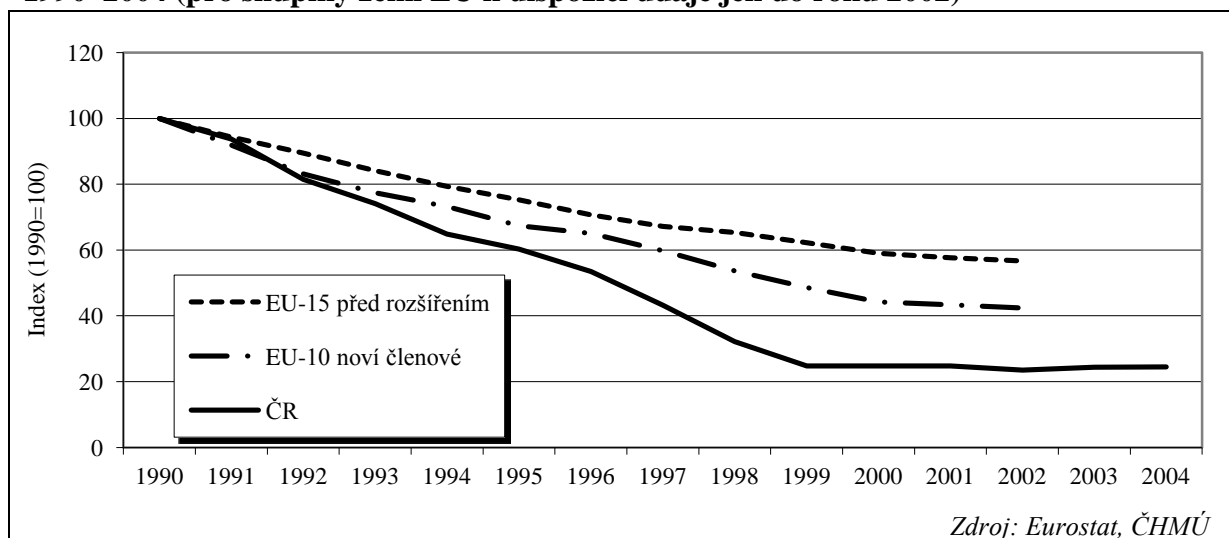
Jak je zřejmé z Obr. 2, téměř u všech znečišťujících látek jsou největšími producenty emisí malé a mobilní zdroje, kde je rovněž nejvyšší potenciál k jejich dalšímu snižování.

Obr. 2 Podíl malých a mobilních zdrojů na celkových emisích v roce 2006

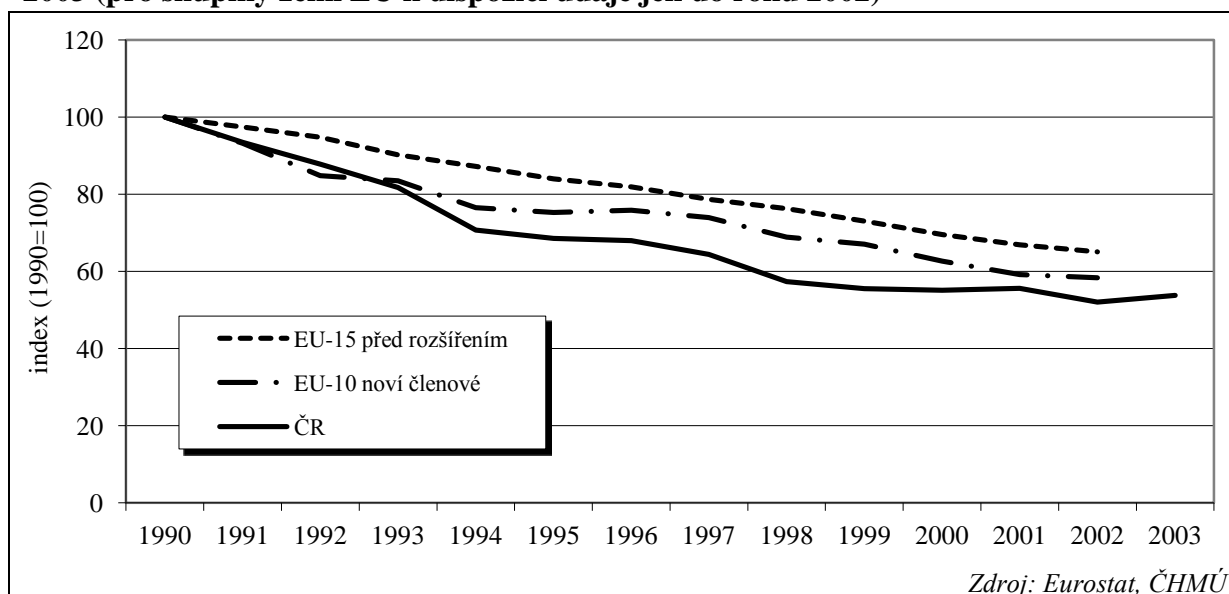

Na Obr. 3 je patrný vývoj emisí okyselujících látek (SO₂, NO_x) v přepočtu na okyselující ekvivalent pro ČR podle metodiky Eurostatu a průměry skupiny zemí EU-15 a EU-10. Na obrázku 4 je znázorněn vývoj emisí prekurzorů ozonu (NO_x, těkavé organické látky, CH₄ a CO) vážených podle jejich vlivu na vznik ozonu v České republice podle metodiky Eurostatu, dále v zemích EU-15 a EU-10. U obou těchto ukazatelů se dařilo, zejména vlivem investic do koncových technologií ke snižování emisí u velkých zdrojů znečišťování, snižovat vypouštěné znečištění, a to rychleji než u srovnávaných skupin zemí (EU-15 a EU-10). Tuto skutečnost lze částečně vysvětlit většími možnostmi pro nákladově efektivní redukce emisí než tomu je u ekonomik, které tyto opatření realizovaly již dříve. Při srovnání emisí SO₂ a NO_x na jednotku plochy nebo HDP je však patrná stále nízká ekoeffektivita hospodářství ČR v porovnání s ostatními státy EU. Měrné emise SO₂ převyšují výrazně průměr zemí EU-15 (o 61 % na km² území a o 100 % na jednotku vytvořeného HDP). U NO_x je obdobná situace (o 48 % u emisí na km² a o 91 % u emisí na jednotku HDP).

Obr. 3 Vývoj emisí okyselujících látek v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2004 (pro skupiny zemí EU k dispozici údaje jen do roku 2002)

Obr. 4 Vývoj emisí prekurzorů ozonu v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2003 (pro skupiny zemí EU k dispozici údaje jen do roku 2002)

Obnovitelné zdroje energie

Poměrně nepříznivé je srovnání s ostatními zeměmi EU-25 při **využívání obnovitelných zdrojů energie**; tento podíl je hodně závislý na specifických přírodních podmínkách v dané zemi. Česká republika se v Přístupové smlouvě zavázala ke zvýšení podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (OZE) na hrubé spotřebě elektřiny na 8 % k roku 2010 a ke zvýšení podílu OZE na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů na 6 % k roku 2010. V roce 2002 byl podíl obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektrické energie v České republice 4,6 %. Ještě nižší je podíl obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie (v ČR 2,2 %, v EU-25 je to 5,7 %). Velký potenciál České republiky je spíše ve využívání biomasy při produkci tepla než v dalším rozšiřování kapacit vodních nebo větrných elektráren.

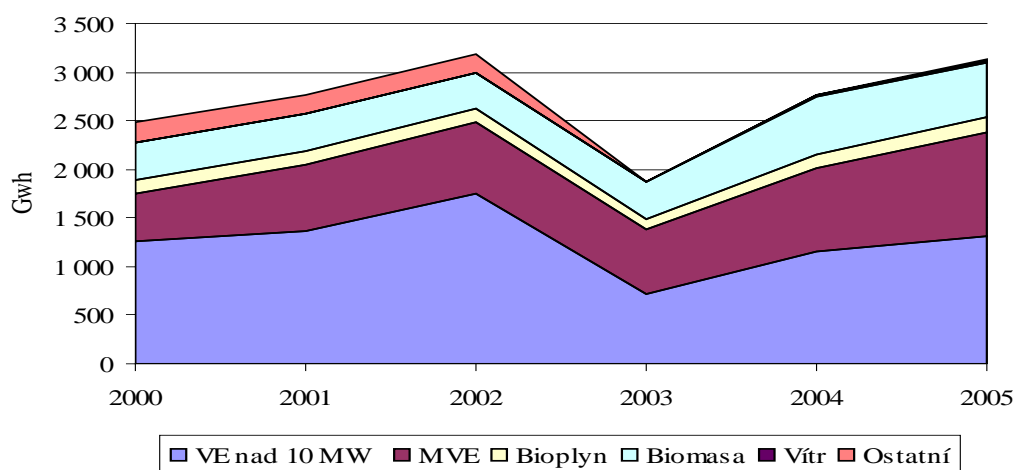
Podíl spotřeby OZE na spotřebě primárních energetických zdrojů (PEZ) dosáhl v roce 2004 pouze 2,9 %. Vzhledem k tomu, že v roce 2005 došlo podle předběžného odhadu jen k mírnému navýšení PEZ, podíl energie z obnovitelných zdrojů tak může činit zhruba 3,4–3,5 %. Z toho 0,1–0,2 procentního bodu připadá na skutečné meziroční zvýšení a 0,4 % na opravu statistické chyby (šetření ČSÚ v domácnostech).

Hrubá výroba elektřiny z OZE se v roce 2005 podílela na tuzemské hrubé spotřebě elektřiny 4,48 %. Na celkové tuzemské hrubé výrobě elektřiny se hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů podílela 3,8 %.

Oba ukazatele využití obnovitelných zdrojů energie ovlivňuje vysoký podíl vodní energie (zejména velkých vodních elektráren) a jsou velmi závislé na klimatických a geografických podmínkách.

Přijetí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z OZE, přineslo zásadní změnu podmínek v podpoře využití OZE pro výrobu elektřiny. Vysoká počáteční investice do opatření využívajících OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností, (zejména obcí) příčinou pomalého rozvoje instalací OZE.

Obr. 5 Vývoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie

Zdroj: statistiky MPO

V roce 2006 bylo vyrobeno 964,4 GWh z malých vodních elektráren s výkonem pod 10 MW, 1 586,3 GWh z vodních elektráren s výkonem nad 10 MW, 731,1 GWh z biomasy, 175,8 GWh z bioplynu, 11,3 GWh z komunálního pevného odpadu a 49,4 GWh z větrné energie.

Jak ukazuje následující Tab. 8, současný vývoj ve využití obnovitelných zdrojů energie indikuje problémy i se splněním cílů národního programu.

Tab. 8 Plnění indikativních ukazatelů ve využití obnovitelných zdrojů energie

Jednotka		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Cíl NP 2005	Cíl 2010
Spotřeba elektřiny btto	GWh	63 449	65 108	64 961	67 013	68 618	69 945	71 812*		
Celkem výroba elektřiny z OZE	GWh	2 481	2 768	3 183	1 878	2 768	3133,5	3518,8		
Podíl výroby elektřiny z OZE na spotřebě elektřiny btto	%	3,9	4,3	4,9	2,8	4,0	4,48	4,9	5,1	8,0
Spotřeba PEZ	PJ	1 655,8	1 693,1	1 704,9	1 812,8	1 829,2	1902,2	1 903*		
Spotřeba OZE	PJ	34,0	36,5	33,6	49,3	55,6	75,9	82,01		
Podíl spotřeby OZE na spotřebě PEZ	%	2,1	2,2	2,0	2,7	2,9	3,99	4,31	3,2	6,0

* referenční hodnota – odhad MPO, přesné statistiky dosud nebyly zveřejněny
NP=Národní program

Zdroj: statistiky MPO

Voda

Dlouhodobě se zlepšuje **jakost povrchových vod** (od roku 1990 se podařilo snížit vypouštěné organické znečištění v ukazatelích BSK₅ o 93,5 %, CHSK_{Cr} o 87 %) a stabilizovala se také **jakost podzemních vod**. Na území České republiky byly splněny jakostní cíle směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami. Ačkoliv došlo k významnému snížení vypouštěného znečištění do povrchových vod, nedosahuje převážná část významných vodních toků dobrého stavu vod ve smyslu Rámcové směrnice (2000/60/ES).

Problémy jsou zejména s polutanty způsobujícími eutrofizaci, a to především s obsahem dusíku a fosforu. S tím je spojený masový výskyt sinic a řas, což postihuje v letním období řadu vodních nádrží a vodních toků a působí velké problémy s úpravou povrchové vody na vodu pitnou nebo užívání těchto vod ke koupání. V některých úsecích vodních toků je problémem i znečištění nebezpečnými a zvláště nebezpečnými látkami.

V řadě oblastí došlo k odvodnění přirozeně vlhkých ploch včetně rašelinišť, slatin a lužních lesů. Především je nutné omezit vliv nevhodných úprav vodních toků, niv, případně celých povodí a pramenných oblastí, snižujících retenční schopnost krajiny a zvyšujících riziko povodní a jejich katastrofických důsledků, jak prokázaly povodně z let 1997, 2002 a 2006. Tyto nevhodné zásahy do přirozeného vodního režimu zvyšují zranitelnost ČR vzhledem k negativním dopadům globální změny klimatu, kde se předpokládá regionální dopad působení těchto změn, zejména ve smyslu zvýšení výskytu extrémních změn a projevů počasí jako jsou přívalové srážky a lokální povodně, dlouhotrvající sucha, vichřice apod. Z hlediska hydromorfologie toků se tak zadržení vody v krajině stává prioritou.

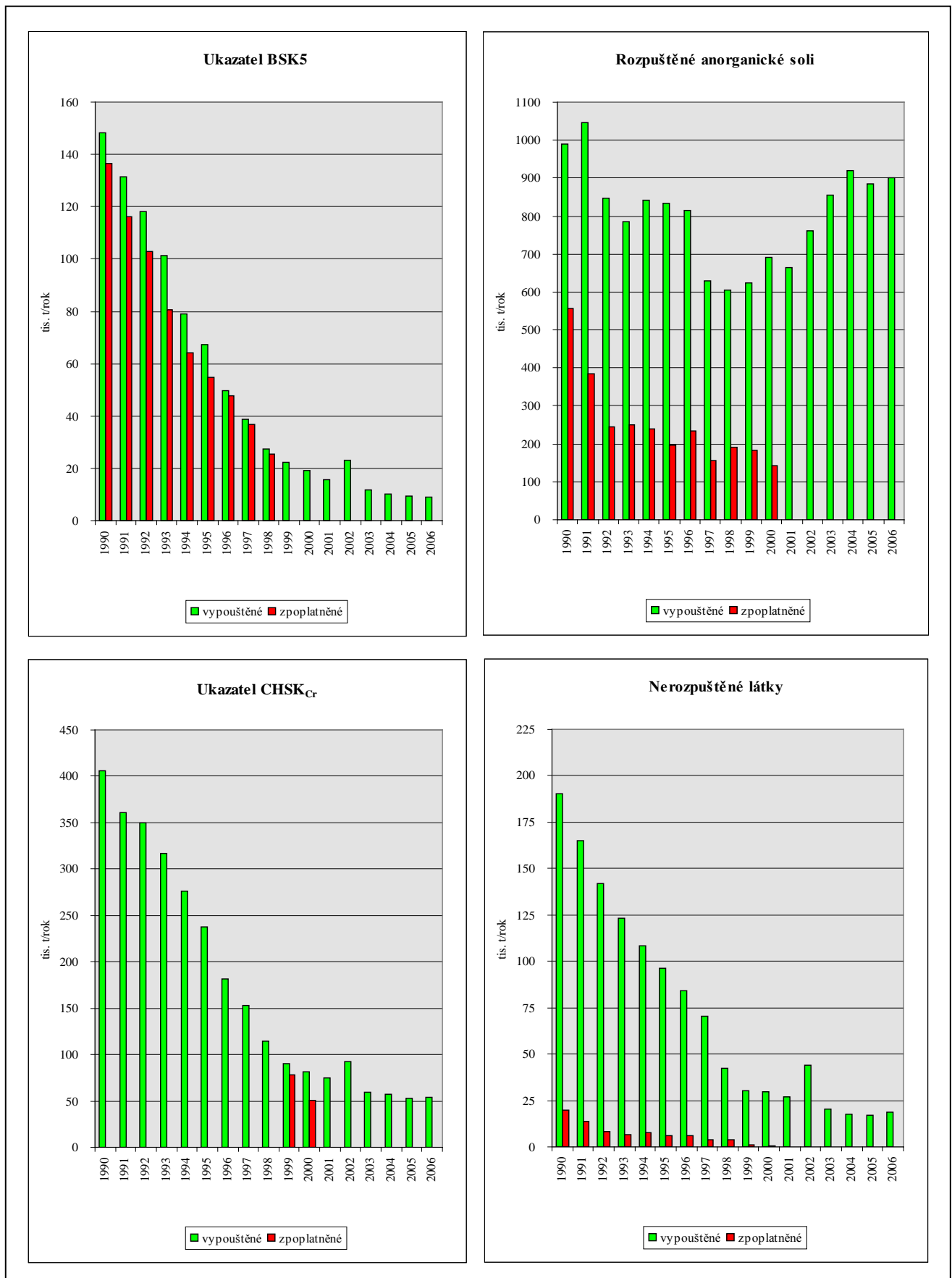
Aby bylo možné účelně a efektivně řešit problém jakosti vod, je nutné mít nástroj, který umí příčinu znečištění vod analyzovat a navrhnout optimální řešení. Tímto nástrojem jsou programy monitoringu vod, které se začaly v České republice provozovat v roce 2007 na základě požadavků Rámcové směrnice (2000/60/ES). Pro tento systém, který je velmi náročný jak na provozní, tak i na investiční náklady, není v České republice dostatečné finanční zajištění. Jelikož monitoring vod, který též sleduje kvantitu, ekologický stav a hydromorfologické ukazatele je nepostradatelným nástrojem pro posouzení vhodnosti investice i zpětnou kontrolu jejich efektivnosti, má v rámci Prioritní osy 1 OP Životní prostředí v předmětu podpory svou významnou pozici. Sledování stavu vod se dále využívá pro mezinárodní spolupráci, zejména pak v rámci zajištění mezinárodní koordinace řešení nápravných opatření v rámci ucelených mezinárodních povodí.

Zkušenosti z opakujících se katastrofálních povodní v červenci 1997, v roce 2002 a 2006 vyvolaly zvýšenou společenskou objednávku systémových opatření pro ochranu a prevenci před povodněmi a po co nejkvalitnějším systému předpovědní a výstražné služby. V roce 2000 vláda České republiky schválila Strategii ochrany před povodněmi pro území České republiky, která se stala základním politickým dokumentem v oblasti ochrany před povodněmi.

Znečištění pocházející z odpadních vod tvoří významnou část celkového znečištění povrchových vod a zároveň má velký vliv i na vznik eutrofizace povrchových vod. Česká republika vyhlásila v souladu se směrnicí 91/271/EHS celé území jako citlivou oblast, a proto jsou na zneškodňování odpadních vod kladeny přísnější požadavky, které s sebou nesou vysoké finanční nároky. Z následujícího grafu (obr. 6) je zřejmé, že množství vypouštěného znečištění u organických polutantů již stagnuje, důraz se přesunul na odstraňování sloučenin dusíku a fosforu z důvodu naplnění požadavků zmíněné směrnice. Významnou prioritou je i odstranění problémů s některými nebezpečnými a zvláště nebezpečnými látkami.

Výstavba kanalizací pro veřejnou potřebu zakončených čistírnou odpadních vod nebo rekonstrukce těchto systémů významně snižuje množství znečištění, které je do vod povrchových vypouštěno. Před vstupem České republiky do Evropské unie již bylo postaveno nezanedbatelné množství čistíren odpadních vod. V aglomeracích nad 10 000 EO jsou čistírny odpadních vod již všude, ale mnohé z nich nevyhovují přísnějším požadavkům vyplývajícím z Evropské legislativy, zejména ze směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod a je proto nutná jejich rekonstrukce. Tyto rekonstrukce s sebou často přinášejí potřebu úplné změny použité technologie případně dalšího vybavení čistírny (zastřešení, odvětrání atd.) a tím i vysoké finanční nároky. Z hlediska nákladů na nové stavby a rekonstrukce je nejproblematictější plnění požadavků u ukazatele celkový dusík, kdy náklady představují přibližně 1/4 až 1/3 celkových investičních nákladů na výstavbu nové ČOV nebo její rekonstrukci. Náklady na odstraňování fosforu jsou řádově nižší. Obě tato opatření jsou prioritní.

Obr. 6 Vypouštěné a zpoplatněné znečištění v letech 1990 – 2006

Zdroj: VÚV T.G.M. z podkladů ČSÚ, s.p. Povodí

V posledních letech se obyvatelé České republiky soustřeďují do menších obcí, které jsou v blízkosti velkých měst z důvodu lepšího pracovního uplatnění, což vyvolává požadavek na rozšiřování vodohospodářské infrastruktury a zejména intenzifikace stávajících čistíren odpadních vod, které nejsou dostatečně kapacitní. Navíc centralizace odpadních vod prostřednictvím kanalizací také zabraňuje znečišťování podzemních vod, zejména zdrojů pitné vody. Výstavba kanalizací, jejich rekonstrukce a obnova jsou obecně nákladné akce. Obnova je vzhledem ke stáří a stavu kanalizačního potrubí včetně páteřních stok zcela nezbytná. Je tedy nutné vzít při posuzování efektivity v úvahu i rekonstruované úseky včetně finančně nákladných štol a komor na kanalizační síti.

Problematika zdrojů surové povrchové vody pro úpravu na vodu pitnou, respektive zajištění jejich dobré jakosti, je základem zlepšení jakosti dodávané pitné vody, která je distribuována mezi obyvatelstvo. V první řadě je nutno snížit eutrofní potenciál těchto vod. Jakost pitné vody u řady velkých úprav, zásobujících několik set tisíc obyvatel, je problematická vzhledem k zastaralé technologii, která již plně nezvládá úpravu pitné vody na vodu vyhovující ve všech parametrech jakosti, a to kvůli eutrofní surové vodě. Problémem je zejména chlorace s použitím vysoké dávky chloru. Je zde proto nutná komplexní rekonstrukce technologií a modernizace s využitím ozonizace a současně výměna zkorodovaných stávajících přivaděčů a rozvodů.

Pitnou vodou z veřejných zdrojů je zásobován vysoký podíl obyvatelstva (92,4 % v roce 2006, tedy 9,5 mil. obyvatel z celkem 10,267 mil. obyvatel ČR – v roce 1990 to bylo 8,5 mil. obyvatel), stejně tak je relativně vysoký podíl obyvatel žijících v domech, které jsou napojeny na kanalizaci pro veřejnou potřebu (80 % v roce 2006, což je 8,2 mil. obyvatel – v roce 1990 to bylo 7,5 mil. obyvatel), z čehož podíl čistěných odpadních vod z celkového množství vypouštěných odpadních vod je také vysoký (v roce 2006 94,2 % – v roce 1989 to bylo 71,5 %).

Míra napojení na kanalizaci pro veřejnou potřebu a čistírny odpadních vod je sice nad průměrem evropských členských zemí OECD (62 %), ale stále nedosahuje hodnot v některých hospodářsky silných státech bývalé EU-15. Vzhledem k tomu, že většina vod z území České republiky odtéká na území dalších států EU, je žádoucí tento stav nadále zlepšovat.

Při stanovování národních cílů při zásobování pitnou vodou a odkanalizování jednotlivých sídel a aglomerací je nutné individuálně zvážit míru efektivity těchto investic a zvolit ekonomicky přijatelné a dostupné řešení s prioritou požadavků jak evropské, tak národní legislativy a současně hygienických požadavků. Plné (100%) zajištění těchto služeb se zcela neslučuje s ekonomickou efektivností a pro zbývající části je nezbytné hledat alternativní řešení.

Vývoj cen vodného a stočného

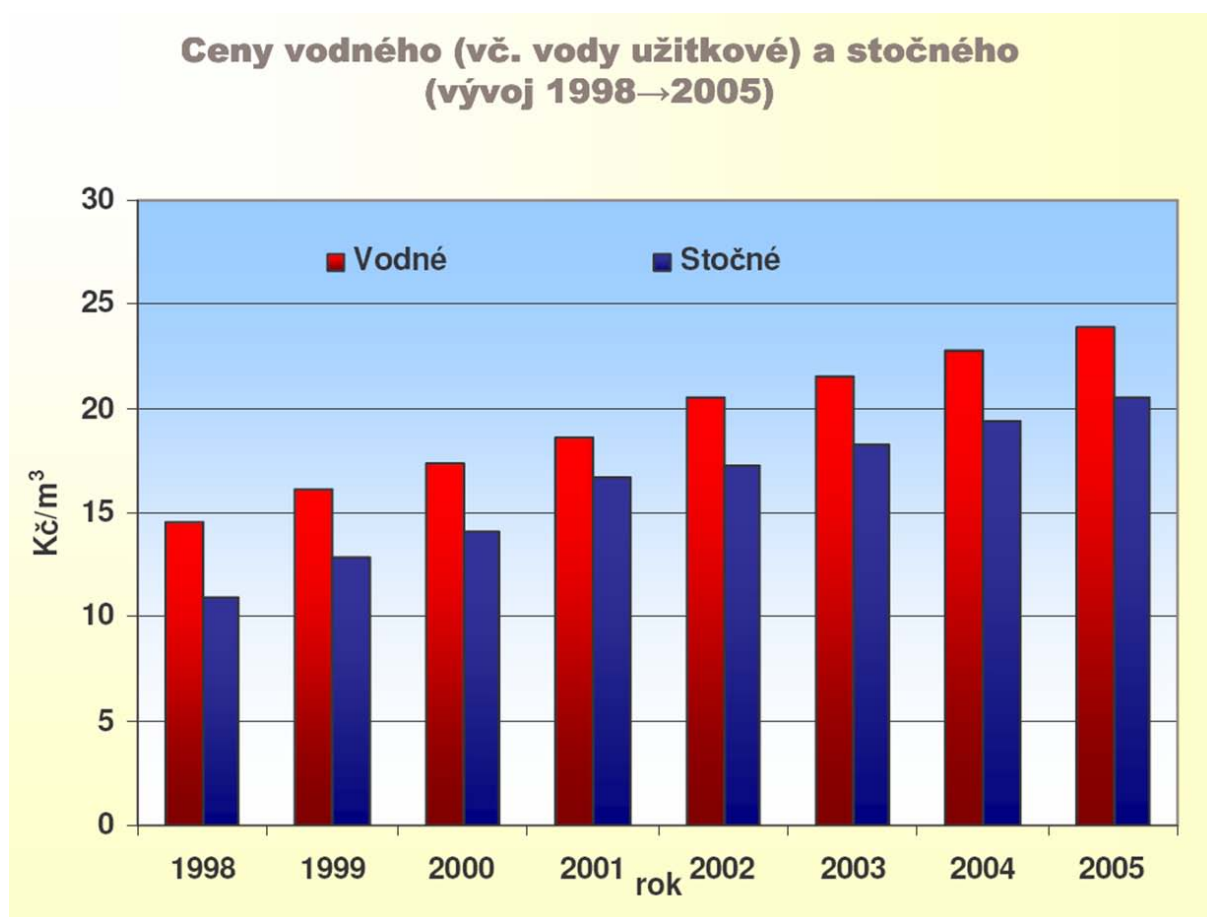
Od roku 1994 nejsou ceny pro vodné a stočné dotovány ze státního rozpočtu. Protože vodovody i kanalizace patří do odvětví s přirozeným monopolem, jsou voda pitná a voda odpadní odvedená zařazeny do seznamu zboží s regulovanými cenami.

Věcně usměrňované ceny jsou jednosložkové, vztažené na 1m^3 dodávané nebo odváděné vody.

Od 1. 1. 2002 je možné podle zákona o vodovodech a kanalizacích stanovit cenu pro vodné a stočné i dvousložkově, pokud tak rozhodne obec v samostatné působnosti nebo nejvyšší orgán právnické osoby, která je vlastníkem vodovodů nebo kanalizací. Z 96 provozujících subjektů, má pouze šest subjektů dvousložkovou formu vodného a stočného.

Rozdíly cen pro vodné a stočné účtovaných jednotlivými provozovateli vodovodů nebo kanalizací jsou značné. Výše ceny pro vodné a stočné je ovlivněna nejen výchozími podmínkami pro provozování v daném regionu (např. prostorové rozmístění spotřebičů, stupeň využívání vodárenských a kanalizačních kapacit apod.), ale zejména mírou prostředků vkládaných do obnovy a oprav infrastruktury, výší mzdových a režijních nákladů nebo výší odpisů. V závislosti na uvedených faktorech lze sledovat každoroční nárůst výše cen pro vodné a stočné. Cenové rozdíly v jednotlivých krajích se vzhledem k průměrným hodnotám ČR (100 %) pohybovaly v roce 2005 kolem 40 % u nejnižších cen po 139,47 % až 148,10 % u nejvyšších cen. Uvedené cenové rozdíly se týkaly jednotlivých provozních společností vodovodů a kanalizací jako celku, a pokud by do porovnání byly zahrnuty i dílčí ceny platné v jednotlivých lokalitách (nyní jsou v těchto případech uváděny souhrnné průměrné hodnoty za celou provozní společnost), byly by cenové diference ještě větší. V roce 2005 činilo průměrné vodné v České republice (k 31. 8. 2005) 23,94 Kč. m⁻³ včetně DPH a průměrné stočné (k 31. 8. 2004) částku 20,56 Kč. m⁻³ včetně DPH.

Obr. 7 Vývoj cen vodného a stočného v letech 1998-2005

Zdroj: MZe

Příroda a krajina

Stav přírodního prostředí a vývoj krajiny nelze hodnotit jednoznačně – rozloha chráněných území se zvýšila (viz Tab. 9), nicméně stále rostou antropogenní tlaky na krajinu, ekosystémy a biodiverzitu, což se projevuje nevhodnými zábory půdy pro novou výstavbu nebo nežádoucí fragmentací krajiny dopravní infrastrukturou.

V roce 2004 byly vyhlášeny ptačí oblasti, které pokrývají 8,8 % rozlohy ČR, z nichž pouze 3,44 % není současně chráněno zvláštní územní ochranou podle platné legislativy. V roce 2004 schválila vláda ČR seznam 863 evropsky významných lokalit, který pokrývá 9,2 % rozlohy ČR. Tato území se zčásti překrývají. Výsledná plocha územní ochrany Natura 2000 proto činí pouze 13,27 % rozlohy České republiky.

Tab. 9 Počty a výměra chráněných území v ČR

	ke dni 1. 1. 1996			ke dni 31. 12. 2006		
	Počet	Rozloha (km ²)	% rozlohy ČR	Počet	Rozloha (km ²)	% rozlohy ČR
Národní parky	3	1 115,9	1,41	4	1 195	1,52
Chráněné krajinné oblasti	24	10 274,2	13,03	25	10 898	13,82
Národní přírodní rezervace	118	269,4	0,34	112	282	0,36
Přírodní rezervace	540	230,2	0,29	779	367	0,47
Národní přírodní památky	100	47,9	0,06	104	28	0,04
Přírodní památky	948	271,0	0,34	1 193	273	0,35
Ptačí oblasti	-	-	-	38	6 918	8,8
Evropsky významné lokality	-	-	-	863	7 233	9,2

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Plochy některých maloplošných a velkoplošných chráněných území a územní ochrany Natura 2000 se mohou překrývat. Výsledná plocha územní ochrany podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění, zaujímá 20,37 % rozlohy ČR.

Situace v oblasti přírody a krajiny je nepříznivě ovlivňována některými druhy zemědělské výroby, lesním hospodářstvím a rozvojem osídlení, dopravy a průmyslu. Přetrvávající hrozbou pro oblast ochrany přírody a především biologické rozmanitosti zůstává pokračující urbanizace, především v okolí velkých měst, prosazování investic do budování průmyslových zón na „zelené louce“ bez dlouhodobých strategických plánů, prosazování výstavby nové dálniční a silniční sítě.

K hlavním problémům přírody a krajiny patří stále **snížování úrovně biodiverzity** (místy se projevuje zlepšení stavu, celkově se však nadále zvyšuje míra ohrožení jak na úrovni ekosystémů, tak druhů a genetické variability) a narušená ekologická stabilita krajiny včetně její snížené retenční schopnosti. V současné době je v ČR ohroženo 34 % druhů savců, 52 % druhů u nás hnízdících ptáků, 50 % druhů plazů, 43 % druhů obojživelníků, 43 % druhů ryb, 60 % druhů vyšších rostlin a 43 % mechorostů. Společným působením mnoha negativních vlivů lidské činnosti došlo k takovému poškození ekosystémů, že na našem území vymizela celá řada druhů (např. drop velký). Také v této oblasti se budou projevovat v rostoucí míře negativní dopady změny klimatu.

Nevhodný způsob hospodaření a znečišťování životního prostředí se odrazily i na stavu lesů. Lesy a lesní půdy byly ve střední Evropě postiženy degradačními vlivy v důsledku intenzivního působení emisí a kyselých dešťů (vzhledem k přírodním podmínkám a koncentraci zdrojů znečištění nejsilněji právě na území České republiky). Tyto negativní dopady industrializačních vlivů byly v našich podmínkách umocněny systémem obhospodařování lesů, zaměřeným dlouhodobě na jednostrannou podporu maximálního dřevoprodukčního efektu. Důsledkem jsou

dnešní stejnověké monokulturní porosty s výrazně sníženou odolností proti biotickým i abiotickým vlivům a nevyváženým funkčním potenciálem.

Nadměrná intenzifikace zemědělství spolu s nevhodnými vodohospodářskými zásahy způsobila také rozkolísanost odtokových poměrů, eutrofizaci povrchových vod, znečištění a pokles hladiny podzemních vod a snížení retenční schopnosti krajiny – to je doprovázeno častějším výskytem extrémních such a povodňových událostí, tedy negativními vlivy změny globálního klimatického systému.

V České republice je zjištěno řádově 300 **sesuvů a skalních řícení**, kde hrozí bezprostřední či vysoké riziko havárie, 4000 jevů, kde nebezpečí je střední, a 4000 objektů, kde riziko havárie je nízké (ale i zde je nutné v jistých časových intervalech sledovat jejich stav). Problematika sesuvů úzce souvisí se změnami vodního režimu a tedy s riziky působenými změnou globálního klimatického systému, které mohou urychlovat přirozené procesy eroze, zvětrávání a pod.

Závěrem však lze současně říci, že relativně zachovalý stav přírodního prostředí přispívá k atraktivitě České republiky v cestovním ruchu, což přináší i zvýšený tlak na rozšiřování ubytovacích kapacit a ostatních služeb. Je proto nutné zajistit, aby v budoucích letech nedocházelo k degradaci přírodního bohatství a upřednostňovat ekologicky šetrnější formy turistiky. Podpora ekologicky šetrné turistiky navíc znamená nepřímou podporu růstu zaměstnanosti.

Nakládání s odpady

Produkce odpadů a nakládání s nimi stále znamenají pro Českou republiku environmentální, sociální a ekonomický problém.

Celková produkce odpadu vykazuje pokles, ale produkce komunálního odpadu od roku 1995 mírně roste. Celková produkce odpadů v ČR se v letech 2002 – 2004 pohybovala průměrně kolem 37 mil. tun. Produkce odpadů na 1 obyvatele a rok byla v letech 2002 – 2004 v průměru kolem 3 700 kg. Dosud nedostatečná pozornost je věnována sběru tříděné biologicky rozložitelné složky komunálních odpadů i materiálovému a energetickému využití komunálních odpadů. Nejsou vytvořeny či uplatněny efektivní nástroje bránící neekologickému nakládání s odpady (viz Tab. 10). Ve srovnání se zeměmi EU-15 je poměrně příznivá situace v materiálovém využití odpadů i v recyklaci obalového odpadu, naproti tomu je v naší republice nízké energetické využití odpadů. Specifická pozornost je věnována tříděnému sběru odpadů a biologicky rozložitelné složce komunálních odpadů. Česká republika jako jediná nová členská země plní požadavky EU na recyklaci odpadů z obalů.

Tab. 10 Celková produkce odpadů v ČR v letech 2003 – 2006

Jednotka		Nebezpečné				Ostatní				Celkem			
		2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Celková produkce odpadů	mil. t/rok	1,8	1,7	1,6	1,5	34,3	37,0	28,2	26,6	36	38,7	29,8	28,1
Podíl na celkové produkci odpadů	%	4,9	4,4	5,5	5,3	95,1	95,6	94,5	94,7	100	100	100	100
Produkce na obyvatele	t/obyv. /rok	0,17	0,17	0,16	0,14	3,38	3,63	2,75	2,59	3,55	3,79	2,90	2,73

Zdroj CeHO

V červenci 2003 byl vyhlášen Plán odpadového hospodářství České republiky (POH ČR), jehož základní strategické cíle jsou:

1. snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu,
2. maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,
3. minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady.

POH ČR definoval klíčové problémy odpadového hospodářství v ČR. Žádoucí hierarchie nakládání s odpady v současné době není v ČR plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. V prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů, rovněž oddělené shromažďování odpadů není dostatečné. Specificky problémovými oblastmi jsou nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, do jisté míry i komunální odpady apod. Stále se účinně neprosazuje prevence vzniku odpadů, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním a recyklací odpadů, bude nutné investovat do nových zařízení pro využívání a recyklaci odpadů a stávající zařízení rozšiřovat a modernizovat a pokračovat v rekultivaci starých (uzavřených) skládek.

Cíl Plánu odpadového hospodářství ČR zvýšit materiálové využití komunálních odpadů na 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 není plněn. Podíl využitých komunálních odpadů se zvyšuje jen zvolna z 13,9 % v roce 2002 na 20,9 % v roce 2004.

Komunální odpady představují cca 15 % celkové produkce odpadů v ČR. V roce 2005 činila produkce komunálních odpadů 4,4 mil. t. Měrná produkce komunálních odpadů na obyvatele a rok činila v roce 2006 387 kg. Trvale se zvyšuje množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu, vč. nebezpečných složek.

Žádoucí hierarchie nakládání s komunálními odpady není v České republice plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. Nedaří se snižovat skládkování biologicky rozložitelných komunálních odpadů a tedy dosáhnout kvantitativních cílů POH. Materiálové využívání komunálních odpadů představovalo v roce 2006 20 % z celkové produkce komunálních odpadů. Zařízení na odstraňování odpadů mají dostatečnou kapacitu, zejména zařízení pro skládkování odpadů, které je stále nejběžnějším způsobem odstraňování odpadů.

Staré ekologické zátěže

Přetrvávající rozsáhlý výskyt **starých ekologických zátěží** (kontaminovaných míst) na území České republiky je jedním z historických pozůstatků více jak padesátiletého působení (1938-1989) nedemokratických režimů, za kterých nebyla ochrana životního prostředí a nakládání se závadnými látkami při průmyslové a další výrobě na vysoké úrovni. Systematické odstraňování těchto historických – starých ekologických zátěží začalo až po nastolení demokracie – počínaje rokem 1990. Za některé z nich, zejména v rámci privatizace, převzal odpovědnost stát. Ač bylo za období od počátku řešení této problematiky vynaloženo na proces odstraňování starých ekologických zátěží v České republice více jak 23 mld. Kč, nepodařilo se dosud zajistit v řešení této problematiky jednotný, na národní úrovni koordinovaný přístup a některé oblasti nejsou řešeny vůbec. Vzhledem k tomu, že je touto situací vážně ohroženo zdraví obyvatelstva – a to buď přímo nebo prostřednictvím kontaminované podzemní vody (která tak nemůže být využívána jako pitná) a přítomností závadných látek (pesticidy, PCB, těžké kovy, chlorované uhlovodíky, ropné látky a polyaromatické uhlovodíky), je nezbytné na stávající situaci reagovat.

Inventarizace starých ekologických zátěží a rozsah kontaminovaných míst, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá nebo je již ukončen, je uveden v Tab. 11. Předložené informace jsou přitom relevantní pouze pro údaje poskytnuté orgány státní správy, přehled o lokalitách, u nichž je tento proces hrazen ze soukromých prostředků, nemá ČR k dispozici vůbec.

Tab. 11 Rozsah kontaminovaných míst, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá, popřípadě je již ukončen

Odhadovaný počet lokalit/ již identifikováno	odhadovaný celkový počet	> 10 000
	skutečně identifikováno	9 675
Předběžný průzkum	odhadovaný celkový počet	4 683
	Skutečně provedeno	1 150
Průzkum a AR	odhadovaný celkový počet	1 000
	skutečně provedeno	804
Probíhají sanační práce	odhadovaný celkový počet	nelze
	Realizace	741
Sanace dokončeny		163

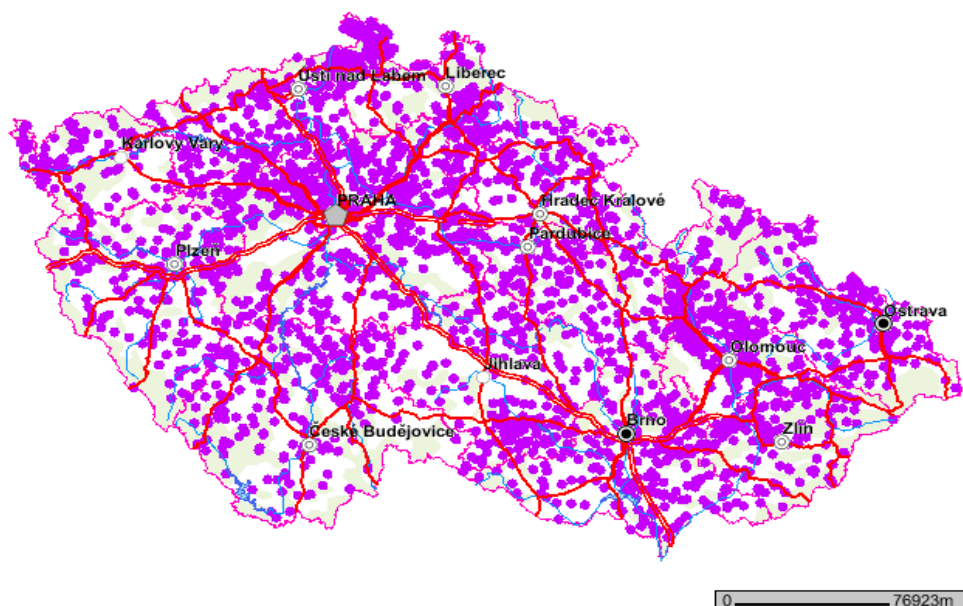
Zdroj: MŽP

Rozsah této problematiky dokumentuje přehled starých ekologických zátěží, které jsou evidovány v databázi „Systém evidence kontaminovaných míst“ (data z prosince 2005).

S touto problematikou také souvisí usnesení vlády č. 498 ze dne 10. května 2006, ke Koncepci zahlazování následků hornické činnosti v podniku DIAMO, státní podnik, a v podniku Palivový kombinát Ústí, státní podnik, které ukládá dle bodu III/3 ministrům průmyslu a obchodu a životního prostředí prověřit možnosti zajištění finančních prostředků na odstraňování ekologických škod po hornické činnosti z rozpočtu Evropské unie a při přípravě nových operačních programů zajistit jejich uplatnění na projekty podniku DIAMO, státní podnik a podniku Palivový kombinát Ústí, státní podnik v oblasti odstranění ekologických škod po hornické činnosti a na revitalizaci území postiženého dřívější těžbou.

Obr. 8 Mapa starých ekologických zátěží v České republice

Published by CENIA (C) Arcdata, VÚV, ČÚZK

S ochranou životního prostředí a neobnovitelných zdrojů (podzemní voda, minerály) souvisí **geologické práce**. Jedná se např. o zjišťování a hodnocení geologických činitelů ovlivňujících životní prostředí, zjišťování a odstraňování antropogenního znečištění horninového prostředí, vyhledávání a průzkum zdrojů podzemních vod včetně přírodních vod minerálních a léčivých, vyhledávání a průzkum ložisek nerostů, ověřování jejich zásob a zpracovávání geologických podkladů pro jejich využívání a ochranu atd. Poslední komplexní prověření geologických poměrů v ČR bylo realizováno v 60. a 70. letech minulého století. Od té doby se výrazným způsobem změnila situace a tehdy získané údaje již nejsou v současné době aktuální.

V České republice existuje 2 000 ložisek výhradních nerostných surovin, které jsou majetkem státu a 1000 prognóz těchto surovin. U těchto objektů je nutné v pravidelných časových obdobích reagovat např. na podmínky využitelnosti těchto surovin a s tím související následnou ochranu. V České republice existuje 2500 – 3000 ochranných pásem zdrojů podzemních vod pro hromadné zásobování obyvatelstva a zhruba 130 lázeňských ochranných pásem. Tato pásma byla stanovena ještě v minulém století, takže je nutná jejich revize včetně rebilance jejich zásob a ochrana těchto zdrojů před průmyslovým a zemědělským znečištěním.

Zjišťování a případné odstraňování antropogenního znečištění v ČR je realizováno na přibližně 1000 lokalitách. Dále jsou podle platné legislativy evidovány i přírodní rizikové geofaktory, ovlivňující životní prostředí. Tyto údaje je nutné zpracovávat komplexně pro celou ČR a získávat tak informace o stavu horninového prostředí a jeho ovlivnění lidskou činností. Také musí být shromážděny podklady pro již platnou směrnici ES o odpadech vzniklých hornickou činností. Zde se bude jednat o cca 10 000 objektů (haldy, odvaly, odkaliště atd.). Pro realizaci uvedených prací jsou v ČR k dispozici dostatečné odborné kapacity, ale chybí finanční prostředky na jejich realizaci.

Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky

Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky znamenají rizika pro lidské zdraví a životní prostředí. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik patří mezi priority v oblasti životního prostředí jak České republiky, tak Evropské unie. Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky znamenají rizika pro zdraví a životní prostředí především kontaminací životního prostředí emisemi, jejich přítomností ve výrobcích uváděných na trh a jejich výskytem v pracovním prostředí.

Požadavky ES na snižování zátěže životního prostředí jsou podnětem k hledání úspor ve výrobě, k nahrazování některých látek méně škodlivými, hledání a vývoji nových technologií, k technologickým a technickým inovacím, čímž výrazně podporují růst, zvyšování konkurenceschopnosti a udržitelný rozvoj. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik je příznivé také pro hospodářský rozvoj regionů, zlepšení zdraví obyvatel, podporuje zlepšování životního prostředí jako celku.

Doposud uplatňované strategie pro snížení zatížení životního prostředí průmyslovou výrobou (koncové technologie, recyklace, regenerace) ustupují do pozadí. Důraz je kladen na integrovanou prevenci, která znamená přechod od koncových technologií k nejlepším dostupným technikám (BAT) a ochraně životního prostředí jako celku a na nepřenašení zatížení průmyslovou výrobou z jedné složky životního prostředí do jiné. Nezbytnou podmínkou pro snižování a omezování rizik je detailní monitoring a zpracování informací do veřejně přístupných databází a jejich propojení s možností analýz jednotlivých dat. Aplikace preventivních přístupů má vazbu na vědecký výzkum a inovace, přispívá k hospodářskému růstu společnosti a snižování negativního dopadu na životní prostředí a zdraví populace.

Integrovaný přístup k ochraně životního prostředí jako celku představuje zcela nový přístup, který znamená přechod od ochrany jednotlivých složek životního prostředí k ochraně ŽP jako celku. Zákon o integrované prevenci je v ČR účinný od roku 2003. Počet IPPC zařízení je v České republice odhadován minimálně na 1700. Jsou to hlavní znečišťovatelé z průmyslových a zemědělských odvětví. K 1.10.2006 bylo podáno 1470 žádostí o integrované povolení. Bylo vydáno 1149 (75 %) integrovaných povolení. Celkem 321 (21 %) žádostí o integrované povolení bylo v povolovacím procesu. Směrnice o IPPC stanoví, že k termínu 30. 10. 2007 musí všichni provozovatelé, kterých se to týká, získat pro své zařízení integrované povolení.

Zahájená revize směrnice o IPPC a referenčních dokumentů o BAT (BREF) naznačuje, že po roce 2007 bude tlak na zavádění a zlepšování BAT vzrůstat. Bude nutné analyzovat použité BAT v rámci jednotlivých průmyslových kategorií a vypracovat rámcový program podpory aplikace pro nejlepší dostupné techniky, zejména pro jejich výzkum a vývoj. Je nutné vynaložit prostředky na výzkum a vývoj BAT a také na šíření principů integrovaného přístupu v rámci ochrany životního prostředí, znalostí BAT mezi provozovateli, na podporu jejich používání, metodické vedení a informovanost veřejnosti se zaměřením na regionální problematiku a regionální rozvoj, zvláště pak na kritéria udržitelného rozvoje.

Důležitá je ochrana životního prostředí jako celku a také budování věrohodných, veřejnosti přístupných informačních databází o znečištění životního prostředí, o používání chemických látek a jejich toxicity v jednotlivých provozech v rámci regionu a o aplikaci BAT v jednotlivých průmyslových odvětvích. Rok 2004 byl prvním ohlašovacím rokem do **integrovaného registru znečišťování**. Hlášení podalo 541 organizací za celkem 879 provozoven. 1149 (75 %) provozoven spadá mezi IPPC zařízení dle zákona č. 76/2002 Sb. Od roku 2007 se v souvislosti s nahrazením Evropského registru emisí znečišťujících látek (EPER) Evropským registrem úniků a přenosů znečišťujících látek (EPRTR) plánuje rozšíření

počtu látek. Z toho vyplývají zvýšené nároky jak na znečišťovatele (v oblasti monitoringu látek), tak na MŽP jako zřizovatele IRZ (integrovaný registr znečištění).

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Velký důraz je v České republice kladen na rozvoj **environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty** jako nepřímého nástroje k podpoře zlepšování kvality životního prostředí a prosazování udržitelného rozvoje.

V roce 2000 byl schválen Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ČR, který zajišťuje mezirezortní spolupráci a rozvoj v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty prostřednictvím pravidelně aktualizovaných Akčních plánů (v současné době je platný Akční plán na léta 2004 – 2006 a zpracovává se Akční plán na léta 2007 – 2009).

ČR se připojila ke Strategii pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji, schválenou EHK OSN na jaře 2005 ve Vilniusu a připravuje během roku 2008 zajistit její implementaci na národní úrovni.

Dosud se podařilo rozvinout krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a postupně je budována síť center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a síť environmentálních poraden. Chybí jednotná a na sebe navazující koncepce environmentálního vzdělávání, které by bylo koncipováno od předškolního věku až po environmentální vzdělávání a osvětu dospělé populace.

V ČR je environmentální vzdělávání trvale limitováno citelným nedostatkem finančních prostředků, a to jak investičního, tak neinvestičního charakteru. Jedním z hlavních problémů je i nerovnoměrné rozmístění služeb environmentálního vzdělávání a poradenství v rámci ČR. Třetina krajů je na nízké úrovni rozvoje regionálních systémů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a více než polovina v oblasti environmentálního poradenství. Existující systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství (národní i regionální) postrádají ve svých pobočkách kvalitní materiálně-technické zázemí k efektivnímu a systematickému zajištění své činnosti.

Problémem zůstává přetrvávající nedostatečné povědomí populace o problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje. Vzhledem k tomu, že vysoké veřejné povědomí je základním a prioritním předpokladem udržitelného rozvoje společnosti, jsou environmentální vzdělávání, výchova a osvěta jedním z významných nástrojů úspěšné implementace udržitelného rozvoje a tedy i ochrany životního prostředí. Zejména je nutné posílit znalost interdisciplinárních souvislostí ekonomiky, společnosti a životního prostředí (úspory energie, obnovitelné zdroje energie, inovační efekty environmentálně šetrných technologií). V této oblasti je dále výrazně poddimenzován přenos výsledků výzkumu do praxe.

Regionální dimenze ochrany životního prostředí

Jednotlivé **regiony soudržnosti** České republiky se potýkají se specifickými problémy životního prostředí. Jejich význam a naléhavost mohou být odlišné podle typu území a příčinných faktorů. Jejich řešení vyžaduje jak přístup na úrovni celé ČR, tak regionálně specifický přístup. Velmi intenzivní mohou být lokální problémy v nepřírodním (urbanizovaném) prostředí. Jedná se zejména o hluk, vibrace, znečištění ovzduší, poškozené a nevhodně využívané plochy (určené k revitalizaci nebo transformaci).

Téměř všechny regiony čelí místním problémům v kvalitě ovzduší a zatížení hlukem, především v souvislosti s rozvojem dopravy a nevyhovující skladbou paliv pro vytápění

domácností. V převážné části regionů je problémem úbytek nezastavěných ploch, nedostatečně využívané již dříve vyčleněné plochy (tzv. brownfields) a směřování nové výstavby na zemědělskou půdu, vodovodní a kanalizační síť, nárůst produkce komunálních odpadů a problémy biodiverzity (problém poklesu biodiverzity, invazní druhy).

Závěr analýzy

Je zřejmé, že i když se v devadesátých letech minulého století životní prostředí výrazně zlepšilo, nelze současný stav životního prostředí v České republice považovat za uspokojivý. Ze sledovaných trendů vyplývá, že od roku 2000 dochází ke zpomalení, zastavení nebo i ke zvrácení některých velmi pozitivních trendů, které byly charakteristické pro počátek 90. let 20. století. Z porovnání hodnot jednotlivých indikátorů kvality životního prostředí ČR, členských států EU a OECD lze vyvodit následující **závěry**:

- k dalšímu zlepšení stavu životního prostředí je nutno efektivně vynaložit podstatně větší finanční prostředky než v první polovině tohoto desetiletí,
- v minulých letech se zlepšilo využívání energie a snížily se emise oxidu uhličitého, ale energetická náročnost a emisní náročnost tvorby HDP zůstala ve srovnání s vyspělými zeměmi stále vysoká,
- měrné hodnoty emisí SO₂, NO_x, CO a CO₂ (v přepočtu na HDP a na jednoho obyvatele) zůstávají relativně vysoké a patří k nejhorším v rámci členských států EU a evropských členských států OECD,
- podíl obyvatelstva připojeného na kanalizaci pro veřejnou potřebu je stále nižší než průměr EU-15,
- podíl čištění odpadních vod bez ohledu na stupeň čištění je srovnatelný s některými státy EU-15, ale účinnost čištění je vesměs nižší,
- na území České republiky existuje velké množství kontaminovaných lokalit (staré zátěže), které představují zdravotní i environmentální rizika,
- retenční schopnost krajiny je narušena nevhodnými vodohospodářskými úpravami (70. a 80. léta), což zvyšuje riziko povodní a dalších negativních dopadů globální změny klimatu,
- podíl chráněných území z celkové rozlohy České republiky se v souvislosti se vstupem ČR do EU od roku 2004 zvýšil a je srovnatelný se sousedními státy,
- u produkce průmyslového odpadu na jednotku HDP je situace srovnatelná s okolními zeměmi,
- produkce komunálního odpadu na obyvatele v posledních letech narůstá, ale je dosud nižší než ve většině zemí EU-15,
- chybí odborníci v oblastech efektivního využívání OZE, zavádění BAT, efektivního snižování materiálové a energetické náročnosti výroby, eko-inovací, managementu krajiny a pod. Tyto odborné kapacity ve veřejném i soukromém sektoru jsou podmínkou udržitelnosti opatření podporovaných v rámci OP Životní prostředí.

Smlouva o přistoupení ČR k Evropské unii obsahuje následující ustanovení:

1. Přechodné období do 31. 12. 2005 na nakládání s odpady – směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech. Přechodné období pro dosažení cílových hodnot u recyklace a opětovného využití obalu (článek 6 směrnice).
2. Přechodné období do 31. 12. 2010 na kvalitu vody – směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod (čištění komunálních vod). Jde o přechodné období pro praktickou implementaci na výstavbu a rekonstrukce kanalizačních sítí a čistíren

odpadních vod zejména u obcí kategorie 2 000 – 10 000 ekvivalentních obyvatel (EO) a pro rekonstrukce a intenzifikace čistíren odpadních vod nad 10 000 EO pro zajištění vyššího stupně čištění. Nařízením vlády č. 61/2003 Sb., „se všechny povrchové vody na území ČR vymezují jako citlivé“.

3. Přechodné období do 31. 12. 2007 na implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení (resp. na plnění stanovených emisních limitů pro SO₂) pro 2 podniky: teplárnu Přerov a Mittal Steel Ostrava a.s.
4. Směrnice 2001/77/ES Evropského parlamentu a Rady z 27. září 2001 na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou – referenční hodnota pro stanovení národních indikativních cílů pro elektřinu z obnovitelných zdrojů energie pro ČR ve výši 8 % k roku 2010 ve smyslu článku 3 odstavce 2.

Po podpisu Přístupové smlouvy byla vyjednána následující **přechodná období**:

1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/20/ES, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech. ČR získala přechodné období do 31. prosince 2012 na dosažení cílů týkajících se recyklace a využití odpadů z obalů, uvedených v čl. 6 směrnice Rady 2004/12/ES.
2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadech z elektrických a elektronických zařízení. Dne 30. března 2004 vydala Rada EU rozhodnutí 2004/312/ES, ve kterém poskytuje České republice, Estonsku, Maďarsku, Lotyšsku, Litvě a Slovensku odklad termínů uvedených v čl. 5 odst. 5 a v čl. 7 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadech z elektrických a elektronických zařízení v délce 24 měsíců, tj. do 31.12.2006. Rozhodnutí Rady ES z 30.3.2004 umožnilo odložení splnění požadované úrovně sběru a dosažení cílů opětovného použití, materiálového a jiného využití elektrozařízení o dva roky, tj. do roku 2008.

Současný stav naplňování požadavků směrnice ve vybraných oblastech:

ad směrnice Rady 1999/31/ES

Rekultivaci skládek podle směrnice Rady 1999/31/ES o skládkách odpadů bude hradit subjekt, který skládku provozuje a který podle platného zákona o odpadech zajišťuje plný soulad současně provozovaných skládek se směrnicí o skládkách odpadů na základě tzv. plánu úprav skládek“ schváleného příslušným krajským úřadem. Provozovatel skládky má povinnost vytvořit na rekultivaci skládky po ukončení jejího provozu finanční rezervu. Podle dostupných informací by z cca 200 současně provozovaných skládek mělo být po roce 2009 uzavřeno přibližně 30 %.

ad směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES

Míra opětovného použití zpětně odebraného elektrozařízení a materiálového využití elektroodpadu stanoveného směrnicí 2002/96/ES je transponována do novely zákona o odpadech č. 7/2005 Sb. jako povinnost výrobců elektrozařízení v ustanovení § 37m odst. 3 a nabývá účinnosti (§ 89) dnem 1.1.2009 v souladu s rozhodnutím o přechodném období. Česká republika nemá legislativně stanovenou náběhovou křivku pro dosažení stanovené míry využití pro jednotlivé roky jako např. na Slovensku. Způsob zajištění je dán zákonem výrobcům, včetně odpovědnosti a sankcí za nesplnění povinností.

Dosažení průměrné roční míry sběru (zpětného odběru elektrozařízení) z domácností, 4 kg na jednoho obyvatele, stanovené za úkol všem členským státům (nikoliv výrobcům elektrozařízení) je zapracováno do Plánu odpadového hospodářství České republiky s původním termínem splnění, bez přechodného období, tj. do 31.12.2006. V roce 2005 byly vytvořeny legislativní předpoklady podporující splnění cíle směrnice o elektrošrotu. Rozhodnutím Rady ES z 30. 3. 2004 došlo k odložení splnění požadované úrovně sběru o dva roky, tj. do roku 2008. V současné době je zpětný odběr elektrošrotu zajišťován 6 kolektivními systémy, 3 solidárními systémy a ostatní povinné subjekty plní povinnost individuálně. V roce 2006 bylo všemi systémy které se zabývají organizací sběru a recyklace vyřazených EEZ, vybráno zhruba 2,5 kg na osobu a rok, odhad pro rok 2007 je asi 3 kg na osobu a rok. Dosažení cíle v roce 2008 je reálné.

ad směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES

Kotel č. 11 v Nové Huti (Mittal Steel Ostrava a.s.) je v současnosti rekonstruován tak, aby zde mohl být spalován vyšší podíl vysokopečnického plynu (obsahuje menší podíl síry) než v současnosti. Ze 30 000 t jeho spotřeba stoupne na 130 000 t. Tímto způsobem bude možno zajistit plnění emisních limitů pro oxid siřičitý dle požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES od 2008.

Kotel č. 4 v teplárně Přerov (Dalkia Česká republika, pobočka Přerov) bude nahrazen novým fluidním kotlem, který bude splňovat požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES pro nová zařízení. Po výstavbě fluidního kotle s uvedením do provozu v roce 2010 dojde ke snížení emisí SO₂ cca o 850 t/rok a NO_x cca o 300 t/rok. Pokud nedojde k realizaci tohoto projektu, bude dosažení požadovaného snížení emisí SO₂ dosaženo odsířením spalin.

ad směrnice Rady 91/271/ES

Směrnice byla implementována do našeho právního řádu Nařízením vlády č. 61/2003 Sb. a novelou vodního zákona č. 254/2001 Sb., realizovanou zákonem č. 20/2004 Sb.

Konkrétní opatření nutná ke splnění cílů směrnice u výstavby, rekonstrukcí a intenzifikací čistíren odpadních vod a kanalizací jsou realizována v ročním objemu investičních prostředků ve výši přibližně 8 mld. Kč s tím, že hlavní zdroj financování je Fond soudržnosti. Konkrétní stav v jednotlivých aglomeracích a seznam aglomerací k realizaci opatření, stejně jako potřebné finanční prostředky, jsou pravidelně sledovány a každoročně je předkládána vládě České republiky souhrnná zpráva (aktualizace Strategie implementace směrnice Rady 91/271/EHS).

1.2.2. Vyhodnocení zkušeností z minulého programového období

Využití finančních prostředků OP Infrastruktura v oblasti životního prostředí v programovém období 2004 – 2006

V průběhu zkráceného programového období 2004 – 2006 byla přímo na oblast životního prostředí v rámci strukturálních fondů zaměřena Priorita 3 „Zlepšování environmentální infrastruktury“, která rozvíjí prioritní osu č. 4 Národního rozvojového plánu „Ochrana a zkvalitňování životního prostředí“. Priorita 3 byla realizována pomocí opatření v oblasti zvýšení retenčních schopností krajiny, vodohospodářské infrastruktury, ochrany ovzduší a odstraňování starých zátěží:

- Opatření 3.1 „Obnova environmentálních funkcí území“

- Opatření 3.2 „Zlepšování infrastruktury ve vodním hospodářství“
- Opatření 3.3 „Zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší“
- Opatření 3.4 „Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží“

Cílem Priority 3 bylo přispět ke kvalitativnímu zlepšení dílčích složek životního prostředí a zlepšení nakládání s odpady.

Implementace Priority 3

V rámci Priority 3 byly celkově vyhlášeny 3 výzvy k podávání žádostí o poskytnutí podpory z OP Infrastruktura – Priority 3. Informace o vyhlášených výzvách byly zveřejňovány v tisku, na webových stránkách, ve vydávaných letáčích a informačních brožurách apod.

V sektoru životní prostředí bylo v průběhu programového období v rámci Priority 3 podáno celkem 699 projektových žádostí. Nejvíce projektových žádostí bylo podáno v poslední, tj. 3. výzvě k podávání žádostí. Podrobné informace o podaných projektových žádostech uvádí následující tabulka:

Tab. 12 Projektové žádosti v rámci opatření Priority 3 – OP Infrastruktura ke dni 31.12.2006

		1. výzva	2. výzva	3.výzva	CELKEM
Počet podaných projektových žádostí	Opatření 3.1	18	77	112	207
	Opatření 3.2	106	*	123	229
	Opatření 3.3	14	30	70	114
	Opatření 3.4	5	67	77	149
	CELKEM	143	174	382	699
Počet Řídícím orgánem schválených projektových žádostí	Opatření 3.1	7	36	15	58
	Opatření 3.2	44	*	15	59
	Opatření 3.3	11	21	25	57
	Opatření 3.4	2	47	12	61
	CELKEM	64	104	67	235

*) Opatření nebylo v rámci výzvy vyhlášeno

Zdroj: MŽP

Z výše uvedené tabulky je patrné, že komunikační strategie realizovaná během programového období byla velmi úspěšná. V každé nové výzvě žadatelé podali mnohem více žádostí, než ve výzvě předchozí. Velice se také osvědčil softwarový nástroj BENE-FILL, který používali žadatelé nejen pro tvorbu a podávání projektových žádostí, ale také pro komunikaci s odpovědnými pracovníky na Zprostředkujícím subjektu SFŽP ČR. Přes prostředí BENE-FILL byly podávány žádosti o platbu a monitorovací zprávy.

Finanční alokace a objemy projektových žádostí

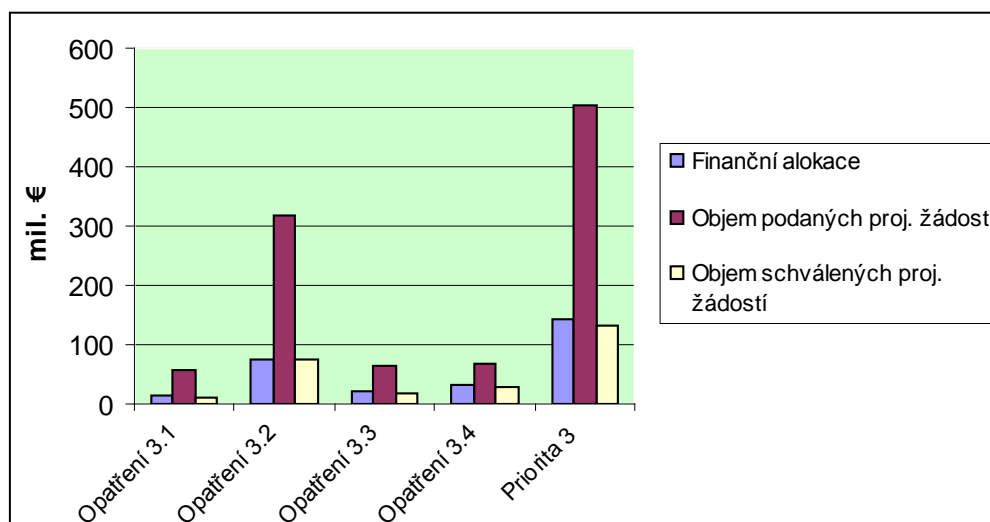
Na programové období 2004 – 2006 byla pro Prioritu 3 stanovena finanční alokace z ERDF ve výši 142 092 754 EUR. V průběhu dubna 2006 proběhla v rámci Priority 3 realokace finančních prostředků z Opatření 3.1, Opatření 3.3 a Opatření 3.4 na Opatření 3.2.

Řídící orgán do konce roku 2006 v rámci Priority 3 rozhodl o rozdělení 94,2 % celkové finanční alokace ERDF za roky 2004 – 2006. Následující tabulka zobrazuje finanční objemy podaných a schválených projektových žádostí ve vztahu k finanční alokaci:

Tab. 13 Finanční alokace u opatření priority 3 – OP Infrastruktura

Priorita 3	Finanční alokace po realokaci ERDF, (EUR)	Finanční objem podaných projektových žádostí ERDF, (EUR)	Finanční objem projektových žádostí schválených Řídicím orgánem ERDF, (EUR)	Finanční objem projektových žádostí, u nichž je vydáno rozhodnutí/uzavřena smlouva ERDF, (EUR)
Opatření 3.1	12 994 208	55 858 105	11 442 252	4 743 461
Opatření 3.2	75 015 370	316 958 892	73 569 297	56 011 463
Opatření 3.3	21 426 206	63 790 223	19 457 141	13 158 338
Opatření 3.4	32 656 970	67 921 530	29 425 646	13 584 948
CELKEM	142 092 754	504 528 750	133 894 336	87 498 210

Zdroj: MŽP

Obr. 9 Finanční objem projektových žádostí k alokaci 2004-2006

Zdroj: MŽP

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že v programovém období 2004 – 2006 žadatelé měli enormní zájem o všechna opatření Priority 3 OP Infrastruktura, které se zaměřují na revitalizace, odpadové hospodářství, ochranu ovzduší, využívání obnovitelných zdrojů energie, budování či modernizaci čistíren odpadních vod, zásobování obcí pitnou vodou apod. Ve všech opatřeních Priority 3 finanční objem podaných projektových žádostí výrazně převýšil stanovenou finanční alokaci. Největší zájem žadatelů byl však o Opatření 3.2 „Zlepšování infrastruktury ve vodním hospodářství“.

Příklady využití finančních prostředků

Pomocí finančních prostředků ERDF a národního spolufinancování jsou realizovány projekty zaměřené na zlepšení životního prostředí v České republice. V průběhu roku 2006 byly dokončovány projekty schválené v rámci 1. a 2. výzvy k podávání žádostí.

Realizované projekty v rámci Opatření 3.1 „Obnova environmentálních funkcí území“ pomohly snížit riziko ničivých následků povodní, zvýšily retenční schopnost krajiny a zlepšily podmínky pro zvýšení biodiverzity.

Dokončené projekty v rámci Opatření 3.2 „Zlepšování infrastruktury ve vodním hospodářství“ převážně vedly ke zvýšení čistoty vodních toků a ke zvýšení počtu ekvivalentních obyvatel napojených na kanalizaci.

Realizované projekty v rámci Opatření 3.3 „Zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší“ přispěly ke zlepšení imisní situace v dotčených lokalitách, pomáhají snižovat emise skleníkových plynů či snížily množství vypouštěných znečišťujících látek.

Projekty v rámci Opatření 3.4 „Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží“ přispěly ke vzniku nových separačních dvorů, vedly ke snížení počtu starých ekologických zátěží či vedly ke snížení množství odpadu ukládaného na skládkách.

Efektivita investic v rámci OP Infrastruktura může být měřena dle hodnot indikátorů zrealizovaných projektů (dokončené projekty). Hodnoty vybraných indikátorů k 31.12.2006 celkově za Prioritu 3 jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 14 Vybrané indikátory za Prioritu 3 OP Infrastruktura k 31.12.2006

Úroveň indikátoru	Indikátor	Jednotka	Cíl	Hodnota indikátorů za schválené projekty	Hodnota indikátorů za zrealizované projekty
Dopad	Pokles CHSK _{Cr} v odpadních vodách	t/rok	2 000	2 346	918
Výstup	Počet ekvivalentních obyvatel (EO) nově napojených na kanalizaci a čistírny odpadních vod	počet	55 000	72 799	12450
Výstup	Množství odstraněných škodlivin v odpadních plynech	emisní j. /rok	4 200	1388	754
Výsledek	Počet odstraněných starých ekologických zátěží	počet	12	20	7
Výsledek	Délka nových kanalizačních sítí	km	135	383	305

Důvody zpoždování implementace projektů

Hlavním důvodem zpoždování v implementaci projektů v rámci OP Infrastruktura byla implementace zákona o veřejných zakázkách.

Konečný příjemce obvykle začal organizovat výběrové řízení na dodavatele až po obdržení písemného vyrozumění o schválení poskytnuté podpory z prostředků operačního programu. Výběr dodavatele na akce financované v rámci OP Infrastruktura probíhal ve většině případů dle Zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách. Ze lhůt stanovených zákonem vyplývá, že otevřené výběrové řízení v případě podlimitních zakázek trvá nejméně 3 měsíce, v případě nadlimitních zakázek pak nejméně 3,5 měsíce, a to vše pouze v ideálním případě, kdy žádný z uchazečů nepodá námitky a zadavatel všechny úkony provede v nejkratším možném termínu.

V praxi Konečný příjemce potřeboval nejméně 1 až 2 měsíce na přípravu kompletní dokumentace k výběrovému řízení. K uzavření smlouvy s dodavatelem docházelo vzhledem k dojednávání detailních smluvních podmínek většinou až na konci 30 denní zákonné lhůty.

Z toho vyplývá, že doba mezi schválením projektové žádosti a uzavřením smlouvy mezi Konečným příjemcem a Dodavatelem byla v optimálním případě nejméně 6 měsíců, obvykle však 8 – 10 měsíců.

Evaluace střednědobého pokroku realizace OP Infrastruktura

Od září 2005 do dubna 2006 byl společností MEBIS spol. s r.o. a CITYPLAN spol. s r.o. realizován projekt „Evaluace střednědobého pokroku realizace OP Infrastruktura“, jehož hlavním cílem bylo posouzení pokroku, který dosavadní realizace OP Infrastruktura přinesla (zejména v oblasti implementace, monitorování, finančního řízení, naplňování horizontálních priorit) a formulace doporučení pro programové období 2007 – 2013. Závěrečná doporučení projektu byla vzata v úvahu při tvorbě nového OP Životní prostředí. Mezi nejzásadnější doporučení patří:

- jasně vymezit pole intervencí tak, aby nedošlo buď k opomenutí některého tématu, anebo naopak k překryvům s jinými OP nebo národními programy,
- pro nový OP Životní prostředí identifikovat interakce s jinými operačními programy a harmonizovat je,
- změnit priority posuzování úspěšnosti implementace programů: prioritou nemůže být míra plnění absorpce, ale dosažení výsledků a jejich dlouhodobých dopadů,
- přehodnotit pohled na indikátory a věnovat výrazně vyšší pozornost oblasti konkrétních projektů,
- začlenit do nového OP Životní prostředí nová opatření, např. „Sanace starých ekologických zátěží a rekultivace starých skládek“,
- ochrana vod musí být vnímána komplexně: zahrnuje čištění odpadních vod (ČOV, kanalizace), přípravu pitné vody a povodňovou ochranu, ale také problematiku vod dešťových,
- do nového OP Životní prostředí se doporučuje zařadit otázky brownfields a EVVO (environmentální vzdělávání, výchova a osvěta),
- zabezpečit s předstihem nové pracovníky a jejich odborný trénink pro implementační pracoviště nového OP tak, aby jejich počty pro plánovací období odpovídaly nejen procentickému nárůstu alokovaných prostředků, ale také vyšším nárokům na kvalitu jejich činností,
- nalézt reálný přístup k implementaci horizontálních priorit,
- zlepšení technických parametrů monitorovacího systému.

Využití finančních prostředků Fondu soudržnosti v oblasti životního prostředí v programovém období 2004 – 2006

Fond soudržnosti byl zřízen k posilování hospodářské a sociální soudržnosti Společenství a poskytuje finanční příspěvky na projekty, které přispívají k dosažení cílů stanovených ve smlouvě o Evropské unii pro oblast životního prostředí a transevropských dopravních infrastrukturních sítí v členských státech s HDP na obyvatele, měřeným paritou kupní síly, nižším než 90 % průměru Společenství. Minimální hodnota projektu nebo skupiny projektů činí v programovém období 2004 – 2006 10 mil. EUR.

V rámci Fondu soudržnosti v období 2004 – 2006 jsou v oblasti životního prostředí podporovány následující prioritní oblasti:

- Zajištění množství a jakosti vod,
- Nakládání s odpady,
- Ochrana klimatu,

- Kvalita ovzduší,
- Odstraňování ekologických zátěží.

Celková finanční alokace na programovací období 2004 – 2006 je znázorněna v Tab. 15. V období 2004 – 2006 bylo pro sektor životního prostředí alokováno celkem 472 645 000 EUR.

Tab. 15 Alokační FS na životní prostředí

Přehled alokace FS – životní prostředí pro roky 2004 – 2006 (uvedené částky jsou v MEUR)	
Celková hrubá alokace Fondu soudržnosti pro období 2004–2006	472,645
Finanční alokace FS – životní prostředí pro rok 2004	119,450
Finanční alokace FS – životní prostředí pro rok 2005	106,044
Finanční alokace FS – životní prostředí pro rok 2006	148,151
ISPA závazky	99,000
Finanční alokace FS – životní prostředí pro roky 2004 – 2006 bez ISPA závazků)	373,645
Výše fin. podpory FS pro 11 schválených projektů v roce 2004	177,937
Výše fin. podpory FS pro 11 schválených projektů v roce 2005	147,272
Výše fin. podpory FS pro 4 schválené projekty v roce 2006	54,973
Celková fin. podpora FS pro roky 2004 – 2006	380,183

Zdroj: MŽP

V roce 2004 Evropská komise vydala Rozhodnutí o udělení pomoci z Fondu soudržnosti pro 11 projektů (viz tab. 16).

Tab. 16 Projekty r. 2004

Stručný název projektu	Popis opatření projektu	Uznatelné náklady [MEUR]	Dotace FS [MEUR]
Tech. pomoc	Technická pomoc Řídicímu orgánu FS	1,620	1,337
Karviná	Výstavba nové kanalizační sítě	22,062	17,650
Příbram	Rekonstrukce ČOV Příbram	7,150	5,077
Plzeň	Kanalizační síť, retenční nádrže	52,120	39,090
Lužická Nisa	Rekonstrukce ÚV Souš, ČOV Liberec	28,797	20,734
Karlovy Vary	Modernizace ČOV, rekonstrukce kanalizace	9,402	6,864
Čisté Klatovy	Kanalizace a vodovodní řad	11,493	8,045
Beroun	Dostavba kanalizace Beroun, Králův Dvůr	12,379	8,047
Břeclav	Rekonstrukce a rozšíření vodovodů	47,279	37,350
Radbuza	Kanalizace Bělá nad Radbuzou	24,161	18,121
Šumperk	Rekonstrukce kanalizace Šumperk	20,831	15,623
Celkem za r. 2004		237,296	177,937

Zdroj: MŽP

V roce 2005 Evropská komise vydala Rozhodnutí o udělení pomoci z Fondu soudržnosti pro dalších 11 projektů (viz tab. 17).

Tab. 17 Schválené žádosti v r. 2005

Stručný název projektu	Popis opatření projektu	Uznatelné náklady [MEUR]	Dotace FS [MEUR]
Olomouc II	Rekonstrukce a dobudování stokové sítě	34,842	25,086
Cidlina	Kanalizace, rekonstrukce ČOV; Jičín a okolí	16,621	11,136
Čistá horní Úpa	Rekonstrukce a modernizace ČOV	16,360	10,634
Hodonínsko	Pitná a odpadní voda; „Střední Pomoraví“	23,963	17,733
Kravaře	Splašková kanalizace, nová ČOV (7500 EO)	14,972	11,978
Labe-Loučná	Rekonstrukce kanalizace, intenzifikace ČOV	20,180	12,512
Mladoboleslavsko	Dostavba kanalizace, intenzifikace ČOV	19,226	12,305
Přerovsko	Rekonstr. a dostavba kanal., rekonstr. ČOV	12,373	7,548
Šlapanicko	Výstavba splaškové kanalizace v 8 obcích	20,079	15,862
Třebíčsko	Zajištění množství a jakosti pitné vody	13,998	9,659
Vyškovsko	Rekonstrukce 5 ČOV a stok ve 3 obcích	19,425	12,820
Celkem za r. 2005		212,039	147,272

Zdroj: MŽP

V roce 2006 Evropská komise vydala Rozhodnutí o udělení pomoci z Fondu soudržnosti pro 4 projekty (viz tab. 18).

Tab. 18 Schválené žádosti v r. 2006

Stručný název projektu	Popis opatření projektu	Uznatelné náklady [MEUR]	Dotace FS [MEUR]
Jihlavsko	Rekonstrukce kanalizace a vodovodu	15,006	10,054
Olše	Rekonstrukce a výstavba kanalizace a ČOV	36,067	26,329
Táborsko	Rekonstrukce kanalizace	14,246	7,693
Horní Labe	Rekonstrukce a dostavba kanalizace	14,726	10,897
Celkem za r. 2006		80,045	54,973

Zdroj: MŽP

Pokud jde o čerpání prostředků z ISPA/Fondu soudržnosti bylo k 31. 7. 2007 vyplaceno příjemcům celkem 151,674 mil. eur, tj. 25,35 % z prostředků přidělených Evropskou komisí. Podrobnější přehled čerpání finančních prostředků uvádí následující tabulka 19.

Tab. 19 Čerpání prostředků z ISPA/ Fondu soudržnosti k 31.8.2006

	Příspěvek FS [EUR]	CELKEM VYPLACENO [EUR]	ČERPÁNÍ Z PŘÍSPĚVKU FS [%]
ISPA 2000	34 486 055	34 288 149	99,43
ISPA 2001	32 211 520	25 769 216	80,00
ISPA 2002	65 695 057	51 363 261	78,18
ISPA 2003	87 045 686	23 989 567	27,56
FS 2004	176 600 166	11 537 452	6,53
FS 2005	147 272 069	4 726 647	3,21
FS 2006	54 973 154	0	0,00
Celkem	598 283 707	151 674 292	25,35

Zdroj: MŽP

Důvody zpoždění implementace projektů*IS MSF – pozdní uvedení do provozu*

Hlavním důvodem je pozdní uvedení nového monitorovacího systému pro FS (MSSF) do provozu, který měl být zprovozněn již v září 2004 a dále jeho nefunkčnost. Stále se vyskytují závady (např. nelze provádět export údajů, nelze generovat informace, chybí manuál pro vyplňování údajů do systému apod.), pro které následně vážně certifikace výdajů a jsou ohroženy termíny plateb pro konečné příjemce. Dalším problémem bylo zajištění součinnosti systémů VIOLA, ISPROFIN, tak jako vkládání dat do IS MONIT.

Projekty FS 2004 – speciální podmínka týkající se provozních smluv

Tato problematika je detailně popsána níže, odstavec „Problematika projektů se soukromými provozovateli v sektoru vodního hospodářství“.

Uznatelnost nákladů

Projekty ISPA/FS se mnohdy potýkaly s překážkami, které způsobily posun v časovém plnění projektu, ale také vícenáklady (např. přírodní podmínky, kurzové rozdíly, apod.). Konečný příjemce poté musel řešit financování tzv. neuznatelných nákladů, což také způsobovalo problémy v implementaci projektu.

Aktuální formulář Žádosti – překlopení ISPA/FS projektů

Projekty připravené v režimu ISPA v letech 2003-2004 musely být v létě 2004 převedeny do režimu Fondu soudržnosti, což prakticky znamenalo nově vypracovat Finanční a Ekonomickou Analýzu. Krom toho byl zvýšen minimální limit projektu z 5 na 10 mil. EUR.

Hodnotící komise pro výběr dodavatele stavby

Mírné zdržení bylo také způsobeno nutností jmenování hodnotících komisí vládou ČR u projektů, kde zakázka přesáhla 300 mil. Kč. Mnoho projektů ISPA a FS bylo zpožděno v rámci výběrového řízení, jelikož mnoho kontraktů bylo znovu tendrováno. To způsobilo, že čas mezi vyhlášením tendru a podpisem smlouvy mezi konečným příjemcem podpory a dodavatelem stavby se prodloužil.

Podklady pro závěrečnou zprávu projektů ISPA/FS

Stále zde existuje problém podkladů závěrečných zpráv, a to pokud jde o ISPA projekty ukončované v nedávné době. Doplnění závěrečné zprávy na vyžádání EK způsobuje, že koneční příjemci čekají na finální platbu delší dobu než očekávali.

Efektivita environmentálních investic ISPA a Fondu soudržnosti v letech 2000 – 2006

viz příloha č. 6 – „Projekty ISPA a Fondu soudržnosti - sektor životní prostředí 2000-2006 - Indikativní odhad efektivity environmentálních investic“.

Problematika projektů se soukromými provozovateli v sektoru vodního hospodářství

EK se již od roku 2004 zaměřuje při posuzování žádostí o dotace z FS z oblasti vodohospodářské infrastruktury mj. na sladění provozních a nájemních smluv s tzv. „nejlepší mezinárodní praxí“ a splněním tohoto požadavku podmiňuje schvalování projektů žádajících o dotaci u společností, kde je rozdělena složka provozní a vlastnická.

V roce 2004 iniciovala EK (DG REGIO) vypracování studie ISPA, která analyzovala provozní smlouvy u vodohospodářských projektů žadatelů Příbram, Plzeň, Liberec, Karlovy Vary a Karviná. Tým expertů EK konstatoval, že příslušné provozní smlouvy mnohdy nesplňují kritéria tzv. „nejlepší mezinárodní praxe“.

Na základě těchto závěrů byla následná rozhodnutí EK o poskytnutí dotací na vodohospodářské projekty v roce 2004 schválena s podmínkou, že do konce roku 2006 nebo nejpozději do závěrečné platby z FS dojde buď k vypovězení stávajících provozních smluv a uskutečnění nového výběrového řízení na provozovatele nebo k úpravě smluv o nájmu a provozu vodárenského majetku tak, aby lépe odrážely „nejlepší mezinárodní praxi“.

Ministerstvo životního prostředí vydalo soubor požadavků pro úpravu provozních smluv odvozených z vybraného souboru výhrad výše uvedené studie ISPA. Na základě těchto pokynů všichni žadatelé provedli požadované úpravy ve formě dodatků k stávajícím provozním smlouvám. Dodatky smluv byly včetně průvodního vysvětlujícího dokumentu zaslány EK, ze strany EK bylo sděleno, že projekty stále neodrážejí „nejlepší mezinárodní praxi“.

Vodohospodářské projekty schválené EK v roce 2005 neobsahovaly žádnou podmínku, jednalo se však o projekty tzv. smíšených společností, které jsou zároveň vlastníky i provozovateli vodárenské infrastruktury.

V březnu 2006 si DG REGIO nechalo zpracovat další širší studii smluvních vztahů mezi obcemi a provozovateli vodohospodářské infrastruktury. Závěrem této studie je tvrzení, že žádná z posuzovaných smluv, a to ani jejich dodatky, neodráží „nejlepší mezinárodní praxi“.

1.3 SWOT ANALÝZA

Následující významné S,W,O a T na národní úrovni byly identifikovány během tvorby OP Životní prostředí na základě analýzy jednotlivých problémových okruhů a jejich odborné diskuse.

Silné stránky (S)

- 1) Transpozice evropské environmentální legislativy včetně IPPC, EIA, Seveso, managementu chemických látek apod.,
- 2) Některé části environmentální legislativy v ČR jsou přísnější ve srovnání s environmentálním acquis a/nebo pokrývají širší rozsah regulovaných záležitostí (např. zákon o ochraně ovzduší),
- 3) Stabilizovaná situace pokud se týče určitých environmentálních problémů (např. emise oxidu siřičitého nebo uhelnatého, kapacita skládek ve vztahu k rozvinutému systému odpadového hospodářství, recyklace odpadu, prevence závažných havárií),
- 4) Nevyužitý potenciál OZE a úspor energie,
- 5) Špičkové odborné kapacity v oblasti ochrany přírody, geologie, hydrogeologie, hydrologie apod.,
- 6) Propracovaný systém managementu chráněných území,
- 7) Územní a koncepční plánování na regionální úrovni (energetika, ochrana vod, doprava, ovzduší, územní plány apod.),
- 8) Propracovaný systém EVVO.

Slabé stránky (W)

- 1) Chybějící technická infrastruktura ochrany povrchových vod,
- 2) Nedokončené čištění komunálních odpadních vod v menších obcích (2000 – 5000 PE),
- 3) Nedostačující zajištění dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství v některých lokalitách,
- 4) Nedostatečná preventivní protipovodňová opatření a snížená přirozená retenční schopnost krajiny,
- 5) Rostoucí emise prioritních polutantů z mobilních a malých zdrojů (PM₁₀, PAHs, VOC, ozón),
- 6) Vysoké emise CO₂ ekv. na hlavu a na jednotku HDP,
- 7) Chybějící infrastruktura efektivního materiálového využití odpadů, převládá skládkování,
- 8) Vysoký počet kontaminovaných a nevyužívaných průmyslových areálů (staré zátěže, brownfields),
- 9) Pokles druhové rozmanitosti,
- 10) Zdravotní stav a věková struktura lesů, vysoká úroveň defoliace jehličnanů,
- 11) Regionální disparita,
- 12) Nedostatečné odborné kapacity ve veřejné správě na krajské a municipální úrovni včetně projektové přípravy,
- 13) Nízká úroveň environmentálního povědomí.

Příležitosti (O)

- 1) Efektivní využití prostředků z Evropských fondů,
- 2) Mezinárodní spolupráce,
- 3) Synergie mezi ochranou přírody, rozvojem ekonomiky a tvorbou pracovních míst (recyklace, úspory energie, ekologické zemědělství a turistika, péče o krajinu, nové technologie a pod.),
- 4) Energetické úspory ve vazbě na kvalitu ovzduší,
- 5) Snížení emisí znečišťujících látek do ovzduší, vypouštění odpadních vod a produkce odpadů,
- 6) Zlepšení hierarchie nakládání s odpady,
- 7) Postupné zlepšování zdravotní stavu a věkové skladby lesa,
- 8) Vnitřní synergie v rámci OP ŽP – prioritní podpora opatření, která směřují k řešení více než jednoho environmentálního problému,
- 9) Synergie mezi operačními programy.

Hrozby (T)

- 1) Rostoucí riziko povodní a sucha v důsledku změny klimatu,
- 2) Tlaky na ekosystémy v důsledku změny klimatu (včetně ohrožení biodiverzity),
- 3) Rostoucí automobilová, zejména transitní doprava (včetně hluku, emisí, fragmentace krajiny, šíření agresivních druhů a pod.),
- 4) Přejít na méně kvalitní tuhá paliva (malé a střední zdroje topeniště),
- 5) Negativní ekonomické tlaky v oblasti prevence vzniku odpadů a nakládání s odpady,
- 6) Stavby na "zelené louce",
- 7) Postupující fragmentace krajiny,
- 8) Neshoda s existujícími požadavky *environmentálního acquis* v některých oblastech (kvalita ovzduší vzhledem k PM, PAU a přízemnímu ozónu, komunální odpadové hospodářství zejména v menších obcích, podíl biodegradabilního odpadu neuložených na skládkách),
- 9) Neshoda s některými očekávanými požadavky nových legislativních úkonů ES (např. cíle týkající se k PM_{2,5}, které mají být přijaty jako součást nové směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu),
- 10) Zvyšující se disparity v oblasti životního prostředí mezi regiony.

Závěry SWOT analýzy

- Kombinací silných stránek, které ČR má v oblasti ochrany životního prostředí (odborné lidské zdroje, legislativní nástroje a zkušenost s územním a regionálním plánováním) s možností čerpat z Evropských fondů, resp. přebírat zkušenosti formou mezinárodní spolupráce lze docílit významné zlepšení úrovně ochrany životního prostředí v ČR. To se týká nejen nezbytných investic do infrastruktury v oblasti ochrany vod (ČOV a kanalizace), zajištění a ochranu zásob kvalitní povrchové a podzemní vody, minimalizaci environmentálních rizik spojených s negativními dopady změny klimatu (záplavy, sucha, sesuvy půdy a řízení skal, migrace škůdců a agresivních rostlinných a živočišných druhů), ale i v oblasti péče o krajinu a lidské zdraví. Efektivní využití prostředků na ochranu povrchových vod a ochranu proti záplavám bude řešeno těsnou spoluprací s resortem zemědělství stejně jako v oblasti péče o krajinu.

- Kritickou oblastí, kde je nutno efektivně využít prostředky z Evropských fondů je kvalita ovzduší, kde od počátku tohoto desetiletí pozorujeme negativní trendy. Souvisí to nejen s rostoucí intenzitou dopravy a to nejen transnitní, ale i ve městech a menších obcích. Mnohdy se na zhoršené kvalitě ovzduší podílí i malé spalovací zdroje, resp. ekonomicky vynucený návrat k tuhým palivům (uhlí, dřevo, papír a pod.). Tato situace si vyžaduje nejen intenzivní ekologickou výchovu a informovanost široké veřejnosti, ale i nová topidla vhodná např. k využití biomasy v menším měřítku. Negativní dopady dopravy budou řešeny ve spolupráci s OP Doprava a regionálními programy a plány. Česká republika není schopna splnit limity pro ovzduší, a to konkrétně pro suspendované částice frakce PM₁₀ (24 hodinové limity PM₁₀ dané Směrnicí 1999/30/EC byly překročeny v letech 2005 i 2006 a nepředpokládá se, že by v roce 2007 došlo k výraznému zlepšení). Na základě těchto výsledků žije 1/3 obyvatel ČR na území, kde jsou koncentrace jemných prachových částic zvýšené. Nejhorší situace je na severovýchodě České republiky (Slezsko) a téměř ve všech velkých městech v dalších částech České republiky (Praha, Brno, Plzeň, atd.).
- Významnou příležitostí je podpora regionální ekonomiky a tvorba pracovních míst, kterou umožní nejen projekty na podporu péče o krajinu, rozvoj environmentálně přátelských forem turistiky a zemědělství, ale i materiálové a energetické využívání odpadů. Všechny tyto oblasti jsou náročné na pracovní sílu a mohou pozitivně přispět k prevenci nezaměstnanosti a sociální exkluzi.
- Podobně je důležitá i likvidace "starých ekologických zátěží" a regenerace brownfields. Regenerace městských center i průmyslových zón také přinese řadu pracovních příležitostí a v kombinaci s územním plánováním zamezí zbytečným stavbám "na zelené louce". S tím souvisí i rekultivace skládek, resp. ochrana podzemních vod a půdy proti kontaminaci ze starých průmyslových zátěží.
- Česká republika má nevyužitý potenciál úspor energie a využití obnovitelných zdrojů (OZE). Rozvoj obou oblastí opět představuje pozitivní impuls pro rozvoj regionálních ekonomik a tvorby pracovních míst. Kromě investičních bariér však agresivnějšímu rozvoji využívání OZE brání nedostatek kvalitních odborníků schopných připravit efektivní projekty s minimálním dopadem na životní prostředí, lidské zdraví a krajinu. OP Životní prostředí musí iniciovat ve své první fázi vytvoření dostatečných konsultačních a projekčních kapacit, např. i formou pilotních projektů, mezinárodních odborných stáží a pod.
- Odborné kapacity a informační podporu průmyslu je nutno rozvíjet i v oblasti integrované prevence a snižování znečištění (BAT), vývoji a zavádění nových environmentálních technologií (využití ETAP), managementu chemických látek (REACH) a prevence průmyslových rizik. Důležitá je i autorizace a akreditace odborných a expertních pracovišť a certifikace výrobků a systémů řízení jakosti (EMAS, ISO 14000 a pod.). Pro malé a střední podniky je důležité poradenství v oblasti úspor energie, čistší produkce a prevence vzniku odpadů.

Připravovaná ekologická daňová reforma vytvoří pro soukromý sektor vhodné prostředí pro rozvoj environmentálně příznivých technologií směřujících k udržitelnému hospodaření se surovinami a neobnovitelnými zdroji včetně půdy, vody a biodiverzity. Kromě velkých firem očekáváme pozitivní přínos v oblasti SMEs a tedy pozitivní ekonomické dopady ve všech regionech. K tomu je nutno i využít EVVO pro přípravu administrátorů ve veřejné správě na všech stupních a to zejména v posuzování projektů a schvalovacím řízení (plánování, EIA, stavební řízení a pod.). EVVO se také zaměří na podporu veřejnosti v spolurozhodování v oblasti ochrany životního prostředí (Aarhuská úmluva).

KAPITOLA 2. Popis zvolené strategie

2.1 Globální cíl a specifické cíle

Globálním cílem OP Životní prostředí je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako jednoho ze základních principů udržitelného rozvoje. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel státu a zvyšuje atraktivitu území pro život, práci a investice. Důsledkem investiční atraktivity je zvyšování nejen zaměstnanosti, ale zejména konkurenceschopného udržitelného hospodářského růstu v regionech.

K naplňování globálního cíle jsou stanoveny specifické cíle, které jsou rozvíjeny v rámci jednotlivých prioritních os, tj. zlepšování kvality vod, kvality ovzduší, udržitelné využívání energetických zdrojů, kvalitnější nakládání s odpady, omezování průmyslového znečištění a rizik, odstraňování starých ekologických zátěží, ochrany přírody a krajiny a zvyšování povědomí veřejnosti v otázkách ochrany životního prostředí.

OP Životní prostředí rozpracovává prioritu „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“ Národního strategického referenčního rámce ČR 2007-2013 (NSRR), jejímž cílem je zlepšení dostupnosti environmentální infrastruktury, obnovení a zvýšení kvality životního prostředí a podpora úspor energií. Východiskem pro tuto prioritu NSRR byla prioritní osa „Životní prostředí a dostupnost“ Národního rozvojového plánu pro období 2007-2013 (NRP), která má za cíl zlepšení kvality životního prostředí jako nutného předpokladu atraktivnosti a konkurenceschopnosti státu a jeho regionů při využití inovačních efektů politiky životního prostředí pro udržitelný rozvoj.

Jednotlivé prioritní osy a oblasti podpory obsažené v OP Životní prostředí vycházejí z analýzy provedené v předchozí kapitole a dále z řady strategických, koncepčních a legislativních dokumentů jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Na národní úrovni se jedná zejména o Strategii udržitelného rozvoje ČR, Státní politiku životního prostředí ČR pro období 2004-2010, Strategii hospodářského růstu ČR, Národní Lisabonský program 2005-2008 (Národní program reformy ČR), Program podpory environmentálních technologií, Státní surovinovou politiku, Státní energetickou koncepci, Rámec udržitelné spotřeby a výroby v České republice, Národní inovační strategii. Prioritními oblastmi zásadního výchozího materiálu – Státní politiky životního prostředí ČR jsou ochrana přírody, krajiny a biodiverzity, udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady, životní prostředí a kvalita života a ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového znečištění ovzduší.

V mezinárodním měřítku operační program vychází ze Strategie EU pro udržitelný rozvoj, z 6. Akčního programu ES pro životní prostředí a Strategických obecných zásad Společenství, Lisabonské strategie a tématických strategií EU.

OP Životní prostředí respektuje návrhy nařízení o všeobecných ustanoveních pro Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti a návrhy nařízení o Evropském fondu regionálního rozvoje, o Evropském sociálním fondu a o Fondu soudržnosti. Prioritní osy v oblasti životního prostředí vycházejí z identifikovaných problémů v rámci SWOT analýzy a důsledně respektují Strategické obecné zásady Společenství.

Priority České republiky v oblasti životního prostředí jsou v první řadě dány závazky, které vyplývají z Přístupové smlouvy a ze stanovení termínů přechodných období. Pokud by nebyly splněny závazky České republiky, k jejichž splnění se zavázala Evropské unii, znamenalo by

to porušení smlouvy spojené s následujícími sankcemi včetně zastavení finančních podpor z fondů EU a dalších finančních postihů.

Realizace operačního programu tak umožní splnit závazky vyplývající z přístupové smlouvy a zároveň přispěje k řešení problémů, které v oblasti životního prostředí v České republice přetrvávají, což bude mít pozitivní dopady zejména na kvalitu života obyvatel. Pokud bude prostředí dostatečně atraktivní pro investory, jak zahraniční, tak i domácí, zvýší se konkurenceschopnost ČR, což se promítne do růstu české ekonomiky i do zaměstnanosti obyvatel. Zároveň operační program přispěje k naplnění cílů Národního Lisabonského programu 2005-2008, zejména prioritě udržitelné využívání přírodních zdrojů, kde je prioritním opatřením minimalizovat energetickou a materiálovou náročnost, podporovat environmentální technologie a realizovat fiskálně neutrální ekologickou daňovou reformu.

Implementace OP ŽP by měla ČR napomoci dosáhnout následujících cílů:

- Snížení naléhavých tlaků na životní prostředí,
- Ochranu dobré kvality životního prostředí v oblastech, které nejsou pod silným tlakem a udržení pozitivních trendů,
- Shoda s *environmentálním acquis*.

Shoda s právními ustanoveními Společenství je základní závazek všech členských států. Z výsledků analýzy vyplývá, že je tu jisté riziko neshody v očekávaných termínech v rámci různých směrnic v oblasti kvality ovzduší (znečištění částicemi PM, PAU a přízemním ozónem), čištění odpadních vod (čištění odpadních vod v malých obcích) a odpadového hospodářství (nakládání s biodegradabilním odpadem).

Přijetí principů udržitelného rozvoje a tedy i ochrany a zkvalitňování životního prostředí je základním předpokladem pro realizaci rozvojových aktivit s regionálním, národním i evropským dopadem.

Kvalitní životní prostředí zvýší atraktivnost a konkurenceschopnost státu i jeho regionů pro podnikatelské a další subjekty, vytvoří podmínky pro vznik nových podnikatelských aktivit a s tím spojených pracovních míst, a tak přispěje ke zvýšení celkové kvality života obyvatel České republiky.

Z analýzy současného stavu vyloučily následující hlavní problémy a rizika v oblasti životního prostředí:

- vysoká energetická a materiálová náročnost ekonomiky,
- překračování imisních limitů pro ochranu zdraví lidí pro prachové částice PM₁₀, překračování cílových imisních limitů pro ochranu lidského zdraví i pro ochranu vegetace pro troposférický ozon a překračování cílových imisních limitů pro ochranu lidského zdraví pro polycyklické aromatické uhlovodíky a vysoké koncentrace jemných prachových částic (PM_{2,5}),
- vysoké měrné emise oxidů síry a oxidu uhličitého,
- technická zastaralost významných skupin zdrojů spojená s vysokými emisemi škodlivin do životního prostředí,
- negativní vliv růstu automobilové dopravy především ve městech (obcích) bez obchvatů, přes která vedou nejdůležitější dopravní komunikace státu a regionů,
- pokračující vnos nebezpečných látek do vodního prostředí z průmyslových podniků a aglomerací,
- nedostatečné řešení problematiky starých ekologických zátěží,
- nutnost zkvalitnit nakládání s odpady,

- zatěžování povrchových vod z dosud nečištěných nebo nedostatečně čištěných odpadních vod a havarijní úniky nežádoucích látek do povrchových a podzemních vod,
- plošné zdroje znečištění povrchových a podzemních vod, zejména ze zemědělského sektoru a domácností,
- špatný stav vodních toků z hlediska ekologických funkcí,
- nedostatečná preventivní opatření před povodněmi,
- vysoký podíl půdy ohrožené vodní erozí,
- nízká retenční schopnost krajiny a ohrožení povodněmi,
- ohrožení lesů atmosférickými depozicemi a degradovanými půdami, neuspokojivý zdravotní stav lesů, jejich prostorová a věková struktura a druhová skladba (hospodaření v monokulturách s preferencí jehličnatých dřevin),
- vysoký počet ohrožených živočišných a rostlinných druhů a nebezpečí dalšího poklesu biodiverzity,
- nedostatečná environmentální vzdělanost a nízká informovanost veřejnosti o otázkách životního prostředí a ekonomických souvislostech ochrany životního prostředí.

Prioritními oblastmi v oblasti životního prostředí v České republice pro období 2007-2013 jsou tedy: ochrana vod, ochrana ovzduší, využití obnovitelných zdrojů energie, řešení problematiky odpadů a starých ekologických zátěží, omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik, zlepšení stavu přírody a krajiny a rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání a osvětu.

Regionální dimenze problémů a priorit v ochraně životního prostředí bude reflektována především na úrovni implementace. V implementačním dokumentu budou do kritérií pro výběr projektu zahrnuta kritéria reflektující relevanci projektu pro regiony se soustředěnou podporou státu a pro regiony se zhoršeným stavem životního prostředí v jednotlivých složkách.

Dlouhodobý socioekonomický rozvoj regionů je ovlivněn celkovou strukturou výroby a výrobních kapacit, inovačními charakteristikami, kvalitou pracovní síly a v neposlední řadě stavem životního prostředí a strukturou osídlení. Vývoj v jednotlivých regionech ČR se podle diferenciací jednotlivých faktorů ovlivňujících regionální rozvoj a v závislosti na různých výchozích podmínkách, poloze a stupni urbanizace projevoval rozdílnou dynamikou i rozdílnými změnami ve struktuře v oblasti životního prostředí.

V roce 2005 žilo v domech připojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu 8 099 tis. obyvatel, což představuje 79,1 % obyvatel České republiky. Meziročně se počet obyvatel napojených na kanalizaci zvýšil o 61 tis., což představuje navýšení o necelé 1 %. Nejvyšší podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci byl v Praze (99,2 %) a v Karlovarském kraji, nejnižší v kraji Středočeském a Pardubickém (63,6 resp. 68,5 %). Délka kanalizační sítě byla meziročně prodloužena o 5 462 km a dosáhla délky 36 233 km.

V roce 2005 bylo v ČR zásobováno z vodovodů pro veřejnou potřebu 9 376 tis. obyvatel, tj. 91,6 % z celkového počtu obyvatel. Nejvyšší podíl obyvatel zásobovaných vodou vodovodů byl v Praze (99,5 %), nejnižší naopak v kraji Plzeňském a Středočeském (81,2 resp. 82 %).

V ČR bylo v roce 2005 celkem 1994 čistíren odpadních vod s celkovou kapacitou 3,736 mil m³/den. Největší celkovou kapacitu má 21 čistíren v hlavním městě Praze (634 tis. m³/den), nejnižší kapacita čistíren je v Karlovarském kraji (122 tis m³/den).

Nejhorší kvalita ovzduší je tradičně v Hlavním městě Praha (98 % území s předkročenými limity) a v Moravskoslezském kraji (65 % území s překročenými limity), zatímco nejlepší kvalitu ovzduší můžeme nalézt v Jihočeském kraji (kde je pouze 1 % území s překročenými limity). Česká republika není schopna splnit limity pro ovzduší, a to konkrétně pro suspendované částice frakce PM₁₀ (24 hodinové limity PM₁₀ dané Směrnicí 1999/30/EC byly překročeny v obou rocích 2005 i 2006 a nepředpokládá se, že by v roce 2007 došlo k výraznému zlepšení). Na základě těchto výsledků žije 2/3 obyvatel ČR na území, kde jsou zvýšené koncentrace jemných prachových částic. Nejhorší situace je sledována na severovýchodě České republiky (Slezsko) a téměř ve všech velkých městech v dalších částech České republiky (Praha, Brno, Plzeň, atd.).

V roce 2005 bylo recyklováno a využito jako druhotná surovina celkem 17,9 mil. tun všech odpadů (29,8 mil. tun). Zařízení na odstraňování odpadů mají dostatečnou kapacitu, zejména zařízení pro skládkování odpadů, které je stále nejběžnějším způsobem odstraňování zejména komunálních odpadů. Stále malý podíl odpadů je spalován a energeticky využíván. V roce 2005 bylo energeticky využito celkem 748,5 tis. tun odpadů. V ČR jsou provozovány tři spalovny komunálních odpadů v Praze, Brně a Liberci. Počet spaloven nebezpečných odpadů je vyšší, většinou s malou kapacitou, ale řada z nich je postupně uzavírána.

Jednotlivé kraje se významným způsobem odlišují počtem IPPC zařízení na svém území. Nejméně se jich nachází na území Hlavního města Prahy (27), nejvíce na území Středočeského kraje (224).

Ochrana vod

Hlavními cíli v oblasti ochrany vod jsou zlepšování stavu povrchových a podzemních vod, zajištění sledování a hodnocení jejich stavu, zajištění dodávky jakostní pitné vody pro obyvatelstvo, bezproblémové odvádění a čištění vod odpadních a minimalizace následků povodní.

Ochrana vod je založena na omezování vnosu znečišťujících látek ze zdrojů znečištění do vodního prostředí a na ochraně zdrojů vod cestou prevence.

Strategie plnění cíle zlepšení stavu povrchových a podzemních vod je dána naplňováním postupových termínů legislativy ČR a implementované legislativy ES, která přikládá stavu vod mimořádnou důležitost. Cílem je splnit přechodné období vyjednané pro podoblast Jakost vod ve Smlouvě o přistoupení k Evropské unii, což znamená, že do 31.12.2010 je třeba dosáhnout v ochraně vod souladu se směrnicí 91/271/EHS při odkanalizování a čištění odpadních vod, dále je nutno do roku 2009 dosáhnout pro lososové a kaprové vody, kterých je vymezeno cca 37 % z celkové délky vodních toků, souladu jejich jakosti se směrnicí 2006/44/ES a do roku 2015 splnit požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále jen „Rámcová vodní směrnice“) na dosažení dobrého stavu povrchových a podzemních vod. Dále je nutno do roku 2009 v souladu se Smlouvou o přistoupení splnit požadavky směrnic ES upravujících vypouštění zvláště nebezpečných látek a do roku 2012 splnit požadavky směrnic upravujících jakost vod pro koupání a jakost surové vody pro úpravu na vodu pitnou. Sledování, zjišťování a hodnocení stavu vod u tohoto cíle vyžaduje v souladu s Rámcovou směrnicí zavedení systému systematického monitorování stavu vod.

Podíl obyvatel zásobovaných jakostní pitnou vodou z veřejných zdrojů je vysoký, stejně jako podíl obyvatel žijících v domech, které jsou napojeny na kanalizaci pro veřejnou potřebu. Přesto však stále existují významné lokality, které jsou zásobovány vodou, která neodpovídá ve všech parametrech požadavkům legislativy na její jakost. Operační program předpokládá

odstranění tohoto nedostatku výstavbou, rekonstrukcí a intenzifikací úpraven vody a zdrojů pitné vody.

Ze zkušeností z katastrofálních povodní vyplynula potřeba systémových opatření pro řešení takových povodní, odstraňování jejich následků a především zkvalitnění preventivních opatření – budováním rekonstrukcí a modernizací vybavení informačního systému předpovědní povodňové služby a hlášené povodňové služby na státní, regionální a místní úrovni, zpracování mapových podkladů o povodňovém nebezpečí a povodňovém riziku s konkretizovanými výstupy na státní a regionální úrovni, a to i s ohledem na předpokládané regionální vlivy a zvýšení výskytu extrémních projevů počasí. Další aktivity na podporu omezování rizika povodní jsou realizace opatření pro zvýšení zadržování vody v krajině, umožnění rozlivu v inundačních územích a zkapacitnění koryt v současně zastavěných územích obcí a další opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny s významným protipovodňovým efektem prováděná přírodě blízkým způsobem.

Ochrana ovzduší

Jak vyplývá z analýzy současného stavu ovzduší a ze SWOT analýzy, kvalita ovzduší se od roku 2000 téměř u všech sledovaných znečišťujících látek zhoršuje. Je tak logické, že globálním cílem v oblasti ochrany ovzduší je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší a omezení emisí základních znečišťujících látek do ovzduší s důrazem na využití inovativních environmentálně šetrných způsobů výroby energie včetně obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor. Oblastmi podpory, kterými chce ČR dosáhnout uvedeného cíle, jsou zlepšování kvality ovzduší (snížením příspěvku k imisní zátěži obyvatel snížením emisí z dopravy a ze spalovacích procesů, omezením emisí z energetických systémů) a omezování emisí základních znečišťujících látek (zejména omezování emisí NO_x, tuhých znečišťujících látek a VOC).

První oblastí podpory je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší. Hlavním problémem v ČR jsou prachové částice PM₁₀ (v roce 2003 bylo exponováno nadlimitním koncentracím 37 % populace, 34 % populace v roce 2004, 66 % populace ČR v roce 2005), polycyklické aromatické uhlovodíky (v letech 2003 a 2004 exponováno 23 % populace ČR a 35 % populace v roce 2005) a troposférický ozon. K překračování cílového imisního limitu pro ochranu lidského zdraví pro troposférický ozon dochází téměř na celém území ČR (přes 99 % území ČR, tzn. že cca 92 % populace ČR je exponováno). Podle výsledků předběžného monitoringu koncentrací jemných prachových částic (PM_{2,5}) bude mít Česká republika problémy dosáhnout navrhované limitní úrovně.

Řešením tohoto stavu je omezení primárních emisí uvedených znečišťujících látek u nejvýznamnějších přispěvatelů ke zhoršené kvalitě ovzduší a v případě prachových částic a troposférického ozonu také jejich prekurzorů náhradou zastaralých spalovacích zařízení na tuhá paliva, která jsou příčinou nejvýznamnějších problémů kvality ovzduší, za nová environmentálně šetrná, společně s energetickými úsporami a technickými opatřeními na vozidlech (využití alternativních pohonů). Na expozici obyvatelstva se v případě PM₁₀ a PM_{2,5} významně podílí i resuspenze, proto se předpokládají projekty na podporu výsadby a rekonstrukce zeleně v intravilánech. Prioritní znečišťující látky a prioritní znečišťovatelé jsou identifikováni v programech ke zlepšení kvality ovzduší.

Další oblastí podpory prioritní osy je omezování emisí. Vysoké absolutní i měrné hodnoty emisí znečišťujících látek se podílejí na pokračující acidifikaci a eutrofizaci ekosystémů a vzhledem k tomu, že se jedná i o prekurzory troposférického ozonu a prachových částic, podílejí se vysoké emise i na nadlimitních úrovních těchto znečišťujících látek. Omezení emisí je možné dosáhnout pouze využitím nových environmentálně šetrných způsobů výroby energie

a technických řešeních na zdrojích znečišťování ovzduší zaměřených především na snížení emisí oxidů dusíku, prachových částic a těkavých organických látek. Významným pozitivním vedlejším efektem snižování emisí znečišťujících látek je i snižování emisí oxidu uhličitého (CO₂).

Oblast podpory „omezování emisí“ je směřována k podpoře splnění národních emisních stropů stanovených pro ČR směrnicí 2001/81/ES a odráží závazky ČR vůči EU ve vztahu ke kvalitě ovzduší a dále závazky ČR (a závazky EU vůči CLRTAP) ke snižování acidifikace a eutrofizace.

Struktura české energetiky (strategický význam představuje spalování uhlí) je poněkud odlišná od struktury tohoto odvětví většiny západních států EU. Kvůli tomu se Česká republika nepotýká pouze se znečištěním ovzduší dopravou, ale také s významným znečištěním ovzduší velkými podniky. Velké podniky (provozovatele velkých a zvláště velkých zdrojů znečišťování ovzduší) se podílely v roce 2005 na celkových emisích SO₂ z 85 % a celkových emisích NO_x z 48 %. Ostatní stacionární zdroje včetně zdrojů umístěných v malých a středních podnicích (provozovatelé malých a středních zdrojů znečišťování ovzduší) se podílely v roce 2005 na těchto celkových emisích v případě SO₂ z 14 % a v případě celkových emisí NO_x pouze z 5 %.

I z toho důvodu Evropská komise v materiálech prezentovaných v rámci projednávání Tematické strategie o znečišťování ovzduší předpokládá pro dosažení nových ambiciózních cílů v České republice investice také v oblasti velkých zdrojů znečišťování ovzduší, tzn. velkých podniků.

Bez podpory velkých podniků nebude Česká republika schopna plnit své environmentální závazky v oblasti ochrany ovzduší, což díky dálkovému přenosu znečištění ovzduší a významnosti velkých podniků jako zdrojů znečišťování ovzduší ovlivní i další členské státy EU.

Podpora velkých podniků tj. zejména podpora provozovatelů velkých, případně zvláště zdrojů znečišťování ovzduší umožní realizovat inovativní opatření i u velkých podniků a nebude tak docházet k zakonzervování stavu stávajících zdrojů znečišťování ovzduší doplněním dodatečných opatření ke snižování emisí.

Naopak podpora inovace přispěje nejen ke zlepšení stavu životního prostředí, ale i k rozvoji regionů a to zejména těch environmentálně a sociálně zatížených.

Národní program snižování emisí ČR, zpracovaný na základě požadavku směrnice 2001/81/ES, který byl schválen vládou ČR v roce 2007, předpokládá splnění národních emisních stropů právě realizací rozsáhlých opatření na zdrojích znečišťování ovzduší ke snížení emisí NO_x a současně i SO₂ (tj. zejména u velkých podniků), ale i ke snížení emisí VOC (tj. zejména u malých a středních podniků). Scénář BAU-WM Národního programu snižování emisí ČR zahrnuje mezi opatřeními, jež je nutno realizovat ke splnění národních emisních stropů, také realizaci OP Životní prostředí v oblasti ochrany ovzduší.

Udržitelné využívání zdrojů energie

Globálním cílem prioritní osy udržitelného využívání zdrojů energie je podpora obnovitelných zdrojů energie a využití úspor energie přispívajících k udržitelnému rozvoji společnosti. Realizace tak přispívá k naplňování jak Národního Lisabonského programu 2005-2008, tak Státní politiky životního prostředí 2004-2010. Mezi prioritní opatření Národního Lisabonského programu patří maximalizace energetické a materiálové efektivity a racionálního využívání zdrojů, kterého lze dosáhnout mj. zvýšením podpory rozvoje průmyslu obnovitelných a druhotných zdrojů. Důraz bude kladen na zvyšování účinnosti užití energie, na

využití obnovitelných zdrojů energie, využití druhotných energetických zdrojů v průmyslu, rozvoj energetického využití komunálních odpadů, výrobu tepla z biomasy.

Oblastmi podpory této prioritní osy jsou výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny, realizace úspor energie a využití odpadního tepla u nepodnikatelské sféry.

Vysoká počáteční investice do opatření využívající OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností, zejména obcí, příčinou pomalého rozvoje instalací OZE s rizikem nesplnění indikativního cíle 8 % podílu OZE na hrubé spotřebě elektřiny k roku 2010. Z výše uvedených důvodů je v této oblasti podpory podporována výroba tepla a také výroba elektřiny z OZE v celém spektru zdrojů včetně kombinované výroby tepla a elektřiny.

Nakládání s odpady a staré ekologické zátěže

Oblastmi podpory této prioritní osy je zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží.

S ohledem na výsledky analýzy stávající situace je cílem v rámci oblasti podpory zkvalitnění nakládání s odpady snížení produkce odpadů, zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémy na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použitých olejů, biologicky rozložitelných odpadů), snižování množství odstraňovaných odpadů. Budou rovněž podporovány technologie k využívání druhotných surovin získaných z odpadů a projekty vedoucí ke snižování měrné produkce nebezpečných odpadů, včetně zařízení k nakládání s nimi.

Žádoucí hierarchie nakládání s odpady není v ČR plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. V prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů, rovněž oddělené shromažďování odpadů není dostatečné. Specificky problémovými oblastmi jsou nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, do jisté míry i komunální odpady apod. Stále se účinně neprosazuje prevence vzniku odpadů, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním a recyklací odpadů, bude nutné investovat do nových zařízení pro využívání a recyklaci odpadů a stávající zařízení rozšiřovat a modernizovat a pokračovat v rekultivaci starých (uzavřených) skládek a brownfieldů.

Další oblastí podpory jsou staré ekologické zátěže, jejímž cílem je dokončení inventarizace, řešení a odstranění závažných (rizikových) starých ekologických zátěží. V současné době v ČR neexistuje právní úprava, která by komplexním způsobem řešila staré ekologické zátěže. V působnosti MŽP je systematicky řešeno několik oblastí starých ekologických zátěží (některé privatizované podniky, lokality po Sovětské armádě, řešení dlouhodobých havárií podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů). MŽP není odborným garantem odstranění všech starých zátěží, které jsou nyní v majetku státu nebo podléhají jeho kompetenci. Např. náprava ekologických škod způsobených činností Armády ČR dosud spadá pod Ministerstvo obrany. Ministerstvo průmyslu a obchodu má dohlížet na odstraňování starých ekologických zátěží, pokud jsou přítomny na revitalizovaných brownfieldech, nezávislé je rovněž odstraňování starých ekologických zátěží soukromými subjekty. Této situaci odpovídá i stav inventarizace starých ekologických zátěží a rozsah lokalit, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá, popřípadě je již ukončen. Jedním z cílů oblasti podpory je dokončení inventarizace lokalit se starou ekologickou zátěží a kategorizace priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží.

Dosavadní výsledky inventury potvrdily, že rozsah starých ekologických zátěží plynoucích z nedostatečného řešení této problematiky v ČR v minulosti je alarmující a jejich urychlené řešení vzhledem k dopadům na zdravotní stav obyvatelstva a životní prostředí je nezbytné. Dalším cílem oblasti intervence proto je sanace vážně kontaminovaných lokalit (průmyslové objekty, vojenské a zemědělské areály, ta území tzv. brownfields, kde se vyskytuje stará ekologická zátěž) ohrožujících složky životního prostředí a zdraví člověka v případech, kdy žadatel o podporu není původcem kontaminace nebo původce již neexistuje (stará ekologická zátěž). Doporučení pokračovat v sanaci kontaminovaných míst bylo mj. i jedním z výstupů Hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí ČR za posledních pět let, které v roce 2005 provedla Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky znamenají rizika pro zdraví a životní prostředí především kontaminací životního prostředí emisemi, jejich přítomností ve výrobcích uváděných na trh a jejich výskytem v pracovním prostředí.

Cílem prioritní osy je omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik rozvojem a inovacemi technologií přispívajících ke snižování průmyslového znečištění a rozvojem informačních systémů o znečišťování životního prostředí.

K realizaci cílů je nutné podpořit vývoj BAT, motivovat podniky k aplikaci BAT, a environmentálnímu přístupu (např. zavádění systému environmentálního managementu), umožnit přístup k informacím o BAT. Rozvoj environmentálních technologií zároveň přispívá k plnění cílů Lisabonské strategie. V oblasti chemických látek je potřebné efektivně implementovat novou evropskou právní úpravu managementu chemických látek, vybudovat potřebnou infrastrukturu pro monitoring rizik chemických látek a zabezpečit plošnou dostupnost informací o rizicích chemických látek pro zdraví a životní prostředí.

Zlepšování stavu přírody a krajiny

Z analýzy je zřejmé, že k hlavním problémům přírody a krajiny České republiky patří pokles biodiverzity na úrovni druhů, ekosystémů a genů a snížená ekologická stabilita krajiny.

Biodiverzita je v České republice ohrožena intenzifikací zemědělské a výroby, anebo naopak neobhospodařováním a opouštěním zemědělských ploch, nadměrnou či nevhodnou urbanizací, fragmentací krajiny dopravní infrastrukturou i samotným používáním dopravních prostředků. Mizí tzv. přechodové (ekotonové) plochy, které mají stabilizační funkci a vyznačují se velkou biologickou rozmanitostí (rybníční rákosiny, remízky, meze, vlhké nivní louky apod.), výrazně se snižuje průchodnost krajiny (především vlivem liniových staveb a scelování zemědělských pozemků). Místní druhy rostlin a živočichů jsou negativně ovlivňovány invazními druhy, ať již vysazovanými úmyslně (např. některé druhy ryb) nebo pronikajícími samovolně. Pro zastavení poklesu biodiverzity je třeba chránit nejen samotné druhy volně žijících rostlin a živočichů, ale rovněž jejich stanoviště a genofond a plošný rozsah přírodních a přírodě blízkých ekosystémů.

Velkým problémem je stále vysoký počet ohrožených druhů živočichů a rostlin ve všech kategoriích. Místy lze zaznamenat určité zvyšování úrovně biodiverzity, naopak jinde je úroveň biologické rozmanitosti omezována jak přetrvávajícími vlivy (např. změny v hospodaření, včetně upuštění od hospodaření v marginálních oblastech, nedostatečné uplatnění environmentálně příznivých postupů), tak vlivy nově vznikajícími (prudký rozvoj suburbánních oblastí, dopravní infrastruktury, zvýšený tlak na intenzifikaci využívání dosud málo zatížených lokalit aj.). Tyto vlivy vedou ke změnám struktury a funkcí krajiny,

ekosystémů v ní a následně k snižování biodiverzity i na nižších úrovních, tj. ohrožení druhů vázaných na tradiční způsoby hospodaření, na větší krajinné celky a nenarušená stanoviště, omezení genetické variability populací v důsledku fragmentace aj. U nejvíce ohrožených druhů rostlin a živočichů je nutné přikročit k aktivnímu managementu jejich populací, jehož součástí je především obnova vhodného prostředí (biotopů), odstraňování a náprava negativních a rušivých vlivů a případně i realizace speciálních repatriačních programů. Výskyt některých živočišných druhů v dnešní hustě osídlené a antropogenně pozměněné krajině vyvolává střety s hospodářskými a jinými zájmy člověka, kterým je nejvhodnější předcházet realizací preventivních opatření a docílit tak dlouhodobě vyváženého soužití člověka a těchto „konfliktních“ druhů. Zajištění ekologické stability zdrojů genofondu (biodiverzity) a zajištění migrační dostupnosti v základní podobě představuje realizace územního systému ekologické stability.

Je třeba podpořit stabilitu těch prvků, které mají v krajině nezastupitelnou funkci. Jedná se především o ekologicky významné krajinné segmenty tvořící kostru ekologické stability doplněné o vymezené skladebné prvky ÚSES, včetně interakčních prvků, které je třeba realizovat formou projektů tak, aby ÚSES začal plnit svoji funkci. Rozptýlená zeleň má v krajině velký význam nejen pro člověka a jeho potřeby, ale i pro mnohé živočišné druhy, které jsou na její přítomnosti v krajině životně závislé. Kvůli značným zásahům do podoby krajinné struktury dochází často k nadměrné fragmentaci krajiny, což značnou měrou ovlivňuje a mění životní formy jednotlivých stanovišť. Je proto nutné zaměřit se především na realizaci prvků územních systémů ekologické stability a celkové zlepšení přírodních poměrů ať již ve volné krajině, v lesích, či ve zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000.

Dlouhodobým cílovým horizontem je dále trvalá náprava současného negativního stavu poškozených lesních půd a stávajících porostů, včetně zvýšení jejich přirozené odolnosti vůči změnám prostředí. Dalším sledovaným cílem je přispět k zvýšení hodnot požadovaných funkčních potenciálů lesních ekosystémů.

Snížení četnosti a závažnost záplav a ohrožení kvality povrchových a podzemních vod si vyžádá stabilizaci vodních poměrů krajiny, a to pomocí kombinovaného přístupu – k technickým vodohospodářským metodám přidružit ekohydrologické metody retence vody a nutrientů, kterými jsou zejména obnova krajinné zeleně, obnova retenčních prostor a přirozených rozlivů do znovuotevřených nivních prostor, obnova přirozené hydromorfologie vodních ekosystémů atd.

Podpora biodiverzity urbánních ekosystémů bude směřována zejména na podporu „páteřní“ sídelní veřejné zeleně, obnovu a ochranu zámeckých parků a zahrad a výsadbu zeleně na místech odstraněných starých zátěží. Cílem je podpora historických krajinných prvků, charakteristických znaků kulturního a historického vývoje území a estetických hodnot vizuální scény, a to s prioritou vyšší biologické rozmanitosti.

Oblasti podpory navržené v OP Životní prostředí jsou tak zaměřeny na implementaci a péči o území Natura 2000, podporu biodiverzity, obnovu krajinných struktur, optimalizaci vodního režimu krajiny a podporu regenerace urbanizované krajiny.

Sesuvy a skalní říční jsou přirozenými přírodními jevy, které se podílejí na vývoji a modelování krajiny. Jsou nezastupitelnou součástí exodynamických procesů, které nemůžeme zastavit ani zásadně ovlivnit. Jejich vznik nezávisí pouze na nestandardních klimatických výchylnkách, ale je často predisponován geologickými, petrologickými, tektonickými a morfologickými charakteristikami daného území. Vyvrcholením procesu jsou pak především sesuvy a skalní říční, jejichž častým následkem jsou často i rozsáhlé

materiální škody, dochází ke značné nevratné devastaci kulturní krajiny a často jsou ohroženy i životy občanů.

Nápravná opatření pro sesuvy a skalní řícení, tj. stabilizace svahu či skalního masívu, dlouhodobý monitoring a geologický průzkum jsou většinou finančně značně náročné jak pro fyzické osoby, tak i pro rozpočty obcí a není proto v jejich silách tato nápravná opatření zcela financovat. Tyto subjekty by měly následně přijmout časově neomezenou odpovědnost za údržbu a péči vzniklých stabilizačních opatření.

Pro prevenci sesuvů a skalních řícení je nutné zajištění dostatečných podkladů o rizikových geofaktorech životního prostředí, tzn. že je třeba provést podrobnou monitorovací a dokumentační činnost, zpracovat mapové podklady a provést podpůrné inženýrsko-geologické a hydrogeologické práce. Odborné a technické kapacity pro uvedené činnosti jsou v České republice k dispozici.

U opatření směřujících ke zlepšování stavu přírody a krajiny (včetně lesů) v rámci Prioritní osy 6 Zlepšování stavu přírody a krajiny se očekává přispění k redukci emisí skleníkových plynů, ke snížení rizika povodní, ke zmírnění erozí, ke zlepšování vodního režimu, ke snižování poklesu biodiverzity a k zamezení nepříznivých událostí jako jsou například půdní sesuvy.

Na zlepšování stavu přírody a krajiny je rovněž zaměřena II osa Programu rozvoje venkova, která se s OP Životní prostředí vzájemně v těchto aktivitách doplňuje.

Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Cílem této prioritní osy je zabezpečení plošné dostupnosti kvalitního environmentálního vzdělávání a osvěty a environmentálního poradenství prostřednictvím zabezpečení kvalitní infrastruktury (materiálního a provozního zázemí) pro realizaci programů environmentálního vzdělávání a pro environmentální poradenství proporcionálně ve všech krajích, zvýšení objemu a kvality environmentálního vzdělávání a poskytovaného poradenství pro diverzifikované cílové skupiny (zejména pro podnikovou sféru a veřejnou správu – mimo specializované obory) a zvýšení plošné a zároveň cílené informovanosti veřejnosti o problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Důležitým cílem je zvýšení povědomí o pozitivním přínosu ochrany životního prostředí pro růst a kvalitu života společnosti i pro hospodářský rozvoj (např. prostřednictvím popularizace inovací v ochraně životního prostředí). Vedle znalostí jednotlivých problémů je nutné zároveň posílit chápání interdisciplinárních souvislostí a zejména vztahu ekonomiky a životního prostředí.

Hlavními cílovými skupinami environmentálního vzdělávání jsou v ČR širší veřejnost, předškolní, základní, střední a vysoké školy, odborná veřejnost, neziskový sektor, veřejná správa, podniková sféra. Proenvironmentálně orientovaná podniková sféra má v rozvíjejících se systémech environmentální certifikace (v ČR, v EU) komparativní výhody, což posiluje její mezinárodní konkurenceschopnost. Velký vliv na stav životního prostředí má rozhodování municipalit. Předpokladem efektivního managementu v oblasti životního prostředí na lokální a regionální úrovni je systematické zvýšení environmentální gramotnosti veřejné správy mimo specializované odbory.

Oblast podpory rozvoje infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací je zejména zaměřena na investiční podporu vzdělávacích, poradenských a informačních center v návaznosti na krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a na investiční podporu národních sítí informačních a vzdělávacích center (správy CHKO a NP,

centra šetrné turistiky, koordinační centra geoparků, centra zoo a botanických zahrad, hvězdáren a planetárií, centra environmentálního managementu a čistší produkce apod.) za účelem poskytování vzdělávání a informací o životním prostředí a udržitelném rozvoji v místních pobočkách daných institucí. V menší míře je potom zaměřena i na samotnou podporu realizace environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací.

S ohledem na výše uvedený podrobný popis stavu, otázek a priorit v oblasti životního prostředí v České republice byly v rámci OP ŽP stanoveny následující prioritní osy:

- **Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní** – zaměřená na snížení znečištění vod, zlepšení jakosti pitné vody a omezování rizika povodní.
- **Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí** – zaměřená na zlepšení kvality ovzduší, úspory energie a omezování emisí.
- **Udržitelné využívání zdrojů energie** – zaměřená na výstavbu nových a rekonstrukci stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny, realizace úspor energie a využití odpadního tepla.
- **Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží** – zaměřená na snížení měrné produkce odpadů, zvýšení využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů a odstraňování závažných starých ekologických zátěží.
- **Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik** – zaměřená na omezování průmyslového znečištění a množství emisí a přenosů látek, pokles kontaminace složek životního prostředí (včetně potravinového řetězce) chemickými látkami.
- **Zlepšování stavu přírody a krajiny** – zaměřená na podporu biodiverzity, obnovu krajinných struktur, optimalizaci vodního režimu krajiny, podporu regenerace urbanizované krajiny, prevenci sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně podzemních vod.
- **Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu** – zaměřenou na zabezpečení kvalitní infrastruktury (materiálně-technického zázemí) pro realizaci programů environmentálního vzdělávání, pro environmentální poradenství a pro poskytování environmentálních informací.

2.2 Ekonomické zdůvodnění strategie

Finanční prostředky v rámci OP Životní prostředí budou alokovány do investic v oblasti vodního hospodářství (čističky odpadních vod, kanalizace, zásobování vodou, protipovodňová opatření), do opatření pro zvýšení kvality ovzduší, do aktivit podporujících využití obnovitelných zdrojů energie, do komplexního snížení energetické náročnosti výkonnosti ekonomiky a jejich jednotlivých odvětví včetně stavebnictví, tj. úspor energií v budovách, do nakládání s odpady a obaly a odstraňování starých zátěží, do omezování

průmyslového znečištění do opatření ke zlepšení kvality přírody a krajiny (Natura 2000, biodiverzita) a rovněž do environmentálního vzdělávání a osvěty.

Výše uvedené prioritní osy vycházejí z identifikovaných problémů v rámci SWOT analýzy a důsledně respektují Strategické obecné zásady Společenství pro období 2007-2013. Revidovaná Lisabonská strategie bude klást i nadále důraz na oblast udržitelného rozvoje, tj. na environmentální pilíř, s cílem povzbuzovat udržitelné využívání zdrojů a podporovat vzájemné působení mezi ochranou životního prostředí a růstem.

Výše definované oblasti rozvoje v sektoru životního prostředí si v následujícím programovacím období vyžádají značné investice. Základním cílem především bude splnit závazky České republiky vyplývající z přístupové smlouvy a další požadavky definované v legislativě EU upravující oblast ochrany životního prostředí a závazky vůči dalším přijatým dokumentům. V důsledku vstupu v platnost Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu 16. února 2005 se Česká republika zavázala k prvnímu kontrolnímu období (2008-2012) snížit emise skleníkových plynů o 8 % v porovnání se stavem v r. 1990. Zásadní nutností je tedy zajištění úspor energie v budovách, kdy tento sektor představuje jeden z největších potenciálů úspor energie, dosažitelných za přijatelných nákladů s maximálním dosažitelným efektem.

Ekonomické Zdůvodnění jednotlivých prioritních os

Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní

Potřebné celkové náklady na splnění požadavků, vyplývajících ze směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod, do konce roku 2010, jsou pro aglomerace nad 2000 EO ve výši 46 mld. Kč (stav k roku 2006) a pro aglomerace do 2000 EO ve výši 11,5 mld. Kč.

Náklady na rekonstrukci a obnovu velkých úpraven vody a vodovodů včetně páteřních přivaděčů pro obce nad 2 000 EO a budování menších zdrojů pitné vody a vodovodů včetně napojení na stávající systémy pro obce do 2 000 EO, které nemají vodovod, se odhadují na cca 18,5 mld. Kč.

Rámcová směrnice vyvolává rovněž další náklady na zajištění aktuálního rozsahu monitoringu vod, řešení průmyslových zdrojů znečištění a příčin eutrofizace vod ve výši 4 mld. Kč.

Poslední skupinou opatření je omezování rizika povodní, které si dle nově schválené evropské směrnice o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik vyžádá náklady ve výši 4 mld. Kč.

Přijetím výše uvedených evropských směrnic se tedy celkem jedná o vyvolané náklady ve výši 84 mld. Kč.

Jednotkové náklady hlavních technických parametrů v oblasti hospodaření s vodou je možno odhadnout v cenové úrovni roku 2007 následovně:

- náklady na připojení obyvatele na nově vybudovanou kanalizaci – cenové rozpětí 45 – 75 tis. Kč/EO,
- náklady na budovanou ČOV – cenové rozpětí 5 – 19 tis. Kč/EO,
- náklady na budovanou kanalizaci - cenové rozpětí 2,5 – 25 tis. Kč/m,
- náklady na připojení obyvatele na vodovod - cenové rozpětí 45 – 75 tis. Kč/obytel,
- náklady na budovaný vodovod - cenové rozpětí 1,7 – 2,7 tis. Kč/m.

Nutno dodat, že ceny ukazatelů připojení obyvatele na kanalizaci a vodovod budou v tomto programovém období ovlivněny zejména skutečností, že budou realizována opatření

v zástavbě s menší hustotou oproti minulému období, kdy byla realizována opatření nejefektivnější. Ceny za budované ČOV a kanalizační a vodovodní řady jsou velmi ovlivněny morfologií terénu, hydrogeologickými podmínkami dle podmínek území ČR či umístěním v historické zástavbě a mohou se pohybovat i nad průměr cen zde uvedených dle místa realizace opatření. Záleží rovněž na materiálu (plast, kamenina, litina), profilu (v rámci projektu zastoupeny téměř všechny), hloubce uložení a úpravě povrchu.

Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí

Vyvolané náklady na soukromé a veřejné rozpočty se budou odvíjet především od konkrétní podoby, ve které budou uplatněny navržené legislativní aktivity. Součástí právních předpisů, kterými budou tyto aktivity realizovány, bude analýza dopadu a přínosů.

Vyvolané náklady budou spíše limitovány výší disponibilních prostředků z tuzemských a zahraničních veřejných zdrojů. Celkově lze očekávat, že náklady na ochranu ovzduší v České republice budou v období 2007 až 2010 nižší, než byly náklady vynaložené v 90. letech minulého století.

Z analýzy programu ke zlepšení kvality ovzduší zpracovaných pro jednotlivé zóny a aglomerace vyplývá požadavek na alokaci přibližně 25 mld. Kč v období 2007 – 2013 na projekty zaměřené na zlepšení kvality ovzduší, přičemž na snížení imisní zátěže suspendovanými částicemi velikostní frakce PM₁₀ bylo identifikováno přibližně 14 mld. Kč, na snižování imisní zátěže vlivem NO₂ kolem 8 mld. Kč, na snižování emisí těkavých organických látek přibližně 1,8 mld. Kč, na snížení emisí oxidu siřičitého 0,5 mld. Kč, na horizontální/průřezová opatření 0,1 mld. Kč a na ostatní (např. snižování emisí těžkých kovů) 0,03 mld. Kč.

V období 2007 až 2010 by takto mohlo být vynaloženo cca 5 - 7,5 mld. Kč (a vzhledem k povinné finanční spoluúčasti žadatelů by bylo mobilizováno nejméně 6,2 - 9,4 mld. Kč).

Ostatní veřejné zdroje budou v tomto období velmi důležité, protože disponibilní prostředky SFŽP ČR jsou a budou primárně alokovány na spolufinancování projektu v rámci OP Životní prostředí. Celková alokace prioritní osy 2 dosahuje 634,146 mil. EUR a SFŽP CR bude spolufinancovat částkou 29,842 mil. EUR, ostatní veřejné zdroje (obce, města) pak částkou 74,6 mil. EUR.

Vzhledem ke skutečnosti, že Česká republika v současné době neplní své závazky vůči legislativním požadavkům Evropského společenství v oblasti kvality ovzduší (neplnění imisních limitů stanovených pro ochranu lidského zdraví pro suspendované částice PM₁₀), je z hlediska zlepšování současné kvality ovzduší nezbytné investovat do opatření vedoucích ke zlepšení kvality ovzduší prostředky minimálně ve výši indikované krajskými programy ke zlepšení kvality ovzduší.

Udržitelné využívání zdrojů energie

Ze Zprávy o plnění indikativního cíle výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů za rok 2005 vyplývají náklady na realizaci požadovaných opatření ve výši 33,2 mld. Kč (malé vodní elektrárny 5 mld. Kč, větrné elektrárny 17,4 mld. Kč, biomasa 10 mld. Kč a bioplyn 0,8 mld. Kč). Lze konstatovat, že požadavky na podporu jsou na úrovni 25 % z potřebné částky. Zde se však jedná pouze o elektřinu, kdy na plnění cíle 8% podílu OZE k roku 2010 je potřeba 33 200 mil. Kč. V OP Životní prostředí v Prioritní ose 3, resp. oblasti 3.1. existuje podpora elektřiny, tepla a kombinované výroby tepla a elektřiny s možnou čerpatelnou podporou 8 412,1 mil. Kč.

I po zahrnutí prostředků z MPO, kde je na OZE vyčleněno spolu s úsporami cca 4 000 mil. Kč, je tato částka nedostatečná.

Odhad jednotkových nákladů hlavních technických parametrů se v rámci prioritní osy 2 pohybuje přibližně v těchto cenových rozpětích:

- náklady na zdroj zemního plynu – cenové rozpětí 5 – 15 tis. Kč/kW,
- náklady na rozvod CZT – cenové rozpětí 4 – 9 tis. Kč/m,
- náklady na odstranění primárních emisí a prekurzorů sekundárních částic - cenové rozpětí 300 – 3 000 tis. Kč/t Eps.

V rámci prioritní osy 3 se jedná o následující odhady:

- náklady na zdroj OZE (teplo) - cenové rozpětí 4,5 – 46 tis. Kč/kW,
- náklady na zdroj OZE (elektrina) - cenové rozpětí 20 – 160 tis. Kč/kW,
- náklady na rozvod CZT – cenové rozpětí 4 – 9 tis. Kč/m.

Ceny zdrojů jsou ovlivněny typem použité technologie, instalovaným výkonem a tím, zda se jedná o rekonstrukci či výstavbu nového zdroje.

Ceny rozvodů jsou velmi ovlivněny morfologií terénu, hydrogeologickými podmínkami dle podmínek území ČR či umístěním v historické zástavbě a budou se pohybovat i nad průměr zde uvedených dle místa realizace opatření. Záleží rovněž na profilu (v rámci projektu zastoupeny téměř všechny), hloubce uložení a úpravě povrchu.

Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží

Implementace směrnic ES v podoblasti odpadového hospodářství představuje podle přijaté Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů ES v oblasti životního prostředí investiční náklady soukromého a obecního sektoru v celkové výši cca 21,8 mld. Kč v letech 2001 - 2013, z toho cca 10 mld. Kč by mělo být vynaloženo v období 2007 - 2010. V OP Životní prostředí se předpokládá pro oblast podpory 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady podpora ve výši cca 14,5 mld. Kč, což představuje cca 66,5 %.

Odhad potřebných finančních prostředků na realizaci opatření k odstraňování starých ekologických zátěží vychází z několika zdrojů. Prvním z nich jsou průběžné úvahy o finančních prostředcích nutných k pokrytí tzv. „Systémového řešení odstraňování starých ekologických zátěží“. Tyto náklady byly již v minulosti odhadnuty na cca 500 miliard Kč, tedy cca 17,8 mld. EUR. Dalším zdrojem informací je dosavadní průběh odstraňování starých ekologických zátěží z prostředků státního rozpočtu, z něhož bylo od roku 1991 zatím uvolněno cca 23 mld. Kč. Odhadem z dosavadních zkušeností z prioritizace starých ekologických zátěží je známo, že z celkového počtu dosud vyhodnocených lokalit (v letech 2000, 2002, 2004 a 2007) tvoří závažně kontaminované lokality cca 20 %. Z toho lze náklady na odstranění nejdůležitějších, nejzávažnějších starých ekologických zátěží odhadnout na cca 10 mld. Kč. Při odpočítání 15 % kofinancování, vychází cca 300 mil. EUR (výsledná částka stanovená pro oblast podpory 4.2 je 256 246 759 EUR).

Jednotkové náklady hlavních technických parametrů je možno odhadnout v cenové úrovni roku 2007 následovně:

- náklady na výstavbu sběrného dvora – cenové rozpětí 1 – 15 tis. Kč/t/rok,
- náklady na systém odděleného sběru – cenové rozpětí 1 – 15 tis. Kč/t/rok,
- náklady na zařízení na zpracování, recyklaci a úpravu odpadů - cenové rozpětí 1 – 15 tis. Kč/t/rok,
- náklady na rekultivace starých skládek - cenové rozpětí 0,8 – 2,5 tis. Kč/m²,
- náklady na zpracování Analýzy rizika - cenové rozpětí 0,5 – 10 mil. Kč/ks,

- náklady na sanace vážně kontaminovaných lokalit - cenové rozpětí 0,5 – 5 tis. Kč/m³.

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

V oblasti IPPC v roce 2007 vrcholí implementace směrnice 96/61/ES, přičemž do 30. října mají disponovat veškerá zařízení spadající pod režim IPPC integrovaným povolením. Na základě dostupných údajů a analýz povolujícího procesu IPPC lze konstatovat, že v roce 2008 bude naprostá většina provozovatelů disponovat platným integrovaným povolením. Dále lze očekávat změny v provozu již povolených zařízení, které se budou odhadem pohybovat kolem 150 podstatných změn a zhruba 300 změn ročně. V letech 2009 – 2011 by měli být náklady každý rok obdobné. Lze očekávat náklady spojené s výzkumem, ověřováním a zaváděním nových BAT, v souvislosti s rozvojem techniky, revizí BREF (výměna informací o BAT), v návaznosti na nové požadavky složkové legislativy a také případné změny v provozu zařízení. V letech 2012 a 2013 by měli vstoupit v platnost požadavky revidované směrnice IPPC a proto lze očekávat přiměřený nárůst výdajů jak v soukromém tak veřejném sektoru. Protože momentálně není k dispozici ani jen návrh těchto změn, lze případné náklady odhadnout jen velmi hrubě. Důvodně se očekává zvýšený důraz na aplikaci BAT ve všech IPPC zařízeních.

V souvislosti se zaváděním nových požadavků na informování veřejnosti o znečišťování životního prostředí (mimo jiné v souvislosti s implementací Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 166/2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek a kterým se mění směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES) lze očekávat kontinuální nárůst požadavků na kvalitu vstupních údajů (monitoring, nezávislé odborné informace o vlastnostech chemických látek), efektivní elektronické zpracování údajů poskytnutých provozovateli a účinnou prezentaci ohlašovaných údajů směrem k odborné i široké laické veřejnosti. Hrubý odhad finančních nákladů pro období 2007 – 2013 ve vztahu k OP Životní prostředí je v oblasti Integrované prevence a omezování znečištění – BAT kolem 0,9 mld. Kč, v oblasti Integrovaného registru znečišťování (IRZ) a související problematiky 0,2 mld. Kč a přibližně 0,6 mld. Kč v oblasti týkající se REACH, chemických látek, GMO, prevence závažných havárií atd.

Zlepšování stavu přírody a krajiny

Při výpočtu potřebné výše podpory se vycházelo zejména ze známých požadavků na čerpání z národních zdrojů a odhadované celkové absorpční schopnosti, která dle správců jednotlivých fondů nebyla uspokojena.

Potřebná výše podpory (přibližně 1 mld. Kč) byla v oblasti implementace a ochrany území soustavy NATURA 2000 odvozena z analýzy MŽP, která proběhla ve spolupráci s krajskými úřady. Byly vyčísleny odhadované potřebné náklady spojené s vyhlášením a monitoringem oblastí sítě Natura 2000. Pro opatření podporující biodiverzitu byla potřebná výše podpory (kolem 3,8 mld. Kč) odvozena ze známých požadavků na čerpání z národních zdrojů a odhadované celkové absorpční schopnosti. Na oblast zabývající se obnovou krajinných struktur byla potřebná výše podpory odvozena ze známých požadavků na čerpání z národních zdrojů (např. Program péče o krajinu) a odhadované celkové absorpční schopnosti. Dále byly využity analýzy MŽP na výši potřebných podpor pro nápravná opatření v lesích v imisních oblastech. Potřebná výše podpory (10,6 mld. Kč) byla v oblasti Optimalizace vodního režimu krajiny odvozena z čerpání Programu revitalizace říčních systémů a z analýzy odhadované výše nepokryté absorpční kapacity, kterou MŽP zpracovalo ve spolupráci s podřízenými organizacemi a Zemědělskou vodohospodářskou správou. V oblasti zaměřené na podporu

regenerace urbanizované krajiny byla potřebná výše podpory (3 mld. Kč) odvozena z potřeb krajských úřadů. V poslední oblasti týkají se prevence sesuvů a skalních řízení atd. byla potřebná výše podpory (2 mld. Kč) odvozena z analýzy odboru geologie MŽP.

Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Instituce, které environmentální vzdělávání, osvětu a poradenství v ČR zejména realizují, často nemají pro tuto činnost kvalitní zázemí v podobě objektů a jejich technického vybavení. Průzkum investičních záměrů části těchto institucí (NNO subjektů) potvrdil, že tyto subjekty v programovém období 2007-2013 plánují investice zejména do rekonstrukcí, stavby či nákupu objektů pro svou činnost (více než 50 % těchto subjektů) a naprostá většina subjektů plánuje investice do technického vybavení objektů své činnosti. Celkové investiční záměry těchto subjektů činí cca 28 mil. EUR v daném období.

Dále v ČR existují národní sítě informačních a vzdělávacích center (například při správách CHKO a NP, centra šetrné turistiky, koordinační centra geoparků, centra zoo a botanických zahrad, hvězdáren a planetárií, centra environmentálního managementu a čistší produkce apod.), u kterých se předpokládají obdobné investiční záměry jako u NNO – cca 26 mil. EUR.

Také municipality v posledních letech projevují zájem o zřizování environmentálních informačních center, lze tedy předpokládat investiční záměry do infrastruktury pro EVVO i u těchto subjektů v rozsahu cca 13 mil. EUR.

Očekávané náklady související se zajištěním kvalitní infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu v letech 2007-2013 se odhadují na 1,9 mld. Kč, z toho na rekonstrukci, výstavbu a nákup objektů vzdělávacích center a poraden (NNO, sítě státních či příspěvkových org., municipality, cca 120 subjektů) 1,3 mld. Kč a na technické vybavení vzdělávacích center a poraden (NNO, sítě státních či příspěvkových org., municipality, cca 200 subjektů) přibližně 0,6 mld. Kč. Kromě investic do infrastruktury jsou očekávány neinvestiční náklady na zajištění činnosti těchto subjektů ve výši 2,1 mld. Kč. Na realizaci environmentálních vzdělávacích programů (cca 200 subjektů) se předpokládá částka 1,3 mld. Kč, na realizaci specializovaného environmentálního poradenství (cca 60 subjektů) kolem 0,6 mld. Kč a na realizaci environmentální osvěty (cca 250 subjektů) přibližně 0,2 mld. Kč.

Souhrnné potřebné náklady v období 2007 - 2013 vyvolané především implementací environmentálního acquis a v menší části i národních potřeb jsou pro jednotlivé prioritní osy (bez „Technické pomoci“) uvedené v následující tabulce.

Tab. 20 Indikativní odhad finančních nákladů na roky 2007 – 2013

Prioritní osa	mil. EUR
Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	3 000,0
Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	892,8
Udržitelné využívání zdrojů energie (pouze pro oblast podpory 3.1)	1 185,7
Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	877,3
Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	60,7
Zlepšování stavu přírody a krajiny	831,0
Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	143,0
Celkem (bez Technické pomoci)	6 990,5

použitý kurs: 28 Kč za EUR

Zdroj: MŽP

2.3 Dopady OP Životní prostředí

Budou-li realizovány intervence operačního programu, lze v identifikovaných oblastech v období do roku 2013 předpokládat pozvolný růst kvality životního prostředí s možnými meziročními výkyvy. Pozitivní vývoj kvality životního prostředí lze očekávat zejména v následujících oblastech:

- celkové snižování imisní zátěže ovzduší vlivem realizovaných aktivních opatření a přirozeného vývoje (obměna technologií, zlepšování kvality vozového parku),
- pokles atmosférické depozice,
- zvyšování kvality povrchových a podzemních vod v důsledku realizovaných opatření (výstavba čistíren odpadních vod, obměna technologií, zlepšení postupů v zemědělství),
- odpadové hospodářství včetně nakládání s obalovým odpadem,
- rekultivace prostorů po těžbě surovin,
- zastavení poklesu biodiverzity,
- zvýšení retenční schopnosti krajiny,
- snížení půdní eroze,
- zvýšení ekologické stability krajiny.

Kvalita životního prostředí ovlivní budoucí hospodářský růst, rozvoj dalších odvětví (zemědělství, doprava), vývoj osídlení a zdraví obyvatel. Zcela zjevný je vliv životního prostředí na zdraví obyvatel, kdy zhoršená kvalita životního prostředí může vést ke zhoršení zdravotního stavu obyvatelstva a tím k vyšší nemocnosti, zvýšení nákladů na zdravotní péči, snížení efektivity pracovní síly s přímým dopadem na ekonomický potenciál podnikatelských subjektů.

Realizace environmentálních opatření podněcuje podnikatelskou sféru k uplatňování nových technologií a tím vytváří předpoklady pro inovace, rozvoj nových technologií a trhů, zvyšování konkurenceschopnosti založené na principu efektivnějšího využívání zdrojů, a nové investiční příležitosti.

V současné době rychle se rozvíjející hospodářské odvětví eko-průmyslu přináší významné inovační efekty v průmyslu a vytváří nová pracovní místa. Následně tak ovlivňuje kvalitu života obyvatel a napomáhá naplnění strategických cílů České republiky i Evropské unie v oblasti růstu a zaměstnanosti.

2.4 Vazba OP Životní prostředí na strategické dokumenty

Národní strategický referenční rámec

Základním strategickým dokumentem, ze kterého OP Životní prostředí vychází, je NSRR. Jeho globální cíl, kterým je *„přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu s cílem dosáhnout hospodářské úrovně EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva“*, bude dosaženo čtyřmi strategickými cíly:

- Konkurenceschopná česká ekonomika,
- Otevřená, flexibilní a soudržná společnost,
- Atraktivní prostředí,
- Vyvážený rozvoj území.

OP Životní prostředí přispěje především k naplnění strategického cíle Atraktivní prostředí a to prostřednictvím priority Ochrana a zlepšování kvality životního prostředí. Investice mají přímý vliv na kvalitu života obyvatel v území, ovlivňují jeho zdraví, přispívají ke zvýšení atraktivity prostředí pro investory snížením externích nákladů (záporných externalit), přispívají k využívání progresivních, environmentálně a energeticky úsporných technologií.

Mimo to bude OP Životní prostředí přispívat k naplnění několika strategických cílů: „Konkurenceschopná česká ekonomika“ prostřednictvím vytváření podmínek pro podnikání a investice a snižování energetické náročnosti výroby a spotřeby fosilních primárních energetických zdrojů, „Vyvážený rozvoj území“ prostřednictvím zlepšení životních podmínek a dostupnosti ve znevýhodněných regionech a k cíli „Otevřená, flexibilní a soudržná společnost“ prostřednictvím vytvoření kvalitních podmínek pro práci a život.

Strategické obecné zásady Společenství

OP Životní prostředí přispívá k naplnění obecné zásady Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující a to posílením součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem a také řešením intenzivního využívání tradičních zdrojů energie v Evropě. V OP Životní prostředí budou realizovány aktivity, které podpoří rozvoj obnovitelných zdrojů energie tak, aby se Evropa stala konkurenceschopnou, které povedou ke zlepšení energetické účinnosti a tím ke zmenšení energetické náročnosti a ochraně životního prostředí a které především umožní dosáhnout shody s právními předpisy v oblasti životního prostředí v oblastech vody, odpadů, ovzduší a ochrany přírody a druhů. Nezanedbatelným přínosem bude rovněž příspěvek k omezení emisí skleníkových plynů a tím naplnění závazků vyplývajících pro EU z Kjótského protokolu a prevence rizik.

2.5 Vazba OP Životní prostředí na další finanční nástroje Společenství a operační programy

2.5.1 Vazba OP Životní prostředí na finanční nástroje Společenství

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova – EAFRD

V rámci Programu rozvoje venkova, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo zemědělství, budou financovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova projekty ve venkovských oblastech s důrazem na údržbu krajiny v zemědělském a lesním hospodářství, ochrana vod a vodních zdrojů, některé projekty související s ochranou přírodních zdrojů, ochranou životního prostředí a kompenzace v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000.

V souladu s NSRR jsou demarkační linie mezi Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova určeny následovně:

- v oblasti obnovitelných zdrojů energie jsou v rámci EAFRD podporováni zemědělství podnikatelé,
- v oblasti vodohospodářské infrastruktury, budování a rekonstrukce vodovodních a kanalizačních sítí včetně čistíren odpadních vod, pro sídla do 2 000 ekvivalentních obyvatel (EO) jsou v rámci EAFRD podporovány projekty mimo území vyžadující zvláštní ochranu definovaná v OP Životní prostředí,
- v oblasti rozvoje ostatní technické infrastruktury, které by se týkalo nakládání s odpady, nebudou v rámci Programu rozvoje venkova podporovány žádné projekty,
- v oblasti vodohospodářských opatření v krajině jsou v rámci EAFRD podporovány pozemkové úpravy, kdy příjemcem podpory jsou Pozemkové úřady,
- v oblasti lesního hospodářství jsou v rámci EAFRD podporovány subjekty hospodařící v lesích soukromých osob a obcí,
- v oblasti třecích míst pro ryby jsou v rámci EAFRD podporovány operace, jejichž způsobilé výdaje nepřekročí 1 mil. Kč.

Evropský rybářský fond – EFF

V souladu s NSRR jsou demarkační linie mezi Evropským rybářským fondem určeny následovně:

- v oblasti rybníčního hospodaření jsou v rámci EFF podporovány vodní nádrže v souladu článkem 29 nařízení o EFF,
- v oblasti rybích migračních tras jsou v rámci EFF podporovány právnické osoby, jejichž příjmy pochází z podnikání provozovaného vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a riziko.

2.5.2 Nastavení technického rozhraní OP Životní prostředí a ostatních operačních programů

Regionální operační programy

OP Životní prostředí má několik vazeb na regionální operační programy. V oblasti brownfields bude OP Životní prostředí podporovat ty operace, které přispějí k odstranění kontaminovaných lokalit. Pokud lokalita nebude vážně kontaminována, revitalizaci je možné podpořit z regionálních operačních programů nebo v rámci OP Podnikání a inovace. Zda je lokalita kontaminována či nikoli, zjišťuje patřičný útvar MŽP. Z regionálních operačních

programů se budou hradit operace v oblasti veřejné zeleně prováděné ve městech a na venkově, které posilují biodiverzitu v urbanizovaném prostředí. OP Životní prostředí řeší ostatní aspekty životního prostředí.

Tématické operační programy

Vazba na OP Podnikání a inovace existuje v oblasti brownfields, kde záleží na tom, zda-li je lokalita vážně kontaminována či nikoli, což zjišťuje MŽP. Dále zde existuje vazba na podporu v oblasti energetické účinnosti. Z OP Podnikání a inovace budou podporovány podnikatelské subjekty. V oblasti ochrany ovzduší, zaměřené na snižování emisí a zlepšování kvality ovzduší budou z OP Životní prostředí podporovány projekty zaměřené primárně na ochranu životního prostředí.

Z OP Technická pomoc budou hrazeny aktivity, které budou realizovány pro všechny operační programy bez rozdílu. Technická pomoc v rámci OP Životní prostředí je určena pro specifické potřeby tohoto operačního programu.

V rámci energetických úspor existuje souvislost s Integrovaným operačním programem, který je ovšem nastaven úplně jiným směrem než OP Životní prostředí. Zatímco Integrovaný operační program je zaměřen na revitalizaci panelových domů, OP Životní prostředí je zaměřen na snížení emisí znečišťujících látek a zlepšení kvality ovzduší.

V OP Životní prostředí se uvažuje s rozvojem infrastruktury pro environmentální vzdělávání a osvětu. Pro přímé zajištění environmentálního vzdělávání a provázanosti s investicemi do této infrastruktury se přistoupilo k využití nástroje křížového financování. Ostatní aktivity ve vzdělávání budou spadat pod OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Konkrétní vztahy a vazby na uvedené operační programy jsou uvedeny u relevantních oblastí podpory.

2.6 Absorpční kapacita

Usnesením vlády ČR č. 1500 ze dne 16. listopadu 2005 ke Strategii hospodářského růstu České republiky byly identifikovány finanční náklady na investice do životního prostředí v období 2007-2013 v celkové výši 413,47 mld. Kč. Sektor životní prostředí již od počátku čerpání finanční podpory z fondů EU prokázal dobrou projektovou připravenost a absorpční schopnost. Stále zaznamenává značný převis projektů nad možnými zdroji financování. V současnosti jsou k realizaci připraveny projekty v objemu 20 mld. Kč (viz Usnesení vlády ČR č. 1571 ze dne 7. 12. 2005), kterým však chybí potřebné finanční krytí.

2.7 Ex ante hodnocení

Hodnocením ex ante byla pověřena společnost Ernst & Young Audit & Advisory, s.r.o.

Cílem předběžného hodnocení (též hodnocení ex ante) bylo poskytnout zpracovateli a pořizovateli OP Životní prostředí připomínky a doporučit úpravy zpracovávané analýzy, strategie a navrhovaných priorit. Hlavním cílem tohoto projektu bylo předložit doporučení pro finální dopracování OP Životní prostředí a další koncepční doporučení. V rámci ex ante hodnocení projektu byly hodnoceny jednotlivé aktuální návrhy OP Životní prostředí z hlediska věcného a formálního (tj. úplnosti, správnosti, logické návaznosti).

Průběh celého ex ante hodnocení lze charakterizovat následovně:

1. Fáze I – Ex ante evaluace OP Životní prostředí, verze k 21. 4. 2006 – výstupem byla závěrečná zpráva ex ante hodnotitele z 28. 4. 2006, která detailně zhodnotila OP Životní prostředí jako celek i jednotlivé kapitoly.
2. Fáze II – Ex ante evaluace OP Životní prostředí, verze k 20. 6. 2006 – výstupem byla detailní závěrečná zpráva ex ante hodnotitele z 15. 9. 2006 zohledňující posouzení OP Životní prostředí jako celku i jeho dílčích kapitol.
3. Fáze III – Ex ante evaluace OP Životní prostředí, verze k 15. 11. 2006.
 - a. Prvotní analýza OP Životní prostředí jako celku a jeho srovnání s verzí k 20. 6. 2006, včetně prvotní identifikace významných změn mezi oběma verzemi.
 - b. Analýza dílčích kapitol OP Životní prostředí v kontextu zjištění a doporučení uvedených v závěrečné zprávě předchozí fáze. Při hodnocení ex ante hodnotitel vycházel primárně ze zjištění identifikovaných v závěrečné zprávě z fáze II. a zaměřil se na stupeň zapracovanosti doporučení v hodnocené verzi OP Životní prostředí.
 - c. Hodnocení případných nových skutečností uvedených v OP Životní prostředí na základě stanovených evaluačních otázek.

V průběhu vlastního zpracování ex ante hodnocení vycházel tým ex ante hodnotitele z analýzy dokumentů realizované již v rámci ex ante hodnocení OP Životní prostředí verze k 21. 4. 2006 a verze k 20. 6. 2006. Tým ex ante hodnotitele postupoval z metodického hlediska v souladu s požadavky návrhu Metodického pracovního materiálu EK - Ex ante evaluace a dle zadávací dokumentace k projektu. Při ex ante evaluaci hodnotitel využil evaluační otázky vycházející z uvedených dokumentů, které v přehledné formě upozorňují na klíčové oblasti hodnocení operačního programu.

Významné aspekty hodnocení OP Životní prostředí zahrnuje šest otázek uvedených v Metodickém pracovním materiálu Evropské komise - Ex ante evaluace. Ex ante hodnotitel tyto otázky využil pro účely shrnutí popisu a hodnocení stavu návrhu OP Životní prostředí verze k 15. 11. 2006 a shrnutí doporučení ex ante hodnotitele. Konkrétně se jedná o následující evaluační otázky:

1. Představuje OP Životní prostředí vhodnou strategii pro reakci na výzvy, se kterými je sektor konfrontován?
2. Je strategie dobře definována, s jasnými cíli a prioritami a může být těchto reálně dosaženo s finančními prostředky alokovanými na jednotlivé priority?
3. Je strategie v souladu s národními, regionálními i nadnárodními politikami? Jak strategie přispěje k naplnění Lisabonských cílů?
4. Byly identifikovány vhodné indikátory a budou tyto indikátory a jejich cílové hodnoty vhodnou základnou pro budoucí monitoring a evaluaci výsledků?
5. Jaký bude kvantifikovaný dopad strategie?
6. Je implementační systém nastaven vhodně, tak aby bylo dosaženo cílů programu?

V předkládaných zprávách ex ante hodnotitel uvedl svá zjištění a doporučení vždy ke každé kapitole programového dokumentu:

Kapitola 1 „Současná ekonomická a sociální situace“

Mezi nejvýznamnější doporučení ex ante hodnotitele k této kapitole patřilo např. doplnit vhodné kontextové indikátory, doplnění kapitoly o některé důležité vazby v oblasti životního

prostředí na ostatní pilíře udržitelného rozvoje, uvést nejdůležitější doporučení projektu Evaluace střednědobého pokroku OP Infrastruktura a zrevidovat celou SWOT analýzu. Doporučení ex ante hodnotitele byla zpracovatelem zpracována.

Hodnocení ex ante hodnotitele k této kapitole:

Souhrnně lze konstatovat, že kapitola 1 v uvedené podobě představuje postačující analytický základ pro tvorbu strategie OP Životní prostředí a jejich cílů a nástrojů. Socioekonomická analýza zohledňuje strategické dokumenty ČR (národní i sektorové) a nepřímo některé strategické dokumenty EU, z nichž národní dokumenty vychází. Dílčím nedostatkem analytické části je chybějící jasnější návaznost na cíle na úrovni EU v oblasti ochrany životního prostředí, zaměstnanosti a konkurenceschopnosti. Hlavní problémy identifikované v rámci socioekonomické analýzy a následně souhrnně definované ve SWOT analýze lze považovat za postačující východisko pro tvorbu strategie. Socioekonomická část nicméně postrádá jednoznačnou analýzu reálné poptávky po konkrétních oblastech životního prostředí, na jejímž základě by bylo možné kvalifikovaně odhadnout potenciální absorpční kapacitu OP Životní prostředí. Z tohoto důvodu ex ante hodnotitel upozorňuje na nezbytnost efektivního nastavení hodnocení OP Životní prostředí v průběhu jeho implementace z hlediska budování optimální absorpční kapacity a přijímání nezbytných opatření pro její zlepšení.

Kapitola 2 „Popis zvolené strategie“

Ex ante hodnotitel v této kapitole především doporučil snížit počet prioritních os tak, aby řešení zajistilo koncentraci finančních zdrojů a jednodušší řízení a implementaci OP Životní prostředí. Dále pak odstranění překryvů především s resortem MZe a detailněji dopracovat dílčí kapitulu týkající se dopadů OP životní prostředí.

Překryvy s ostatními resorty byly vyřešeny a zmíněná dílčí kapitola byla dopracována, nicméně doporučení k redukci počtu prioritních os akceptováno nebylo, neboť zachování celkového počtu 8 prioritních os optimálně reflektuje strategii OP Životní prostředí a komplexnost řešeného problému.

Hodnocení ex ante hodnotitele k této kapitole:

Souhrnně lze konstatovat, že navrhovaná strategie představuje dobrý základ pro řešení problémů a naplňování potřeb z hlediska rozvoje životního prostředí. Navrhovaná strategie je ve všech oblastech podpory relevantním prostředkem směřujícím k odstraňování problémových oblastí životního prostředí. Obecně lze dále konstatovat, že strategie OP Životní prostředí přispívá k naplňování cílů NRP a NSRR. Definovaná strategie je do značné míry koherentní s relevantními strategickými dokumenty EU v oblasti naplňování Lisabonských cílů (ekologické inovace, environmentální technologie, environmentální systémy řízení, obnovitelné zdroje energie a energetická účinnost). Méně závažným nedostatkem, který vyplývá již z nastavení socioekonomické analýzy (viz kapitola 4.1) je ne zcela jednoznačné zohlednění sociálně-ekonomického rozměru, tj. dopady OP Životní prostředí na zaměstnanost, konkurenceschopnost a zdraví obyvatelstva. Obecně lze předpokládat, že realizace intervencí OP Životní prostředí bude mít na oblast životního prostředí pozitivní dopad. Zohlednění dopadů OP Životní prostředí v textu programového dokumentu nicméně nepředkládá jednoznačnou informaci o dopadech intervencí na životní prostředí a sociálně-ekonomickou oblast.

Kapitola 3 „Prioritní osy Operačního programu životní prostředí“

Ex ante hodnotitel doporučil zejména odstranit překryvy mezi PO1, PO6 a MZe, odstranit nekonzistentní přístup mezi prioritními osami a uvnitř prioritních os a rozšířit okruh cílových příjemců.

Překryvy byly na základě jednání s MZe odstraněny, prioritní osy byly upraveny a příjemci pomoci byly, ve vybraných oblastech rozšířeny o soukromý sektor.

Hodnocení ex ante hodnotitele k této kapitole:

Souhrnně je možné konstatovat, že kapitola 3 splňuje svůj cíl, kterým je určení prioritních oblastí pro řešení problémů a naplňování potřeb z hlediska zlepšování kvality životního prostředí. Cíle na jednotlivých strategických úrovních prioritních os odrážejí skutečné potřeby a cíle strategie OP Životní prostředí. Cílové skupiny příjemců jsou stanoveny s ohledem na jejich potřeby. Ex ante hodnotitel pozitivně hodnotí rozšíření okruhu potenciálních příjemců oproti původním verzím programu. Tato skutečnost může posílit absorpční kapacitu celého OP Životní prostředí a významně ovlivnit celkovou úspěšnost programu. OP Životní prostředí ne zcela dostatečně předkládá informaci o předpokládané absorpční kapacitě v rámci jednotlivých odborných prioritních os. Výjimku tvoří prioritní osa 1, která dostatečně reflektuje současný stav OP Infrastruktura, kde došlo k realokaci finančních prostředků právě ve prospěch priority zaměřené na zlepšení infrastruktury ve vodním hospodářství. V případě ostatních prioritních os doporučujeme Řídicímu orgánu věnovat pozornost důslednému monitorování absorpční kapacity v průběhu implementace OP Životní prostředí a přijímat vhodná nápravná opatření.

Část kapitoly „Programové indikátory“ ex ante hodnotitel doporučil přepracovat celou soustavu indikátorů v souladu s metodickým materiálem „Zásady tvorby indikátorů pro monitoring a evaluaci“ vypracovanou MMR a při výběru vhodných indikátorů zohlednit ukazatele uvedené v Národním číselníku indikátorů.

Indikátory byly přepracovány a u všech byly nastaveny cílové hodnoty.

Hodnocení ex ante hodnotitele k této části kapitoly:

Soustava programových indikátorů je konzistentní s metodikou Evropské komise a zahrnuje všechny typy indikátorů, tj. výstupu, výsledku a dopadu. Zahrnuty jsou rovněž kontextové indikátory, které charakterizují hlavní činitele prostředí, v němž bude program realizován. V kontextu hodnocení úplnosti indikátorová soustava postrádá indikátory prioritní osy Technická pomoc.

Programové indikátory jsou navrženy s ohledem na jejich měřitelnost a dostupnost údajů. Ex ante hodnotitel bere v potaz skutečnost, že navržená soustava indikátorů musí odpovídat možnostem, které nabízejí oficiální informační zdroje, čímž je tvorba celé soustavy do značné míry omezována. U většiny prioritních os je uveden pouze jeden indikátor výsledku a indikátorem výstupu je v mnoha případech počet projektů. Takové nastavení však nemůže postihnout kvalitu projektů ani případnou efektivitu užití prostředků, která je nepřímo úměrná velikosti projektu.

Nedostatkem soustavy programových indikátorů je nezohlednění socioekonomických dopadů OP Životní prostředí. Indikátory jsou silně zaměřeny na oblast životního prostředí a neberou v potaz měření dopadů na zaměstnanost a udržitelný hospodářský růst. Indikátory dopadu na úrovni programu nezohledňují dostatečně globální cíl programu. Oba indikátory měří dopad pouze v jedné části globálního cíle (ovzduší).

S ohledem na výše uvedené ex ante hodnotitel konstatuje, že soustava programových indikátorů není dle jeho názoru navržená optimálně a doporučuje věnovat dostatečnou pozornost vhodnému nastavení ukazatelů na úrovni projektů realizovaných v rámci OP Životní prostředí tak, aby tyto byly v souladu s cíly programu.

Kapitola 4 „Implementační opatření“

Ex ante hodnotitel doporučil uvést tuto kapitolu do souladu s Metodikou finančních toků a doplnit úkoly řídicího orgánu.

Doporučení byla zapracována.

Hodnocení ex ante hodnotitele k této kapitole:

Kapitola zahrnuje podstatné informace týkající se nastavení řízení a implementace OP Životní prostředí. Lze konstatovat, že implementační, monitorovací a evaluační struktury navrhované v OP Životní prostředí jsou nastaveny efektivně a z hlediska realizace a monitorování navrhovaných intervencí vhodně. Systém řízení a implementace OP Životní prostředí je navržen v souladu s požadavky evropské i české legislativy, dodržuje princip jasného nastavení odpovědností jednotlivých subjektů implementace. Část činností spojených s implementací bude delegována na zprostředkující subjekt. Text rovněž nastavuje základní principy monitorování, evaluace a publicity OP Životní prostředí. Navrhovaný systém je vhodný a nastavený vstřícně směrem k potenciálním žadatelům a příjemcům podpory. Uvedená tvrzení ex ante hodnotitel opírá o hodnocení rámcového nastavení implementačního systému OP Životní a pouze upozorňuje, že uvedené informace bude nutné dále detailně rozpracovat v navazujících řídicích dokumentech.

Kapitola 5 „Finanční zajištění“

Ve vazbě na finanční alokace doporučil ex ante hodnotitel vzít v úvahu cílové skupiny příjemců a vliv na veřejné rozpočty. Dále doporučil uvést indikativní finanční plán pro velké projekty.

Finanční alokace byla upravena a indikativní seznam velkých projektů byl jako příloha doplněn do OP Životní prostředí.

Hodnocení ex ante hodnotitele k této kapitole:

Souhrnně je možné konstatovat, že kapitola splňuje svůj cíl, kterým je určení finančních alokací na jednotlivé priority OP Životní prostředí. Ex ante hodnotitel nicméně považuje za důležité upozornit, že s ohledem na nedostatečné informace týkající se předpokládané absorpční kapacity (s výjimkou PO 1) v rámci jednotlivých prioritních os a provedených ekonomických analýz přínosů a nákladů nemohl kvalifikovaně odhadnout, zda je navrhovaný finanční rámec OP Životní prostředí realistický vzhledem k absorpční kapacitě ČR a zda odpovídá potřebám daným zaměřením priorit a cílů OP Životní prostředí.

Úplné texty hodnocení ex ante jsou uloženy v archívu Řídicího orgánu OP Životní prostředí.

2.8 SEA hodnocení

Posouzení OP Životní prostředí z hlediska vlivů na životní prostředí proběhlo v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb. (dále jen zákon č. 100/2001 Sb.), do kterého byla transponována ustanovení směrnice 2001/42/EC o posuzování některých plánů a programů na životní prostředí. Předložený OP Životní prostředí byl také posuzován podle ustanovení § 45h a § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a to z hlediska vlivů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a stav jejich ochrany. Vyhodnocení koncepce z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví (zpráva podle čl. 5 směrnice 2001/42/EC) provedl SEA tým složený z pracovníků České zemědělské univerzity a Státního zdravotního ústavu.

Rozsah posouzení byl vymezen závěry zjišťovacího řízení, které bylo zahájeno dne 13. 04. 2006 zveřejněním oznámení koncepce v Informačním systému SEA (<http://www.ceu.cz/EIA/SEA>), a rozesláním informace o oznámení koncepce dotčeným správním úřadům a dotčeným územním samosprávným celkům. S ohledem na zaměření OP Životní prostředí SEA posuzovatel nepředpokládal významné vlivy přesahující hranice České republiky, a které by svojí významností spadaly do kategorií Espoo procedury, proto nebylo prováděno mezistátní posuzování (čl. 7 směrnice 2001/42/EC).

Návrh koncepce včetně vyhodnocení vlivů na životní prostředí, zpracovaném v rozsahu přílohy č. 9 zákona č. 100/2001 Sb., byl odboru posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC Ministerstva životního prostředí předložen dne 10.7.2006 a po kontrole náležitostí byl dne 17.7.2006 zveřejněn v Informačním systému SEA a rozeslán dotčeným správním úřadům a dotčeným územním samosprávným celkům. Veřejné projednání (v souladu s čl. 6 směrnice 2001/42/EC) návrhu OP Životní prostředí včetně vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí a zdraví se konalo dne 10.8.2006 v Praze a dne 11.8.2006 v Olomouci.

Vznesené připomínky byly řádně vypořádány (čl. 8 směrnice 2001/42/EC), podnětné připomínky byly do OP Životní prostředí zapracovány (např. zaměření globálního cíle programu na snížení produkce odpadů, zvýšení důrazu na indikátor „Snížení skleníkových emisí (CO₂ ekv. a kt)“ – byl zařazen mezi indikátory programu, rozšíření příjemců pomoci, případně i podporovaných aktivit, tam kde to bylo vhodné a další). Návrh OP Životní prostředí byl posuzován včetně indikativního seznamu velkých projektů.

Dne 15.9.2006 vydalo Ministerstvo životního prostředí k návrhu koncepce „Operační program Životní prostředí pro období 2007-2013“ souhlasné stanovisko podle zákona č. 100/2001 Sb., které bylo doplněno upřesněním stanoviska ze dne 9. 10. 2006.

Pro sledování vlivů při realizaci koncepce byly navrženy ukazatele environmentálních vlivů (čl. 10 směrnice 2001/42/EC), které byly promítnuty do sady sledovaných indikátorů. Navržené indikátory programu a jednotlivých prioritních os byly zároveň navrženy v souladu s národním číselníkem indikátorů. Tyto indikátory budou sledovány po celé programové období, jejich výsledky budou uváděny ve výročních zprávách a celkový dopad OP Životní prostředí na životní prostředí bude vyhodnocován v evaluačních zprávách. Veškeré výsledky budou zveřejňovány na internetových stránkách ministerstva životního prostředí www.env.cz a na internetových stránkách operačního programu.

Úplné znění SEA posouzení OP Životní prostředí, včetně stanoviska MŽP a vznesených připomínek, je zveřejněno (čl. 9 směrnice 2001/42/EC) v Informačním systému SEA na webových stránkách MŽP. Konečná verze OP Životní prostředí přijatá Evropskou komisí bude na tomto webu rovněž uveřejněna.

2.8.1 Podmínky stanoviska MŽP k návrhu OP Životní prostředí

Souhlasné stanovisko MŽP k návrhu OP Životní prostředí obsahuje celkem 15 podmínek, které jsou do operačního programu a navazujících dokumentů zapracovány. Podmínky se vztahují jak ke koncepci prezentovanou operačním programem tak i k předkládaným projektům.

Zpracování těchto podmínek bude předmět posouzení v rámci projektu evaluace OP Životní prostředí.

Podmínky vztahující se ke koncepci OP Životní prostředí

OP Životní prostředí reflektuje současný stav celostátních koncepcí, programů a politik v ochraně životního prostředí. Pokud by se tyto politiky výrazným způsobem odklonily od cílů definovaných v OP Životní prostředí, bude zvážena případná úprava a renegociace programu.

OP Životní prostředí bude umožňovat předkládání projektů obcemi a obce budou tvořit podstatnou část možných příjemců. Rozvoj projektů na úrovni obcí bude rovněž umožněn znalostí regionu krajskou pracovní skupinou.

Skupina připomínek se týká podpory vybraných projektů:

- Snížení hlukové zátěže není předmětem podpory z OP Životní prostředí,
- Pokud jde o podmínku týkající se zahrnutí podpory projektů přispívající ke snížení emisí prachových částic a NO_x, OP Životní prostředí bude tyto projekty podporovat v rámci Prioritní osy 2. Aby byl zaručen co možná největší přínos těchto projektů, bude v OP Životní prostředí podmínka souladu s příslušným programem ke zlepšení kvality ovzduší zpracovaném v souladu se zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší,
- V rámci OP Životní prostředí bude věnována zvýšená pozornost problematice ochrany vod, (viz. navržené rozvržení alokací jednotlivých prioritních os). Hlavním cílem v této oblasti je dosažení souladu se směrnicí Rady č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

Sledování vlivů na životní prostředí prostřednictvím systému ukazatelů bylo do OP Životní prostředí zavedeno a operační program bude zveřejněn na internetových stránkách. SEA již zveřejněna byla (viz kapitola 2.8).

Podmínky vztahující se k projektům

Mezi tyto podmínky patří soulad s platným plánem odpadového hospodářství a provedení energetického auditu u projektů v oblasti úspor energie a využití odpadního tepla. Doložení těchto skutečností bude vyžadováno směrnicí MŽP pro předkládání žádostí v rámci příloh k projektové žádosti.

U projektů zaměřených na výstavbu solárních systémů, malých vodních elektráren a větrných elektráren bude vyžadováno stanovisko České inspekce životního prostředí, které posoudí soulad projektu s platnou legislativou v oblasti ochrany životního prostředí. Zároveň bude vyžadováno stanovisko místně příslušného krajského úřadu, zda projekt bude mít vliv na soustavu Natura 2000.

Mezi další podmínky patří dbát na zachování humusotvorné funkce lesa při energetickém využití odpadu po těžbě a při pěstování biomasy pro její energetické využití vycházet z principu předběžné opatrnosti. Projekty, které jsou takto zaměřeny, nejsou v rámci OP Životní podpory podporovány. Svým charakterem spadají pod Program rozvoje venkova.

2.9 Uplatnění principu partnerství

Během procesu přípravy OP Životní prostředí a návrhu implementační struktury byl široce uplatňován princip partnerství. Pracovní dokumenty pro tvorbu OP Životní prostředí byly průběžně zveřejňovány na webových stránkách MŽP a webových stránkách Institutu ekonomické a ekologické politiky VŠE a na stránkách zpracovatelů SEA s výzvou k zasílání podnětů a připomínek ke zveřejněným dokumentům.

Dokument byl projednáván se zástupci resortů, vládních a nevládních institucí a organizací v rámci pracovní skupiny Dostupnost a Infrastruktura, která byla zřízena Řídícím a koordinačním výborem pro potřeby koordinace pomoci poskytované v programovacím období 2007 – 2013 Evropskými společenstvími na úrovni státu pod vedením MMR pro účely programování. V pracovní skupině byla zastoupena jednotlivá ministerstva, regiony soudržnosti a obce, odborné organizace, sociální partneři a NNO (jmenovitě SOS Praha, CZ BIOM). Hlavním úkolem této pracovní skupiny bylo vydefinovat obsah OP Životní prostředí, vymežit jeho obsah vůči ostatním OP a odstranit možné překryvy s OP i v rámci národních

dotačních programů.

Během února 2006 byla ustavena Pracovní skupina pro OP Životní prostředí (PS OPŽP), která navázala na činnost pracovní skupiny Dostupnost a Infrastruktura a jejímiž členy byli jmenováni zástupci ministerstev, krajů, Asociace krajů, Svazu měst a obcí, Českomoravské konfederace odborových svazů, Českého a moravského svazu výrobních družstev, Zeleného kruhu, Hnutí Duha, Generálního ředitelství Záchraného hasičského sboru ČR, České zemědělské univerzity, Akademie věd ČR a Vysoké školy ekonomické v Praze. Výběr partnerů na národní, regionální a místní úrovni byl proveden na základě spolupráce v pracovní skupině Dostupnost a Infrastruktura, na základě zkušeností z minulého programového období a v návaznosti na navržené oblasti podpory. Zástupce delegovaný NNO (jmenovitě člen Hnutí Duha) projednávané dokumenty předával k vyjádření dalším NNO.

Členům PS OPŽP byly zasílány pracovní materiály v průběhu tvorby k vyjádření a zároveň členové PS OPŽP byli zváni na pracovní zasedání ke tvorbě OP Životní prostředí, kde mohli vnášet případné podněty a připomínky, které byly průběžně zapracovávány. Zasedání PS OPŽP se konala jednou měsíčně až do vytvoření pracovního návrhu OP Životní prostředí dne 9. května 2006, který byl po projednání poradou vedení MŽP schválen ministrem životního prostředí a zaslán do meziresortního připomínkového řízení, které se konalo ve dnech 12. až 25. května 2006. Ke všem připomínkám vzneseným oslovenými resorty a členy PS OPŽP (včetně NNO) se zpracovatelé vyjádřili a relevantní připomínky byly do připravovaného programového dokumentu zapracovány. Připomínky byly zaměřeny především na definování obsahu OP Životní prostředí na základě potřeb České republiky ve vztahu k životnímu prostředí, upřesnění skupin příjemců podpory, odstranění překryvů apod. Připomínky ke všem OP byly veřejně projednávány na zasedání PS Horizontální pro programování ve dnech 31. května až 2. června 2006. Následně bylo v dokumentu provedeno několik úprav vyplývajících se závěrečné zprávy ex ante hodnocení, změny týkající se finanční alokace, úpravy odstraňující překryvy s ostatními operačními programy apod. Nově vzniklý pracovní návrh OP Životní prostředí ze dne 9. října 2006 byl ve dnech 10. až 23. října 2006 zaslán do 2. meziresortního připomínkového řízení. Po zapracování relevantních připomínek byl dokument předložen vládě ČR ke schválení.

Důležitými a nezastupitelnými partnery v procesu přípravy a zpracování OP Životní prostředí byli hodnotitelé ex ante a SEA. Jejich relevantní připomínky byly průběžně doplňovány do textu operačního programu (viz kap. 2.6 a 2.7).

2.10 Horizontální témata

Mezi horizontální témata v souladu s články 16 a 17 obecného nařízení patří:

- rovné příležitosti a
- udržitelný rozvoj.

Obě témata představují průřezové oblasti, které se prolínají celou strategií operačního programu.

Rovné příležitosti

OP Životní prostředí není přímo svým charakterem zacílen na problematiku rovných příležitostí, nicméně i zde je toto průřezové téma bráno v úvahu a během realizace programu nedojde k diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.

Udržitelný rozvoj

Na životní prostředí, jako hlavní téma udržitelného rozvoje, je operační program přímo zaměřen. Jedná se především o snižování energetické náročnosti, zavádění nových a současně environmentálně šetrných technologií a podporu environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty.

2.11 Uplatňování principu partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP)

Jednou z možností spolufinancování projektů v rámci OP Životní prostředí je uplatňování principu PPP (Public Privat Partnership), který je založen na partnerství veřejného a soukromého sektoru. Tento model se rozšířil v řadě členských zemí EU, především v důsledku nedostatku finančních prostředků ve veřejném sektoru a je podporován legislativou EU pro nové programové období 2007 - 2013.

Za určitých podmínek může mít partnerství veřejného a soukromého sektoru pro veřejný sektor veliký přínos, zejména při přípravě a realizaci infrastrukturních projektů.

Hlavní výhody tohoto partnerství pro veřejný sektor jsou:

- úspora veřejných prostředků,
- možnost navýšení objemu investic (pákový efekt),
- lepší využití prostředků díky zkušenostem soukromého sektoru,
- kratší doba realizace projektu,
- vysoká technická úroveň projektu,
- nižší stupeň rizika pro veřejný sektor, neboť část rizika na sebe bere soukromý sektor.

Projekty zainvestované formou PPP nemusí být pro veřejný sektor nutně ziskové, proto musí mít veřejný sektor na zřeteli několik podstatných hledisek, aby tento model financování byl úspěšný a zároveň byla snížena ekonomická rizika:

- použít správný model PPP,
- stimulovat soutěž mezi eventuálními partnery ze soukromého sektoru,
- chránit veřejný zájem,
- garantovat uskutečnitelnost projektu a to takovým způsobem, aby ze subvence poskytované veřejným sektorem nevznikl nadměrný zisk.

V České republice nejsou zatím zkušenosti s realizací PPP projektu v oblasti infrastruktury nijak velké. Kromě toho ani současná legislativa nemusí poskytovat dostatečný právní rámec pro realizaci těchto projektů. Z tohoto důvodu Ministerstvo pro místní rozvoj vyvíjí aktivity pro vytvoření takové legislativy, která by pro uplatnění modelu PPP poskytla dostatečný právní základ. Tento právní rámec by měl být hotov nejpozději koncem roku 2008.

Ministerstvo pro místní rozvoj vytvořilo na základě Usnesení vlády č. 536/2007 detailní metodologické rozpracování zákona č. 139/2006 Sb. o koncesních smlouvách a koncesním řízení jako důležité pomoci pro kompletní proces přípravy a realizace PPP projektů určené zejména krajům, městům a obcím. V souladu s výše uvedeným usnesením vlády připravuje Ministerstvo financí České republiky dílčí metodologii v oblasti daní a financování. V roce 2008 by tak Česká republika měla mít kompletní legislativní a metodologický rámec pro přípravu a implementaci PPP projektů. V tomto roce bude zároveň Ministerstvo pro místní rozvoj připravovat studie identifikující typy projektů, které by bylo možné financovat formou PPP u jednotlivých operačních programů. Tyto studie budou hrazeny z Operačního programu Technická pomoc.

V rámci Zprostředkujícího subjektu OP Životní prostředí bude působit útvar, který bude rozšiřovat informace o možném financování formou PPP u těch projektů, kde to bude vhodné. Tento útvar bude rovněž při přípravě PPP projektů poskytovat žadatelům podporu a za tímto

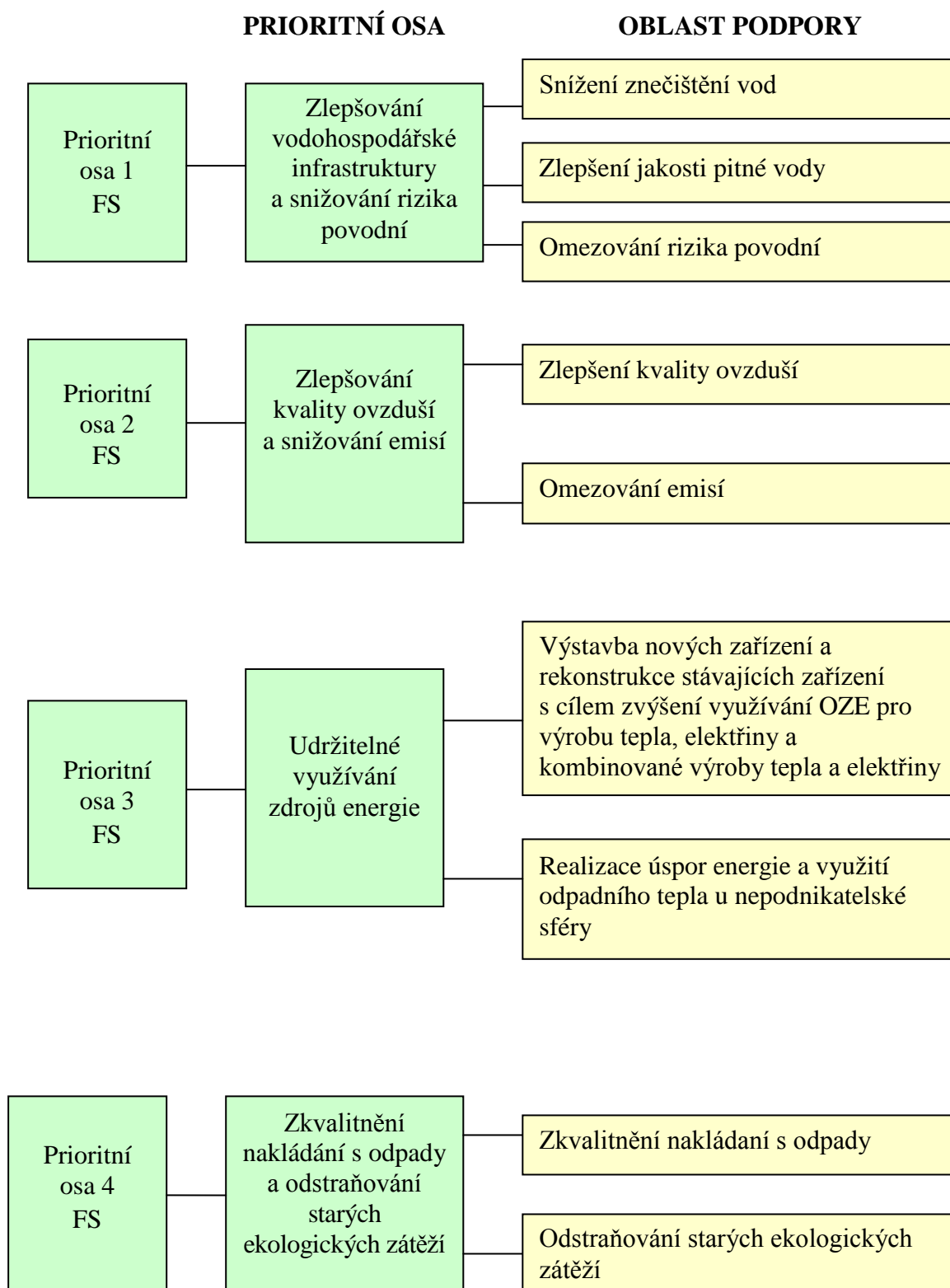
účelem bude využívat prostředky technické pomoci. Dalšími aktivitami v rámci informování o možnostech financování formou PPP z OP Životní prostředí bude pořádání konferencí a seminářů, vydávání publikací aj. Připravené žádosti na projekty, u kterých se uvažuje s financováním formou PPP, budou předloženy v řádné výzvě vyhlášené v rámci příslušné Prioritní osy OP Životní prostředí.

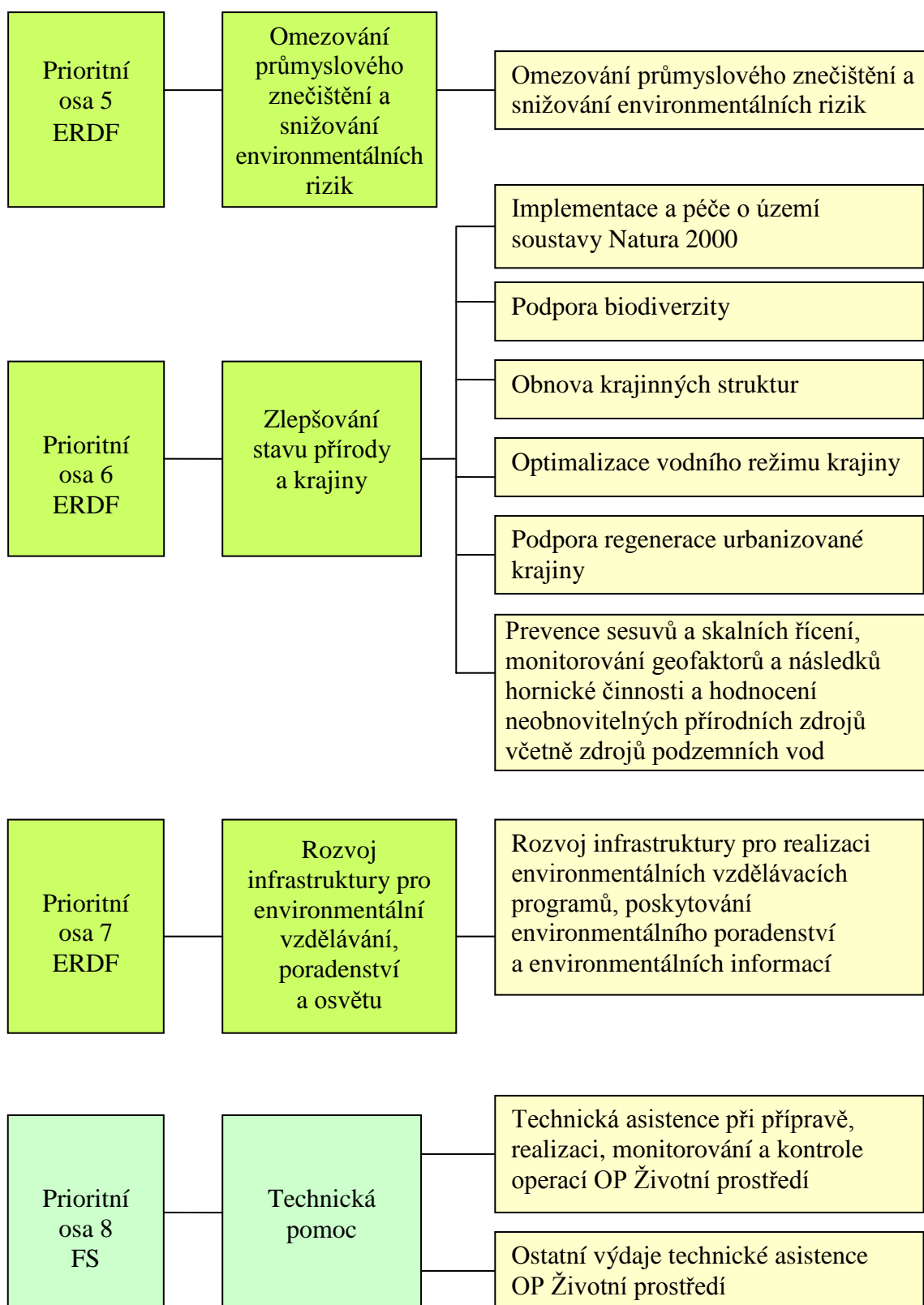
Zásadním cílem OP Životní prostředí v programovém období 2007-2013 bude realizovat tolik PPP projektů, kolik jen bude možné. Tyto projekty vytvoří pozitivní zkušenost a přispějí k nastartování dalších projektů s partnerstvím soukromého a veřejného sektoru.

Při implementaci jednotlivých projektů formou PPP bude nezbytné zamezit nepřiměřenému zisku a zajistit rovný a transparentní přístup při respektování národní legislativy i legislativy Společenství. To platí zejména v oblasti veřejné podpory.

KAPITOLA 3. Prioritní osy OP Životní prostředí

Základní strukturu prioritních os v rámci OP Životní prostředí uvádí následující schéma.

Rozdělení finanční alokace pro prioritní osy OP Životní prostředí (v EUR)

Tab. 21 Rozdělení finanční alokace pro prioritní osy OP Životní prostředí

Číslo prioritní osy	Název prioritní osy	Fond	Podíl na celkové alokaci	Příspěvek Společenství
1	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	FS	40,44%	1 988 552 501
2	Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	FS	12,89%	634 146 020
3	Udržitelné využívání zdrojů energie	FS	13,68%	672 971 287
4	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	FS	15,79%	776 505 331
5	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF	1,23%	60 605 709
6	Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF	12,20%	599 423 825
7	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF	0,86%	42 452 678
8	Technická pomoc	FS	2,91%	143 209 747
Celkem			100,00%	4 917 867 098
Celkem FS			85,72%	4 215 384 886
Celkem ERDF			14,28%	702 482 212

Zdroj: MŽP

PRIORITNÍ OSA 1 – ZLEPŠOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY A SNIŽOVÁNÍ RIZIKA POVODNÍ

Výchozí stav

Přes řádové zlepšení hlavních ukazatelů jakosti povrchových vod za uplynulé desetiletí zůstává délka velmi silně znečištěných toků stále ještě významná. Hlavními zdroji znečištění organickými látkami a nutrienty (dusík a fosfor a jejich sloučeniny) jsou komunální odpadní vody a zemědělství, hlavními zdroji znečištění nebezpečnými látkami jsou průmysl a staré zátěže. Podzemní vody jsou převážně znečišťovány průsaky dusičnanů z difúzních zdrojů, zejména ze zemědělství. Přetrvávajícím a velmi aktuálním problémem je vysoký obsah nutrientů ve vodách, který vede k eutrofizaci vodních toků a nádrží. Stav vod je proto nutno sledovat a vyhodnocovat v pravidelných intervalech a přijímat opatření k dosažení žádoucího stavu jakosti vod a snížení množství znečištění ve vodách v komplexním hodnocení ukazatelů. Sledování a hodnocení je prováděno ve vodních útvech (*water bodies*). Tam, kde neexistuje monitorovací síť, je nutné ji vybudovat. Systém sledování je nutné vybavit moderními technologiemi pro analýzy a jejich hodnocení.

Zásobování obyvatelstva pitnou vodou splňující jakostní ukazatele je prioritním úkolem. Aby tato potřeba byla v odpovídajícím rozsahu naplněna, je nutno provést rozšíření vodovodních sítí a u řady stávajících sítí a vodovodních přivaděčů provést jejich rekonstrukci. Stejně tak je nezbytné provést rekonstrukce technologií řady úpraven vod včetně těch největších. Dále je třeba napojit menší obce bez vodovodu pro veřejnou potřebu na stávající sítě a rozvody pitné vody.

Zkušenosti z opakujících se katastrofálních povodní v letech 1997, v roce 2002 a 2006 vyvolaly zvýšenou společenskou objednávku systémových opatření pro ochranu a prevenci před povodněmi a po co nejkvalitnějším systému předpovědní a výstražné služby. V roce 2000 vláda České republiky schválila Strategii ochrany před povodněmi pro území České republiky, která se stala základním politickým dokumentem v oblasti ochrany před povodněmi. V roce 2005 byl přijat Akční program EU pro zvládání povodňových rizik, který prostřednictvím souboru tří rozdílných opatření rozvíjí společné práce v oblasti prevence před povodněmi. Jedná se o informování veřejnosti a výzkum (usnadnění výměny zkušeností a informací a těsnější spojení mezi výzkumem a politikou), o možnosti financování z prostředků EU (cílený přístup k nástrojům financování a jejich co nejlepší využití) a o legislativní návrhy (směrnice Evropského parlamentu a Rady o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik, Rámcová směrnice čl. 4. 7.). ČR bude muset implementovat jednotlivá opatření s předpokládaným kontrolním termínem v roce 2015. Z těchto důvodů se ochrana před povodněmi stala v ČR součástí procesu plánování v oblasti vod.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zlepšení stavu povrchových a podzemních vod, zlepšení kvality dodávek jakostní pitné vody pro obyvatelstvo a snižování rizika povodní.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. Povrchové a podzemní vody

Specifickým cílem je významné snížení množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod.

Cíl bude realizován snížením vypouštěného znečištění výstavbou, modernizací a intenzifikací čistíren odpadních vod, související výstavbou a rekonstrukcemi kanalizací a omezováním vlivu plošných a difúzních zdrojů znečištění na úroveň jakosti vod, umožňující jejich bezproblémové využití pro lidskou spotřebu a pro život vodních ekosystémů. Pro volbu efektivních návrhů opatření a kontrolu jejich účinnosti budou vybudovány a/nebo modernizovány monitorovací systémy množství a jakosti vod včetně podpory zajištění přístrojového vybavení pro moderní metody chemických a biologických analýz, včetně budování informačních a hodnotících systémů.

2. Pitná voda

Specifickým cílem je zabezpečení dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství

Cíl bude realizován rozšířením a rekonstrukcí úpraven vod, přivaděčů a rozvodných sítí.

3. Omezování rizika povodní

Specifickým cílem je snižování rizika povodní.

Cíl bude realizován zpracováním map povodňových rizik a plánů jejich zvládnutí, rozšířením a zkvalitněním hlásného předpovědního a výstražného systému a realizací protipovodňových opatření v krajině přírodě blízkým způsobem, včetně budování a modernizace provozních informačních systémů.

Strategie pro dosažení cílů

1. Povrchové a podzemní vody

Strategie je dána naplňováním termínů naší legislativy a implementované komunitární legislativy EU, která příkládá jakosti vod mimořádnou důležitost. Cílem je splnit přechodné období vyjednané pro podoblast Jakost vod v Aktu o přistoupení k Evropské unii, což znamená:

- do 31. 12. 2010 je třeba dosáhnout v ochraně vod souladu se směrnicí 91/271/EHS při odkanalizování a čištění odpadních vod,
- do roku 2009 je nutno dosáhnout pro rybné vody, kterých je vymezeno cca 37 % z celkové délky vodních toků, souladu jejich jakosti se směrnicí č. 78/659/EHS (resp. 2006/44/ES),
- do roku 2015 je nutno splnit požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále jen „Rámcová vodní směrnice“) na dosažení dobrého stavu povrchových a podzemních vod,
- do roku 2009 je nutno splnit požadavky směrnic EU upravujících vypouštění zvláště nebezpečných látek,
- do roku 2012 je nutno splnit požadavky směrnic upravujících jakost vod pro koupání a jakost surové vody pro úpravu na vodu pitnou a komplex směrnic o zvláště nebezpečných látkách.

Sledování, zjišťování a hodnocení stavu vod vyžaduje v souladu s Rámcovou směrnicí zavedení systému systematického monitorování chemického a ekologického stavu povrchových vod a chemického a kvantitativního stavu podzemních vod a provozování informačních systémů.

2. Pitná voda

Strategie zlepšení jakosti pitné vody je dána splněním požadavků na její jakost, která je upravena požadavky směrnice Rady 98/83/EHS o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu a vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů. Tyto požadavky je nutno zajišťovat průběžně tak, aby bylo zabezpečeno bezproblémové zásobování obyvatel pitnou vodou vyhovující legislativním požadavkům na její jakost. Současně je také třeba realizovat plány opatření na zlepšování jakosti surové vody pro úpravu na pitnou vodu ve vazbě na směrnici Rady 75/440/EHS o požadované jakosti povrchové vody určené pro odběr pitné vody. Prioritním cílem je i rozšíření počtu obyvatel zásobovaných pitnou vodou odpovídající jakosti.

3. Omezování rizika povodní

Ochrana před povodněmi se zaměřuje zejména na povodňovou prevenci, to jest na předcházení povodní a omezení následků povodní při minimalizaci ohrožení životů obyvatelstva a škod na majetku. Jedná se o průřezovou problematiku, která vyžaduje navázání úzké meziresortní spolupráce a vysokou míru institucionální koordinace na všech úrovních veřejné správy.

Zlepšení ochrany před povodněmi bude realizováno:

- rozšířením a zlepšením informačních nástrojů a funkce hlásné a předpovědní povodňové služby a zlepšením informovanosti obyvatelstva o povodňovém nebezpečí na všech úrovních státní správy a samosprávy,
- zlepšováním informačních nástrojů o možných následcích povodní mapováním povodňových rizik,
- realizací opatření na vodních tocích a v krajině pro snížení odtoku vody z povodí a eliminaci povodňových průtoků prováděnými způsobem blízkým přírodě s významným protipovodňovým efektem.

Předpokládané výsledky a dopady

Splněním cílů budou realizovány závazky vyplývající z implementovaných směrnic EU, z Přístupových dohod a Common Position CONF CZ 8202 a požadavky na zlepšení jakosti vod daných legislativou. Dále bude zvýšen:

- počet obyvatel napojených na vyhovující ČOV,
- počet obyvatel zásobených z veřejného vodovodu,
- počet obyvatel informovaných včas o povodňovém nebezpečí,
- počet sledovaných zdrojů znečištění,
- počet monitorovaných míst pro získávání dat pro předpovědní a hlásnou povodňovou službu.

Dojde ke snížení:

- snížení množství vypouštěného znečištění do vod povrchových a podzemních,
- snížení eutrofizace povrchových vod,
- snížení počtu obyvatel zásobených nekvalitní pitnou vodou,

- snížení počtu obyvatel bezprostředně ohrožených rizikem povodní,
- zkvalitnění systému pro technické zajištění sledování a hodnocení stavu vod,
- zkvalitnění operativního řízení povodní.

Kategorizace oblastí podpory

06	Pomoc malým a středním podnikům při prosazování výrobků a výrobních postupů šetrných k životnímu prostředí	142 857 143 EUR
45	Hospodaření s vodou a její rozvod (pitná voda)	250 661 221 EUR
46	Úprava vody (odpadní voda)	1 344 868 832 EUR
53	Předcházení rizikům	250 165 305 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 1 – ZLEPŠOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY A SNIŽOVÁNÍ RIZIKA POVODNÍ budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 1.1 – Snížení znečištění vod

Oblast podpory 1.2 – Zlepšení jakosti pitné vody

Oblast podpory 1.3 – Omezování rizika povodní

Tab. 22 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 1 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblasti podpory	Fond EU	mil. EUR
1.1	Snížení znečištění vod	FS	1 487,726
1.2	Zlepšení jakosti pitné vody	FS	250,661
1.3	Omezování rizika povodní	FS	250,165
1	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	FS	1 988,552

1.1 Oblast podpory – Snížení znečištění vod

Zaměření a zdůvodnění

V podoblasti jakost vod bylo pro Českou republiku vyjednáno jediné přechodné období na implementaci směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod. Tato směrnice má pro ČR zásadní význam nejen z pohledu ochrany vod, ale i z důvodu ekonomicko-sociálních dopadů její implementace. ČR vyhlásila celé území jako citlivou oblast a především z toho důvodu bylo ČR přiznáno přechodné období do 31. 12. 2010 pro splnění některých požadavků směrnice (čl. 3, 4 a 5), zejména na výstavbu stokových soustav a zajištění sekundárního stupně čištění na čistírnách městských odpadních vod v aglomeracích kategorie 2 000 – 10 000 ekvivalentních obyvatel (EO) a na čištění podle přísnějších požadavků (odstraňování celkového dusíku a fosforu) na všech čistírnách městských odpadních vod nad 10 000 EO. Česká republika je svým závazkem nucena k výstavbě velkého množství kanalizací a čistíren odpadních vod za relativně krátkou dobu. V poslední Aktualizaci strategie financování implementace směrnice Rady č. 91/271/EHS, o čištění městských odpadních vod ze 6. prosince 2006 je mimo jiné uveden Přehled počtu aglomerací ČR, které je nutno dořešit v rámci implementace dané směrnice. Nezbytná opatření musí být

realizována v celkem 531 aglomeracích ČR, z toho je 158 aglomerací nad 10 000 EO a 373 aglomerací od 2 000 do 10 000 EO. Počet aglomerací do 2 000 EO je ještě podstatně vyšší. Navíc jsou odpadní vody jedním z hlavních zdrojů znečištění povrchových a podzemních vod a jejich čištění je tedy zároveň důležitým krokem k naplnění jednoho z hlavních požadavků Rámcové směrnice pro vodní politiku (2000/60/EHS) – dosažení dobrého stavu vod, který musí být splněn nejpozději do konce roku 2015.

Počet obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu činil v roce 2006 (podle údajů ČSÚ) 8,215 mil. obyvatel, tj. 80,0 % obyvatelstva ČR (pro srovnání – průměr evropských zemí OECD je cca 62%). Do kanalizací pro veřejnou potřebu bylo v roce 2006 vypuštěno 541,9 mil. m³ odpadních vod, z nichž bylo 94,2 % čištěno na čistírnách odpadních vod či jiných zařízeních.

Pro aglomerace nad 10 000 EO měla ČR zajistit soulad se směrnicí pro 18 vyjmenovaných aglomerací ke dni přistoupení (1. května 2004), pro 36 dalších aglomerací do 31. prosince 2006 (celkem 54 aglomerací). V těchto aglomeracích jsou splněny požadavky směrnice 91/271/EHS na centrální odkanalizování i stupeň čištění na čistírně odpadních vod s tím, že zbývající část obyvatel, která není napojená na kanalizaci, zajišťuje čištění odpadních vod individuálním způsobem čištění a výhledově se může na kanalizaci odpadních vod napojit.

Pro ostatní aglomerace nad 2 000 EO bylo vyjednáno přechodné období do 31. prosince 2010.

U řešených 531 aglomerací bylo zjištěno následující. Z 267 aglomerací, u kterých splňuje ČOV požadavky směrnice 91/271/EHS a je dostatečně kapacitní je napojeno na kanalizaci 92,5% obyvatel, u 196 aglomerací je napojeno na kanalizaci více než 80% obyvatel (celkem v této kategorii je napojeno 96,2 % obyvatel). Zbývajících 71 aglomerací má napojení na kanalizaci menší než 80% (celkem je v této kategorii napojeno na kanalizaci 65,7 % obyvatel). Z celkového počtu 165 aglomerací, u kterých ČOV buď nesplňuje požadavky směrnice 91/271/EHS nebo nemá dostatečnou kapacitu, není u 44 aglomerací požádáno o financování a ani nebylo vydáno stavební povolení. O 99 aglomeracích nebyly poskytnuty relevantní informace. Z uvedeného vyplývá, že se jedná celkem o 264 aglomerací, kde bezprostředně hrozí v případě nezajištění finančních prostředků v dohledné době nenaplnění požadavků směrnice 91/271/EHS do konce přechodného období, tedy do konce roku 2010.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu ekvivalentních obyvatel napojených na kanalizaci a vyhovující čistírnu odpadních vod,
- zlepšení čistoty vodních toků,
- zlepšení úrovně kalového hospodářství,
- omezení obsahu zvláště nebezpečných látek ve vodách,
- snížení eutrofizace povrchových vod,
- zajištění komplexního monitoringu vod.

Podporované aktivity

1. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV v aglomeracích nad 2 000 EO včetně zavedení odstraňování celkového dusíku a fosforu (v aglomeracích od 2 000 do 10 000 EO včetně odstranění celkového dusíku a/nebo fosforu tam, kde to podmínky jakosti vody v toku vyžadují) a kalového hospodářství na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem,
2. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV nebo ekvivalentního přiměřeného čištění v aglomeracích pod 2000 EO, které se nacházejí v územích vyžadujících zvláštní ochranu, tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti včetně jejich ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000, ochranná pásma vodních zdrojů,

- ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a v povodí vodního díla Nové Mlýny* na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem,
3. výstavba, rekonstrukce a dostavba stokových systémů v aglomeracích nad 2 000 EO včetně,
 4. výstavba, rekonstrukce a dostavba stokových systémů v aglomeracích pod 2 000 EO v územích vyžadujících zvláštní ochranu, tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti včetně jejich ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000, ochranná pásma vodních zdrojů, ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a v povodí vodního díla Nové Mlýny*,
 5. technická opatření u bodových zdrojů znečištění u průmyslových znečišťovatelů ke snížení znečišťujících látek jdoucí nad rámec povinných zákonných požadavků,
 6. budování a podpora systémů komplexního sledování, zjišťování a hodnocení stavu jakosti a množství povrchových a podzemních vod včetně technického vybavení provozovatelů monitorovacích systémů a budování a rozšiřování informačních systémů v této oblasti,
 7. technická a biologická opatření na snížení eutrofizace povrchových vod, včetně tvorby digitálních mapových podkladů v oblasti rizikovosti vnosu látek do vodního prostředí způsobujících eutrofizaci vod.

*) Povodí vodního díla (dále jen „VD“) Nové Mlýny – rozumí se obce ležící v části povodí Dyje nad VD Nové Mlýny v povodí Svratky, v povodí Jihlavy, v povodí Oslavy, v povodí Jevišovky a obce ležící přímo u VD Nové Mlýny. Zařazení povodí vodního díla Nové Mlýny do oblasti se zvláštní ochranou dáno Usnesením vlády České republiky ze dne 6. května 2002 č. 456 „Zpráva o hospodářské a sociální situaci Jihomoravského kraje“.

Podmínkou realizace v národních parcích, CHKO, lokalitách soustavy Natura 2000 a ochranných pásmech národních parků a CHKO je odborný posudek Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nebo správy národního parku.

Konkrétní žádosti v oblastech podpor budou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativa ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná.

Projekty infrastruktury provozované na podkladě provozních smluv provozními společnostmi s účastí soukromého sektoru musí být v souladu s uzavřenou Dohodou mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro OP Životní prostředí v programovém období 2007 - 2013“ ze dne 6. srpna 2007 (viz příloha č. 7).

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Vazba na Program rozvoje venkova a Program ISPROFIN 229 310 Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací Ministerstva zemědělství. Z uvedených programů budou financovány pouze projekty, které nebudou splňovat podmínky OP ŽP. To umožní, aby bylo podpořeno co nejvíce projektů v územích významných z hlediska životního prostředí a ve venkovských oblastech, kde je nutno dobudovat potřebnou infrastrukturu.

1.2 Oblast podpory – Zlepšení jakosti pitné vody

Zaměření a zdůvodnění

Je nezbytné zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství v lokalitách, kde je pitné vody nedostatek nebo je pitná voda dodávána v některých ukazatelích v neodpovídající jakosti. K tomu je nutno zajistit rekonstrukci a eventuálně i vybudování úpraven vody a/nebo vrtů a studen, dále přivaděčů a rozvodných sítí tam, kde je to nezbytné. Naléhavost opatření a časový limit realizace jsou zde určeny rozhodnutími orgánů hygienické služby, které pro některé úpravní vody a lokality vydávají dočasná povolení k dodávce pitné vody pro její nevyhovující jakost. Nelze připustit, aby obyvatelstvu byla dodávána voda neodpovídající legislativním požadavkům na její jakost.

Operační cíle podpory

- zlepšení zásobování jakostní pitnou vodou.

Podporované aktivity

1. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace úpraven vody a zdrojů pitné vody zásobujících více než 2000 obyvatel,
2. výstavba, rekonstrukce a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody v obcích nad 2000 obyvatel včetně napojení na stávající vodovodní pátevní síť,
3. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace úpraven a zdrojů pitné vody a výstavba, rekonstrukce a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody včetně napojení na stávající vodovodní pátevní síť v aglomeracích pod 2 000 obyvatel, které jsou zároveň umístěny v územích vyžadujících zvláštní ochranu, tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti včetně ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000, ochranná pásma vodních zdrojů, ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a v povodí vodního díla Nové Mlýny*. Tato aktivita bude prioritně podporována jako součást komplexního řešení zásobování vodou a odvádění a čištění odpadních vod v těchto aglomeracích v návaznosti se související oblasti podpory 1.1. bod 2. a 4.

*) Povodí vodního díla (dále jen „VD“) Nové Mlýny – rozumí se obce ležící v části povodí Dyje nad VD Nové Mlýny v povodí Svratky, v povodí Jihlavy, v povodí Oslavy, v povodí Jevišovky a obce ležící přímo u VD Nové Mlýny. Zařazení povodí vodního díla Nové Mlýny do oblasti se zvláštní ochranou dáno Usnesením vlády České republiky ze dne 6. května 2002 č. 456 „Zpráva o hospodářské a sociální situaci Jihomoravského kraje“.

Podmínkou realizace v národních parcích, CHKO, lokalitách soustavy Natura 2000 a ochranných pásmech národních parků je odborný posudek Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nebo správy národního parku.

Konkrétní žádosti v oblastech podpory budou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativa ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná.

Projekty infrastruktury provozované na podkladě provozních smluv provozními společnostmi s účastí soukromého sektoru musí být v souladu s uzavřenou Dohodou mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro OP Životní prostředí v programovém období 2007 - 2013“ ze dne 6. srpna 2007 (viz příloha č. 7).

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídicím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Vazba na Program rozvoje venkova a Program ISPROFIN 229 310 Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací Ministerstva zemědělství. Z uvedených programů budou financovány pouze projekty, které nebudou splňovat podmínky OP ŽP. To umožní, aby bylo podpořeno co nejvíce projektů v územích významných z hlediska životního prostředí a ve venkovských oblastech, kde je nutno dobudovat potřebnou infrastrukturu.

1.3 Oblast podpory – Omezování rizika povodní

Zaměření a zdůvodnění

Omezit povodňové riziko je naléhavou nezbytností. V důsledku změn klimatu mohou být povodňové situace i velkého rozsahu s katastrofálními následky na našem území stále častější. Je třeba jim předcházet a jejich následky omezit systémovými technickými i administrativními opatřeními. Hlavní cíle jsou vymezeny Strategii ochrany před povodněmi na území ČR z roku 2000, která byla schválena usnesením vlády č. 382 ze dne 19. dubna 2000. Tato strategie včetně návrhu realizace opatření v Plánech oblastí povodí a Programech opatření v následujících 6 letech je rozpracována v Plánu hlavních povodí ČR schváleném usnesením vlády č. 562 ze dne 23. května 2007.

Operační cíle podpory

- zvýšení ochrany života osob a majetku ekonomických aktivit regionů,
- rozšíření a zlepšení systému předpovědní a hlášené povodňové služby,
- vytváření map rizik povodní a mapy záplavových území ČR 1:10000,
- vyhlášení standardů přijatelného rizika pro ohrožená území v souvislosti s mapovými podklady záplavových území,
- zajištění včasných veřejných informací pro obyvatelstvo,
- zajištění pohotových předpovědních a varovných systémů povodňové ochrany a informací o územích ohrožených povodňovým rizikem a zajištění spolehlivé funkce těchto systémů.

Podporované aktivity

1. budování, rekonstrukce a modernizace vybavení informačních systémů předpovědní povodňové služby a hlášené povodňové služby na státní, regionální a místní úrovni, včetně jejich technického vybavení a investiční podpora zpracování mapových podkladů o povodňovém nebezpečí a povodňovém riziku ve vazbě na požadavky s konkretizovanými výstupy na státní a regionální úrovni,
2. realizace opatření pro snížení rychlosti odtoku vody z povodí a eliminaci povodňových průtoků formou podpory výstavby poldrů, soustav poldrů nebo soustav retenčních nádrží nad 50 000m³, realizace opatření podporující přirozený tlumivý rozliv povodní v nivách formou tzv. biotechnických opatření a zkapacitnění koryt vodních toků v současně zastavěných územích obcí prováděných přírodě blízkým způsobem.

Konkrétní žádosti v oblastech podpory budou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativní ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná.

Projekty, které budou realizovány v rámci této oblasti podpory musí být v souladu s aktualizací „Rámcové směrnice o vodě“ (Směrnice Komise (ES) č. 60/2000, článek 4.7) a se směrnicí o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik (přijatou Radou ES 18. září 2007 avšak dosud neuvedenou v Official Journal).

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Vazba na Národní program MZe – Program podpora prevence před povodněmi II.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 1 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- společnosti vlastněné z více než 50 % majetku obcemi a kraji,
- obcemi a kraji zřízené organizace,
- správci povodí, vodních toků, nádrží,
- správci a majitelé rybníků, vodních děl,
- zpracovatelé plánů opatření,
- nevládní neziskové organizace,
- státní organizace a státní podniky,
- provozovatelé systému předpovědní povodňové služby,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace,
- průmyslové podniky (včetně malých a středních).

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 23 Indikátory Prioritní osy 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSK _{Cr}	Dopad 23 11 00	Množství vypouštěného znečištění. Cílový stav je určen z přípustné koncentrace CHSK, ke které ČR směřuje.	t/rok	20 613 (2005)	18 000	ČIŽP
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů – fosfor celkový	Dopad 23 12 00	Množství vypouštěného znečištění z pohledu snižování eutrofizace. Cílový stav je určen z přípustné koncentrace P _{celk} , ke které ČR směřuje.	kg/rok	18 200 (2005)	15 000	ČIŽP
Počet obyvatel nově připojených na kanalizaci	Dopad Core 26 23 02 00	Počet obyvatel nově připojených na kanalizaci pro veřejnou spotřebu ve správě hlavních uživatelů	mil. obyv.	8,215 (2007)	8,956	ČSÚ
Počet obyvatel nově připojených na vodovod	Dopad Core 25 23 01 00	Počet obyvatel nově připojených na vodovod pro veřejnou spotřebu ve správě hlavních provozovatelů	mil. obyv.	9,483 (2007)	9,528	ČSÚ
Počet nových, rekonstruovaných a intenzifikovaných ČOV nad 2000 EO	Výsledek 23 06 00	Počet nových, rekonstruovaných a intenzifikovaných ČOV vyplývající z požadavků 91/271/EHS. Cílový stav odpovídá počtu aglomerací, kde je třeba ještě dořešit soulad se zmíněnou směrnicí z pohledu ČOV.	počet	0 (2007)	350	SFŽP
Délka nových a rekonstruovaných kanalizačních řadů	Výstup 23 07 00	Délka nově vybudovaných a rekonstruovaných kanalizačních řadů Indikátor vyplývající z požadavků 91/271/EHS. Cílový stav odpovídá počtu aglomerací, kde je třeba ještě dořešit soulad se zmíněnou směrnicí z pohledu odkanalizování.	km	0 (2007)	120	SFŽP
Počet rekonstruovaných a nových úpraven pitné vody	Výstup 23 08 00	Počet rekonstruovaných a nových úpraven pitné vody vyplývající z požadavků 98/83/ES. Cílový stav odpovídá počtu aglomerací, kde je třeba ještě dořešit soulad se zmíněnou směrnicí z pohledu požadované jakosti vod.	počet	0 (2007)	5	SFŽP
Počet povodňových orgánů (komisi) napojených na systém přenosu hlásných a varovných informací pro řízení povodní	Výstup 23 21 00	Počet nově napojených komisí (příslušné orgány státní správy) na informační systém předpovědní povodňové služby a hlásné povodňové služby.	počet	0 (2007)	120	SFŽP
Počet projektů zaměřených na ochranu proti povodním nebo lesním požárům, případně na další ochranná opatření	Výstup Core 31 26 01 00	Počet projektů zaměřených na ochranu proti povodním	počet	0 (2007)	250	SFŽP

Poznámky:

Indikátory Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSK_{Cr} a Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů – fosfor celkový jsou zjišťovány dle resortního Ročního výkazu o znečištění vodních toků – Vod (MŽP) 3-01. Jsou zde uváděny hodnoty jen za zdroje zpoplatněné za daný ukazatel, uváděná hmotnost znečištění je tedy jen částí znečištění vypouštěného z těchto zdrojů.

Limity zpoplatnění stanovené vodním zákonem č. 254/2001 Sb., jsou nastaveny tak, že při splnění stanovených koncentračních a hmotnostních limitů (dosažení dobrého stavu čištění odpadních vod) již příslušný ukazatel není zpoplatněn.

CORE indikátor 32 (260200) – Počet obyvatel chráněných protipovodňovými opatřeními nebyl zařazen, protože neexistuje statistický údaj pro tento indikátor.

Vazby na jiné prioritní osy

Vazba na Prioritní osu 4 Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží – týká se odstraňování a zpracování kalů z ČOV. Zpracování kalů přímo v areálu ČOV by mělo být součástí prioritní osy 1, odstraňování zvláštním zařízením (ve spalovnách apod.) by mělo být v prioritní ose 3, pokud toto zařízení není speciálně pro odstraňování čistírenských kalů a je součástí projektu výstavby, rekonstrukce či intenzifikace ČOV.

Vazba na Prioritní osu 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny – týká se zlepšování hydromorfologie vodních toků, zlepšováním jejich prostupnosti pro vodní živočichy, budování rybníků bez intenzivního chovu ryb pro zadržení vody v krajině a pro vytvoření soustavy oblastí vymezených pro ochranu stanovišť nebo druhů včetně území Natura 2000 a dále opatření pro zadržení vody v krajině. Poldry (suché nádrže) zde budou řešeny v kapacitě pod 50 000 m³, nebudou zde řešena opatření protipovodňového charakteru prováděná přírodě blízkým způsobem v zastavěných územích obcí. Je nezbytné provádět protipovodňová opatření tak, aby byl co nejméně poškozen ekologický stav vodních útvarů, včetně podmínek pro přirozené povodňové rozlivy. Pro dosažení optimálních efektů je zapotřebí propojovat technická a přírodě blízká protipovodňová opatření.

PRIORITNÍ OSA 2 – ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ A SNIŽOVÁNÍ EMISÍ

Výchozí stav

Emise všech znečišťujících látek se v uplynulém desetiletí výrazně snížily v důsledku omezení a restrukturalizace výroby, záměny paliv, legislativních a technických opatření. Po roce 2000 však emise hlavních znečišťujících látek zůstávají na stejné úrovni nebo pozvolně narůstají. Příčinou je vyčerpání potenciálu pro použití koncových zařízení na snižování emisí do ovzduší společně s nastartováním hospodářského růstu a rozvojem automobilové dopravy. Zejména na emisích tuhých znečišťujících látek se významně podílejí malé spalovací zdroje v domácnostech, neboť ve zhruba 20 % z nich se k vytápění stále používají pevná paliva. Kotle na tuhá paliva používané v domácnostech i velké spalovací zdroje spojuje značná morální a technická zastaralost. Uvedený vývoj emisí znečišťujících látek a skladba jejich zdrojů se negativně promítá do kvality ovzduší v České republice. Celoplošný problém představuje překračování norem na kvalitu ovzduší stanovených pro ochranu zdraví lidí, zejména pro prachové částice (PM₁₀) (v roce 2003 bylo exponováno nadlimitním koncentracím 37 % populace, 34 % populace v roce 2004, 66 % populace ČR v roce 2005), polycyklické aromatické uhlovodíky (v letech 2003 a 2004 exponováno 23 % populace ČR a 35 % populace v roce 2005) a troposférický ozon (exponováno dlouhodobě cca 92 % populace ČR). Nadlimitním úrovním těchto znečišťujících látek jsou, díky popsané skladbě zdrojů znečišťování, dlouhodobě vystaveni i občané žijící mimo velká města a průmyslové oblasti. Závažným problémem jsou ve vybraných lokalitách i vysoké koncentrace dalších toxických látek, např. dioxinů, které vznikají především při spalování komunálního odpadu.

Emise znečišťujících látek způsobujících acidifikaci a eutrofizaci stále představují zvýšené riziko pro ekosystémy a vegetaci a řada těchto látek se významnou měrou podílí na vzniku sekundárních prachových částic (PM₁₀). Emise některých znečišťujících látek se stále pohybují nad hodnotami národních emisních stropů, které ČR musí splnit k roku 2010 (např. pro NO_x dosahují současné hodnoty přibližně 116 % stanoveného národního emisního stropu), viz následující tabulky.

Tab. 24 Hodnoty vybraných indikátorů

Indikátor	2001	2002	2003	2004
Emise znečišťujících látek způsobujících acidifikaci (kt/rok)	17,4	16,9	17,6	17,0
Emise primárních částic a prekurzorů sekundárních částic (kt/rok)	462,6	450,0	456,3	441,4
Emise prekurzorů troposférického ozonu (kt/rok)	630,4	603,3	600,5	583,1
Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM ₁₀ (% obyvatel)	20,9	31,6	40,6	21,3
Celková expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi znečišťujících látek (% obyvatel)	28,5	33,5	42,3	28,4
Expozice ekosystémů acidifikací, eutrofizací a troposférickým ozonem (% rozlohy)	50	67	63	96

Zdroj: ČHMÚ

Tab. 25 Procento plnění národních emisních stropů

	SO ₂	NO _x	VOC	NH ₃	PM _{2,5}
	kt/rok				
Množství emisí 2006	207,0	284,0	175,0	64,0	24,6 ¹⁾
Emisní strop 2010	265,0	286,0	220,0	80,0	<i>nestanoven</i>
% dosažení emisních stropů	78,1 %	99,3 %	79,5 %	80,0 %	-
Návrh emisního stropu 2020 ²⁾	50,0	112,0	123,0	66,0	19,0
% dosažení návrhu k r. 2020	414 %	254 %	142 %	97 %	129 %

¹⁾ Údaj za rok 2005

Zdroj: ČHMÚ

²⁾ Scénář PRIMES coherent 2007: jeden ze scénářů uvažovaných jako základ pro určení emisních stropů pro rok 2020

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší a omezení emisí základních znečišťujících látek do ovzduší s důrazem na využití inovativních environmentálně šetrných způsobů výroby energie včetně energetických úspor.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. snížit expozici obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM₁₀ a koncentracemi PM_{2,5},
2. snížit celkovou expozici obyvatelstva nadlimitními koncentracemi znečišťujících látek,
3. omezit acidifikaci ekosystémů a vegetace,
4. omezit emise primárních částic prekurzorů troposférického ozonu a sekundárních částic.

Strategie pro dosažení cílů

První oblastí podpory prioritní osy je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší. Jak vyplývá z úvodní analýzy, je problém kvality ovzduší plošným a zásadním problémem České republiky, neboť plošná expozice obyvatelstva vysokými koncentracemi zejména částic PM₁₀ a jemných částic PM_{2,5}, polycyklických aromatických uhlovodíků a troposférického ozonu představuje značná zdravotní rizika. Vlivem skladby emisních zdrojů a jejich technické zastaralosti je exponována i nezanedbatelná část venkovské populace, která v ČR tvoří téměř 50 % celkové populace. Řešením tohoto stavu je omezení primárních emisí uvedených znečišťujících látek u nejvýznamnějších přispěvatelů ke zhoršené kvalitě ovzduší a v případě prachových částic a troposférického ozonu také jejich prekurzorů náhradou zastaralých spalovacích zařízení na tuhá paliva za nová environmentálně šetrná, společně s energetickými úsporami a technickými opatřeními na vozidlech (využití alternativních pohonů). Na expozici obyvatelstva se v případě PM₁₀ a PM_{2,5} významně podílí i resuspenze, proto se předpokládají projekty na omezení prašnosti z plošných zdrojů např. podpora výsadby a rekonstrukce zeleně v intravilánech. Prioritní znečišťující látky a prioritní znečišťovatelé jsou identifikováni v programech ke zlepšení kvality ovzduší².

Projekty jsou přijatelné pouze tehdy, pokud jsou obsaženy v příslušném programu ke zlepšení kvality ovzduší, který je zpracován a přijat v souladu se zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění (dále jen "zákon o ochraně ovzduší"), na úrovni zóny nebo aglomerace nebo na místní úrovni.

² Programy podle článku 8 směrnice Rady 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o hodnocení a řízení kvality ovzduší

Druhou oblastí podpory prioritní osy je omezování emisí. Vysoké absolutní i měrné hodnoty emisí znečišťujících látek se podílejí na pokračující acidifikaci a eutrofizaci ekosystémů a vzhledem k tomu, že se jedná i o prekurzory troposférického ozonu a prachových částic, podílejí se vysoké emise i na nadlimitních úrovních těchto znečišťujících látek. Omezení emisí je možné dosáhnout pouze využitím nových environmentálně šetrných způsobů výroby energie a technických řešeních na zdrojích znečišťování ovzduší zaměřených především na snížení emisí oxidů dusíku, prachových částic a těkavých organických látek.

Přínosem pro kvalitu ovzduší je však obecně snižování emisí všech znečišťujících látek, které mají stanoveny emisní, imisní limity, či technické podmínky provozu, které tyto limitní hodnoty nahrazují. V řadě oblastí totiž mohou mít významný dopad na kvalitu ovzduší i emise znečišťujících látek ze zdrojů, které se běžně nevyskytují (resp. emise, které jsou specifické pro určitý zdroj a lokalitu, v níž se takový zdroj vyskytuje).

Souhrnně lze konstatovat, že prioritní osa 2 bude zaměřena na následující typy zdrojů: U projektů zaměřených na omezování emisí NO_x či SO₂ se předpokládá orientace na velké a zvláště velké stacionární zdroje. Zvláštní pozornost bude věnována projektům, u kterých se dosáhne snížení emisí nad rámec platných standardů Evropských společenství. U projektů zaměřených na omezování emisí prachových částic se předpokládá orientace na malé a střední stacionární zdroje a zaměření na omezení emisí u co největšího počtu zdrojů v souvislém území. U malých a středních zdrojů budou preferovány komplexnější projekty významně přispívající v souvislém území ke snížení emisí alespoň pro jednu základní znečišťující látku. Významným pozitivním vedlejším efektem snižování emisí znečišťujících látek je i snižování emisí oxidu uhličitého (CO₂).

Předpokládané výsledky a dopady

Snížení emisí znečišťujících látek k roku 2013 přispěje ke snížení celkové expozice obyvatelstva České republiky nadlimitním úrovním znečišťujících látek a k omezení negativních vlivů znečištění ovzduší na životní prostředí, zejména acidifikace a eutrofizace.

Kategorizace oblastí podpory

43	Energetická účinnost, kogenerace, hospodaření s energií	255 000 000 EUR
47	Kvalita ovzduší	252 317 000 EUR
48	Integrovaná prevence a kontrola znečištění	126 829 020 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 2 – ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ A SNIŽOVÁNÍ EMISÍ budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 2.1 – Zlepšení kvality ovzduší

Oblast podpory 2.2 – Omezování emisí

Tab. 26 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 2 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblastí podpory	Fond EU	mil. EUR
2.1	Zlepšování kvality ovzduší	FS	348,432
2.2	Omezování emisí	FS	285,714

2	Zlepšování kvality ovzduší a omezování emisí	FS	634,146
---	--	----	---------

2.1 Oblast podpory – Zlepšení kvality ovzduší

Zaměření a zdůvodnění

Oblast podpory je zaměřena na snížení koncentrací znečišťujících látek v ovzduší, zejména koncentrací prachových částic (PM₁₀ a PM_{2,5}) a polycyklických aromatických uhlovodíků. Důvodem jsou nezanedbatelná zdravotní rizika pro populaci, která plynou z vysokých hodnot koncentrací těchto znečišťujících látek a v neposlední řadě i neplnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti norem na kvalitu ovzduší (legislativy Evropských společenství). Je zřejmé, že v souladu s cíli Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší bude třeba dále snížit koncentrace znečišťujících látek v ovzduší a tím i odpovídající zdravotní rizika. Pro vyhodnocení účinnosti opatření ke zlepšení kvality ovzduší je nutné doplnit a inovovat systémy sledování a hodnocení imisní zátěže na území ČR v souladu s požadavky směrnice 2008/50/ES. Tyto systémy zahrnují zejména technické vybavení pro měření kvality ovzduší, zajištění sběru dat, jejich laboratorního zpracování, následného hodnocení a prezentaci výsledků veřejnosti.

Operační cíle podpory

- snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením emisí ze spalovacích procesů,
- snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením emisí z energetických systémů včetně CZT,
- snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením prašnosti z plošných zdrojů,
- doplnit a inovovat systémy sledování a hodnocení imisní zátěže na území ČR.

Výše uvedené operační cíle podpory vycházejí z emisní a imisní analýzy, z doporučení OECD v rámci Environmental Performance Review z roku 2005 a respektují cíle Šestého akčního programu ES pro ochranu životního prostředí a Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší.

Vhodné/podporované aktivity

Projekty jsou přijatelné pouze tehdy, pokud jsou obsaženy v příslušném programu ke zlepšení kvality ovzduší, který je zpracován a přijat v souladu se zákonem o ochraně ovzduší. Přijatelné projekty by měly být zaměřeny na:

- snížení emisí a energetické úspory u budov, vyjma budov určených k bydlení:
 - pořízení nízkoemisního zdroje,
 - pořízení nízkoemisního zdroje a současná realizace energetických úspor,
- snížení emisí prostřednictvím nových energetických systémů:
 - nově budované rozvody tepla včetně centrálního zdroje v nových lokalitách a rozšiřování stávajících rozvodů za účelem připojení nových zákazníků. Za výstavbu nových rozvodů jsou považovány i projekty, kdy dochází k celkové rekonstrukci zdroje včetně rozvodů, například z důvodu přechodu z parního na teplovodní systém,
 - rozšíření stávající středotlaké plynovodní sítě,
- snížení imisní zátěže omezením prašnosti z plošných zdrojů:

- výsadba a regenerace izolační zeleně oddělující obytnou zástavbu od průmyslových staveb či komerčních areálů nebo frekventovaných dopravních koridorů a vymezené pro tento účel v územně plánovací dokumentaci,
- pořízení strojů a zařízení určených ke snížení prašnosti z plošných zdrojů.
- doplnění a inovace systémů sledování a hodnocení imisní zátěže na území ČR:
 - výstavba a obnova systémů sledování kvality ovzduší v celorepublikovém měřítku (zejména monitorovací sítě, laboratorní vybavení, zabezpečení sběru vzorků a přenosu dat) včetně vybavení provozovatelů monitorovacích systémů,
 - investiční podpora výstavby a aktualizace databází a digitálních mapových podkladů v oblasti ochrany kvality ovzduší, určených zejména pro komplexní hodnocení kvality ovzduší na území ČR a posouzení dopadů opatření ke zlepšení kvality ovzduší.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Možným překryvům s Operačním programem Podnikání a inovace je zamezeno přesným vydefinováním podporovaných aktivit a cílovou skupinou. Prioritní osa 2 není zaměřena na zvyšování energetické účinnosti při výrobě energie u podnikatelských subjektů a na snižování ztrát v rozvodech CZT, jejím primárním cílem je snížení emisí znečišťujících látek a zlepšení kvality ovzduší.

Možným překryvům s Integrovaným operačním programem je v oblasti energetických úspor zabráněno orientací na odlišné cílové skupiny.

V případě podporované aktivity omezení prašnosti z plošných zdrojů se nejedná o zalesňování zemědělské půdy ve smyslu podopatření Programu rozvoje venkova II.2.1.1.

Pro zamezení překryvů s Programem rozvoje venkova III.1.1 a III.2.1 budou v rámci OP Životní prostředí podporovány pouze takové projekty, jejichž primárním cílem je snížení imisní zátěže obyvatel a zároveň jsou uvedeny v příslušném místním programu ke zlepšení kvality ovzduší a nebo jsou v souladu s programem ke zlepšení kvality ovzduší na úrovni zóny či aglomerace zpracovaných na základě požadavků směrnice Rady č. 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o hodnocení a řízení kvality ovzduší.

2.2 Oblast podpory – Omezování emisí

Zaměření a zdůvodnění

Oblast podpory je zaměřena na snížení emisí znečišťujících látek do ovzduší, zejména těch, které se podílejí na acidifikaci a eutrofizaci a na tvorbě sekundárních prachových částic a troposférického ozonu. Významné je i snížení emisí primárních prachových částic. Důvodem jsou nezanedbatelná environmentální a zdravotní rizika a neplnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti národních emisních stropů (legislativy Evropských společenství). Je

zřejmé, že v souladu s cíli Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší bude třeba dále významně snižovat emise těchto znečišťujících látek do ovzduší.

Operační cíle podpory

- snížení emisí NO_x a SO₂ u velkých a zvláště velkých stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší s cílem splnění národního emisního stropu ČR pro tyto látky a snížení emisí prachových částic a dalších znečišťujících látek, pro které jsou stanoveny emisní, imisní limity nebo technické a další podmínky provozu, které tyto limity nahrazují, ze stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší,
- snížení emisí VOC u stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší s cílem splnění národního emisního stropu ČR pro tyto látky a snížení emisí dalších znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší,
- snížení emisí amoniaku u stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší s cílem splnění národního emisního stropu ČR pro amoniak.

Výše uvedené operační cíle podpory vycházejí z emisní a imisní analýzy, z doporučení OECD v rámci Environmental Performance Review z roku 2005 a respektují cíle Šestáho akčního programu ES pro ochranu životního prostředí a Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší.

Vhodné/podporované aktivity

Podporovány budou zejména projekty zaměřené na:

- rekonstrukce spalovacích zdrojů s instalovaným výkonem větším než 5 MW za účelem snížení emisí NO_x, SO₂ a prachových částic nad rámec platných standardů Evropských společenství s výjimkou zdrojů spalujících biomasu (např. instalace nízkoemisních hořáků, rekonstrukce spalovací komory, instalace technologie SNCR nebo náhrada původní kotle novým),
- rekonstrukce nespalovacích zdrojů nebo instalace dodatečných zařízení pro záchyt emisí za účelem snížení emisí znečišťujících látek, pro které jsou stanoveny emisní, imisní limity nebo technické a další podmínky provozu, které tyto limity nahrazují,
- technická opatření na zdrojích vedoucích k odstranění či snížení emisí VOC do ovzduší (např.: přechod na vodou ředitelné barvy, laky a lepidla, instalace katalytických či termooxidačních jednotek),
- opatření na zdrojích vedoucích k odstranění či snížení emisí NH₃ do ovzduší.

Indikativní seznam velkých projektů je souhrnně uveden v příloze. Velké projekty v oblasti prioritní osy 2 budou zaměřeny na snížení emisí NO_x a PM₁₀ ze zvláště velkých spalovacích zdrojů s cílem přispět ke splnění národního emisního stropu pro NO_x a imisního limitu pro PM₁₀.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Možným překryvům s Operačním programem Podnikání a inovace je zamezeno přesným vydefinováním podporovaných aktivit. Primárním cílem prioritní osy 2 je snížení emisí

znečišťujících látek a zlepšení kvality ovzduší, zatímco primárním cílem Operačního programu Podnikání a inovace je zvýšení energetické účinnosti.

Pro zamezení překryvů s Programem rozvoje venkova I.1.1 a III.2.1 budou v rámci OP Životní prostředí podporovány pouze takové projekty, jejichž primárním cílem je omezení emisí NH₃ k naplnění závazků ČR v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2001/81/ES ze dne 23. října 2001 o národních emisních stropích pro některé znečišťující látky a jejichž primárním cílem není zvýšení produkce v živočišné nebo rostlinné výrobě.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 2 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- obecně prospěšné společnosti,
- právnické osoby,
- veřejné výzkumné instituce,
- nadace a nadační fondy,
- příspěvkové organizace,
- občanská sdružení a církve,
- malé a střední podniky, průmyslové podniky,
- organizace zřízené na základě zvláštního zákona,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 27 Indikátory Prioritní osy 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM ₁₀	Dopad 21 17 00	Procento obyvatel ČR žijících na území, kde byly v daném roce překročeny hodnoty stanovené denní nebo roční limitní úrovně znečištění ovzduší pro ochranu zdraví lidí pro PM ₁₀ . Za překročení denní limitní úrovně znečištění ovzduší se považuje více než 35 překročení průměrné denní koncentrace 50 µg/m ³ za kalendářní rok, za překročení roční limitní úrovně znečištění ovzduší se považuje překročení průměrné roční koncentrace 40 µg/m ³	%	66 (2005)	60	ČHMÚ
Emise primárních částic a prekurzorů sekundárních částic	Dopad 21 23 00	Celkové roční emise primárních PM ₁₀ a emise NO _x , SO ₂ a NH ₃ jako prekurzorů sekundárních PM ₁₀ . Hodnota indikátoru se získá součtem celkových	kt/rok	468 (2005)	434	ČHMÚ

		ročních emisí primárních PM ₁₀ a prekurzorů sekundárních částic v tunách násobených jejich faktorem potenciálu tvorby částic				
Počet projektů zaměřených na zvýšení kvality ovzduší	Výstup Core 28 21 01 00	Počet podpořených projektů zaměřených na zvýšení kvality ovzduší	počet	0 (2007)	607	SFŽP

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí má v rámci OP Životní prostředí rovněž vazbu na prioritní osu Udržitelné využívání zdrojů energie. Snižování emisí může být dosahováno také náhradou fosilních paliv obnovitelnými zdroji a úsporami energie.

V rámci prioritní osy 3 je stanoven požadavek, aby nebyl podpořen projekt tam, kde je překračován některý z imisních limitů pro znečišťující látky, které by byly nově instalovaným zdrojem emitovány nad úroveň množství emisí z původních zařízení.

PRIORITNÍ OSA 3 – UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ ENERGIE

Výchozí stav

Udržitelné využívání zdrojů energie (OZE) a realizace úspor energie přispívá k šetrnému využívání přírodních zdrojů, diverzifikaci nabídky energie a snižování energetické náročnosti a tím k udržitelnému rozvoji. Ve svém důsledku pomáhá ke snižování zátěže životního prostředí, neboť vyšším využíváním OZE a realizací úspor energie lze nahradit spalování fosilních paliv (neobnovitelných zdrojů) se všemi negativními vlivy.

Oblasti podpory v rámci prioritní osy 3 navazují na probíhající programy v resortu životního prostředí a v mezinárodním měřítku vycházejí z Evropské strategie udržitelného rozvoje a 6. Akčního programu EU.

Uvedená prioritní osa vzniká v souladu s Národním Lisabonským programem 2005 – 2008 podle Usnesení vlády České republiky č. 1200 ze dne 14. září 2005. Mezi prioritní opatření Národního Lisabonského programu patří maximalizace energetické a materiálové efektivity a racionální využívání zdrojů

Oblasti podpory jsou v souladu s prioritami Státní politiky životního prostředí schválené usnesením vlády České republiky č. 38/2001 a Státní energetické koncepce schválené usnesením vlády ČR č. 211 ze dne 10. března 2004. Prioritami jsou vyšší využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie, maximalizace energetické a elektroenergetické efektivity a prosazování úspor energie.

Česká republika se v přístupové smlouvě zavázala ke zvýšení podílu elektřiny z OZE na hrubé spotřebě elektřiny na 8 % k roku 2010 a ke zvýšení podílu OZE na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů na 6 % k roku 2010.

Podíl spotřeby OZE na spotřebě primárních energetických zdrojů (PEZ) se po roce 2000 pohyboval mírně nad 2 %. V roce 2004 činil 2,9 %. Podíl výroby elektřiny z OZE na spotřebě elektřiny se v posledních letech pohyboval kolem 5 %.

Přijetí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z OZE přineslo zásadní změnu podmínek v podpoře využití OZE pro výrobu elektřiny. Výše výkupních cen a zelených bonusů je však v některých případech na hranici návratnosti investice do OZE. Vysoká počáteční investice do opatření využívajících OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností (zejména obcí) příčinou pomalého rozvoje instalací OZE. Legislativní podpora využití OZE pro výrobu tepla zatím chybí.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007 – 2013 je udržitelné využívání zdrojů energie, zejména obnovitelných zdrojů energie, a prosazování úspor energie. Dlouhodobým cílem je zvýšení využití OZE při výrobě elektřiny a zejména tepla a vyšší využití odpadního tepla.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

- zvýšení kapacity pro výrobu tepla a elektřiny z OZE,
- zvýšení využití odpadního tepla a úspor energie,
- snížení spotřeby energie na vytápění,
- náhrada spalování fosilních paliv a snížení znečištění životního prostředí.

Strategie pro dosažení cílů

Hlavním problémem je nedostatečné využívání OZE a pomalé prosazování úspor energie v celém spektru společnosti. Systém investičních podpor je vzhledem k disponibilním finančním prostředkům nedostatečný. Malé povědomí veřejnosti o přednostech OZE a úspor energie a nedostatečné investice mohou nastartovat problém s plněním cílů dle státních politik.

V rámci Prioritní osy 3 je třeba prosazovat úspory energie a zvýšit využití OZE v neziskové sféře (objekty rozpočtové sféry, veřejné účelové zařízení, obecní objekty apod.) v návaznosti na již existující dokumenty (krajské a místní energetické koncepce, programy snižování emisí a imisí, územní plány apod.). Projekty navržené k podpoře v rámci oblastí podpory je nutné nejdříve odborně vyhodnotit a posoudit jejich přínos ke stanoveným cílům i jejich ekonomickou efektivnost.

Pro snížení vysoké energetické náročnosti České republiky je nutné zvýšit využití odpadního tepla a orientovat se rovněž na úspory energie v neziskovém sektoru, kde je vysoký potenciál nákladově efektivních řešení.

Předpokládané výsledky a dopady

Výsledkem podpory by mělo být zvýšení instalovaného výkonu zařízení využívajících OZE a odpadní teplo pro výrobu tepelné, elektrické a kombinaci tepelné a elektrické energie (kogenerace). Očekávaným dopadem je také snížení spotřeby energie na vytápění u objektů nepodnikatelské sféry.

Doprovodným efektem bude zvýšení informovanosti veřejnosti o OZE a úsporách energie.

Kategorizace oblastí podpory

39	Obnovitelná energie: vítr	6 679 385 EUR
40	Obnovitelná energie: solární	44 388 155 EUR
41	Obnovitelná energie: biomasa	155 682 275 EUR
42	Obnovitelná energie: hydroelektrická, geotermální a další	44 388 155 EUR
43	Energetická účinnost, kogenerace, hospodaření s energií	421 833 317 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 3 – UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ ENERGIE (obnovitelných zdrojů a úspor energie) budou realizovány následující oblasti podpory:

- Oblast podpory 3.1 – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny
- Oblast podpory 3.2 – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla u nepodnikatelské sféry

Tab. 28 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 3 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblasti podpory	Fond EU	mil. EUR
3.1	Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny	FS	147,507
3.2	Realizace úspor energie a využití odpadního tepla u nepodnikatelské sféry	FS	525,464
3	Udržitelné využívání zdrojů energie	FS	672,971

3.1 Oblast podpory – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny

Zaměření a zdůvodnění

Rozhodující potenciál využívání energie z OZE je v podmínkách České republiky v oblasti tepla. Výroba a využívání tepla z obnovitelných zdrojů energie představuje nákladově efektivní řešení pro dosažení stanovených politických cílů; systém podpory přispěje ke konkurenceschopnosti tohoto ekologicky přijatelného řešení.

Zvýšení výroby elektřiny z OZE je dlouhodobým cílem České republiky v souladu s politikou EU a státními politikami. Provozní podpora je částečným řešením podpory výroby elektřiny z OZE pomocí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, který řeší oblast výkupních cen a zelených bonusů, tj. podporu výroby elektřiny z OZE. Vzhledem k vysoké investiční náročnosti projektů elektráren z OZE není provozní podpora pro investory uspokojivá z důvodu dlouhé doby návratnosti.

Vysoká počáteční investice do opatření využívající OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností, zejména obcí, příčinou pomalého rozvoje instalací OZE s rizikem nesplnění indikativního cíle 8 % podílu OZE na hrubé spotřebě elektřiny k roku 2010. Výše uvedený názor sdílí i EU a doporučuje využít prostředků strukturálních fondů k podpoře výstavby elektráren z OZE což např. dokumentuje i současný systém poskytování podpor z operačního programu Průmysl a podnikání na MPO pro podnikatelské subjekty. Z výše uvedených důvodů je v této oblasti podpory podporována výroba tepla a také výroba elektřiny z OZE v celém spektru zdrojů včetně kombinované výroby tepla a elektřiny.

Operační cíle podpory

Cílem podpory je zvýšení kapacity OZE pro vytápění objektů a ohřev teplé vody v sektoru rozpočtové sféry s vysokým potenciálem nákladově efektivních řešení (např. v obecních objektech, ústavech sociální péče, školách, domovech důchodců, mateřských školách apod.). Důležitým cílem je zvýšení kapacity OZE pro výrobu elektrické energie.

Vhodné/podporované aktivity

Mezi vhodné a podporované aktivity náleží výstavba a rekonstrukce výtopen, elektráren a tepláren (kogenerace) s využitím OZE, zejména:

- instalace fototermických systémů pro přípravu teplé vody a dodávku tepla, resp. pro možnost přitápění,
- instalace fotovoltaických systémů pro výrobu elektřiny,
- instalace tepelných čerpadel pro dodávku tepla a pro přípravu teplé vody,
- instalace kotlů na biomasu a systémů využívajících biomasu pro výrobu elektřiny, pro dodávku tepla a pro přípravu teplé vody, event. v kombinaci s výstavbou centrální výroby paliv včetně technologické linky,
- instalace kogeneračních jednotek pro kombinovanou výrobu tepla a elektrické energie z biomasy, skládkového plynu, bioplynu apod.,
- instalace systémů pro dodávku tepla včetně přípravy teplé vody, pro dodávku elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny s využitím geotermálních systémů,
- instalace větrných elektráren,
- instalace malých vodních elektráren.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má vazbu na OP Podnikání a Inovace Ministerstva průmyslu a obchodu. Překryvy byly odstraněny při vymezení příjemců podpory. MPO podporuje podnikatelskou sféru.

Oblast podpory koresponduje s opatřeními v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie. Překryvům je zamezeno limitní částkou investičních nákladů ve výši 0,5 mil Kč, přičemž z OP Životní prostředí lze financovat shodně zaměřené projekty s investičními náklady nad touto hranicí.

V případě podporovaných aktivit v rámci Oblasti podpory 3.1 nejde o podporu zemědělských podnikatelů ve smyslu Programu rozvoje venkova, opatření III.1.1. Rovněž nejde o podporu obcí ve smyslu Programu rozvoje venkova, opatření III.2.1, kde je hlavním smyslem stavební obnova, případně rekonstrukce budov a ne zvýšení kapacity OZE ve smyslu OP Životní prostředí.

3.2 Oblast podpory – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla

Zaměření a zdůvodnění

Úspory energie v oblasti konečné spotřeby představují vysoký potenciál nákladově efektivních a inovativních řešení v oblasti hospodaření s energií.

Pro zvýšení úspor energie jsou jako investiční podpora navržena typová technická opatření, zejména podpora snižování spotřeby energie budov neziskového sektoru prostřednictvím energeticky výhodnějšího pláště budov a efektivnějších systémů distribuce energií.

Využití odpadního tepla je důležitou součástí oblasti hospodaření s energií. V České republice existuje značný potenciál ve využití odpadního tepla s možností využití ve vytápění příp. při výrobě elektřiny. Oblast podpory využití odpadního tepla zahrnuje investiční podporu realizací, které využijí odpadní teplo (např. teplo z technologických procesů na vytápění nebo pro výrobu el. energie).

Operační cíle podpory

Operačním cílem podpory je snížení spotřeby energie v oblasti konečné spotřeby, zejména energie na vytápění objektů nepodnikatelské sféry. Důležitým cílem podpory je zvýšení podílu výroby tepla a elektřiny z procesu produkce odpadního tepla

Vhodné/podporované aktivity

Mezi vhodné a podporované aktivity náleží:

- zateplovací systémy budov,
- zrušení tepelných mostů,
- měření a regulace,
- instalace zařízení na využívání odpadního tepla k výrobě tepelné či elektrické energie.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má vazbu na OP Podnikání a Inovace Ministerstva průmyslu a obchodu. Překryvy byly odstraněny cestou vymezení příjemců podpory. MPO podporuje podnikatelskou sféru.

V případě podporovaných aktivit v rámci Oblasti podpory 3.2 nejde o podporu obcí ve smyslu Programu rozvoje venkova, opatření III.2.1, kde je hlavním smyslem stavební obnova, případně rekonstrukce budov a ne snížení spotřeby energie.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 3 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- nadace a nadační fondy,
- občanská sdružení a církve,
- příspěvkové organizace,
- obecně prospěšné společnosti,
- organizace zřízené na základě zvláštního zákona,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace,
- neziskové organizace,
- právnické osoby vlastněné veřejnými subjekty.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou přehledně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 29 Indikátory Prioritní osy 3 – Udržitelné využívání zdrojů energie

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Zvýšení kapacity na výrobu energie z OZE	Výsledek Core 24 36 03 00	Přírůstek kapacit v MW celkem	MW	0 (2007)	130	SFŽP
Snížení spotřeby energie	Výsledek 36 40 30	Snížení spotřeby energie v GJ za rok	GJ/rok	0 (2007)	1 550 000	SFŽP
Počet podpořených projektů zaměřených na zvýšení kapacit pro výrobu energie z OZE a úspory energie	Výstup Core 23 36 01 00	Počet podpořených projektů zaměřených na zvýšení kapacit pro výrobu energie z OZE a úspory energie	počet	0 (2007)	1500	SFŽP

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 3 má vazbu na prioritní osu 2 „Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí“. Projekty zaměřené na obnovitelné zdroje a úspory energie budou podporovány rámci prioritní osy 3. Je stanoven požadavek, aby nebyl v rámci prioritní osy 3 podpořen projekt tam, kde je překračován některý z imisních limitů pro znečišťující látky, které by byly nově instalovaným zdrojem emitovány nad úroveň množství emisí z původního zařízení.

U všech podpořených projektů OZE budou rovněž sledovány relevantní indikátory prioritní osy 2.

PRIORITNÍ OSA 4 – ZKVALITNĚNÍ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A ODSTRAŇOVÁNÍ STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ

Výchozí stav

Plán odpadového hospodářství ČR (POH ČR) definoval klíčové problémy odpadového hospodářství v ČR. Žádoucí hierarchie nakládání s odpady není v ČR plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. V prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů, rovněž oddělené shromažďování odpadů není dostatečné. Specificky problémovými oblastmi jsou nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, do jisté míry i komunální odpady apod. Stále se účinně neprosazuje prevence vzniku odpadů, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním a recyklací odpadů. Bude nutné investovat do nových zařízení pro využívání a recyklaci odpadů a stávající zařízení rozšiřovat a modernizovat.

Zvláštní důraz je kladen na odstranění nebezpečných látek (starých ekologických zátěží) z kontaminovaných míst na základě výsledků průzkumných prací a analýzy rizik. To se týká jak sanace starých ekologických zátěží, revitalizace brownfields, tak zařízení na odstraňování odpadů. Vždy se jedná o rizikovou zátěž nebezpečnými chemickými látkami – jako jsou persistentní organické polutanty (PCB, PCT, PCDD/F, HCB, vyjmenovanými ve Stockholmské úmluvě) a dále polyaromatické uhlovodíky, chlorované uhlovodíky, těžké kovy a další kontaminanty. Patří sem i rekultivace starých skládek a sanace, popř. revitalizace brownfields. Dosavadní výsledky inventury potvrdily, že rozsah starých ekologických zátěží plynoucích z nedostatečného řešení této problematiky v ČR v minulosti je alarmující a jejich urychlené řešení vzhledem k dopadům na zdravotní stav obyvatelstva a životní prostředí je nezbytné. Doporučení pokračovat v sanaci kontaminovaných míst bylo mj. i jedním z výstupů Hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí ČR za posledních pět let, které v letošním roce provedla Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zkvalitnění nakládání s odpady, snížení produkce odpadů a odstraňování starých ekologických zátěží.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

- snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu,
- maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,
- minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady,
- odstraňování závažných starých ekologických zátěží.

Strategie pro dosažení cílů

Produkce odpadů a nakládání s nimi znamenají pro Českou republiku environmentální, sociální a ekonomický problém. Zároveň ale znamenají i zdroj cenných surovin. Potenciál

předcházení vzniku odpadu a jejich využívání, zejm. materiálové, není v ČR ještě zcela využito. Navrhovaná opatření přispějí k implementaci cílů Strategie prevence a recyklace odpadů v EU.

Staré ekologické zátěže znamenají v mnohých případech závažný environmentální problém. Prioritní osa umožní řešení těch závažných starých ekologických zátěží, které nejsou pokryty stávajícími dílčími mechanismy. Řešení problematiky starých ekologických zátěží je v souladu se Strategickými obecnými zásadami EU pro období 2007-2013.

Předpokládané výsledky a dopady

Výsledkem podpory v oblasti odpadů se očekává:

- snížení produkce odpadů, včetně nebezpečných odpadů,
- snížení množství odstraňovaných odpadů,
- zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémy na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použité oleje, biologicky rozložitelné odpady, vozidla s ukončenou životností a obalové odpady),
- zavedení technologií k využívání druhotných surovin získaných z odpadů,
- maximální využívání odpadů, jako náhrady primárních přírodních zdrojů.

Výsledkem podpory v oblasti starých ekologických zátěží se očekává:

- zvýšení počtu inventarizovaných kontaminovaných míst,
- snížení počtu rizikových kontaminovaných (prioritních) lokalit se starou ekologickou zátěží v ČR.

V problematice odpadů se předpokládají tyto dopady:

- postupné snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu,
- maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,
- minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady,
- zvyšování podílu materiálově využívaných odpadů.

V problematice starých ekologických zátěží se předpokládají tyto dopady:

- zvýšení informovanosti o výskytu kontaminovaných míst a prioritách jejich řešení na území ČR,
- snižování počtu lokalit se starou ekologickou zátěží,
- snižování rizikovosti plynoucí z pronikání závadných látek do ŽP.

Kategorizace oblastí podpory

44	Nakládání s domácím a průmyslovým odpadem	520 258 572 EUR
50	Sanace průmyslových areálů a kontaminované půdy	256 246 759 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 4 – ZKVALITNĚNÍ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A ODSTRAŇOVÁNÍ STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 4.1 – Zkvalitnění nakládání s odpady

Oblast podpory 4.2 – Odstraňování starých ekologických zátěží

Tab. 30 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 4 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblastí podpory	Fond EU	mil. EUR
4.1	Zkvalitnění nakládání s odpady	FS	520,258
4.2	Odstraňování starých ekologických zátěží	FS	256,247
4	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	FS	776,505

4.1 Oblast podpory – Zkvalitnění nakládání s odpady

Zaměření a zdůvodnění

Produkce odpadů v ČR v posledních letech kolísá kolem 39 mil. tun. V roce 1995 bylo vyprodukováno 66,3 mil. tun všech odpadů, v roce 2004 38,8 mil. tun. V roce 2004 bylo recyklováno a využito jako druhotná surovina celkem 23,1 mil. tun všech odpadů. Zařízení na odstraňování odpadů mají dostatečnou kapacitu, zejména zařízení pro skládkování odpadů, které je stále nejběžnějším způsobem odstraňování, zejména komunálních odpadů. Stále malý podíl odpadů je materiálově a energeticky využíván. V roce 2004 bylo energeticky využito celkem 863,3 tis. tun odpadů. V ČR není dostatek nových recyklačních a zpracovatelských kapacit, chybí zařízení na energetické využívání odpadů a nejsou vybudovány regionální integrované systémy nakládání s odpady.

Vybrané nebezpečné odpady a zařízení s obsahem persistentních organických polutantů (POPs) jsou oblastí, které je dále věnována pozornost v Národním implementačním plánu Stockholmské úmluvy. Stockholmská úmluva o POPs je globální environmentální smlouvou, jejímž cílem je ochrana lidského zdraví a životního prostředí před škodlivými vlivy POPs. ČR, jakožto smluvní strana Úmluvy, potvrdila vypracováním a schválením NIP svůj aktivní zájem o řešení problematiky POPs. Plán odpadového hospodářství ČR a Národní implementační plán jsou vzájemně provázány.

Operační cíle podpory

Priority podpory jednoznačně určuje schválený Plán odpadového hospodářství České republiky. Cílem této podpory je snížení produkce odpadů, zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémy na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použitých olejů, biologicky rozložitelných odpadů), snižování množství odstraňovaných odpadů. Oblast podpory dále podporuje technologie k využívání druhotných surovin získaných z odpadů a projekty vedoucí ke snižování měrné produkce nebezpečných odpadů, včetně zařízení k nakládání s nimi. Cíl odstranění PCB do roku 2010 řešit

integrovaným způsobem vedoucím k vytvoření sběrného systému, zajišťujícího bezpečné uložení do doby odstranění. Sběrná místa by mohla být součástí krajských systémů odpadového hospodářství nebo pouze z hlediska výskytu POPs, problémových oblastí. Náklady na výstavbu a svoz budou záviset na počtu těchto míst. Mezi podporované aktivity této oblasti odpory patří také rekultivace starých skládek týkající se výhradně skládek, které byly provozovány (zejména obcemi) před účinností zákona č. 238/1991 Sb. a provoz staré skládky byl ukončen před účinností tohoto zákona nebo nejpozději v termínu a způsobem dle § 15 odst. 1 a 2 zákona č. 238/1991 Sb. To musí být doloženo příslušným správním rozhodnutím nebo jiným způsobem (př. čestné prohlášení), z něhož jsou patrné schválené podmínky pro provoz zařízení. U projektů typu odstranění černých skládek je nepovolená skládka umístěna ve zvláště chráněném přírodním území. Podpora se netýká rekultivace skládek, které budou uzavřeny po roce 2009 v souladu se směrnicí Rady 1999/31/ES o skládkách odpadů. Tuto rekultivaci bude hradit subjekt, který skládku provozuje a který podle platného zákona o odpadech zajišťuje plný soulad současně provozovaných skládek se směrnicí o skládkách odpadů na základě „zv. plánu úprav skládek“ a vytváří na rekultivaci po ukončení provozu skládky finanční rezervu.

Vhodné/podporované aktivity

- budování integrovaných systémů nakládání s odpady,
- budování systémů odděleného sběru odpadů,
- budování zařízení na využívání odpadů, zejména na třídění, úpravu a recyklaci odpadů,
- budování sběrných dvorů a skladů,
- budování zařízení na nakládání s nebezpečnými odpady (vyjma skládkování),
- budování systémů odděleného sběru nebezpečných odpadů, včetně nebezpečných komunálních odpadů a nebezpečných odpadů ze zdravotnictví,
- rekultivace starých skládek, včetně komunálního a ostatního odpadu,
- odstranění nepovolených (černých) skládek ve zvláště chráněných územích, evropsky významných lokalitách a ptačích oblastech,
- podpora výstavby kompostáren a biofermentačních stanic.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídicím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má vazbu na Program rozvoje venkova. V oblasti rozvoje ostatní technické infrastruktury, které by se týkaly nakládání s odpady, nebudou v rámci Program rozvoje venkova podporovány žádné projekty.

4.2 Oblast podpory – Odstraňování starých ekologických zátěží

Zaměření a zdůvodnění

Státní politika životního prostředí 2004-2010, která byla schválena usnesením vlády ČR č. 235 ze dne 17. března 2004, v souladu se stavem životního prostředí, transpozicí a implementací evropského práva a základními principy ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje, vytyčila čtyři prioritní oblasti. Jednou z priorit je i udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady.

Rovněž řešení starých ekologických zátěží je zakotveno ve Státní politice životního prostředí České republiky 2004-2010 v kapitole 3.5.4 Sanace starých ekologických zátěží. SPŽP m.j. ukládá využít fondů EU pro ověření rizikovosti vytipovaných lokalit a zajištění vlastních sanačních prací na lokalitách, kde SEZ již přímo ohrožují složky ŽP a zdraví člověka.

Pokračování procesu odstraňování starých ekologických zátěží vyžaduje též Zpráva OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí ČR. K jejím závěrům a doporučením bylo přijato usnesení vlády ČR č. 1540 ze dne 30. listopadu 2005.

Staré ekologické zátěže představují velké riziko pro zdraví obyvatelstva i pro ekosystémy. Dosavadní opatření byla financována z různých zdrojů: Fondu národního majetku, resp. od roku 2006 Ministerstva financí, MŽP pro odstraňování zátěží po Sovětské armádě, z resortních zdrojů: MPO (CzechInvest, Diamo, PKÚ, s.p.), Ministerstva obrany, Ministerstva dopravy (České dráhy, a.s.), Ministerstva pro místní rozvoj, ze zdrojů krajských úřadů dle § 42, odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, na zabezpečení protihavarijních (nikoli sanačních) opatření, ze soukromých zdrojů a strukturálních fondů EU.

Popsaná situace v řešení problematiky odstraňování starých ekologických zátěží není z dlouhodobého hlediska vyhovující a udržitelná. Kromě toho, v poslední době zaznamenáváme nárůst dalších požadavků vůči „státu“, který by měl řešit kauzy, kdy se povinné subjekty vyhýbají plnění svých povinností, nekonají a v mnoha případech hrozí nebezpečí z prodlení (závadný stav vznikl nebo je potencionální). Toto intervenční opatření nemá za úkol suplovat stát v situacích, kdy selhává vynutitelnost práva, ale má zajistit prostředky pro odstraňování starých ekologických zátěží, pro něž současné funkční finanční zdroje v ČR (viz výše) nelze využít.

Kromě toho EU předpokládá, že problematika odstraňování starých ekologických zátěží je v ČR garantována jedním resortem a vzhledem k tomu, že MŽP plní národní reportingové povinnosti vůči Evropské environmentální agentuře v oblasti „contaminated sites“ a je odborným garantem řešení procesu odstraňování starých ekologických zátěží v rámci privatizace a odstraňování škod po Sovětské armádě, považujeme MŽP za nejvhodnější subjekt k naplnění těchto požadavků (viz např. rovněž poslední zpráva OECD). Tato způsobilost MŽP pro garanci procesu odstraňování starých ekologických zátěží na celostátní úrovni je zahrnuta do systémového řešení problematiky odstraňování starých ekologických zátěží v ČR, jehož příprava byla zahájena v lednu 2006. Návrh těchto systémových kroků, včetně metodiky kategorizace priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží byl vládě ČR, na základě jejího usnesení č. 182/2006, předložen do 31.5.2006.

Zodpovědnost MŽP vůči odpadům a kontaminovaným místům vyplývá rovněž ze schváleného Národního implementačního plánu Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech, jenž byl vládou ČR vzat na vědomí usnesením vlády ČR č. 1572 dne 7.12.2005.

Na některé případy však v rámci dosavadních programů zcela chybí zdroje:

- na sanaci dlouhodobých havárií na podzemních vodách, které vyhovují § 42, odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách,
- na lokality, které nepředstavují dlouhodobé havárie na podzemních vodách, ale přesto jsou jinak rizikové – skládky pesticidů, lokality s PCB (viz NIP na Stockholmskou úmluvu), náhodně objevené zátěže bez majitele apod. – těchto lokalit byla při tvorbě seznamu priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží („Regionální seznamy priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží – aktualizace 2002, MŽP, říjen 2002“) zjištěna většina.

V současné době jsou již některé prioritní lokality ze seznamu z roku 2002 (<http://www.env.cz>) řešeny, ale stále se objevují další zátěže a uvedený seznam bude do konce roku 2006 ve spolupráci s krajskými úřady aktualizován. Nezbytná je především identifikace dalších starých ekologických zátěží s výskytem persistentních organických polutantů. Této situaci odpovídá i aktuální stav (rok 2005).

Předložený návrh podpory proto nemá nahradit stávající, funkční programy pro odstraňování starých ekologických zátěží, ale doplnit je v místech, kde se finančních prostředků nedostává nebo kde je možné pro stávající programy využít prostředků EU. S jejich pomocí má být rovněž dokončena inventarizace lokalit se starou ekologickou zátěží, která se v důsledku nedostatku finančních prostředků ze státního rozpočtu stále opožděje. Následně bude provedena kategorizace priorit pro proces OSEZ tak, aby v první řadě byly odstraněny ty nejzávažnější havárie. Celý postup bude koordinován z jednoho centra. Nerealizováním navrhované intervence by se celý proces odstraňování SEZ pouze oddálil a v tom důsledku rovněž prodražil. Aktuální, na některých lokalitách vysoce závažný, havarijní stav by pokračoval i nadále. Pokračovala by závažná rizika ohrožení zdravotního stavu obyvatelstva závadnými látkami (kancerogenní a mutagenní látky typu pesticidů, PCB, ropné látky, chlorované uhlovodíky, polyaromatické uhlovodíky a těžké kovy). Česká republika by nesplnila své závazky plynoucí např. s podpisu Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech, z doporučení OECD a ze Státní politiky životního prostředí.

Operační cíle podpory

Cílem oblasti podpory je dokončení inventarizace, řešení a odstranění závažných (rizikových) starých ekologických zátěží.

Vhodné/podporované aktivity

- inventarizace a kategorizace priorit starých ekologických zátěží na kontaminovaných místech,
- zpracování Analýz rizik a Aktualizovaných analýz rizik u lokalit vybraných z materiálu „Regionální seznamy priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží – aktualizace 2002, MŽP, říjen 2002“ a jeho aktualizací z let 2004-2007,
- sanace vážně kontaminovaných lokalit (průmyslové objekty, vojenské a zemědělské areály, brown fields s výskytem staré ekologické zátěže) ohrožujících složky životního prostředí a zdraví člověka v případech, kdy žadatel o podporu není původcem kontaminace nebo původce již neexistuje (stará ekologická zátěž), nebo v případě, že tato povinnost je vázána na organizační složku státu nebo právnickou osobu státem pro tyto účely zřízenou,
- sanace SEZ, kde je prokázána vážná kontaminace ohrožující složky životního prostředí a zdraví člověka, na územích postižených těžbou vyhrazených nerostů včetně sanace a rekultivace areálů bývalých dolů a lomů, odvalů, výsypek a odkališť a souvisejících trvalých provozních nákladů, v případech, kdy žadatel o podporu není

původcem kontaminace nebo původce již neexistuje; nebo v případě, že tato povinnost je vázána na organizační složku státu nebo právnickou osobu státem pro tyto účely zřízenou.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

OP Životní prostředí se primárně zabývá odstraňováním starých ekologických zátěží s vážnou kontaminací, na rozdíl od OP Podnikání a ROP, které se primárně zabývají revitalizací brownfields bez staré ekologické zátěže nebo s méně závažnou kontaminací. Dohody o případných překryvech mezi OP Životní prostředí a OP Podnikání a ROPy obsahují ujednání, že MŽP bude při řešení překryvu na základě výsledků analýzy rizik rozhodovat o tom, zda je stará ekologická zátěž závažná a pak bude odstraněna z OP Životní prostředí a nebo zda není a pak jí lze odstranit v rámci ROP nebo OP Podnikání. Toto řešení je odůvodněno vyšší expertízou v oblasti odstraňování závažných starých ekologických zátěží na straně MŽP a rovněž legislativní odpovědností MŽP za koordinaci procesu odstraňování starých ekologických zátěží.

Národní měřítko – Zákony a usnesení vlády v oblasti odstraňování starých ekologických zátěží (zejména):

- Novela zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky (zákon o zrušení Fondu národního majetku), před 31.12.2005 – Zákon č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR ve věcech převodu majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku ČR, ve znění pozdějších předpisů,
- Usnesení vlády ČR č. 917 (ze dne 8.9.1999) k analýze řešení ekologických závazků vzniklých při privatizaci na základě smluv uzavřených mezi Fondem národního majetku České republiky a nabyvateli,
- Usnesení vlády ČR č. 51/2001 (ze dne 10.1.2001) o Zásadách vypořádání ekologických závazků vzniklých před privatizací,
- Usnesení vlády ČR č. 2/1993 (ze dne 6. ledna 1993) o delimitaci některých činností Úřadu pro řešení důsledků pobytu sovětských vojsk na území České a Slovenské Federativní Republiky na Ministerstvo životního prostředí,
- Usnesení vlády ČR č. 498/2006 (ze dne 10. května 2006) ke Koncepci zahlazování následků hornické činnosti v podniku DIAMO, státní podnik, a v podniku Palivový kombinát Ústí, státní podnik.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 4 jsou:

- neziskové organizace,
- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- občanská sdružení a církve,
- fyzické osoby
- podnikatelské subjekty,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace,
- právnické osoby státem pro tyto účely zřízené,
- státní podniky,
- nadace a nadační fondy,
- organizace zřízené na základě zvláštního zákona.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou uvedeny v souhrnné tabulce na konci kapitoly 3.

Tab. 31 Indikátory Prioritní osy 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Podíl recyklovaných odpadů	Dopad 22 03 00	Podíl recyklovaných odpadů na celkovém odpadu	%	61 (2004)	75	ISOH
Plocha odstraněných starých ekologických zátěží	Výsledek 24 02 00	Plocha odstraněných zátěží	m ²	0 (2007)	1 000 000	SFŽP
Objem komunálního odpadu (produkce)	Dopad 22 04 00	Objem komunálního odpadu	tis. t/rok	4000 (2006)	5000	ISOH
Podíl využitého komunálního odpadu	Dopad 22 08 00	Podíl využitého komunálního odpadu z celkové roční produkce komunálního odpadu	% z celkové roční produkce KO	29,5 (2006)	50	ISOH
Počet projektů zaměřených na nakládání s odpady	Výstup Core 27 22 01 00	Počet podpořených projektů zaměřených na nakládání s odpady	počet	0 (2007)	250	SFŽP
Počet projektů zaměřených na odstraňování starých ekologických zátěží	Výstup 24 02 01	Počet podpořených projektů zaměřených na odstraňování SEZ	počet	0 (2007)	50	SFŽP

Vazby na jiné prioritní osy

- Prioritní osa 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní
- Prioritní osa 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny

- Prioritní osa 7 – Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Problematika výskytu závažných starých ekologických zátěží a rizik z jejich výskytu plynoucích se výše uvedených prioritních os úzce dotýká. Např. při zasažení kontaminovaného místa povodní, dochází k rozvlečení kontaminace mimo původní prostor. Z tohoto hlediska je důležité, aby byl znám rozsah výskytu kontaminovaných míst v okolí velkých řek tak, aby při opatřeních vedoucích ke snižování rizika povodní bylo možno brát zřetel i na tyto skutečnosti. Z těchto důvodů jsou informace z inventarizace starých ekologických zátěží poskytovány povodím a jsou rovněž využívány při modelování povodňových stavů. Riziko z rozvlečení kontaminace povodní je jedním z ukazatelů, na který je brán ohled při rozhodování o závažnosti kontaminace a o opatřeních k nápravě závadného stavu. Obdobný přístup je volen i v případě prioritní osy 6, kde společně rozhoduje o závažnosti zátěže území a opatření, ve kterém bude optimální žádost podat. Řadě případů vzniku závadného stavu lze předejít environmentální osvětou a vzděláváním obyvatelstva či státní správy, z tohoto důvodu je tedy nezbytná spolupráce i v rámci prioritní osy 7.

PRIORITNÍ OSA 5 – OMEZOVÁNÍ PRŮMYSLOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ A SNIŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK

Výchozí stav

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik patří mezi priority Evropské unie v oblasti životního prostředí. Průmyslové znečištění znamená riziko pro zdraví a životní prostředí.

Doposud uplatňované strategie pro snížení zatížení životního prostředí průmyslovou výrobou (koncové technologie, recyklace, regenerace) ustupují do pozadí. Důraz je kladen na integrovanou prevenci, která znamená přechod od koncových technologií k nejlepším dostupným technikám (BAT) a ochraně životního prostředí jako celku. Nezbytnou podmínkou pro snižování a omezování rizik je detailní monitoring z hlediska hmotnostní a energetické bilance a zpracování informací do veřejně přístupných databází.

Požadavky ES na snižování zátěže životního prostředí jsou podnětem k hledání úspor ve výrobě, k nahrazování některých látek méně škodlivými, hledání a vývoji nových technologií, k technologickým a technickým inovacím, čímž výrazně podporují růst, zvyšování konkurenceschopnosti a udržitelný rozvoj. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik je příznivé také pro hospodářský rozvoj regionů, zlepšení zdraví obyvatel, podporuje zlepšování životního prostředí jako celku.

Zaměření na preventivní přístup a technologie, které podporují předcházení vzniku environmentálních problémů, nikoliv napravování již vzniklých škod, odpovídá principům Lisabonské strategie a Akčního plánu environmentálních technologií. Na neformální Radě pro životní prostředí v červenci 2004 bylo uznáno, že rozvoj environmentálních technologií pozitivně přispívá k plnění Lisabonských cílů, kterými jsou dosažení ekonomického růstu, konkurenceschopnost a podpora zaměstnanosti v Evropské unii.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. rozvoj a inovace a aplikace technologií přispívající k omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik,
2. rozvoj informačních systémů o znečišťování životního prostředí a omezování environmentálních rizik.

Strategie pro dosažení cílů

Hlavní problémy v omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik jsou spojeny s nedostatečným environmentálním povědomím mezi podniky, státní správou a veřejností, komplikovanou legislativou, nedostatečným institucionálním zázemím, chápáním ochrany životního prostředí po složkách a ne jako celku, nedostatkem financí na zavádění nových, environmentálně přínosných technologií, nedostatečná aplikace preventivního přístupu, nedostatečná osvěta v této oblasti.

K realizaci cílů je nutné podpořit vývoj BAT, motivovat podniky k aplikaci BAT a environmentálnímu přístupu (např. zavádění systému environmentálního managementu), umožnit přístup k informacím o BAT. Rozvoj environmentálních technologií přispívá k plnění cílů Lisabonské strategie.

V oblasti chemických látek je potřebné efektivně implementovat novou evropskou právní úpravu managementu chemických látek, vybudovat potřebnou infrastrukturu pro monitoring rizik chemických látek a zabezpečit plošnou dostupnost informací o rizicích chemických látek pro zdraví a životní prostředí.

Předpokládané výsledky a dopady

Výsledkem podpory v oblasti omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik se očekává:

- program výzkumu a sledování aplikace BAT,
- rozvoj inovačních a informačních technologií,
- realizace technologií pro omezení průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik,
- rozvoj informačních systémů IPPC a IRZ,
- vytvoření ucelené soustavy monitorování rizik chemických látek a jejich omezování,
- vytvoření systému prevence závažných havárií.

V problematice Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik se předpokládají tyto dopady:

- snížení průmyslového znečištění,
- snížení množství emisí a přenosů látek, pokles kontaminace složek životního prostředí (včetně potravinového řetězce) chemickými látkami,
- podpora hospodářského růstu, udržitelného rozvoje a znalostní ekonomiky.

Kategorizace oblastí podpory

06	Pomoc malým a středním podnikům při prosazování výrobků a výrobních postupů šetrných k životnímu prostředí	15 757 484 EUR
12	Informační a komunikační technologie	11 030 239 EUR
48	Integrovaná prevence a kontrola znečištění	33 817 986 EUR

Oblasti podpory

V rámci priority 5 – OMEZOVÁNÍ PRŮMYSLUVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ A SNIŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK bude realizována následující oblast podpory:

Oblast podpory 5.1 – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Tab. 32 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 5 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblastí podpory	Fond EU	mil. EUR
5.1	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF	60,606

Oblast podpory	Název oblasti podpory	Fond EU	mil. EUR
5	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF	60,606

5.1 Oblast podpory – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Zaměření a zdůvodnění

Integrovaný přístup k ochraně životního prostředí jako celku představuje zcela nový přístup, který znamená přechod od ochrany složek životního prostředí k ochraně ŽP jako celku. Zákon o integrované prevenci je v ČR účinný od roku 2003. Počet IPPC zařízení je v České republice odhadován na 1850. Směrnice o IPPC stanoví, že k termínu 30.10.2007 musí všichni provozovatelé, kterých se to týká, získat pro své zařízení integrované povolení.

Od roku 2003 se podařilo vybudovat zázemí povolujících orgánů, Agenturu integrované prevence a nově i Centrum BAT při CENIA, české informační agentuře životního prostředí. Přijaté referenční dokumenty BAT (tzv. BREF) jsou průběžně překládány do českého jazyka. Byl vytvořen informační systém IPPC, který v sobě zahrnuje informace o stavu vyřizování žádostí o integrované povolení. Existuje 30 technických pracovních skupin, které působí v oblasti nejlepších dostupných technik (BAT). Právě v této oblasti však existují velké rezervy pro zlepšení zejména v dosažitelnosti aplikace BAT technologií, odborné a koncepční činnosti. Zejména nedostatek finančních prostředků brání rozsáhlejšímu vývoji environmentálně příznivých technologií.

Zahájená revize směrnice o IPPC a referenčních dokumentů o BAT (BREF) naznačuje, že po roce 2007 bude tlak na zavádění a zlepšování BAT vzrůstat. Bude nutné vypracovat rámcový program pro nejlepší dostupné techniky, zejména pro jejich výzkum a vývoj. Poskytnuté finanční prostředky by tedy byly účelně vynaloženy jednak na výzkum a vývoj BAT a také na šíření principů integrovaného přístupu, znalostí BAT mezi provozovateli, podpora jejich používání, metodické vedení, informovanost veřejnosti se zaměřením na regionální problematiku.

Důležitá je ochrana životního prostředí jako celku a také budování věrohodných, veřejnosti přístupných informačních databází o znečištění životního prostředí. Integrovaný registr znečišťování jako jediná databáze v České republice pokrývá údaje o emisích (do ovzduší, vody, půdy) a přenosech (odpady a odpadní vody) u mnoha znečišťujících látek. Zahrnuje v sobě i regionální informace, které se dají využít při zaměření snižování emisí v jednotlivých lokalitách. Ze strany provozovatelů i široké veřejnosti je tento nástroj hodnocen jako důležitý zdroj informací. Velké rezervy však existují v oblasti propojování tohoto registru s dalšími zdroji informací o stavu životního prostředí, v oblasti kvality získávaných dat a jejich efektivním vyhodnocování a prezentaci.

Rok 2004 byl prvním ohlašovacím rokem do integrovaného registru znečišťování. Hlášení podalo 541 organizací za celkem 879 provozoven. 1149 (75 %) provozoven spadá mezi IPPC zařízení dle zákona č. 76/2002 Sb. Od roku 2007 v souvislosti s nahrazením Evropského registru emisí znečišťujících látek (EPER) Evropským registrem úniků a přenosů znečišťujících látek (EPRTR), plánováno rozšíření počtu látek a dají se tak očekávat zvýšené nároky jak na znečišťovatele (v oblasti monitoringu látek), tak na MŽP jako zřizovatele IRZ.

Operační cíle podpory

Operační cíle podpory se zaměřují na následující oblasti:

- a) Integrovaná prevence a omezování znečištění, BAT
 - výzkum a vývoj BAT – vytvoření institucionálního zázemí pro výzkum BAT, investiční podpora výzkumu technologií na principu preventivního přístupu k ochraně ŽP,
- b) Integrovaný registr znečišťování
 - výzkum znečišťujících látek a monitorovacích metod – infrastruktura pro identifikace zdrojů emisí, dopady na zdraví obyvatelstva a ŽP, možnosti výzkumu, vývoje a aplikace technologií snižujících znečištění (BAT),
- c) Ekonomické nástroje a institucionální zabezpečení pro omezování rizik chemických látek a prosazování nové právní úpravy jejich managementu REACH
 - v rámci implementace REACH vytvoření systému ekonomických nástrojů pro podporu aktivit vedoucích ke snižování a omezování rizika chemických látek,
 - vybudování národního informačního centra pro realizaci nové právní úpravy REACH, které bude napojeno na Evropskou chemickou agenturu a bude napomáhat šíření informací o rizicích pro odbornou i ostatní veřejnost,
- d) Zavádění technologií pro omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik,
- e) Informační systémy a nástroje týkající se znečišťování životního prostředí, snižování environmentálních rizik a prevence závažných havárií.

Vhodné/podporované aktivity

- infrastruktura pro institucionální zázemí výzkumu BAT, PZH a REACH
- podpora propojování informačních systémů,
- tvorba informačních systémů a nástrojů týkající se znečišťování životního prostředí, snižování environmentálních rizik a prevence závažných havárií,
- rekonstrukce nebo nákup technologií pro omezení průmyslového znečištění,
- rekonstrukce nebo nákup technologií pro monitoring průmyslového znečištění,
- výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem snížení míry rizika a omezování následků závažných havárií.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má zřetelnou vazbu zejména na Akční program environmentálních technologií, 6. program pro životní prostředí, Státní politiku životního prostředí, Program podpory environmentálních technologií v České republice, Strategii hospodářského růstu ČR a další operační programy v oblasti aplikace BAT a výzkum BAT a integrovaný přístup k ochraně ŽP jako celku.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 5 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- příspěvkové organizace,
- veřejné výzkumné instituce,
- občanská sdružení,
- neziskové organizace
- podnikatelské subjekty,
- státní podniky,
- státní organizace,
- správci povodí a vodních toků,
- organizační složky státu,
- provozovatelé systému předpovědní povodňové služby,

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 33 Indikátory Prioritní osy 5 – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Počet vybudovaných nebo zrekonstruovaných BAT nebo REACH center	Výstup 26 07 10	Počet vybudovaných nebo zrekonstruovaných BAT center pro jednotlivé kategorie průmyslových činností a výukových a expertních REACH center	počet	0 (2007)	5	SFŽP
Počet podpořených projektů zaměřených na omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	Výstup 26 07 00	Počet podpořených projektů zaměřených na omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	počet	0 (2007)	60	SFŽP

Vazby na jiné prioritní osy

Snižování průmyslového znečištění má vazbu na všechny další prioritní osy OP Životní prostředí v těchto oblastech:

- aplikace BAT,
- integrovaný přístup k ochraně ŽP jako celku,
- databáze, sběr a vyhodnocování informací o stavu ŽP,
- vzdělávání a šíření informací – prioritní osa 7 OP Životní prostředí.

PRIORITNÍ OSA 6 – ZLEPŠOVÁNÍ STAVU PŘÍRODY A KRAJINY

Výchozí stav

Základním problémem ochrany přírody a krajiny zůstává pokles biodiverzity na úrovni druhů, ekosystémů a genů a snížená ekologická stabilita krajiny. Nedoceněn je význam naší krajiny jako součásti kulturního dědictví a prostoru pro kvalitní život člověka.

Snížení biologické rozmanitosti a početnosti populací původních druhů je důsledkem devastace krajiny a přírodních zdrojů našeho území, zejména v posledních desetiletích. V ČR je podle aktuálních Červených seznamů v současné době ohroženo cca 34 % druhů savců, 52 % druhů u nás hnízdících ptáků, 50 % druhů plazů, 43 % druhů obojživelníků, 43 % druhů ryb, 60 % druhů vyšších rostlin a 43 % mechorostů. Společným působením mnoha negativních vlivů lidské činnosti došlo k takovému poškození ekosystémů, že na našem území vymizela celá řada druhů (např. drop velký).

Působení lidských aktivit se významně promítlo do rozšíření a početnosti planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, ale i do stavu celých biotopů a ekosystémů. Z krajiny mizí přechodové (ekotonové) plochy, významné jako zbytkové biotopy s vysokou biologickou rozmanitostí (rákosiny, remízky, meze, lada, nivní louky apod.). Nejnovější a o to intenzivnější rozvoj liniových staveb vede ke snížení průchodnosti krajiny a fragmentaci areálů výskytu populací některých taxonů. Tento jev má negativní dopad nejen na volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny, ale i na člověka samého. Ohrožením zemědělské krajiny je i spontánní šíření invazních druhů rostlin a záměrné rozšiřování nepůvodních druhů rostlin a živočichů. Ty zcela mění původní rostlinná společenstva a expandují na úkor původních druhů. Mezi nejvýraznější invazní druhy rostlin lze zahrnout bolševník velkolepý, pronikající do chladnějších oblastí ČR, asijské křídlatky a severoamerické druhy hvězdic. Z živočichů jde např. o norka amerického, psíka mývalovitého nebo nepůvodní druhy ryb (např. stěvlička východní), raků a dalších bezobratlých.

Změny, kterými prošlo české zemědělství během 50. až 80. let dvacátého století, zejména kolektivizace a intenzifikace v souvislosti s přeměnou tradičního zemědělství na průmyslovou velkovýrobu, zásadním způsobem ovlivnily i vzhled, charakter a ekologickou stabilitu krajiny. Došlo ke scelování pozemků do velkých lánů, které často nerespektovalo reliéf terénu a vedlo také ke značným ztrátám rozptýlené zeleně ve volné krajině. Ubylo mezí, remízků a liniových porostů podél cest a vlhkých nivních luk. Došlo tak k významnému narušení ekologické rovnováhy v krajině a následně k působení mnoha nepříznivých jevů, které mají dodnes negativní dopad na přírodu i na zemědělské hospodaření. Rozptýlená zeleň se společně s tvarem reliéfu významně podílí na tvorbě typického krajinného rázu každé oblasti. Tvoří nedílnou součást naší venkovské krajiny, opticky ji rozděluje do menších celků a utváří tak její charakteristický malebný vzhled. Tento cenný krajinný prvek poskytuje útočiště mnoha druhům živočichů ale i rostlin, které by jinde v zemědělské krajině již nenašli svůj životní prostor. Nabízí také potravní zdroje zejména pro opylovače, ptáky (podpora biologické ochrany před škůdci) a drobné savce.

Nevhodný způsob hospodaření a znečišťování životního prostředí se odrazily i na stavu lesů. Lesy a lesní půdy byly ve střední Evropě postiženy degradačními vlivy v důsledku intenzivního působení emisí a kyselých dešťů. Tyto negativní dopady industrializačních vlivů byly v našich podmínkách umocněny systémem obhospodařování lesů, zaměřeným dlouhodobě na jednostrannou podporu maximálního dřevoprodukčního efektu. Důsledkem jsou

dnešní stejnověké monokulturní porosty s výrazně sníženou odolností proti biotickým i abiotickým vlivům a nevyváženým funkčním potenciálem.

Nadměrná intenzifikace zemědělství spolu s nevhodnými vodohospodářskými zásahy způsobila také rozkolísanost odtokových poměrů, eutrofizaci povrchových vod, znečištění a pokles hladiny podzemních vod a snížení retenční schopnosti krajiny – to je doprovázeno častějším výskytem extrémních such a povodňových událostí.

Stejně důležité jako ochrana a péče o přírodní prvky ve volné krajině je i problematika životního prostředí urbánních a suburbánních prostorů zejména z hlediska uchování biodiverzity, ekologické stability, zmenšování ekologické stopy sídel a snižování míry „sterility“ (míra umělých prvků, povrchů a prostor) urbanizovaného prostředí.

Sesuvy a skalní řízení jsou přirozenými přírodními jevy, které se podílejí na vývoji a modelování krajiny. Jsou nezastupitelnou součástí exodynamických procesů, které nemůžeme zastavit ani zásadně ovlivnit. Tento fakt je příznivý pro rozmanitost a jedinečnost tvárnosti krajiny, méně je již příznivý snaze člověka si přírodu podřít svým technickým a sídelním představám často nerespektujícím pravidla přírodních procesů. Jejich vznik není odvislý pouze od nestandardních klimatických výchylek, ale je často predisponován geologickými, petrologickými, tektonickými a morfologickými charakteristikami daného území. Vyvrcholením procesu jsou pak především sesuvy a skalní řízení, jejichž častým následkem jsou často i rozsáhlé materiální škody, dochází ke značné nevratné devastaci kulturní krajiny a často jsou ohroženy i životy občanů.

Rizikové geofaktory životního prostředí představují zejména narušení režimu proudění podzemních vod jako výsledku přírodního procesu, nadlimitní a rizikové koncentrace anorganických nebo organických látek přírodního původu v podzemních vodách, horninách a produktech jejich zvětrávání a zvýšenou radioaktivitu. Údaje o jejich stavu nejsou dosud zjišťovány, prezentovány a hodnoceny plošně v návaznosti na životní prostředí. Stejně tak dosud není provedeno komplexní zmapování a monitorování následků hornické činnosti na jednotlivé složky životního prostředí, které bude v nejbližší době požadováno v návaznosti na schválenou směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES, o nakládání s odpady z těžebního průmyslu a o změně směrnice Rady 2004/35/ES. Zdroje podzemních vod i ostatní neobnovitelné nerostné zdroje byly podrobněji hodnoceny v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století. Od té doby došlo k významným změnám i v této oblasti takže původní práce jsou již nevěrohodné a překonané.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zastavení poklesu biodiverzity a zvýšení ekologické stability krajiny

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. implementace soustavy Natura 2000,
2. obnova a ochrana přírodních a přírodě blízkých biotopů a ohrožených rostlinných a živočišných druhů,
3. obnova ekologické stability krajiny,
4. optimalizace vodního režimu krajiny,
5. regenerace urbanizované krajiny,
6. prevence sesuvů a skalních řízení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně podzemních vod.

Strategie pro dosažení cílů

Evropská unie deklarovala jako svůj cíl zastavit do roku 2010 pokles biodiverzity. Pro dosažení tohoto cíle je potřeba vynaložit značné množství finančních prostředků do oblastí zajištění institucionální ochrany vybraných chráněných území, podpory ohrožených rostlinných a živočišných druhů i biotopů, obnovy krajinné stability a vodního režimu krajiny.

Pro ochranu konkrétních přírodních a krajinných hodnot včetně ochrany biodiverzity jsou vyhlášována chráněná území. Novelou zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, byly do českého právního řádu transponovány povinnosti, plynoucí pro členské státy EU ze Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Nejvýznamnější z těchto povinností je vytvoření soustavy evropsky významných chráněných území Natura 2000.

Tato soustava se skládá z ptačích oblastí a evropsky významných lokalit. 38 ptačích oblastí bylo vyhlášeno v roce 2004 samostatnými nařízeními vlády. Vláda České republiky také schválila svým usnesením č. 1320/2004 ze dne 22.12.2004 národní seznam, čítající 863 evropsky významné lokality. Toto usnesení bylo kodifikováno nařízením vlády, vydaným pod č. 132/2005 Sb. a účinným od 15.4.2005. U všech území, kde nebude možná smluvní ochrana, ukládá zákon v souladu s právem ES povinnost vyhlásit je za zvláště chráněná území nejpozději do 6 let od zveřejnění oznámení tzv. evropského seznamu lokalit ve Sbírce zákonů. Co se týče rozsahu a finanční náročnosti bude tento proces v oblasti ochrany přírody výjimečný. Vyhlásování si vyžádá geodetické práce nezbytné pro vyhlášení ZCHÚ, přípravu odborné dokumentace, plány péče, příslušná označení v terénu, zajištění péče (managementu) o území s cílem zachovat (nezhoršit) předmět ochrany včetně monitorování stavu území.

U nejvíce ohrožených druhů rostlin a živočichů je nutné přikročit k aktivnímu managementu jejich populací, jehož součástí je především obnova vhodného prostředí (biotopů), odstraňování a náprava negativních a rušivých vlivů a případně i realizace speciálních repatriačních programů (tj. navrácení druhu do lokality, ze které vymizel, pomocí výjimečných opatření, kdy nejde druhu pomoci jiným způsobem včetně odstranění nevhodných podmínek, které vedly k vymizení druhu). Výskyt některých živočišných druhů v dnešní hustě osídlené a antropogenně pozměněné krajině vyvolává střety s hospodářskými aj. zájmy člověka, kterým je nejvhodnější předcházet realizaci preventivních opatření a docílit tak dlouhodobě vyváženého soužití člověka a těchto „konfliktních“ druhů. Zajištění migrační dostupnosti v základní podobě představuje zprůchodnění příčných překážek, jako jsou jezy, přehrady a vodní elektrárny a to pomocí rybích přechodů na těchto dílech, či prostřednictvím revitalizace odstavených a bočních ramen.

Je třeba podpořit stabilitu těch prvků, které mají v krajině nezastupitelnou funkci. Jedná se především o prvky rozptýlené zeleně, jako jsou remízky, břehové porosty podél vodních toků, liniové porosty podél cest, úvozy či aleje. Rozptýlená zeleň má v krajině velký význam nejen pro člověka a jeho potřeby, ale i pro mnohé živočišné druhy, které jsou na její přítomnosti v krajině životně závislé. Kvůli značným zásahům do podoby krajinné struktury dochází často k nadměrné fragmentaci krajiny, což značnou měrou ovlivňuje a mění životní formy jednotlivých stanovišť. Je proto nutné zaměřit se především na realizaci prvků územních systémů ekologické stability a celkové zlepšení přírodních poměrů ať již ve volné krajině, v lesích, či ve zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000.

Dlouhodobým cílovým horizontem je dále trvalá náprava současného negativního stavu poškozených lesních půd a stávajících porostů, včetně zvýšení jejich přirozené odolnosti vůči změnám prostředí. Dalším sledovaným cílem je přispět k zvýšení hodnot požadovaných funkčních potenciálů lesních ekosystémů.

Snížení četnosti a závažnost záplav a ohrožení kvality povrchových a podzemních vod si vyžádá stabilizaci vodních poměrů krajiny, a to pomocí kombinovaného přístupu – k technickým vodohospodářským metodám přidružit ekohydrologické metody retence vody a nutrientů, kterými jsou zejména obnova krajinné zeleně, obnova retenčních prostor a přirozených rozlivů do znovuotevřených nivních prostor, obnova přirozené hydromorfologie vodních ekosystémů atd.

Podpora biodiverzity urbánních ekosystémů bude směřována zejména na podporu „páteřní“ sídelní veřejné zeleně, obnovu a ochranu zámeckých parků a zahrad a výsadbu zeleně na místech odstraněných starých zátěží. Cílem je podpora historických krajinných prvků, charakteristických znaků kulturního a historického vývoje území a estetických hodnot vizuální scény, a to s prioritou vyšší biologické diverzity.

Nápravná opatření pro sesuvy a skalní řícení, tj. stabilizace svahu či skalního masívu, dlouhodobý monitoring a geologický průzkum jsou většinou finančně značně náročné jak pro fyzické osoby, tak i pro rozpočty obcí a není proto v jejich silách tato nápravná opatření cele financovat. Tyto subjekty by měly následně přijmout časově neomezenou odpovědnost za údržbu a péči vzniklých stabilizačních opatření.

Pro zajištění dostatečných podkladů o rizikových geofaktorech životního prostředí je třeba provést podrobnou monitorovací a dokumentační činnost, zpracovat mapové podklady a provést podpůrné inženýrsko-geologické a hydrogeologické práce. Odborné a technické kapacity pro uvedené činnosti jsou v České republice k dispozici.

Předpokládané výsledky a dopady

Mezi předpokládané výsledky patří:

- soustava Natura 2000 dokončená a plně funkční,
- zajištěna ochrana a obnova vybraných přírodních a přírodě blízkých biotopů,
- zajištěna ochrana vybraných ohrožených rostlinných a živočišných druhů,
- vyšší podíl obnovených krajinných struktur,
- zajištěna první etapa plošné optimalizace vodního režimu krajiny,
- doplnění a zkvalitnění podkladů pro tvorbu územního plánu z hlediska vymezení oblastí s vyšším geologickým ohrožením jak pro výstavbu sídel, tak i pro liniové stavby, ochranu nerostných zdrojů a zdrojů podzemních, povrchových a minerálních vod atd.,
- zajištění podkladů a vyhodnocení zdrojů pitné vody pro zásobování obyvatelstva z podzemních zdrojů, které jsou podstatně méně zranitelné než zdroje povrchové vody,
- zajištění podkladů a vyhodnocení neobnovitelných nerostných zdrojů,
- zajištění podkladů, hodnocení a provedení preventivních opatření v oblasti sesuvů, skalních řícení, pozůstatků staré hornické činnosti atd.

Mezi předpokládané dopady patří:

- zastaven pokles biodiverzity,
- zvýšena ekologická stabilita krajiny,
- upřesnění územně analytických podkladů a tak zajištění kvalitnějšího životního prostředí, finanční úspory při vhodném situování investiční výstavby,
- zvýšení informovanosti o kvalitě životního prostředí,
- možnost řešit geologická rizika v předstihu a ne jako havárie, při kterých dochází k ohrožení životů a hodnot,
- lepší zajištění a naplnění ústavního principu ochrany nerostných zdrojů.

Kategorizace oblastí podpory

51 Podpora biodiverzity a ochrana přírody (včetně projektu Natura 2000)

599 423 825 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 6 – ZLEPŠOVÁNÍ STAVU PŘÍRODY A KRAJINY budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 6.1 – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000

Oblast podpory 6.2 – Podpora biodiverzity

Oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur

Oblast podpory 6.4 – Optimalizace vodního režimu krajiny

Oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny

Oblast podpory 6.6 – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod

Tab. 34 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 6 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblasti podpory	Fond EU	mil. EUR
6.1	Implementace a péče o území soustavy Natura 2000	ERDF	29,971
6.2	Podpora biodiverzity	ERDF	113,891
6.3	Obnova krajinných struktur	ERDF	77,925
6.4	Optimalizace vodního režimu krajiny	ERDF	224,784
6.5	Podpora regenerace urbanizované krajiny	ERDF	86,916
6.6	Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod	ERDF	65,937
6	Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF	599,424

6.1 Oblast podpory – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000

Zaměření a zdůvodnění

Členstvím v Evropské unii přistoupila Česká republika k závazkům vyplývajícím ze Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (soustava Natura 2000). Takto cílená podpora umožní vyhlásit a zajistit ochranu a management lokalit soustavy Natura 2000 a rostlinných a živočišných druhů uvedených ve výše zmíněných směrnici včetně zavedení a provádění povinného monitoringu.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- zajištění podkladů pro vyhlášení schválených evropsky významných lokalit,

- zajištění podkladů pro naplnění povinnosti monitoringu podle Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- opatření spojená s implementací soustavy Natura 2000 včetně monitoringu zvláště chráněných území, vybraných území soustavy Natura 2000 a stavu populací rostlinných a živočišných druhů.

Typ operací

Individuální projekty

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Odborné stanovisko z hlediska ochrany přírody a krajiny vydává k projektovým žádostem Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR), která rovněž zajišťuje příjem žádostí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Aktivity v oblasti podpory 6.1 nejsou financovány z jiných programů EU ani z národních programů. Podpora z OP Životní prostředí je zaměřena na implementaci Natury 2000, která zahrnuje vyhlásovací proces podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, a monitoring podle směrnice 92/43/EHS a 79/409/EHS, zatímco Platby v rámci Natury 2000 v Programu rozvoje venkova jsou postaveny jako kompenzace újmů vzniklé v důsledku omezení vyplývajících z ochranných podmínek území Natura 2000.

6.2 Oblast podpory – Podpora biodiverzity

Zaměření a zdůvodnění

Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a ohrožené rostlinné a živočišné druhy vyplývá ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Navrhovaná oblast podpor umožní ochranu biologické rozmanitosti jak na úrovni stanovišť, tak na úrovni ochrany ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- posílení populací ohrožených druhů rostlin a živočichů a jejich biotopů,
- posílení biologické rozmanitosti na úrovni stanovišť,
- snížení negativních antropogenních vlivů na přírodu a krajinu.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- opatření k uchování a zvyšování početnosti druhů, realizovaná především prostřednictvím záchrany druhů a ekosystémů a vytváření vhodných podmínek pro jejich další existenci,
- zajišťování péče o chráněná území a vyhodnocování výsledků péče s využitím zásad ekosystémového přístupu při ochraně biodiverzity in situ,
- opatření k minimalizaci a předcházení škodám způsobeným silně a kriticky ohroženými zvláště chráněnými druhy živočichů na komunikacích, vodohospodářských objektech, zemědělských a lesních kulturách, hospodářských zvířatech, chovech ryb a včel,
- investiční opatření směřující ke zvyšování adaptivních schopností ekosystémů a druhů na rostoucí fragmentaci krajiny, další antropogenní vlivy a na zátěžové faktory životního prostředí včetně opatření v souvislosti s péčí o handicapované živočichy,
- předcházení zavlékání, regulace a likvidace populací invazních druhů rostlin a živočichů,
- realizace trvalých opatření na ochranu jeskyní a krasových jevů,
- investiční opatření pro obnovu a výstavbu návštěvnické infrastruktury ve zvláště chráněných územích, ptačích oblastech, evropsky významných lokalitách, přírodních parcích a geoparcích (včetně návštěvnických středisek),
- studie zajištění průchodnosti fragmentované krajiny (včetně průchodnosti vodních toků) pro volně žijící živočichy.

Do podpory lze dále zahrnout náklady související s likvidací nevyužití rostlinné hmoty z managementových opatření např. formou kompostování nebo anaerobní digesce (nepodporuje se skládkování, pálení bez energetického využití apod.).

Typ operací

Individuální projekty

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Odborné stanovisko z hlediska ochrany přírody a krajiny vydává k projektovým žádostem Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR), která rovněž zajišťuje příjem žádostí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Národní programy Program péče o krajinu a k Program revitalizace říčních systémů jsou nastaveny doplňkově ve vztahu k těmto aktivitám.

OP Životní prostředí je zaměřen na aktivity, které nejsou podporovány Programem rozvoje venkova. Program rozvoje venkova navazuje ve své ose II Agroenvironmentálními opatřeními, Lesnicko-environmentálními platbami a Platbami v rámci Natury 2000 (je hrazen ušlý příjem a dodatečné náklady za hospodaření). Zatímco v uvedených opatřeních osy II Programu rozvoje venkova jde o kompenzaci ušlého příjmu nebo o kompenzaci dlouhodobého závazku k pravidelnému provádění vymezených, environmentálně příznivých

druhů zemědělského nebo lesního hospodaření, OP Životní prostředí takový typ kompenzace hradit neumožňuje.

Pro zamezení překryvů s Programem rozvoje venkova budou v rámci OP Životní prostředí podporovány pouze takové projekty týkající se obnovy a výstavby návštěvnické infrastruktury, jejichž primárním cílem je snížení negativních antropogenních vlivů na přírodu a krajinu (tzn. jedná se o ochranu přírody před neusměrněným a nešetrným turistickým ruchem) a zároveň jsou realizovány ve zvláště chráněných územích a jen tam, kde to souvisí s ochranou přírody a opatření je ve vazbě na plán péče o zvláště chráněná území. Jednoznačně nebudou podporovány projekty na zpřístupňování lesních míst výstavbou lesních cest, cyklostezek, parkovacích míst, atd.

6.3 Oblast podpory – Obnova krajinných struktur

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměřuje na posílení ekologické stability krajiny, a to zejména formou vytváření a obnovy krajinných prvků, budováním prvků územních systémů ekologické stability, zvyšováním stability lesních ekosystémů.

Tato oblast podpor napomůže k realizaci chybějících prvků územních systémů ekologické stability, regeneraci a zlepšení druhové a věkové skladby lesů a zvýšení počtu krajinných prvků. Celkový efekt opatření významně přispěje ke zvýšení ekologické stability krajiny.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu a plochy založených a obnovených krajinných prvků a prvků územních systémů ekologické stability,
- zlepšení přírodních poměrů v lesích,
- zlepšení stavu lesních půd.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- realizace opatření navržených v rámci schválených komplexních pozemkových úprav zaměřených na výsadby zeleně v krajině a ochranu půdy,
- příprava a realizace prvků územních systémů ekologické stability,
- zakládání a obnova krajinných prvků (výsadba a obnova remízů, alejí, soliterních stromů, větrolamů atd.), břehových porostů a historických krajinných struktur (vč. polních cest a ošetření stromů ve významných alejích), péče o památné stromy,
- opatření k zachování a celkovému zlepšení přírodních poměrů v lesích ve zvláště chráněných územích, územích soustavy Natura 2000, vymezených regionálních a nadregionálních biocentrech územních systémů ekologické stability, a to dosažením druhové a prostorové skladby porostů odpovídající místním přírodním podmínkám,
- realizace lesopěstebních opatření biologického charakteru pro vytvoření základních podmínek a nastartování procesu regenerace současného stavu lesů v prioritních oblastech pásem ohrožení emisemi (podle stávající legislativy pásma ohrožení A až C) ve zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000,
- zpracování lesních hospodářských plánů pro lesy na územích národních parků a v jejich ochranných pásmech s využitím metody pro zajištění strukturálně bohatých lesů.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Odborné stanovisko z hlediska ochrany přírody a krajiny vydává k projektovým žádostem Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR), která rovněž zajišťuje příjem žádostí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

OP Životní prostředí je zaměřeno na aktivity, které nejsou podporovány Programem rozvoje venkova nebo podporuje příjemce, kteří nejsou v rámci Programu rozvoje venkova přijatelní. OP Životní prostředí neumožňuje podporu formou kompenzace dlouhodobého závazku k určitému typu hospodaření „forest-environmental payments“ vymezené v Programu rozvoje venkova.

V Programu rozvoje venkova nemohou být příjemci podpory – s výjimkou opatření ke zmírnění škod způsobených kalamitami - subjekty hospodařící na státních pozemcích (státní podnik Lesy ČR, správy národních parků). Opatření k likvidaci následků kalamit není z OP Životní prostředí podporováno. V případě OP Životní prostředí se jedná pouze o intervence, které mají environmentální charakter a výrazně přispějí ke zvýšení biodiverzity území. Jejich vymezení je dáno vymezením způsobilých výdajů na tento typ opatření tak, jak jsou definovány v Implementačním dokumentu OP Životní prostředí.

V případě nelesních opatření v oblasti podpory 6.3 jsou pro pozemkové úpravy definování příjemci s výjimkou pozemkových úřadů, které jsou podporovány z Programu rozvoje venkova. Ostatní nelesní opatření nejsou v této podobě z Programu rozvoje venkova podporována.

Pokud jde o platby v rámci Natura 2000, jsou ušlý příjem a dodatečné náklady hrazeny z Programu rozvoje venkova. Tyto platby nejsou předmětem podpory v rámci OP Životní prostředí.

6.4 Oblast podpory – Optimalizace vodního režimu krajiny

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměřuje na zvýšení retenční schopnosti krajiny a snižování vzniku a dopadů povodňových situací opatřeními příznivými z hlediska ochrany přírody a krajiny, obnovu přirozeného vodního režimu krajiny a ochranu proti vodní erozi.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- náprava v minulosti nevhodně upravených toků, nevhodných odvodnění a jiných zásahů negativně ovlivňujících vodní režim v krajině,
- zvyšování retenční schopnosti krajiny,
- snížení výskytu negativních vlivů vodní a větrné eroze.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- realizace opatření příznivých z hlediska krajinné a ekosystémové diverzity vedoucí ke zvyšování retenční schopnosti krajiny, ochraně a obnově přirozených odtokových poměrů a k omezování vzniku rizikových situací, zejména povodní,
- opatření k ochraně proti vodní a větrné erozi a k omezování negativních důsledků povrchového odtoku vody (založení nebo obnova mezí, zasakovacích pásů a průlehů).

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Odborné stanovisko z hlediska ochrany přírody a krajiny vydává k projektovým žádostem Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR), která rovněž zajišťuje příjem žádostí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Z OP Rybářství se hradí výstavba míst pro tření podle článku 38, odst. 2, nařízení o EFF do celkové výše způsobilých výdajů 1mil. Kč, z OP Životní prostředí se hradí všechny ostatní revitalizace vodních toků. Pro OP Rybářství ČR určila k provádění intervencí podle článku 38 odst. 3 jiné subjekty, kterými jsou uživatelé rybářských revírů.

V případě podporovaných aktivit v rámci této oblasti podpory nejde o zalesnění zemědělské půdy ve smyslu podopatření Programu rozvoje venkova II.2.1.1. a o obnovu lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření ve smyslu podopatření Programu rozvoje venkova II.2.4.1. a nejedná se o zatravnění orné půdy, za které by měly být placeny kompenzační poplatky ve smyslu Programu rozvoje venkova (v OP Životní prostředí může být zatravnění pouze dílčím způsobilým výdajem komplexního projektu zaměřeného např. na revitalizaci vodního toku).

6.5 Oblast podpory – Podpora regenerace urbanizované krajiny

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory je zaměřena na udržitelný rozvoj sídel prostřednictvím zachování a zvyšování počtu a rozlohy segmentů přírodního charakteru v zastavěných územích, zakládání zelených prstenců kolem částí historické kulturní krajiny a sídel, výsadby vegetace na místě odstraněných starých zátěží a odstraňování nebo zajišťování nevyužívaných objektů v chráněných územích. Cílem je na jedné straně podporovat vznik a obnovu přírodě blízké zeleně v sídelním prostředí, která umožní existenci ostrůvků relativně nenarušené přírody v sídlech jako doplňku umělého sídelního prostředí.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu, rozlohy a přírodní kvality segmentů přírodního charakteru v zastavěných územích,
- odstranění nevyužívaných staveb a dalších zátěží z chráněných území.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- individuální projekty pro zakládání a revitalizaci významné sídelní zeleně s preferencí druhové skladby posilující diverzitu sídelních biotopů a vztah obyvatel sídel (zejména dětí a mládeže) k přírodě: podpora je zaměřena na individuální zakládání a obnovu parků a další trvalé nelesní zeleně na plochách vymezených v územně plánovací dokumentaci, stromořadí a významných skupin stromů uvnitř sídel, hřbitovů, městských a obecních lesoparků, školních zahrad a komponovaných krajinných areálů,
- zakládání a regenerace zeleně v rámci tvorby zeleného prstence kolem sídla, vymezené v územně plánovací dokumentaci,
- výsadba vegetace s přírodě blízkým charakterem na místě dříve odstraněných malých (na pozemcích menších než 10ha) a ekonomicky těžko využitelných brownfields, bývalých vojenských výcvikových prostorů (v případě, že se nejedná o velkoplošné zalesňování), jiných staveb a zařízení, zátěže či následků geologického průzkumu,
- odstranění nebo zajištění nevyužívaných staveb a dalších objektů ve zvláště chráněných územích a územích zařazených do soustavy Natura 2000.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Odborné stanovisko z hlediska ochrany přírody a krajiny vydává k projektovým žádostem Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR), která rovněž zajišťuje příjem žádostí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Regionální operační programy budou řešit komplexní projekty, nikoliv individuální. Na rozdíl od Programu rozvoje venkova a Regionálních operačních programů je v této oblasti podpory jiné zaměření akcí – posilování biodiverzity v urbanizovaném prostředí.

V případě podporovaných aktivit zakládání a regenerace zeleně a výsadby vegetace s přírodě blízkým charakterem nejde o zalesnění zemědělské půdy ve smyslu podopatření Programu rozvoje venkova II.2.1.1.

Rovněž se v této oblasti podpory nejedná o zlepšení vzhledu obcí (nákup a výsadbu zeleně, parkové úpravy) ve smyslu podopatření Programu rozvoje venkova III.2.1.1. V OP Životní prostředí je oblast podpory 6.5 zaměřena na zvýšení biodiverzity ve vyjmenovaných oblastech.

6.6 Oblast podpory – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod

Zaměření a zdůvodnění

Navržené práce mají za úkol zmapovat, navrhnout a realizovat technické práce v následujících oblastech. Jejich provedení významným způsobem omezí počet možných havárií, způsobených geologickými fenomény při sesuvech a skalních říceních, rozšíří možnosti zásobování obyvatelstva pitnou vodou z podzemních zdrojů a přispěje k odstranění možných negativních důsledků hornické činnosti.

Operační cíle podpory

- provedení sanace a stabilizace nejnebezpečnějších sesuvů a skalních masivů a zajištění jejich monitorování,
- zpracované a přehodnocené zásoby podzemních vod, revize ochranných pásem a vybudování nových zdrojů podzemních vod pro zásobování obyvatelstva,
- zajištění dalších neobnovitelných zdrojů,
- odstranění negativních následků hornické činnosti realizované v minulosti.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- stabilizace nebo sanace sesuvů a skalních masivů, které bezprostředně nebo v krátkém časovém horizontu svými negativními projevy a následky ohrožují především životy, zdraví a majetek občanů a infrastrukturu sídel a dále monitoring zaměřený na kontrolu účinnosti nápravných opatření,
- přehodnocení celkové kapacity zásob podzemních vod využívaných i nevyužívaných, vyhledání a realizace nových zdrojů pro zásobování obyvatelstva,
- provádění geologických a hydrogeologických prací včetně projektů za účelem přehodnocení zásob podzemních vod využitelných k zásobování obyvatel pitnou vodou,
- vyhledávání průzkum a posouzení možností řízené dotace podzemních vod povrchovými vodami (umělé infiltrace) z vodních toků nebo nádrží,
- realizace technických prací sloužících k zajištění dalších neobnovitelných přírodních zdrojů,
- zjištění možných negativních důsledků pozůstatků po hornické činnosti, návržení a realizace technického řešení, které zabrání dalšímu ohrožování životního prostředí v návaznosti na „Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES“ ze dne 15.3.2006, o nakládání s odpady z těžebního průmyslu a o změně směrnice Rady 2004/35/ES,
- provedení inženýrsko geologických a hydrogeologických prací v sídlech postižených v minulosti hornickou či obdobnou činností a provedení následných sanačních prací,
- inventarizace sesuvů a jejich kategorizace, stanovení priorit pro výběr nejzávažnějších sesuvů ke stabilizaci nebo sanaci.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Odborné stanovisko z hlediska ochrany přírody a krajiny vydává k projektovým žádostem Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR), která rovněž zajišťuje příjem žádostí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Tyto aktivity nejsou financovány z jiných programů EU ani z národních programů.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 6 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- fyzické osoby,
- právnické osoby, které jsou založeny k nepodnikatelským účelům, zejména obecně prospěšné společnosti,
- podnikatelské subjekty,
- občanská sdružení a církve,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu (mimo pozemkové úřady),
- státní organizace a další subjekty, jejichž zřízení obecně závazné právní předpisy umožňují a jejichž činnost není činností podnikatelskou ve smyslu Obchodního zákoníku,
- právnické osoby, jímž je svěřeno nakládání s lesy ve vlastnictví státu,
- správci vodních toků,
- správci povodí,
- veřejné výzkumné instituce.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 35 Indikátory Prioritní osy 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristik a indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Plocha revitalizovaných území	Výstup Core 29 24 01 00	Přírůstek plochy revitalizovaného území	ha	0 (2007)	1 000	SFŽP
Podíl evropsky významných lokalit, které jsou připraveny k vyhlášení jako ZCHÚ či smluvní ochraně, z celkového počtu českých evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu	Dopad 25 09 00	Podíl českých evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu, které jsou připraveny k vyhlášení, z celkového počtu	%	0 (2007)	80	MŽP AOPK
Obnova stabilního vodního režimu krajiny a prvků ekologické stability	Výstup 25 01 00	Revitalizace vodních toků a nádrží a odvodňovacích soustav – počet akcí	počet	0 (2007)	15	SFŽP
Počet projektů zaměřených na zlepšování stavu přírody a krajiny	Výstup 26 08 00	Počet projektů zaměřených na zlepšování stavu	počet	0 (2007)	150	SFŽP

		přírody a krajiny				
--	--	-------------------	--	--	--	--

Vazby na jiné prioritní osy

Vazba na Prioritní osu 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní se týká snižování znečištění vod a zlepšování jakosti pitné vody a opatření k snížení negativních dopadů povodňových stavů, v této oblasti podpory 6.4 je v návaznosti řešena prevence ve smyslu zvyšování retenčních schopností krajiny.

Cílem morfologických revitalizací koryt vodních toků v intravilánech je zajistit průtočnou kapacitu těchto koryt, potřebnou z hlediska protipovodňové ochrany zástavby obcí a měst. Zároveň je nutné udržení přijatelné úrovně ekologického stavu, vzhledu a pobytově – rekreační hodnoty těchto toků (typické řešení – zapojení intravilánových úseků vodních toků do soustavy parkových úprav).

PRIORITNÍ OSA 7 – ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ A OSVĚTU

Výchozí stav

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a environmentální poradenství představují klíčový preventivní nástroj ochrany životního prostředí a úspěšné implementace udržitelného rozvoje. Pomáhají eliminovat negativní dopady hospodářského rozvoje na životní prostředí a zdraví obyvatel.

V ČR se dosud podařilo rozvinout krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, postupně je budována národní síť center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a síť environmentálních poraden. V ČR dále v oblasti životního prostředí existuje několik institucionalizovaných plošných sítí, které paralelně se svou hlavní činností poskytují i informace a osvětu o problematice životního prostředí. Tyto existující systémy a sítě (národní i regionální) postrádají ve svých pobočkách kvalitní materiálně-technické zázemí k efektivnímu a systematickému zajištění své činnosti. Problémem je i nerovnoměrné rozmístění služeb environmentálního vzdělávání a poradenství v rámci ČR.

Hlavním problémem environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty je přetrvávající nedostatečné povědomí a vzdělání důležitých cílových skupin – podnikové sféry, veřejné správy a pracovníků školství a NNO – k problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje v České republice, ale i přetrvávající nízké environmentální povědomí veřejnosti obecně. Klíčovou důležitost má posílení chápání interdisciplinárních souvislostí environmentální problematiky, k ochraně životního prostředí pro kvalitu života společnosti, ale i pro inovace a hospodářský rozvoj.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je vybudování plošné a dostupné sítě center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, informačních center a environmentálních poraden a další rozvoj environmentálních poradenských aktivit.

Specifický cíl prioritní osy:

Zabezpečení kvalitní infrastruktury (materiálně-technického zázemí) pro realizaci programů environmentálního vzdělávání, pro environmentální poradenství a pro poskytování environmentálních informací a zabezpečení nabídky kvalitních odborných materiálů pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu a plošná realizace environmentálního poradenství v ČR.

Strategie pro dosažení cílů

K realizaci cílů je na jedné straně zapotřebí efektivně implementovat problematiku environmentálního vzdělávání a vzdělávání k udržitelnému rozvoji do vzdělávací soustavy a na straně druhé vybudovat kvalitní infrastrukturu pro environmentální poradenství a pro další vzdělávání zaměstnanců v environmentální oblasti (v oblasti obecných i odborných kompetencí) a zabezpečit plošnou dostupnost informací o životním prostředí a udržitelném rozvoji (mimo zákonných povinností úřadů).

Předpokládané výsledky a dopady

- plošná dostupnost kvalitního environmentálního poradenství,
- plošná dostupnost kvalitního environmentálního vzdělávání pro diverzifikované cílové skupiny, tj. dostupnost center environmentálního vzdělávání a výchovy,
- plošná dostupnost environmentálních informací, tj. dostupnost informačních center se zaměřením na různé aspekty environmentální problematiky.

Kategorizace oblastí podpory

75 Vzdělávací infrastruktura

42 452 678 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 7 – ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ A OSVĚTU bude realizována následující oblasti podpory:

Oblast podpory 7.1 – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací

Tab. 36 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 7 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblasti podpory	Fond EU	mil. EUR
7.1	Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací	ERDF	42,453
7	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF	42,453

7.1 Oblast podpory – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací

Zaměření

- investiční podpora vzdělávacích, poradenských a informačních center v návaznosti na krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty,
- investiční podpora národních sítí informačních a vzdělávacích center (správy CHKO a NP, centra šetrné turistiky, koordinační centra geoparků, centra zoo a botanických zahrad, hvězdáren a planetárií, centra environmentálního managementu a čistší produkce, apod.) za účelem poskytování vzdělávání a informací o životním prostředí a udržitelném rozvoji v místních pobočkách daných institucí,
- investiční podpora informačních a vzdělávacích center za účelem poskytování vzdělávání a informací o technických, mezioborových a interdisciplinárních souvislostech životního prostředí (obnovitelné zdroje energie a úspory energie, environmentální management a čistší produkce, životní prostředí a inovace, životní prostředí a ekonomika)

- investiční podpora tvorby environmentálních osvětových, informačních a odborných materiálů a vzdělávacích a metodických pomůcek,
- podpora poskytování environmentálního poradenství.

Zdůvodnění:

V České republice se dosud podařilo rozvinout krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (zakotveny ve strategických dokumentech krajů), postupně je budována národní síť center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a síť environmentálních poraden. Tyto existující systémy a sítě postrádají ve svých pobočkách kvalitní materiálně-technické zázemí k efektivnímu a systematickému zajištění své činnosti.

V oblasti životního prostředí existuje několik institucionalizovaných plošných sítí (státní správa v ochraně přírody, zajišťovaná Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a správami CHKO a národních parků, krajskými úřady a úřady obcí s rozšířenou působností, Unie českých a slovenských zoologických zahrad, Unie botanických zahrad aj.), které paralelně se svou hlavní činností poskytují i informace a osvětu o problematice životního prostředí. Současné materiálně-technické zázemí v místních pobočkách těchto institucí neumožňuje efektivní a systematické zajištění osvětové činnosti.

Nedostatečně jsou rozvinuty kapacity pro poskytování vzdělávání a informací o průřezových a mezioborových souvislostech ochrany životního prostředí, reflektující proaktivní roli ochrany životního prostředí (ochrana životního prostředí jako stimul pro inovace, úspory energie a obnovitelné zdroje energie, interdisciplinární problémy ochrany životního prostředí).

Nabídka odborných materiálů pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu byla v ČR dosud řešena nesystémově, nepokrývá rovnoměrně všechna klíčová témata a distribuce těchto materiálů je většinou regionálně limitovaná. Cílem podpory je zajistit plošnou nabídku kvalitních aktuálních odborných materiálů.

Podpora dále reaguje na nerovnoměrné rozmístění služeb environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty v rámci České republiky. Třetina krajů je na velmi nízké úrovni rozvoje regionálních systémů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a více než polovina v oblasti environmentálního poradenství.

Operační cíle podpory

- rovnoměrná síť technicky vyhovujících a profesionálně vybavených center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, environmentálních poraden v jednotlivých krajích ČR,
- rovnoměrná síť technicky vyhovujících a profesionálně vybavených environmentálních informačních center zřízených zejména při CHKO, NP a dalších relevantních institucích,
- vznik poradenských a vzdělávacích center zaměřených na mezioborové problémy a souvislosti životního prostředí,
- dostatečná nabídka kvalitních odborných materiálů a pomůcek pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu,
- dostupnost služeb environmentálního poradenství pro veřejnost a malé a střední podniky plošně v ČR.

Vhodné/podporované aktivity

- rekonstrukce stávajících objektů center a poraden,
- nákup, rekonstrukce a výstavba objektů za účelem vzniku nových center a poraden,

- materiální a technické vybavení investičního charakteru objektů center a poraden,
- tvorba a vydávání odborných materiálů a pomůcek investičního charakteru, např. filmů a videopořadů,
- bezplatné poskytování služeb z oblasti environmentálního poradenství pro veřejnost, malé a střední podniky a další cílové skupiny.

V rámci křížového financování bude možno v projektech financovat tyto druhy aktivit:

- Realizace environmentálních vzdělávacích programů v oblasti dalšího vzdělávání pro různé cílové skupiny (zejména pro veřejnost, veřejnou správu, malé a střední podniky aj.).

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

V této oblasti podpory je možné v rámci každého podpořeného projektu financovat neinvestiční aktivity, které svojí povahou spadají do ESF a to max. do výše 10 % celkových uznatelných nákladů projektu.

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Pro oblast investiční podpory environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty nebudou v tomto programovém období využívány žádné jiné EU ani národní programy.

Synergie s OP VK bude zajištěna tak, že v rámci podpory z OP VK budou proškoleni pedagogové, lektori a environmentální poradci a budou vytvořeny či inovovány vzdělávací a poradenské programy, zatímco v OP Životní prostředí bude těmto lidským zdrojům umožněn výkon vzdělávací a poradenské činnosti pro veřejnost a různé specifické cílové skupiny (včetně veřejné správy a podnikatelského sektoru).

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 7 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- církve,
- neziskové organizace,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu,
- další subjekty, jejichž zřízení obecně závazné právní předpisy umožňují a jejichž činnost není činností podnikatelskou ve smyslu Obchodního zákoníku.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 37 Indikátory Prioritní osy 7 – Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Počet koupených, vybudovaných, zrekonstruovaných a vybavených objektů center	Výstup 26 11 00	Nově koupená, vybudovaná, zrekonstruovaná a vybavená centra	počet	0 (2007)	30	SFŽP
Počet projektů v oblasti celoživotního vzdělávání	Výstup Core 36 06 01 00	Počet podpořených projektů zaměřených na celoživotní vzdělávání	počet	0 (2007)	70	SFŽP

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 7 je průřezová a svým zaměřením se dotýká všech os.

PRIORITNÍ OSA 8 – TECHNICKÁ POMOC

Výchozí stav

Technická pomoc je pomocným nástrojem, který slouží k podpoře a usnadnění implementace ostatních prioritních os OP Životní prostředí. Zahrnuje veškeré podpůrné aktivity s cílem podpořit účinnost prováděné pomoci, zvýšit kvalitu prováděných opatření a zvýšit efektivitu využití finančních prostředků.

Problematiku technické pomoci definují následující nařízení:

- Návrh Nařízení Komise (ES), kterým stanoví podrobná pravidla pro provádění Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti,
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti,
- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 o Fondu soudržnosti.

Dle článku 46 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 fondy mohou financovat činnosti operačních programů v oblasti přípravy, řízení, monitorování, hodnocení, informování a kontroly spolu s činnostmi zaměřenými na posílení administrativní kapacity pro provádění pomoci z fondů. Celková suma na technickou pomoc v rámci operačního programu nesmí přesáhnout 4 % z celkové alokace.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je přispět k řádnému řízení a implementaci Operačního programu Životní prostředí.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. podpora aktivit pro přípravu, implementaci, monitorování a kontrolu programu,
2. podpora hodnocení, studií, informovanosti a publicity programu,
3. podpora budování absorpční kapacity, tj. podpora vzniku a dopracování dostatečného množství kvalitních projektů a posilování administrativní kapacity ŘO a zprostředkujícího subjektu.

Strategie pro dosažení cílů

V rámci prioritní osy budou realizovány aktivity v následujících oblastech podpory:

- technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí,
- ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí.

Předpokládané výsledky a dopady

- efektivnější řízení OP Životní prostředí,
- přehledné podklady pro reporting Evropské komisi,
- kvantifikované vstupy pro evaluaci ex-ante, ongoing a ex-post,
- pomoc při přípravě a hodnocení projektů,
- podklady pro informování veřejnosti o OP Životní prostředí,

- zvyšování kvalifikace zaměstnanců podílejících se na implementaci OP Životní prostředí,
- širší spolupráce s veřejnými i soukromými subjekty, neziskovými organizacemi, státními orgány, samosprávou, mezinárodními a evropskými institucemi.

Kategorizace oblastí podpory

85	Příprava, provádění, monitorování a kontrola	94 518 433 EUR
86	Hodnocení a studie; informace a komunikace	48 691 314 EUR

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 8 – TECHNICKÁ POMOC budou realizovány následující oblasti podpory:
 Oblast podpory 8.1 – Technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí
 Oblast podpory 8.2 – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

Tab. 38 Indikativní rozdělení finanční alokace v rámci prioritní osy 8 do jednotlivých oblastí podpory

Oblast podpory	Název oblasti podpory	Fond EU	mil. EUR
8.1	Technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí	FS	94,518
8.2	Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí	FS	48,691
8	Technická pomoc	FS	143,209

8.1 Oblast podpory – Technická pomoc při přípravě, implementaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměří na financování aktivit, které podporují efektivní řízení a monitorování realizace OP Životní prostředí tak, jak jsou definovány v nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, článek 46.

Uznatelné náklady pro technickou pomoc pro spolufinancování v rámci této oblasti podpory podléhají limitu podle čl. 46 odst. 1 nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Operační cíle oblasti podpory

- dosáhnout odpovědné a účinné správy programu, maximalizovat kvalitu programu a účinnost jeho implementace,
- kontrolovat pokrok a zabezpečit pravidelné podávání zpráv o realizaci programu.

Podporované aktivity

Oblasti podpory budou zahrnovat podporu:

- výdajů vzniklých při jednáních Monitorovacího výboru OP a jiných výborů včetně výdajů zahrnujících náklady na účast odborníků a jiných subjektů na těchto jednáních,

- výdaje na audity a kontroly,
- zpracování studií a zpráv o postupu realizace OP včetně zpracování podkladů pro přípravu výroční a závěrečné zprávy,
- výdaje na přípravu, výběr, hodnocení a monitorování podpory a činností spojených s realizací OP,
- nákladů na mzdové a jiné výdaje v rámci odměňování zaměstnanců zabezpečujících administrativní podporu, pracovníků veřejné správy nebo dalších pracovníků zaměstnaných za účelem realizace úkolů v rámci aktivit technické pomoci,
- nákladů spojených s uzavíráním OP Infrastruktura realizovaných po 1.1.2009.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkující subjekt je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, synergií či doplňkovosti

OP Technická pomoc

8.2 Oblast podpory – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměří na financování aktivit tak, jak jsou definovány v nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, článek 46.

Uznatelné náklady pro technickou pomoc pro spolufinancování v rámci této oblasti podpory podléhají limitu podle čl. 46 odst. 1 nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Touto oblastí podpory bude poskytována podpora na evaluaci, studie, informovanost a komunikaci v rámci programu.

Operační cíle oblasti podpory

zabezpečit účinnou technickou asistenci pro všechny relevantní aktéry procesu

Podporované aktivity

V rámci této oblasti podpory bude podporováno:

- pořízení a instalace počítačového systému a dalšího vybavení pro řízení, monitoring, kontrolu a hodnocení,
- zajištění požadavků vyplývajících z Komunikačního plánu OP Životní prostředí včetně pořádání informačních a propagačních akcí, vydávání propagačních materiálů a provádění analýz dopadů těchto akcí,
- zpracování studií a analýz zaměřených na sledování dopadů realizace programu, analyzování průběhu jejich realizace, vhodnosti a efektivnosti implementačních struktur, identifikování „úzkých míst“ programu s cílem formulovat doporučení pro

operativní zefektivnění řízení programu nebo využití zkušeností pro další programové období,

- aktivity zaměřené na zlepšování metod hodnocení a výměny informací o praktických postupech v oblasti realizace pomoci ze strukturálních fondů,
- organizace seminářů a workshopů zaměřených na výměnu zkušeností jednotlivých aktérů zapojených do realizace programu (partnerů, příjemců a veřejnosti), spolupráci a předávání zkušeností s dalšími regiony EU, včetně diskusí o dalším směřování podpory v novém programovacím období,
- zpracování analýz, podkladových studií a samotná příprava OP pro období 2014-2020, včetně zpracování ex-ante hodnocení a hodnocení vlivů na životní prostředí,
- nákladů spojených s uzavíráním OP Infrastruktura realizovaných po 1.1.2009.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkující subjekt je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, synergií či doplňkovosti

OP Technická pomoc

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 8 jsou:

- Ministerstvo životního prostředí,
- Státní fond životního prostředí.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Tab. 39 Indikátory Prioritní osy 8 – Technická pomoc

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Počet podpořených projektů technické pomoci	Výstup 48 01 00	Počet podpořených projektů	počet	0 (2007)	140	MŽP
Celkové výdaje na realizaci projektů technické pomoci	Výsledek 48 02 00	Celkové realizované výdaje na informační, poradenské a konzultační služby a na monitorování a evaluační a analytické práce a další činnosti TA	mil. Kč	0 (2007)	4 000 mil. Kč	MŽP

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 8 je průřezová a dotýká se všech prioritních os a oblastí podpory OP Životní prostředí.

INDIKÁTORY PRO MONITOROVÁNÍ A HODNOCENÍ OPERAČNÍHO PROGRAMU

Věcný rámec pro systém měření a kvantifikace programových cílů je určen charakterem předpokládaných výstupů z realizovaných aktivit a zahrnuje v souladu s metodikou Evropské komise tři úrovně ukazatelů:

- **ukazatele výstupů**, kterými je vyjádřen rozsah uskutečněných aktivit a které jsou součástí průběžného monitorovacího procesu,
- **ukazatele výsledků**, kterými se charakterizují přímé účinky programu na příjemce,
- **ukazatele dopadu**, které vyjadřují střednědobé nebo dlouhodobé účinky programu na sociálně ekonomickou situaci, na kterou jsou globální a specifické cíle programu zaměřeny.

Pro úroveň programu jsou dále stanoveny kontextové ukazatele, které charakterizují hlavní determinanty utvářející prostředí, ve kterém jsou programové aktivity realizovány.

Pro programovací období 2007 až 2013 jsou podle metodických pokynů Evropské komise povinnou součástí systému indikátorů každého operačního programu ještě hlavní (core) indikátory, a to pro úroveň programu a pro úroveň prioritních os. Hlavní indikátory vyjadřují priority Společenství a jsou společné pro všechny členské země.

Při volbě indikátorů určených pro monitorování průběhu plnění programu a hodnocení jeho celkové výkonnosti a úspěšnosti byla rozhodující jak specifikace aktivit, které jsou spojeny s realizací navržených opatření, tak i potřeba vazby indikátorové soustavy na rámec oblastí intervencí, které EU určila jako relevantní pro programovací období 2007 až 2013.

Volba indikátorů vycházela z požadavků, které tyto indikátory musí plnit ve fázi hodnocení efektivnosti a úspěšnosti operačního programu. Proto vedle relevantnosti indikátorů ve vztahu k programovým cílům akcentuje výběr indikátorů i jejich vypovídací schopnost při vyjádření úrovně hlavních determinant konkurenceschopnosti české ekonomiky a při hodnocení pozice, kterou Česká republika zaujímá v naplňování strategie udržitelného rozvoje v rámci EU.

Integrace obou směrů hodnocení je potřebná nejen pro kvantifikaci účinku realizovaných intervencí uvnitř programovacího období, ale také pro sledování míry konvergence konkurenceschopnosti české ekonomiky s úrovní vyspělých států.

Navržené monitorovací a evaluační indikátory reflektují v maximální míře možnosti, které nabízejí současné oficiální informační zdroje, kterými disponuje Český statistický úřad, statistiky ministerstva a Eurostat.

Cílové hodnoty indikátorů OP ŽP jsou v souladu s NSRR vztaženy k roku 2015. V rámci výročních zpráv OP ŽP bude prováděn průběžný (roční) monitoring a vyhodnocování intervencí operačního programu.

PROGRAMOVÉ INDIKÁTORY

Výběr a nastavení indikátorů odpovídají potřebám monitorování a hodnocení. Indikátory musí umožňovat měření zlepšení jak podle NRP a NSRR, tak podle OP Životní prostředí. Hlavním účelem je měření plnění stanovených cílů.

Pro úroveň programu jsou stanoveny **kontextové indikátory a indikátory na úrovni programu**. Volba kontextových indikátorů je zaměřena k charakteristice

makroekonomického prostředí, ve kterém jsou realizovány programové aktivity. V OP Životní prostředí tyto indikátory sledují celkové výdaje na ochranu životního prostředí.

Pro programovací období 2007-2013 byly stanoveny následující kontextové indikátory:

Úroveň programu

Tab. 40 Kontextové indikátory

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace	Zdroj dat
Podíl výdajů na ochranu životního prostředí na HDP	Kontext 27 03 00	Relace mezi celkovými výdaji na ochranu životního prostředí a HDP	%	1,91 (2004)	ČSÚ
Celkové výdaje na ochranu životního prostředí	Kontext 27 01 00	Celkové výdaje na ochranu životního prostředí v agregaci na všechny zdroje financování	mld. Kč/rok	52 961 990 (2004)	ČSÚ

Indikátory určené pro kvantifikaci cílů na úrovni programu jsou odvozeny od globálního cíle a od specifických cílů stanovených operačním programem. Navržené indikátory vyjadřují prostřednictvím indikátorů výsledků okamžité efekty intervencí OP Životní prostředí ve hlavních složkách životního prostředí.

Tab. 41 Indikátory na úrovni programu

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Snížení skleníkových emisí (CO ₂ ekv. na obyv.)	Dopad Core 30 21 02 00	Snížení skleníkových plynů podle ekvivalentu CO ₂ za určité časové období	t CO ₂ ekv. na obyvatele za rok	13,923*	13,505	ČHMÚ
Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM ₁₀	Dopad 21 17 00	Procento obyvatel ČR žijících na území, kde byly v daném roce překročeny hodnoty stanovené denní nebo roční limitní úrovně znečištění ovzduší pro ochranu zdraví lidí pro PM ₁₀ . Za překročení denní limitní úrovně znečištění ovzduší se považuje více než 35 překročení průměrné denní koncentrace 50 µg/m ³ za kalendářní rok, za překročení roční limitní úrovně znečištění ovzduší se považuje překročení průměrné roční koncentrace 40 µg/m ³	% obyvatel	66 (2005)	60**	ČHMÚ
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSK _{Cr}	Dopad 23 11 00	Množství vypouštěného znečištění. Cílový stav je určen z přípustné koncentrace CHSK, ke které ČR směřuje.	t/rok	20 613 (2005)	18 000	ČIŽP
Snížení vypouštěného znečištění v ukazateli CHSK _{Cr}	Výstup 23 09 00	Snížení hmotnosti vypouštěného organického znečištění, resp. hmotnost organických látek charakterizovaná chemickou spotřebou kyslíku stanovenou dichromanovou metodou u zdrojů podpořených z OP ŽP v tunách za rok, vodní zákon	t/rok	0 (2007)	5 000	SFŽP
Snížení emisí CO ₂	Výsledek 21 18 00	Snížení emisí skleníkových plynů vyjádřených v ekvivalentu oxidu uhličitého v tunách za rok	t/rok	0 (2007)	250 000	SFŽP

* Údaje za rok 2004 (za rok 2005 nejsou dosud k dispozici. Pro indikátor Core 30 – Snížení skleníkových emisí) se předpokládá snížení 3 %.

*** Cílového stavu 60 % obyvatel indikátoru Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM₁₀ je dosaženo pouze přispěním OP Životní prostředí.*

Při volbě indikátorů určených pro monitorování průběhu plnění programu a hodnocení jeho celkové výkonnosti a úspěšnosti na úrovni prioritních os byla určující specifikace aktivit, potřeba vazby indikátorové soustavy na rámec oblastí intervencí relevantních dle EU pro programovací období 2007-2013 a dostupnost statistických informací.

Do soustavy indikátorů byly za každou prioritní osu uvedeny nejméně dva indikátory (indikátor výstupu a indikátor výsledku) a začleněny hlavní (core) indikátory dle metodických pokynů. Pokud core indikátory začleněny nebyly, je zdůvodnění uvedeno v poznámce. Všechny indikátory „Počet projektů“ charakterizují počet podpořených projektů.

Volba indikátorů na úrovni programu a priorit OP Životní prostředí byla řešena tak, aby odpovídala charakteru cílů definovaných v NSRR. Těžiště tvořily indikátory odpovídající strategickému cíli NSRR – „Atraktivní prostředí“.

Systém indikátorů OP Životní prostředí byl připraven v souladu se Zásadami tvorby indikátorů pro monitoring a evaluaci připraveném pro Národní koordinační orgán. Tyto zásady vycházejí z Pracovního dokumentu Evropské komise č. 2 – Indikátory pro monitorování a evaluaci připraveném evaluační jednotkou DG Regional Policy. Konkrétní indikátory pro každou prioritní osu byly vzaty z Národního číselníku indikátorů pro programové období 2007 – 2013 připraveném Národním koordinačním orgánem. Tento číselník obsahuje CORE indikátory i další indikátory pro potřeby operačních programů, jednotky, bližší charakteristiku a zdroj dat.

Cílové hodnoty všech indikátorů OP Životní prostředí byly stanoveny na základě kvalifikovaného odhadu provedeného v rámci pracovní skupiny pro přípravu operačního programu (kde byli zastoupeni zástupci odborných útvarů ministerstva a zprostředkujícího subjektu). Zvažovány byly zejména dosavadní výsledky OP Životní prostředí 2004 - 2006 dle realizovaných projektů, postupného naplňování indikátorů OP Životní prostředí dle aktuálního stavu implementace. Výrazným faktorem stanovení indikátorů OP Životní prostředí byla především výše finanční alokace programu OP Životní prostředí, která podstatně překračuje alokaci OP Infrastruktura a Fondu soudržnosti pro programové období 2004-2006.

Výchozí hodnoty indikátorů OP Životní prostředí byly stanoveny s ohledem navazují na intervenci prováděnou v rámci programového období 2004-2006, nebo jestliže podobná intervence byla financována v rámci jiných programů. Pokud pro stanovení výchozí hodnoty indikátoru nebyly k dispozici předešlé hodnoty, byl proveden odhad. V případě nové intervence je v indikátoru uvedena nulová počáteční hodnota.

Sledování naplňování indikátorů OP Životní prostředí je součástí monitorovacího systému OP Životní prostředí a bude pravidelně vykazováno v rámci Ročních zpráv o realizaci OP Životní prostředí, jejichž součástí je i vývoj hodnot indikátorů. ŘO OP Životní prostředí připravuje též kvalifikované odhady hodnot indikátorů v souvislosti s přípravou strategických zpráv (čl. 29 Nařízení), tedy k roku 2009 a 2012. Posuzování výsledných hodnot indikátorů bude projednáváno na pravidelných zasedáních MV OP Životní prostředí.

Tabulky indikátorů pro prioritní osy OP Životní prostředí jsou uvedeny u příslušných prioritních os a popisují rozsah podpory v rámci OP Životní prostředí. Indikátory prioritních os budou sledovány v informačním systému, tj. na základě údajů sdělovaných příjemci podpory. Požadavek na tato data budou mít příjemci podpor zakomponovány v Podmínkách poskytnutí podpory, které podepisuje jak poskytovatel, tak příjemce.

Indikátory budou ročně sledovány v rámci běžného monitorovacího procesu OP Životní prostředí a v ročních zprávách o implementaci OP Životní prostředí (viz čl. 67 obecného nařízení EK ke strukturálním fondům) a projednávány na jednáních Monitorovacího výboru. Vyhodnocování indikátorů bude prováděno rovněž v průběžných evaluačních zprávách, které budou zajišťovány externími zpracovateli (viz čl. 48 obecného nařízení EK ke strukturálním fondům).

Výdaje související s Lisabonským programem

Česká republika si je vědoma potřeby konkurenceschopné EU a důležitosti kohezní politiky pro podporu Lisabonského programu. V souvislosti s orientačním rozdělením prostředků z fondů na každou kategorii, uvedeným v OP, bude na lisabonský typ výdajů připadat pouze přibližně 22,32 % podpory Společenství. Důvodem pro takto relativně nízké vyhrazení prostředků pro lisabonský typ výdajů je na jedné straně skutečnost, že mnoho environmentálních aktivit (zejména energetická účinnost) klasifikovaných jako lisabonský typ výdajů, bude prováděno v rámci jiných programů a na straně druhé skutečnost, že OP počítá s požadavky na regionální rozvoj, zejména v oblastech čištění vod, znečištění, ochrany biodiverzity a kvality ovzduší, které nemusí být nutně klasifikovány jako lisabonský typ výdajů.

Tab. 42 Výdaje související s Lisabonským programem

Kód	Název	Příspěvek EU (EUR)
06	Pomoc malým a středním podnikům při prosazování výrobků a výrobních postupů šetrných k životnímu prostředí	158 614 627
12	Informační a komunikační technologie	11 030 239
39	Obnovitelná energie: vítr	6 679 385
40	Obnovitelná energie: solární	44 388 155
41	Obnovitelná energie: biomasa	155 682 275
42	Obnovitelná energie: hydroelektrická geotermální a další	44 388 155
43	Energetická účinnost, kogenerace, hospodaření s energií	676 833 317
Celkem		1 097 616 153
Podíl na celkovém příspěvku EU		22,32 %

KAPITOLA 4. Implementační opatření

Kapitola Implementační opatření stanovuje implementační rámec pro OP Životní prostředí zařazený do Cíle Konvergence podle požadavků článku 37, bod g) Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (dále jen „Nařízení“)³.

Implementační rámec respektuje rovněž další předpisy:

- a) Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994,
- b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999,
- c) Nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj

a dále národní legislativní předpisy, normy a strategické dokumenty, a to zejména:

- d) Národní strategický referenční rámec,
- e) Národní rozvojový plán.

4.1 Implementace programu

Řízení programu probíhá v několika rovinách. Řídícím orgánem OP Životní prostředí je Ministerstvo životního prostředí (dále MŽP), které odpovídá za provádění programu. Řídící orgán písemně deleguje výkony některých činností na Státní fond životního prostředí (dále SFŽP), který vykonává činnosti Zprostředkujícího subjektu.

Pro OP Životní prostředí je ustanoven Řídící výbor, který projednává zásadní otázky koncepce a realizace OP Životní prostředí. Operativní provádění OP Životní prostředí zajišťuje Zprostředkující subjekt – SFŽP.

Pro potřeby schvalování kritérií pro výběr projektů, kontroly a monitorování je ustaven Monitorovací výbor OP Životní prostředí, který též zprostředkovává vazbu na sociální partnery a orgány EU.

Platebním a certifikačním orgánem OP Životní prostředí je Ministerstvo financí.

Finanční kontrolu zajišťuje Ministerstvo financí – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu, které je auditním orgánem, a útvary interního auditu a kontroly MŽP.

Práva a povinnosti vyplývající pro orgány, výbory a další subjekty zřízené na základě Nařízení, které byly vytvořeny pro řízení a koordinaci, nejsou dotčeny žádnými jinými orgány a subjekty zřízenými Ministerstvem životního prostředí (např. pracovní skupiny, Řídící výbor).

4.1.1 Rozdělení kompetencí v rámci OP Životní prostředí

Řídícím orgánem OP Životní prostředí je na základě usnesení vlády č. 175/2006 (k Návrhu Národního rozvojového plánu České republiky na léta 2007 – 2013) ze dne 22. února 2006

³ Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny články citované v textu kap. 4 z Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. Po právní stránce předkládaný text nenahrazuje výše uvedené nařízení.

Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP), které odpovídá za provádění programu. Řídící orgán OP Životní prostředí deleguje výkony některých činností vedoucích k realizaci projektů sektoru životní prostředí na Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP). SFŽP je odpovědný zejména za transparentní výběr projektů, implementaci projektů, monitorování projektů, zajištění spolufinancování z národních zdrojů, zajištění finančních toků a proplácení prostředků z FS a ERDF prostřednictvím státního rozpočtu, poskytování informací a zpráv atd. Rozdělení úkolů mezi Řídícím orgánem a SFŽP je upraveno písemnou dohodou.

4.1.2 Řídící orgán

Řídícím orgánem OP Životní prostředí je ustanoveno Ministerstvo životního prostředí.

Adresa:	Odbor fondů EU
	Ministerstvo životního prostředí
	Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Telefon:	+420 267 122 530
Fax:	+420 272 744 944

Řídící orgán je odpovědný za účinnost, správnost řízení a provádění OP, a především za následující úkoly v souladu s článkem č. 60 „Nařízení“:

- a) zajištění, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro OP a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy,
- b) ověřování dodání spolufinancovaných produktů, služeb a skutečně vynaložených výdajů na operace vykázané příjemci a jejich soulad s předpisy společenství a s vnitrostátními předpisy,
- c) zajištění systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci v rámci OP a shromažďování údajů o provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a evaluaci,
- d) příprava a projednání OP a jeho předložení Evropské komisi; zabezpečení souladu cílů a prioritních os OP s ostatními operačními programy, Národním rozvojovým plánem ČR, Národním strategickým referenčním rámcem a Strategickými obecnými zásadami Společenství (SOZS), zajištění vypracování ex-ante posouzení programu a posouzení jeho vlivu na životní prostředí,
- e) zajištění metodické podpory včetně přípravy implementačních dokumentů, prováděcích manuálů a pokynů detailněji specifikujících opatření a operace v rámci programu,
- f) zavedení systému pro shromažďování spolehlivých finančních a statistických informací o provádění OP, zavedení ukazatelů monitorování a hodnocení; předávání těchto údajů v dohodnutém elektronickém formátu Monitorovacímu výboru, Platebnímu a certifikačnímu orgánu (Ministerstvo financí) a Evropské komisi (EK), a to pro každou operaci,
- g) vypracování výroční a závěrečné zprávy o provádění OP a (po schválení Monitorovacím výborem) předložení EK,
- h) vedení Monitorovacího výboru a zajištění dokumentů, které Monitorovací výbor potřebuje pro to, aby mohl monitorovat kvalitu provádění operačního programu s ohledem na specifické cíle,
- i) zajištění, že Platební a certifikační orgán obdrží všechny potřebné informace o postupech a auditech prováděných ve vztahu k výdajům pro účely vydání potvrzení o oprávněnosti výdaje,
- j) zajištění toho, že subjekty, které se účastní na řízení a provádění OP včetně příjemců podpory a dalších subjektů zapojených do implementace, povedou samostatný účetní

- system, nebo budou používat vhodné kódové označení účtů pro všechny transakce týkající se pomoci,
- k) stanovení postupů k zajištění toho, aby byly všechny doklady týkající se výdajů a auditů nezbytné pro zajištění odpovídající pomůcky pro audit se zaměřením na finanční toky uchovávány v souladu s požadavky čl. 90 Nařízení,
 - l) za zajištění výběru projektů dle příslušných metodik prostřednictvím Řídícího výboru,
 - m) zajištění nápravných opatření v případě vzniklých nedostatků,
 - n) zajištění shody s národními politikami a politikami Společenství, zvláště s ohledem na zadávání veřejných zakázek, pravidla veřejné podpory, ochranu životního prostředí a rovnost příležitostí mužů a žen,
 - o) poskytnutí informací, které Evropské Komisi umožní provést vyhodnocení velkých projektů,
 - p) plnění povinností týkajících se informací a propagace OP dle 69 Nařízení
 - q) zajištění, aby evaluace operačních programů podle čl. 48, odst. 3 Nařízení probíhala v souladu s čl. 47 Nařízení,
 - r) spolupráce s Národním koordinačním orgánem v průběhu implementace zejména v oblasti reportování, monitorování, hodnocení a zajišťování publicity programu
 - s) příprava Rozhodnutí o financování akce/Rozhodnutí o poskytnutí dotace k podpisu zmocněným pracovníkem a odpovědnost za vydávání Rozhodnutí o financování akce/Rozhodnutí o poskytnutí dotace,
 - t) evidence a monitoring nesrovnalostí a za jejich prošetření,
 - u) za předkládání odhadů týkajících se žádostí o platby pro daný a následující finanční rok (čl. 76 odst. 3 Nařízení),
 - v) za zajištění, že auditní orgán obdrží požadované dokumenty a podklady pro účely analytické a zpravodajské činnosti,
 - w) zasilání zpráv Evropské komisi zprávu dle článku 71 Nařízení.

Celkovou odpovědnost za implementaci OP Životní prostředí nese Řídící orgán.

Výkonem funkce Řídícího orgánu OP Životní prostředí v rámci Ministerstva životního prostředí byl pověřen odbor fondů EU, který plní především řídicí funkci. Funkce platební jsou delegovány na Zprostředkující subjekt, stejně jako funkce kontrolní dle čl. 60, písm. b) Nařízení.

4.1.3 Řídící výbor

Řídící výbor projednává zásadní otázky koncepce a realizace OP Životní prostředí, zajišťuje sledování provázanosti OP s ostatními resortními (sektorovými) politikami, doporučuje výběr projektů a kontroluje, zda jsou projekty pro financování vybírány podle výběrových kritérií schválených Monitorovacím výborem. Řídící výbor je poradním orgánem Řídícího orgánu, kterému poskytuje návrhy a doporučení a je mu podřízen.

V Řídícím výboru jsou paritně zastoupeni pracovníci MŽP a SFŽP, dále zástupce MMR, MF, MZe, MZd, Asociace krajů, Svaz měst a obcí a nevládních organizací (nominovaných Zelených kruhem). Členy Řídícího výboru jmenuje ministr životního prostředí na základě doporučení příslušných institucí v souladu s principem partnerství.

Řídící výbor vykonává především následující činnosti:

- a) zajišťuje koordinaci OP Životní prostředí;
- b) doporučuje výběr projektů a akcí podporovaných z ERDF a FS na základě výběrových kritérií schválených Monitorovacím výborem.

4.1.4 Zprostředkující subjekt

Zprostředkujícím subjektem v rámci implementace jednotlivých prioritních os OP Životní prostředí je Státní fond životního prostředí ČR.

Adresa:	SFŽP ČR
	Státní fond životního prostředí ČR
	Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4
Telefon:	+420 267 994 300
Fax:	+420 272 936 597

SFŽP zajišťuje zejména následující úkoly:

- a) spolupráce na tvorbě strategických dokumentů,
- b) přijímání žádostí o podporu a organizování výzev k předkládání projektů,
- c) posouzení úplnosti, věcné správnosti a formálních náležitostí předkládaných projektů,
- d) vyhodnocení žádostí z technického a ekologického hlediska,
- e) prověření bonity žadatele,
- f) účast na výběrových řízeních schválených projektů a dohled na jejich kontraktaci,
- g) monitorování plnění pravidel pro zadávání veřejných zakázek,
- h) zajištění podkladů pro vydání rozhodnutí o financování akce a příprava návrhu tohoto rozhodnutí,
- i) kontrola postupu prací na jednotlivých projektech,
- j) zajištění elektronické evidence dat pro monitorování a vyhodnocení implementace programu,
- k) uchovávání dokumentů souvisejících s OP Životní prostředí v průběhu období stanoveného legislativou ČR a EU (archivace),
- l) zpracování údajů o výdajích jako podkladů pro certifikaci,
- m) příprava podkladů pro výroční a závěrečnou zprávu OP Životní prostředí,
- n) provádění kontrol fyzické realizace projektů s cílem ověřit, zda spolufinancované výrobky a služby byly dodány a požadované výdaje byly vynaloženy v souladu s podmínkami rozhodnutí o financování akce,
- o) zprostředkování pomoci při zpracování vhodných projektů a projektových žádostí,
- p) přezkoumání předložených žádostí o proplacení uskutečněných výdajů příjemci podpory (především ověření souladu se stanovenými výkonovými cíli a finančním plánem projektu, souladu s politikami EU, posouzení, zda výdaje jsou uznatelné a vycházejí z věrohodné účetní dokumentace atd.),
- q) spolupráce při zajišťování publicity a zajištění informačního servisu pro žadatele.

Zprostředkující, platební a kontrolní funkce SFŽP jsou striktně odděleny.

4.1.5 Krajské pracovní skupiny

Důležitou funkci v implementační struktuře plní Krajské pracovní skupiny, které přispívají významným způsobem k implementaci programu vzhledem k jejich detailní znalosti priorit a potřeb na regionální úrovni.

Krajské pracovní skupiny ustavují všechny regiony NUTS III v ČR na základě principu partnerství. Členy Krajské pracovní skupiny jsou zástupci regionální správy, MŽP, SFŽP (a jeho regionálních poboček) a dalších resortů.

Tyto skupiny primárně plní úlohu při přípravě tzv. velkých projektů (celkové náklady nad 50 mil. EUR) v rámci OP Životní prostředí. Vyjádření Krajské pracovní skupiny je však jednou z důležitých částí při hodnocení veškerých projektů podporovaných v rámci OP Životní prostředí.

4.1.6 Národní orgán pro koordinaci

Národním orgánem pro koordinaci (NOK) je Ministerstvo pro místní rozvoj, které bylo pověřeno usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006. Jeho kompetence je založena zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. NOK zodpovídá za celkovou koordinaci NSRR a je oficiálním partnerem vůči EK v otázce politiky hospodářské a sociální soudržnosti. NOK vytváří jednotný rámec implementačního prostředí pro řídicí orgány v oblasti řízení, realizace, monitoringu, evaluace, kontroly, sběru dat a jejich elektronické výměny. NOK zajišťuje koordinační funkce v souladu s úkoly Řídicího orgánu OP Životní prostředí definovanými v nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a Nařízením Komise (ES) č. 1828/2006.

Koordinační výbor „Atraktivní prostředí“

Za účelem zajištění řádných koordinačních mechanismů při řízení a implementaci operačních programů Doprava a Životní prostředí bude zřízen v souladu s NSRR (kapitola 11. NSRR „Řízení a koordinace politiky hospodářské sociální soudržnosti“ Koordinační výbor, který bude podřízen Monitorovacímu výboru NSRR (tj. Řídicímu a koordinačnímu výboru).

Jeho účelem je především vzájemná informovanost mezi uvedenými operačními programy a podpora synergie v dopadech obou operačních programů.

4.2 Předkládání, hodnocení, výběr a schvalování projektů

4.2.1 Úkoly příjemců podpory

Předkladatel projektu předkládá žádost o poskytnutí podpory Zprostředkujícímu subjektu.

Příjemce zajišťuje:

- zpracování žádostí o poskytnutí pomoci zahrnující identifikaci a přípravu projektu včetně finančního plánu,
- přípravu zadávací dokumentace projektu,
- v úzké koordinaci se Zprostředkujícím subjektem zadávání veřejných zakázek a podpis příslušných smluvních dokumentů s dodavateli,
- řádnou realizaci projektu dle smluv uzavřených s vybranými dodavateli,
- ověřování a proplácení ověřených faktur dodavatelům,

- fungující oddělený účetní systém projektu ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- vnitřní finanční kontrolu a zajištění provedení nezávislého výročního auditu organizace a to po celou dobu implementace projektu,
- podávání pravidelných zpráv Zprostředkujícímu subjektu o postupu projektu a případně příležitostných zpráv během přípravy,
- zpracování a předávání podkladů pro monitorování Zprostředkujícímu subjektu,
- neprodlené informování Zprostředkujícího subjektu o všech podstatných změnách a skutečnostech, které mají vliv nebo souvislost s plněním závazků ze smlouvy či rozhodnutí,
- regionální a místní publicitu a informační tabule na místě staveb ve smyslu příslušných pravidel EU, viz čl. 69 Nařízení a Kapitola II, čl. 8 Implementačního nařízení.

Příjemce odpovídá za to, že výdaje projektů požadované k proplacení v rámci OP Životní prostředí jsou uznatelné a že při realizaci projektu budou dodrženy podmínky rozhodnutí o financování akce.

Při předkládání žádostí o platby příjemci odůvodní předkládané výdaje a doloží, že odpovídají podmínkám projektů obsaženým v rámci rozhodnutí o poskytnutí dotace. Veškeré platební nároky musí být podloženy potvrzenými fakturami nebo, pokud to nelze provést, účetními dokumenty ekvivalentní důkazní hodnoty.

Příjemci musí zajistit vedení dokumentace o projektech, která je dostatečnou pomůckou pro audit zaměřený na finanční toky.

Příjemci musí umožnit, aby doklady o projektech byly kdykoliv k dispozici pro inspekce prováděné oprávněnými osobami nebo subjekty. Doklady jsou archivovány v souladu s platnými předpisy.

4.2.2 Systém výběru projektů

Předkládání a schvalování projektů

Předkladatel projektu (budoucí příjemce) předkládá návrh projektové žádosti Zprostředkujícímu subjektu – SFŽP.

Zprostředkující subjekt posoudí formální úplnost projektové žádosti, její věcnou správnost a na základě metodiky zpracované ve spolupráci s Řídícím orgánem provede primární hodnocení projektu po stránce technické a environmentální.

Kritéria přijatelnosti a kritéria výběru projektů:

Při schvalování projektů jsou závazná následující kritéria:

- a) míra přínosu pro životní prostředí (včetně dopadů na zdraví obyvatelstva),
- b) soulad s **prioritními osami** uvedenými v NRP, NSRR (včetně referenčních cílů ochrany životního prostředí – podle environmentálního hodnocení projektu) a OP Životní prostředí, rovněž i SOZS,
- c) míra naplnění požadavků legislativy EU, závazky vyplývající z mezinárodních smluv, soulad se Státní politikou životního prostředí a jednotlivými složkovými politikami v sektoru životního prostředí,
- d) efektivnost vynaložených prostředků s ohledem na přínos pro životní prostředí a technická úroveň navrhovaného opatření ve srovnání s nejlepší dostupnou úrovní technologie (např. BAT),

- e) regionální aspekt – např. vazba na využití stávajících kapacit, priority regionálních politik, atd.,
- f) stanovisko příslušné Krajské pracovní skupiny,
- g) hospodářský a sociální přínos, zejména dopad na zaměstnanost,
- h) parametry žadatele (veřejný a soukromý sektor), ziskovost opatření (projektu), projektová a investorská připravenost žadatele,
- i) zajištění spolufinancování ze zdrojů ČR (SFŽP, kraje, obce, soukromé a jiné zdroje),
- j) vyhodnocení z hlediska rovnosti šancí (rovnost příležitostí mezi muži a ženami).

Výběrová kritéria a kritéria přijatelnosti všech prioritních os OP Životní prostředí mají návaznost na strategický cíl Atraktivní prostředí Národního strategického referenčního rámce, Priority A – Zlepšení kvality životního prostředí a na cíl této Priority – Zlepšení dostupnosti environmentální infrastruktury, obnovení a zvýšení kvality životního prostředí a podporu úspor energií. Prioritní osy 1 a 2 OP Životní prostředí mají též návaznost na strategický cíl Vyvážený rozvoj území, Prioritu A – Vyvážený rozvoj regionů a cíl této Priority – Vyvážený a harmonický rozvoj regionů vedoucí ke snižování disparit v socioekonomické úrovni mezi i uvnitř regionů ČR.

Kritéria přijatelnosti projektů týkajících se vodohospodářské infrastruktury budou vycházet z níže uvedených zásad pro stávající provozní smlouvy i nové provozní smlouvy:

- úprava stávajících provozních smluv v případě, že je to opodstatněné,
- vypsání výběrového řízení na provozovatele u nové samostatně technicky a ekonomicky oddělitelné infrastruktury a v případě naplnění požadavků vycházejících z koncesního zákona, případně zákona o veřejných zakázkách,
- přímá finanční spoluúčast provozovatele ve vztahu k délce nové provozní smlouvy,
- smluvní zajištění dlouhodobého výpočtu ceny pro vodné a stočné včetně nájemného,
- smluvní zajištění výkonových parametrů, jejich monitoringu a smluvních sankcí.

Konkrétní podmínky jsou stanoveny v Základních komentářích Generálního ředitelství pro regionální politiku k „Podmínkami přijatelnosti vodohospodářských projektů pro OP Životní prostředí v programovém období 2007 - 2013“ ze dne 6.srpna 2007 (viz příloha č. 7).

Návrhy doporučených projektů budou dále předloženy k projednání Řídícímu výboru, které je posoudí na základě hodnocení SFŽP. Řídící výbor projedná předložené projekty a navrhne Řídícímu orgánu žádosti ke schválení nebo k zamítnutí.

4.2.3 Realizace projektů

Řídící orgán informuje Zprostředkující subjekt o výsledcích jednání Řídícího výboru a o rozhodnutí Řídícího orgánu a následně Zprostředkující subjekt informuje příjemce o výsledku projednání žádosti. Řídící orgán může v souladu s čl. 36 Nařízení požádat EK o poskytnutí pomoci na přípravu projektů ze zdrojů EIB a EIF.

V případě schválení projektu zajistí Oddělení realizace plateb Zprostředkujícího subjektu proplácení faktur příjemci.

Režim předkládání žádostí o podporu příjemci je upraven v Implementačním dokumentu OP Životní prostředí a příslušné směrnici pro předkládání žádostí o podporu z FS a ERDF.

Formuláře žádostí jsou k dispozici elektronicky ve webovém rozhraní SFŽP, který zajišťuje rovněž poradenství pro žadatele.

4.2.4 Velké projekty

Velké projekty, tj. projekty jejichž celkové náklady přesahují částku 25 mil. EUR (50 mil. EUR, pokud jde o „energetické“ projekty financované z ERDF), jsou předkládány ke schválení EK. Řídící orgán je v souvislosti s předložením projektu povinen poskytnout EK informace v souladu s čl. 40 Nařízení. Řídící orgán může v souladu s čl. 37 Nařízení požádat EK o poskytnutí pomoci na přípravu těchto projektů – stejně jako projekty menšího rozsahu – z následujících zdrojů:

- EIB a EIF,
- Akčního plánu JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions), který má charakter technické pomoci v oblasti spolupráce mezi DG REGIO, EIB a EBRD a představuje další potenciální zdroj technické asistence pro členský stát a DG Regio.

Ministerstvo životního prostředí spolupracuje na tvorbě budoucích Akčních plánů JASPERS s Ministerstvem pro místní rozvoj, které plní úlohu „JASPERS Managing Agent“ pro Českou republiku.

Pro sektor životního prostředí se předpokládá využití iniciativy JASPERS pro posouzení velkých projektů prioritní osy 1 OP Životní prostředí, a to především z hlediska problematiky PPP a provozovatelských smluv, a při přípravě projektů v prioritních osách 2, 3 a 4, s nimiž zatím nejsou v ČR rozsáhlejší praktické zkušenosti z období realizace projektů ISPA a Fondu soudržnosti.

Aktuální Akční plán JASPERS pro sektor životního prostředí je k dispozici na internetových stránkách ministerstva (www.env.cz) v rubrice „Zahraniční vztahy/EU/Evropské fondy/OPŽP/JASPERS“.

Postup EK v oblasti velkých projektů

- EK může v souladu s čl. 41, odst. 1 Nařízení před přijetím konečného rozhodnutí konzultovat s externími odborníky včetně EIB,
- EK v souladu s čl. 41 Nařízení projekt zhodnotí a přijme rozhodnutí do 3 měsíců po jeho předložení členským státem,
- Jestliže EK odmítne poskytnout na velký projekt finanční příspěvek, oznámí členskému státu své důvody co nejdříve, nejpozději však do 3 měsíců.

Indikativní seznam velkých projektů je uveden v příloze č. 3.

4.3 Finanční řízení

Bez ohledu na odpovědnost Evropské komise za použití prostředků z rozpočtu EU jsou orgány v ČR zodpovědné za finanční řízení a kontrolu podpory v rámci operačního programu.

4.3.1 Platební a certifikační orgán

Výkonem funkce Platebního a certifikačního orgánu (PCO) pro strukturální fondy („SF“) a Fond soudržnosti („FS“) byl rozhodnutím ministra financí vydaném na základě usnesení vlády č. 198 ze dne 22. února 2006 pověřen odbor Národní fond Ministerstva financí.

Adresa:	Odbor Národní fond
	Ministerstvo financí
	Letenská 15, 118 10 Praha 1
Telefon:	+420 257 042 640
Fax:	+420 257 042 087

PCO provádí zejména následující činnosti:

- a) spravuje prostředky poskytnuté ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na účtech zřízených u ČNB,
- b) vypracovává a předkládá žádosti o průběžné platby a závěrečné platby Evropské komisi pro všechny programy na základě výkazů výdajů předložených řídicími orgány,
- c) přijímá platby z Evropské komise,
- d) na základě provedené kontroly správnosti Souhrnných žádostí převádí prostředky SF a FS na příjmové účty jednotlivých kapitol státního rozpočtu,
- e) účtuje o účetních případech za oblast prostředků PCO v rámci účetní jednotky Ministerstva financí,
- f) vede systém finančního výkaznictví pro prostředky PCO,
- g) certifikuje vynaložené výdaje a vypracovává certifikát o vynaložených výdajích, který zasílá spolu s žádostí o průběžnou platbu nebo závěrečnou platbu Evropské komisi,
- h) pro účely certifikace ověřuje řádné fungování řídicího a kontrolního systému na všech úrovních implementace, a to včetně kontrol na místě,
- i) vytváří a aktualizuje metodické pokyny pro provádění certifikace výdajů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a pro finanční toky a kontrolu prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti,
- j) vrací neoprávněně vyplacené výdaje, včetně úroků z nich, Evropské komisi, nebylo-li v souladu s pravidly ES rozhodnuto o jejich realokaci v rámci programu, ve kterém k neoprávněnému čerpání prostředků došlo,
- k) vrací nevyužité prostředky Evropské komisi,
- l) na základě odhadů vypracovaných ŘO předkládá aktualizované odhady týkající se žádostí o platby (výhled výdajů) Evropské komisi pro běžný a následující rok vždy do 30. dubna,
- m) vyhodnocuje čerpání alokací strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, resp. sleduje plnění pravidla $n+2$ ($n+3$).

Některé funkce a aktivity může PCO delegovat na Zprostředkující subjekt. Rozsah těchto delegovaných aktivit je stanoven v dohodě mezi PCO a Zprostředkujícím subjektem.

Finanční útvar je útvar provádějící platby příjemcům z prostředků státního rozpočtu, které mají být kryty prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a prostředky státního rozpočtu určenými na národní spolufinancování. V rámci OP Životní prostředí bylo Finančním útvarem pověřeno Oddělení realizace plateb v rámci Zprostředkujícího subjektu – SFŽP. Finanční útvar není zapojen do provádění a řízení OP Životní prostředí, aby tak bylo zajištěno oddělení funkcí v rámci subjektu. Finanční útvar:

- a) realizuje platby příjemcům z prostředků státního rozpočtu, které jsou kryty prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a prostředky státního rozpočtu určenými na národní spolufinancování,
- b) provádí přesnou a úplnou evidenci plateb příjemcům z prostředků státního rozpočtu.
- c) přijímá žádosti o platby příjemcům (autorizované příslušnými odbornými útvary Zprostředkujícího subjektu),
- d) provádí kontrolu žádostí před provedením platby, která zahrnuje zejména formální a početní kontrolu žádostí o platbu,

- e) zajistí vystavení platebních příkazů pro převod prostředků ze státního rozpočtu – „kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí“ příjemcům,
- f) dodržuje pravidla vnitřního kontrolního systému,
- g) zajistí vystavení souhrnné žádosti na základě bankovních výpisů provedených plateb příjemcům z běžného účtu státního rozpočtu Ministerstva financí.

Odpovědnost za účtování přijatých a vydaných plateb do kapitoly 315 – Ministerstvo životního prostředí zůstává v gesci Odboru rozpočtu MŽP.

4.3.2 Finanční toky

Požadavky legislativy EU na systém a metodiku finančních toků z rozpočtu EU jsou definovány v Nařízení. Příspěvek strukturálních fondů a Fondu soudržnosti je stanoven v Národním strategickém referenčním rámci jako víceletý závazek na programové období 2007 – 2013. Ministerstvo financí vypracovalo Metodiku finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU pro období 2007 – 2013. Ministerstvo financí spravuje prostředky poskytované Evropskou komisí na financování programů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Veškeré platby z rozpočtu a do rozpočtu Evropské unie probíhají v EUR.

Prostředky strukturálních fondů a Fondu soudržnosti jsou Evropskou komisí zasílány na účet Platebního a certifikačního orgánu (PCO). V rámci PCO metodicky řídí finanční prostředky strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Oddělení metodiky finančního řízení a plateb, které rovněž realizuje převody prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti do státního rozpočtu.

Systém finančních toků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (dále jen SF/FS) OP je zajištěn prostřednictvím finančního toku přes státní rozpočet. Prostředky SF/FS jsou příjemcům předfinancovány na základě předložených žádostí ze státního rozpočtu. Žádosti příjemců jsou předkládány v měně CZK. Platební a certifikační orgán po obdržení souhrnné žádosti provádí proplacení prostředků SF/FS do kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí.

Platby příjemcům probíhají formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) případně modifikovaných ex-ante plateb (příjemce je povinen do 10 pracovních dnů po připsání podpory na svůj bankovní účet doložit úhradu dodavatelských faktur) následovně (též viz následující schéma):

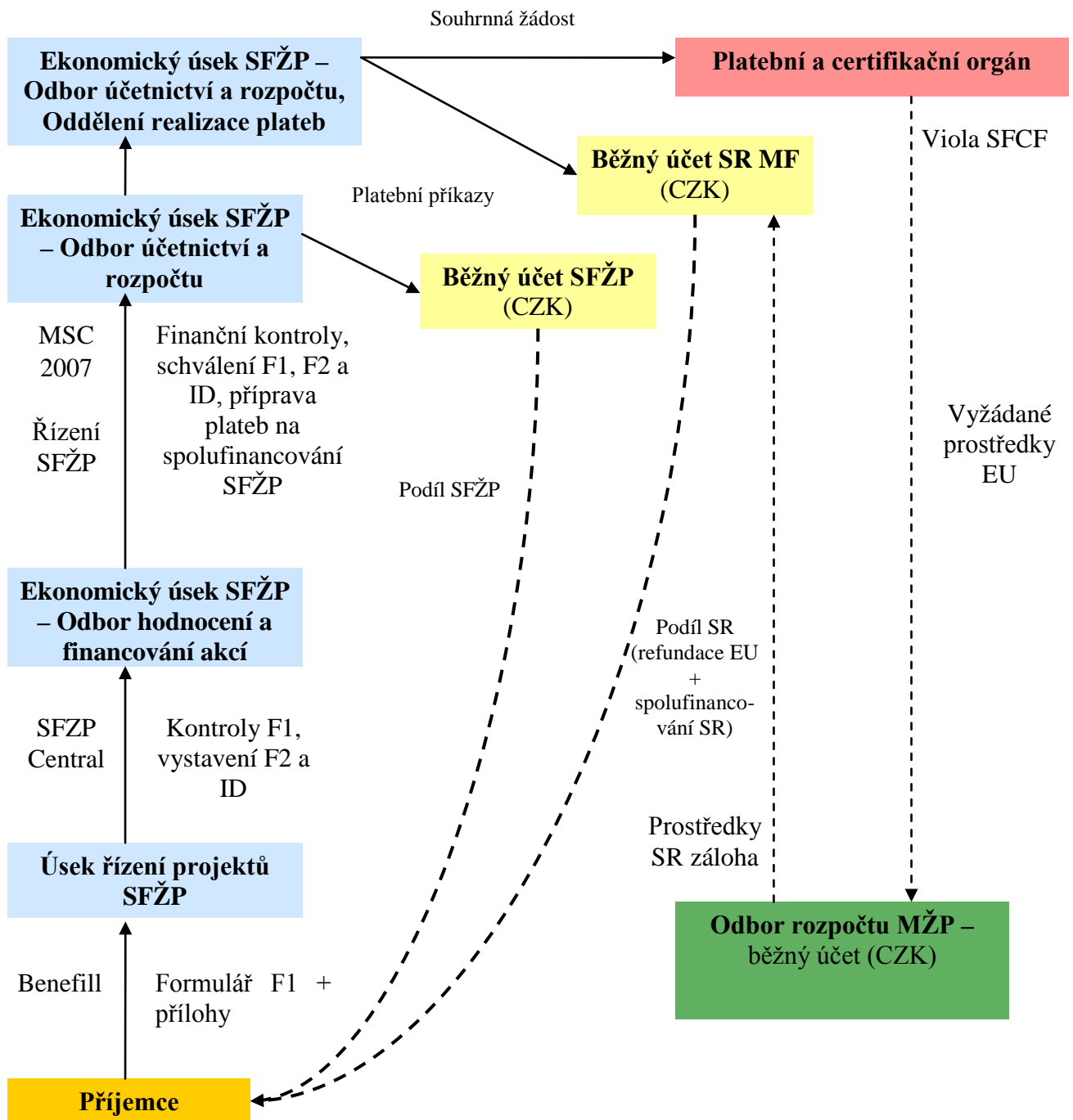
- a) příjemce na základě uskutečněných výdajů vystaví žádost o proplacení prostředků státního rozpočtu, přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení Zprostředkujícímu subjektu,
- b) ZS žádost příjemce schválí a zadá pokyn Oddělení realizace plateb ZS k provedení platby na účet příjemce,
- c) Oddělení realizace plateb ZS zajistí platbu ze státního rozpočtu na účet příjemce,
- d) příjemce potvrdí příjem platby kopií bankovního výpisu, případně potvrdí i úhradu dodavatelských faktur,
- e) v rámci delegované činnosti Oddělení realizace plateb ZS na základě provedených úhrad ze státního rozpočtu vystaví souhrnnou žádost o provedení platby prostředků SF/FS z účtu Platebního a certifikačního orgánu do kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí,
- f) Platební a certifikační orgán provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočtení prostředků z CZK na EUR je datum zaevidování v systému VIOLA Platebním a certifikačním orgánem) a následně úhradu prostředků SF/FS do kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí,

- g) Platební a certifikační orgán žádá po provedení certifikace Evropskou komisí o doplnění prostředků na jeho účet,
- h) Evropská komise žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet Platebního a certifikačního orgánu.

Předpokladem pro zaslání žádosti o průběžnou platbu a závěrečnou platbu (viz níže) Evropské komisi je certifikace uskutečněných výdajů (dále jen „certifikace“), kterou provádí Platební a certifikační orgán. Tento výkon nesmí být delegován na jiné subjekty.

Cílem certifikace je získání ujištění o tom, že nastavené řídicí a kontrolní systémy zajišťují řádné finanční řízení a že jsou při implementaci dodržovány předpisy EU a ČR vztahující se k poskytování pomoci ze SF a FS.

SCHÉMA ADMINISTRACE ŽÁDOSTI O PLATBU – OP Životní prostředí

Legenda ke schématu:

F 1 – žádost příjemce o platbu

F 2 – prohlášení o schválení a příkaz k proplacení způsobilých výdajů

ID – interní doklad SFŽP

Pravidla pro platby uskutečňované Evropskou komisí

Prostředky určené pro financování jsou alokovány Evropskou komisí na základě rozhodnutí o poskytnutí příspěvku z fondů pro každý operační program. Výši ročního závazku EU stanovuje Komise každý rok zpravidla do 30. dubna.

Platební a certifikační orgán má povinnost předložit Komisi odhad týkající se žádostí o platby pro daný a následující rok. Řídící orgán předkládá odhady předpokládaných výdajů Platebnímu a certifikačnímu orgánu do konce března tak, aby odhady mohly být zaslány Komisi do konce dubna.

Zálohová platba – Záloha je rozdělena na jednotlivé fondy a operační programy, přičemž při jejich poskytování Komisí se postupuje v souladu s článkem 82 Nařízení.

Průběžné platby – Platební a certifikační orgán žádá Evropskou komisí o doplnění zůstatku na běžném účtu daného operačního programu třikrát ročně. Poslední žádost o průběžnou platbu v kalendářním roce musí být doručena Evropské komisi do 31. října. Evropská komise provede transfer požadovaných prostředků do 2 měsíců od přijetí žádosti na příslušný účet. Celkový součet zálohové platby a průběžných plateb nesmí překročit 95 % celkové alokace EU na daný operační program, což ověří Řídící orgán.

Platba konečného zůstatku – Tato platba může být vyplacena na základě žádosti o platbu konečného zůstatku, která musí být Komisi předložena Platebním a certifikačním orgánem nejpozději do 31. března 2017 s tím, že jako součást žádosti jsou předloženy následující dokumenty v souladu s článkem 89 Nařízení:

- a) žádost o závěrečnou platbu a certifikované prohlášení o uskutečněných výdajích,
- b) prohlášení hodnotící platnost žádosti o platby konečného zůstatku a zákonnost a řádnost transakcí, kterých se týká závěrečný výkaz výdajů, který bude doložen závěrečnou kontrolní zprávou,
- c) závěrečná zpráva o provádění operačního programu, včetně informací uvedených v článku 67 Nařízení.

Vracení prostředků do rozpočtu EU – Prostředky nevyužité⁴ nebo poskytnuté v rozporu s právními předpisy nebo vydanými rozhodnutími nebo dohodami se vracejí do rozpočtu EU. Vrácení nevyužitých a nesprávně použitých prostředků provádí PCO. Ten také vede evidenci o částkách vrácených do rozpočtu EU a zároveň vypracovává roční zprávu o vrácených částkách.

Popis oběhu finančních toků v rámci OP Životní prostředí

Finanční toky v rámci OP Životní prostředí jsou založeny na Metodice vydané Ministerstvem financí a probíhají následovně:

1. Evropská komise zasílá zálohovou platbu na účet PCO ve třech splátkách – 1. splátka v roce 2007, 2. splátka v roce 2008, 3. splátka v roce 2009,
2. Dodavatel zasílá fakturu příjemci podpory a požaduje její proplacení,
3. Příjemce zkontroluje správnost předložené faktury,
4. Příjemce zasílá kopie faktur Zprostředkujícímu subjektu a požaduje úhradu odpovídajícího podílu dotace,
5. Příslušný útvar Zprostředkujícího subjektu předá zkontrolované doklady spolu s osvědčením o provedené práci Oddělení realizace plateb ZS a žádá proplacení prostředků pro příjemce z prostředků státního rozpočtu – „kapitola 315 – Ministerstvo životní prostředí“,

⁴ Za nevyužité se považují prostředky, není-li v průběhu 36, resp. 24 měsíců ode dne schválení příspěvku ze strukturálních fondů Evropskou komisí zaslána Evropské komisi žádná žádost o platbu.

6. Oddělení realizace plateb ZS proplatí příjemci příslušný podíl dotace dle rozhodnutí o financování akce z prostředků státního rozpočtu,
7. Poté, co příjemce potvrdí příjem platby kopií bankovního výpisu s údajem o příjmu, Oddělení realizace plateb předá souhrnnou žádost o prostředky EU na PCO,
8. PCO převede prostředky EU na účet státního rozpočtu – „kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí“,
9. Řídící orgán předává na PCO 3x ročně souhrnný výkaz výdajů, který je podkladem pro provedení certifikace uskutečněných výdajů,
10. PCO zasílá certifikát Evropské komisi spolu s žádostí o provedení průběžné platby,
11. Evropská Komise zasílá průběžnou platbu na účet na PCO,
12. Na konci programovacího období Řídící orgán zasílá na PCO závěrečnou zprávu o implementaci programu,
13. PCO zasílá certifikát spolu s dalšími požadovanými dokumenty Evropské komisi a žádá o provedení platby konečného zůstatku,
14. Evropská komise provede platbu konečného zůstatku,
15. Nevyužité finanční prostředky jsou vráceny Evropské komisi.

Tento systém rovněž umožňuje, aby příjemce předložil ke kontrole dosud neuhrazené faktury. Po ověření jejich správnosti mu jsou proplaceny a příjemce teprve poté uhradí fakturu dodavateli. To umožňuje pro příjemce snazší přístup k prostředkům OP Životní prostředí.

4.4 Auditní systém - OP Životní prostředí

4.4.1 Auditní orgán

Auditním orgánem bylo v souladu s čl. 59 odst. 1 písm. c) nařízení Rady ES č. 1083/2006 (dále jen Nařízení) určeno usnesením vlády č. 198 ze dne 22. února 2006 Ministerstvo financí. Ministerstvo financí je Auditním orgánem pro všechny operační programy schválené pro čerpání finančních prostředků z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti v programovém období let 2007 až 2013. Ministerstvo financí je odpovědné za ověřování účinného fungování řídicího a kontrolního systému v rámci jednotlivých operačních programů.

Příslušným odpovědným útvarům na Ministerstvu financí je Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu.

Adresa:	Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu
	Ministerstvo financí
	Letenská 15, 118 10 Praha 1
Telefon:	+420 257 042 340
Fax:	+420 257 042 545

V souladu s požadavky Nařízení, nařízením Komise (ES) č. 1828/2006 a s českými právními předpisy provádí Auditní orgán (Centrální harmonizační jednotka) zejména následující činnosti:

- plní úkoly stanovené Auditnímu orgánu v Nařízení a dále v nařízení Komise (ES) č. 1828/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení,
- zajišťuje audit připravenosti řídicího a kontrolního systému programu,
- předkládá Komisi před podáním první žádosti o průběžnou platbu a nejpozději do 12 měsíců od schválení programu zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních

- systémů operačního programu, včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES,
- předkládá Komisi do 9 měsíců po schválení operačního programu strategii auditu zahrnující subjekty, které budou audity provádět,
 - předkládá každoročně Komisi aktualizovanou strategii auditu, metodu výběru vzorků pro audity operací a orientační plánování auditů zajišťující provedení auditů u hlavních subjektů a rovnoměrné rozložení auditů na celé programové období,
 - předkládá každoročně Komisi konsolidovaný plán auditů prostředků poskytovaných z fondů EU,
 - kontroluje čtvrtletně plnění konsolidovaného plánu auditů a informuje o tomto plnění Platební a certifikační orgán,
 - zajišťuje metodické vedení Pověřených subjektů auditního orgánu,
 - dohlíží na kvalitu auditů ve veřejné správě prováděných Pověřenými subjekty auditního orgánu,
 - podílí se na tvorbě a aktualizaci metodických pokynů pro provádění auditu ve veřejné správě,
 - předkládá každoročně v období od roku 2008 do roku 2015 Komisi výroční kontrolní zprávu, která obsahuje zjištění z auditů provedených během předchozího roku v souladu se strategií auditu operačního programu jakož i nedostatky zjištěné v řídicích a kontrolních systémech programu. Informace týkající se auditů provedených po 1.červnu 2015 budou zahrnuty do závěrečné zprávy o kontrole, která je podkladem pro prohlášení o uzavření,
 - vydává každoročně pro Komisi stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené Komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné,
 - předkládá prohlášení o částečném uzavření, ve kterém hodnotí zákonnost a řádnost dotčených výdajů dle článku 88 Nařízení,
 - předloží Komisi nejpozději do 31.března 2017 prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o závěrečnou platbu a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů,
 - provádí analýzu nahlášených nesrovnalostí pro účely zpracovávání prohlášení o uzavření nebo částečném uzavření,
 - zpracovává každoročně zprávu o výsledcích finančních kontrol za operační program pro vládu ČR,
 - zajišťuje, že Platební a certifikační orgán obdrží pro účely certifikace výsledky všech provedených auditů OP Životní prostředí,
 - zajišťuje další součinnost podle potřeby Pověřeného subjektu auditního orgánu,
 - zajišťuje, aby při auditorské činnosti byly zohledněny mezinárodně uznávané auditorské standardy,
 - provádí dohled nad výkonem auditu u Pověřeného subjektu auditního orgánu,
 - vykonává doplňkové audity OP Životní prostředí dle článku 62 odst. 1) Nařízení k auditům prováděným Pověřeným subjektem auditního orgánu,
 - poskytuje Pověřenému subjektu auditního orgánu jeden stejnopis zprávy, posuzující nastavení řídicích a kontrolních systémů programu včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES, kterou Auditní orgán předkládá Komisi nejpozději do 12 měsíců od schválení příslušného programu,

- poskytuje Pověřenému subjektu auditního orgánu jeden stejnopis zprávy, kterou auditní orgán předkládá Komisi do 9 měsíců po schválení příslušného programu popisující strategii auditu včetně subjektů, které budou audity provádět,
- poskytuje každoročně Pověřenému subjektu auditního orgánu jeden stejnopis zprávy, kterou Auditní orgán předkládá jednou za rok Komisi popisující aktualizovanou strategii auditu, metodu výběru vzorků pro audity operací a orientační plánování auditů zajišťující provedení auditů u hlavních subjektů a rovnoměrné rozložení auditů na celé programové období,
- umožní pracovníkům pověřených auditních subjektů zúčastnit se auditních misí Komise při ověřování aspektů řídicího a kontrolního systému, které vyplynuly z výroční kontrolní zprávy,
- vyměňuje si s Komisí dle čl. 73 odst. 1 Nařízení výsledky z provedených auditů řídicích a kontrolních systémů.

Auditní orgán může pověřit výkonem některých výše uvedených činností jiný subjekt, tím se nezbuje odpovědnosti dle čl. 59 odst. 1) písm. c) za ověřování účinného fungování řídicího a kontrolního systému. Způsob pověření, tj. veřejnoprávní smlouvou nebo usnesením vlády, závisí na typu subjektu.

4.4.2 Pověřený subjekt Auditního orgánu

Pověřeným subjektem auditního orgánu pro OP Životní prostředí je Ministerstvo životního prostředí, určené usnesením vlády č. 760 ze dne 11.července 2007. Příslušným odpovědným útvarem na Ministerstvu životního prostředí je útvar interního auditu a finanční kontroly, který funkci Pověřeného subjektu auditního orgánu vykonává odděleně od funkce Řídicího orgánu a Platebního a certifikačního orgánu.

Při výkonu činností se řídí Pověřený subjekt auditního orgánu Zásadami pro činnost auditního orgánu a pověřených subjektů auditního orgánu, které tvoří přílohu usnesení vlády č. 760 ze dne 11. července 2007.

Pověřený subjekt auditního orgánu provádí audity systémů a operací dle čl. 62 odst. 1 písm. a) a b) Nařízení na všech úrovních implementační struktury OP Životní prostředí.

Pověřený subjekt auditního orgánu dále zejména:

- poskytuje součinnost při auditu shody řídicího a kontrolního systému operačního programu,
- kontroluje čtvrtletně plnění části konsolidovaného plánu auditů, která je v jeho působnosti,
- při plánování auditů zajistí, aby audity byly rozloženy rovnoměrně na celé programové období, byly vykonávány na vhodném vzorku operací,
- při provádění auditů postupuje v souladu s mezinárodně uznávanými auditorskými standardy,
- informuje Auditní orgán o organizačním, materiálním a personálním zabezpečení výkonu auditu,
- informuje Auditní orgán o všech závažných skutečnostech, které by mohly ohrozit výkon auditu,
- umožní pracovníkům Auditního orgánu provádět dohled nad výkonem auditu Pověřeným subjektem auditního orgánu,

- poskytuje Auditnímu orgánu na jeho vyžádání údaje, pokud si je vyžádá příslušný orgán Evropské unie,
- předává zprávy z vykonaných auditů Řídícímu orgánu.

Pověřený subjekt auditního orgánu předává Auditnímu orgánu:

- zprávy z vykonaných auditů,
- zprávy z vykonaných auditů Zprostředkujícího subjektu OP Životní prostředí,
- podklad pro zprávu posuzující nastavení řídicího a kontrolního systému operačního programu, a to před podáním první žádosti Komisi o průběžnou platbu,
- podklad pro strategii auditu zahrnující metodu, která bude použita a metodu výběru vzorku pro audit operací v rozsahu stanoveném auditním orgánem,
- podklad pro konsolidovaný roční plán auditů,
- podklad pro výroční kontrolní zprávu, která bude obsahovat zjištění z auditů provedených během předchozího dvanáctiměsíčního období končícího 30. června referenčního roku, jakož i zjištěné nedostatky v řídicích a kontrolních systémech programu, a to nejpozději do 30. září referenčního roku,
- podklad pro stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předkládané Evropské komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné, a to každoročně, nejpozději do 30. září referenčního roku,
- podklady pro závěrečnou kontrolní zprávu při uzavření programu, a to nejpozději do 31. prosince 2016.

Je přípustná pouze jedna úroveň pověření (tj. Pověřený subjekt auditního orgánu nemůže pověřit další subjekt na základě veřejnoprávní smlouvy dle správního řádu).

4.4.3 Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

4.4.4 Auditní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise se přesvědčí, že v rámci operačního programu byly zavedeny a účinně fungují řídicí a kontrolní systémy v souladu s článkem 72 odst. 1 Nařízení. Tento audit provádí Evropská komise na základě výročních kontrolních zpráv a výročního stanoviska auditního orgánu a vlastních auditů.

Evropský účetní dvůr, který v rámci své působnosti vykonává samostatné a nezávislé kontroly vyplývající z jeho působnosti.

4.4.5 Nesrovnalosti

V souladu s čl. 70 Nařízení všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu mají povinnost nejpozději do 30 dnů od zjištění nahlásit Řídícímu orgánu zjištěná podezření na nesrovnalosti. Řídící orgán podezření prošetří a ta, která se na základě kontrolních zjištění prokáží jako opodstatněná, podle jejich charakteru řeší nebo předá věcně příslušným orgánům k zahájení správního nebo soudního řízení. Řídící orgán zároveň

vypracuje v MSC2007 hlášení nesrovnalosti, které je bez zbytečného prodlení, nejpozději však do 15. dne následujícího měsíce od ukončení kontroly, zasláno Platebnímu a certifikačnímu orgánu, Centrální harmonizační jednotce a pracovníkovi sítě AFCOS. Hlášení kontrolních orgánů je třeba vždy považovat za opodstatněné.

4.5 Monitorování

4.5.1 Monitorovací výbor

Monitorovací výbor se zřizuje v souladu s článkem č. 63 Nařízení. Cílem Monitorovacího výboru je zajistit účinnost a kvalitu poskytované pomoci. Dle pravidel EK musí být fáze monitorování oddělena od řízení programu.

Členy Monitorovacího výboru jsou zástupci MŽP a SFŽP, zástupci dalších ministerstev (např. MMR, MPO, MF, MD, Mze), dále delegovaný zástupce regionů, zástupce nevládních organizací, případně další. Členy výboru jmenuje na základě návrhů příslušných institucí ministr životního prostředí při uplatnění principu partnerství. Jednání Monitorovacího výboru se mohou zúčastnit i zástupci Evropské komise a zástupci EIB a EIF.

Povinností Monitorovacího výboru je zajistit dohled nad realizací OP Životní prostředí, zejména nad zajištěním souladu s předpisy ES a legislativou ČR a dosažením cílů programu při efektivním využití veřejných prostředků.

Monitorovací výbor bude zajišťovat zejména následující úkoly v souladu s čl. 65 Nařízení:

- sledování, realizace a vyhodnocení OP, jeho efektivnosti a účinnosti, zvážení a schválení kritérií pro výběr projektů, přičemž výběr kritérií se přezkoumává podle potřeb programu,
- hodnocení postupu při dosahování specifických cílů OP,
- analýza výsledků realizace OP,
- schvalování výroční a závěrečné zprávy OP před jejich zasláním Evropské komisi,
- navrhování změn, případně přezkoumání OP pro Řídící orgán za účelem dosažení cílů OP nebo zlepšení jeho řízení včetně finančního řízení,
- zvažování a schvalování veškerých návrhů na úpravu obsahu rozhodnutí Komise o příspěvku ERDF a FS.

4.5.2 Monitorovací systém

V souladu s články 66 a 76 Nařízení probíhá výměna dat mezi Evropskou komisí a Českou republikou elektronickou cestou. Pro výměnu dat a monitoring OP bude využíván jednotný integrovaný monitorovací systém strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, který zajistí monitorování na všech úrovních implementace (centrální, výkonné, žadatele/příjemce). Systém zajišťuje plnou podporu pro řízení, monitorování, hodnocení a administraci programů a projektů. Respektuje požadavky EK a zajišťuje požadovanou funkci sběru dat a předávání těchto dat EK a PCO.

Dle usnesení vlády č. 198/2006 je jednotný centrální informační systém pro řízení, monitorování a hodnocení programů a projektů zabezpečován z úrovně NOK. Základním prostředkem zajištění jednotnosti monitorovacího systému je stanovení rozsahu závazných dat a závazných postupů pro jejich pořizování a předávání na všech úrovních implementace, které jsou vymezeny Metodikou monitorování programů SF a FS 2007-2013.

Architektura jednotného integrovaného monitorovacího systému strukturálních fondů a Fondu soudržnosti vychází z řešení aplikované pro programové období 2004-2006. Monitorovací systém je koncipován jako tříúrovňový celek vzájemně komunikujících informačních systémů. Na centrální úrovni je to informační systém MSC2007, na výkonné úrovni a úrovni příjemce IS SFŽP. Řešení informačního systému vychází z principů definovaných v NSRR.

Centrální úroveň monitorovacího systému je provozována na technických prostředcích NOK, výkonná úroveň a úroveň příjemce na technických prostředcích SFŽP. Data mezi všemi úrovněmi monitorovacího systému SF a FS budou předávána v pravidelných intervalech daných Metodikou monitorování programů SF a FS 2007-13. Jednotným technickým řešením je zároveň garantována i dostatečná bezpečnost a konzistence přenášených dat. Uživatelé na všech úrovních monitorovacího systému SF a FS budou do systémů přistupovat prostřednictvím zabezpečeného rozhraní přes aplikační portál v rámci sítě Internet.

Pro předávání dat do systému EK SFC2007 ČR byla zvolena varianta prostřednictvím technického rozhraní a služeb internetu. Elektronická výměna dat mezi ČR a EK je zajišťována přenosem dat z informačního monitorovacího systému MSC2007 do databáze EK SFC2007. Znamená to přípravu požadovaných dat a následný přenos v rozsahu obecného nařízení a prováděcího nařízení v české databázi MSC2007. V této databázi byl vytvořen speciální modul, který slouží k autorizaci dat řídicími orgány odpovědnými za řízení a koordinaci programů fondů EU. Tento modul zajišťuje tvorbu a export validovaných dat řídicích orgánů, PCO a přes služby internetu do databáze Evropské komise SFC2007. Modul splňuje požadavek EK na eGovernment.

V souladu s článkem 58, písm. d) Nařízení monitorovací systém umožňuje předávat a zpracovávat data pro potřeby finančního výkaznictví, účetnictví, monitorování a hodnocení programu v elektronické podobě. Jednotný monitorovací systém obsahuje na úrovni operačního programu zejména tyto informace:

- programový dokument a základní parametry OP,
- finanční tabulky, stav čerpání a plateb,
- údaje o národním spolufinancování,
- údaje o jednotlivých projektech,
- plnění indikátorů,
- informace o kontrolách projektů a rovněž monitorovací zprávy,
- finanční monitoring na úrovni projektů,
- certifikaci plateb,
- sledování a hlášení nesrovnalostí.

Monitorovací systém mimo jiné umožňuje nastavení sestav a reportů pro potřeby subjektů zapojených do implementace programu, obsahuje webové rozhraní pro snadnou a efektivní komunikaci příjemce se ZS, předávání věcně správných a aktuálních dat a napojení na relevantní systémy státní správy (Viola, ISPROFIN, CEDR atd.).

Moduly jednotného informačního systému

MSC2007

Systém MSC2007 umožňuje věcný a finanční monitoring programů a projektů na centrální úrovni. Tento systém je v gesci NOK. Rovněž zajišťuje výměnu dat s informačními systémy Ministerstva financí (zejména s účetním systémem Viola SF/CF) a databází Evropské komise SFC2007.

IS SFŽP

Monitorovací systém IS SFŽP bude používán Řídicím orgánem a Zprostředkujícím subjektem pro operativní monitorování OP, evidenci detailních informací o projektech včetně finančních údajů. Systém rovněž umožňuje datovou komunikaci s příjemcem přes webové rozhraní po dobu životnosti projektu, zpracování žádostí o podporu, předkládání žádostí o platbu, monitorovacích zpráv atd. Zodpovědnost za správu monitorovacího systému má SFŽP.

Systém IS SFŽP je součástí jednotného monitorovacího systému a od svých počátků je budován tak, aby vyhověl plně požadavkům Metodiky monitoringu vydané Ministerstvem pro místní rozvoj, která je vodítkem pro všechny řídicí orgány v České republice v oblasti informačních systémů a monitorování, a přitom sloužil i specifickým potřebám Řídicího orgánu a Zprostředkujícího subjektu OP ŽP na řízení tohoto operačního programu.

Systém IS SFŽP umožňuje prostřednictvím rozhraní tok požadovaných dat do centrálního modulu a zajišťuje na všech úrovních implementace potřebná data pro řízení, monitorování a hodnocení programů a projektů včetně pravidelného sběru dat od příjemců pro účely sledování pokroku realizace projektů.

IS Viola

Pro potřeby účtování používá Platební a certifikační orgán informační systém VIOLA. Data do tohoto informačního systému jsou přenášena pomocí datového rozhraní z monitorovacího systému MSC2007. Za zajištění vazby mezi IS VIOLA a MSC2007 je odpovědné MMR a PCO.

Využití monitorovacího systému pro sledování odklonu od cílů programu

V případě, že Řídicí orgán na základě údajů z monitorovacího systému odhalí významný odklon od původně stanovených cílů operačního programu (čl. 48, odst. 3 Nařízení), neprodleně pověří evaluační jednotku, která zajistí pro ŘO OP ŽP provedení hodnocení tohoto odklonu. Významné odklony indikátorů od průběžných hodnot (více jak 25 %) jsou sledovány na úrovni výsledků a to nejméně dvakrát za programové období (více kapitola indikátory pro monitorování a hodnocení operačního programu). Výstupy hodnocení a Řídicím orgánem navržená řešení budou k dispozici Monitorovacímu výboru OP ŽP, který odklon od cílů, výsledky hodnocení a navržená řešení projedná. Odklon programu od stanovených cílů bude Řídicí orgán posuzovat na základě údajů o naplňování indikátorů.

4.5.3 Výroční a závěrečné zprávy o implementaci

Řídicí orgán předkládá Komisi výroční zprávu o implementaci (po schválení Monitorovacím výborem) do konce června následujícího roku, přičemž první zpráva bude Komisi předložena v roce 2008.

Závěrečná zpráva o implementaci bude postoupena Evropské komisi do 31.03.2017.

Všechny výroční a závěrečné zprávy o implementaci by měly obsahovat následující informace a to v souladu s čl. 67 Nařízení:

- a) pokrok, kterého bylo dosaženo při provádění OP a prioritních os ve vztahu k jejich konkrétním, ověřitelným cílům. Tento pokrok bude zhodnocen na základě hodnot programových indikátorů obsažených v OP,
- b) finanční provádění OP podrobně uvádějící u každé prioritní osy výdaje vyplacené příjemcem, které jsou zahrnuty do žádostí o platbu zaslaných ŘO, a odpovídající

příspěvek z veřejných zdrojů, celkové platby přijaté od EK a kvantitativní vyjádření finančních ukazatelů v souladu s čl. 67 odst. 2 Nařízení,

- c) orientační rozpis přidělených finančních prostředků podle kategorií,
- d) kroky, které ŘO nebo MV podnikly pro zajištění kvality a účinnosti provádění programu (opatření pro monitorování a evaluaci a přehled všech závažných problémů včetně přijatých opatření, využití technické pomoci),
- e) opatření přijatá za účelem poskytování informací o OP a zajištění jeho publicity,
- f) informace o závažných problémech týkajících se souladu s právními předpisy Společenství, které se vyskytly při provádění OP a opatření přijatá k jejich řešení,
- g) pokrok a financování velkých projektů,
- h) využití pomoci vrácené Řídicímu orgánu nebo jinému veřejnému orgánu v období provádění OP dle článku 98 (2) Nařízení.

Každoročně, poté co bude výroční zpráva postoupena Evropské komisi, budou EK a Řídicí orgán posuzovat hlavní výstupy z předchozího roku. Po tomto posouzení může EK vznést připomínky a Řídicí orgán bude Komisi následně informovat o opatřeních, přijatých na základě těchto připomínek. Pokud Evropská komise dojde k závěru, že přijatá opatření jsou nedostatečná, může doporučit Řídicímu orgánu změny vedoucí k zefektivnění monitorování nebo řízení podpory. Řídicí orgán by měl na takovéto doporučení reagovat zavedením doporučených změn a nebo vysvětlením, proč navržená doporučení nebyla akceptována.

Odstraňování nedostatků v monitorovacím a řídicím systému podle doporučení Komise je jednou z podmínek pro uskutečnění průběžných plateb.

4.6 Hodnocení programu

Evaluace OP Životní prostředí je prováděna v souladu s povinnostmi ustanovenými v rámci článků 47 až 49 Nařízení, v souladu s metodickými pokyny Evropské komise a v souladu s metodickými pokyny NOK.

Cílem evaluace je dle čl. 47 odst. 1 Nařízení:

- zvýšení kvality a efektivnosti pomoci poskytované z Fondů EU a její konzistence s cíli Evropské unie a České republiky,
- zdokonalení strategie a zefektivnění implementace operačního programu,
- zkoumání specifických strukturálních problémů České republiky a udržitelného rozvoje ve vztahu k předmětu operačního programu.

Za zajištění evaluace je odpovědný Řídicí orgán OP Životní prostředí, vlastní realizaci evaluačních projektů provádí pro Řídicí orgán externí evaluátoři tak, aby byla zaručena nezávislost hodnotitelů.

Evaluační jednotka

Řídicí orgán zajistí dostatečnou administrativní kapacitu pro aktivity spojené s evaluací, prováděných na úrovni Řídicího orgánu, v rámci kterých budou vykonávány především následující činnosti:

- návrh evaluačního plánu a jeho roční aktualizaci,
- realizaci evaluačního plánu (vypracování zadání pro výběr externího zadavatele, zadávání výběrových řízení pro realizaci evaluačních projektů, vytváření optimálních podmínek pro realizaci evaluačních projektů, jejich koordinace s využitím odborných skupin),
- vyhodnocování plnění evaluačního plánu,
- předkládání výsledků plnění evaluačního plánu Monitorovacímu výboru,

- rozvíjení evaluační kapacity pro OP Životní prostředí,
- presentaci výsledků evaluačních aktivit odpovědným subjektům,
- širokou publicitu výsledků evaluačních aktivit a šíření získaných zkušeností,
- komentáře k materiálům předloženým v rámci spolupráce s ostatními evaluačními pracovišti, včetně NOK.

Evaluační pracoviště Řídícího orgánu bude podporovat činnost evaluačního orgánu NOK účastí svých zástupců na činnosti pracovních a poradních orgánů NOK (pracovní a odborné skupiny) nebo i přímou spoluprací.

Evaluační plán

Evaluační plán OP Životní prostředí na celé programové období 2007 – 2013 je Řídícím orgánem sestavován v návaznosti na Evaluační plán NOK pro programové období 2007 – 2013 a v souladu s metodickými pokyny Evropské komise a NOK. Představuje rámcový plán všech aktivit Řídícího orgánu OP Životní prostředí pro zajištění hodnocení OP Životní prostředí a je vždy po roce aktualizován. Návrhy ročních evaluačních plánů budou prezentovány na jednání Monitorovacích výborů. Každý aktuální roční Evaluační plán bude v souladu s pracovním dokumentem číslo 5 EK obsahovat zejména:

- indikativní seznam evaluačních projektů,
- tématické zaměření každého evaluačního projektu,
- hlavní evaluační otázky,
- indikativní časový plán,
- finanční zdroje,
- koordinační mechanismy s NOK.

Navržené evaluační aktivity budou vycházet především z aktuálních potřeb Řídícího orgánu, Zprostředkujícího subjektu a potřeb NOK, přičemž se bude jednat o tyto evaluační aktivity:

Typy evaluací

V souladu s čl. č. 47 odst. 2 Nařízení se rozlišují dvě formy hodnocení:

- **strategické povahy**, za účelem posouzení vývoje programu ve vztahu k prioritám Společenství a členských států,
- **operativní povahy**, za účelem podpory monitorování programu.

Výsledky hodnocení jsou v souladu s čl. 47 odst. 3 Obecného nařízení zveřejňovány.

Hodnocení strategické povahy

Hodnocení strategické povahy má zejména poskytnou podklady pro strategické zprávy podle čl. č. 29 Obecného nařízení. Česká republika má povinnost předložit Evropské komisi dvě strategické zprávy, do konce roku 2009 a 2012.

Strategické hodnocení bude připraveno koordinovaně Evaluační jednotkou NOK formou rámcového zadání, společné metodiky a časového plánu, Řídící orgán OP Životní prostředí poskytne plnou součinnost při provádění těchto evaluací.

Hodnocení operativní povahy

Hodnocení operativní povahy jsou prováděna pro podporu a zlepšení implementace operačního programu. Předmětem těchto hodnocení je především porovnání předpokládaných cílů operačního programu s aktuálními výsledky a jsou soustředěné na finanční i věcný pokrok, efektivnost monitorovacího systému a indikátorů, rizika nebo zpoždování programu.

Tato hodnocení budou prováděna dle okamžité potřeby (ad hoc) Řídícího orgánu případně Zprostředkujícího subjektu zejména tam, kde monitorování programu vykáže podstatnou odchylku od vytyčených cílů nebo při revizi operačního programu.

Navržené evaluační projekty operativní povahy budou součástí ročních evaluačních plánů a budou zahrnovat tématické evaluace zaměřené zejména na následující oblasti:

- sledování podmínek navržených v rámci procesu SEA při vlastní realizaci operačního programu,
- efektivitu monitorovacího systému,
- vhodnost navržených indikátorů,
- vhodnost zvolených výběrových kritérií při výběru projektů,
- hodnocení absorpční kapacity v rámci jednotlivých cílových skupin žadatelů,
- hodnocení procesu administrace žádostí a další.

Hodnocení ex ante a ex post

V souladu s čl. 48 Nařízení bylo provedeno ex ante hodnocení OP Životní prostředí pro zlepšení připravovaných programovacích dokumentů a zajištění efektivnosti pomocí Společenství. Relevantní závěry a doporučení byly promítnuty do vlastního programového dokumentu OP Životní prostředí a implementačního dokumentu OP Životní prostředí (viz kapitola 2.7).

V souladu s čl. 49 Nařízení bude Evropskou komisí po skončení programového období ve spolupráci s Řídícím orgánem provedeno ex post hodnocení OP Životní prostředí.

Mimo uvedené aktivity mohou být části operačního programu hodnoceny v rámci evaluací prováděných NOK (v souladu s Evaluačním plánem NOK) a Evropskou komisí. Řídící orgán OP Životní prostředí poskytne při provádění těchto evaluací plnou součinnost. Výsledky evaluací budou v souladu s článkem 47 odst. 3 Nařízení uveřejňovány.

Pro potřeby evaluace je k dispozici jednotný informační systém, který poskytne relevantní data. Informace z monitorovacího systému budou k dispozici jak pro běžné operativní hodnocení, tak i pro ostatní evaluace.

4.7 Propagace

Podle článku 69 Nařízení a v souladu s Implementačním nařízením budou v souvislosti s OP přiměřeným způsobem prováděna informační a propagační opatření, jejichž cílem je zvýšení povědomí veřejnosti o OP a činnostech EU. Za zajištění propagace nese odpovědnost Řídící orgán, který zajistí zejména:

- a) informovanost případných příjemců pomoci, hospodářských a sociálních partnerů, subjektů prosazujících rovnoprávnost mužů a žen a příslušných nevládních organizací o příležitostech, které nabízená pomoc přináší,
- b) informovanost široké veřejnosti o úloze Společenství v poskytování pomoci prostřednictvím ERDF a FS a také o konečných výsledcích této pomoci,
- c) publicitu OP Životní prostředí,
- d) poskytování informací občanům EU a příjemcům pomoci s cílem zdůraznit roli Společenství a zajistit, aby byla pomoc z fondů transparentní.

vypracovávání Komunikačního plánu OP Životní prostředí na celé období implementaci programu a jeho předložení Evropské komisí. Vykazuje realizované aktivity Komunikačního plánu a informuje o tom Monitorovací výbor.

KAPITOLA 5. Finanční zajištění OP Životní prostředí

Finanční zajištění OP Životní prostředí zahrnuje dva prvky:

1. agregace finančních potřeb na bilančním principu z hlediska prioritních os programu,
2. rozdělení disponibilních finančních zdrojů na prioritní osy a časové úseky.

5.1 Nástroje pro dosažení cíle

Pro dosažení cíle jsou nutné následující kroky:

- a) retrospektiva dosud vynaložených prostředků za stávající programovací období 2004-2006,
- b) agregace potřebnosti zdrojů,
- c) rozdělení zdrojů na časové úseky (roky) a jednotlivé zdroje,
- d) finanční požadavky vyplývající z analýzy programu.

5.1.1 Stanovení disponibilních zdrojů z evropských fondů

Na základě schválení Národního strategického referenčního rámce pro období let 2007-2013 bylo stanoveno rozdělení prostředků ze zdrojů Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), Fondu soudržnosti (FS) a Evropského sociálního fondu (ESF) podle operačních programů cíle Konvergence.

OP Životní prostředí představuje jeden z nejvýznamnějších operačních programů cíle Konvergence jak z hlediska potřebnosti realizovat environmentální projekty, tak z hlediska výše zdrojového krytí těchto potřeb z evropských fondů.

Celková alokace prostředků z evropských fondů pro OP Životní prostředí je složena ze zdrojů ERDF (702 482 212 EUR) a ze zdrojů FS (4 215 384 886 EUR).

5.1.2 Aplikace efektivního finančního mechanismu

- a) pro ERDF, FS a ESF budou platit stejná pravidla implementace a metodiky finančních toků,
- b) časově méně náročný proces schvalování umožní zrychlení realizace a financování projektů – EK schvaluje pouze tzv. velké projekty s náklady nad 50 mil. EUR v případě životního prostředí,
- c) při finančním řízení alokovaných prostředků bude v období 2007-2010 aplikováno pravidlo N + 3, poté pravidlo N + 2,
- d) pro FS bude zrušena minimální hranice pro velikost projektu ve výši 10 mil. EUR,
- e) EK v návrzích nařízení negativně vymezuje pouze základní pravidla pro způsobilost výdajů,
- f) maximální míra spolufinancování bude stanovena na úrovni prioritní osy,
- g) po 1. 1. 2007 bude fungovat model finančních toků z evropských fondů přes státní rozpočet České republiky s tím, že Řídící orgán (MŽP) je oprávněn své pravomoci ve věci hodnocení žádostí a realizace finančních toků k příjemcům pomoci delegovat na Zprostředkující subjekt OP Životní prostředí, kterým bude Státní fond životního prostředí České republiky.

5.1.2.1 Použití měn

Finanční prostředky ERDF a FS budou Evropskou komisí (EK) zasílány na účet PCO – Platebního a certifikačního orgánu (Národní fond MF ČR) v měně EUR.

PCO po obdržení souhrnných žádostí provede platbu na účet kapitoly státního rozpočtu, ze které byly žádosti příjemce předfinancovány.

5.1.2.2 Monofondovost

Pro zdrojové krytí OP Životní prostředí platí zásada 1 prioritní osa = 1 evropský fond. V případě Prioritní osy 7 je použito křížové financování na aktivity, které by svou povahou spadaly pod Evropský sociální fond.

5.1.2.3 Platby příjemcům pomoci

Platby příjemcům pomoci budou probíhat formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů), přípustná je rovněž forma ex-ante plateb (formou zálohy poskytnuté příjemci ze státního rozpočtu).

Realizace plateb příjemcům pomoci bude probíhat průběžně a parciálně podle procentického podílu přiznané podpory z evropských fondů prostřednictvím finančních toků přes státní rozpočet.

5.1.3 Zajištěnost spolufinancování evropských fondů z české strany

Nutnou podmínkou pro to, aby z evropských fondů bylo v průběhu let 2007-2013 možné v rámci OP Životní prostředí vyčerpat plánované prostředky je dodržení spolufinancování z národních zdrojů ČR na úrovni operačního programu.

Povinnost zajistit prostředky na národní spolufinancování vyplývá z požadavku EK a z Usnesení Vlády České republiky č.1348 ze dne 30.11. 2006 o možnostech veřejných rozpočtů spolufinancovat fondy Evropské unie v letech 2007 až 2013, kterým vláda uložila povinnost stanovit výdaje státního rozpočtu na spolufinancování prostředků EU včetně programu OP Životní prostředí jako rozpočtovou prioritu.

Pro spolufinancování projektů ze strany ČR budou použity zdroje veřejných rozpočtů příjemců pomoci (obce, města a ostatní veřejné subjekty), zdroje SFŽP a zdroje státního rozpočtu republiky (kapitola MŽP). Pro zapojení soukromých zdrojů obchodních společností a ostatních právnických či fyzických osob platí pravidla přístupu do programu podle definice příjemce pomoci v jednotlivých prioritních osách OP Životní prostředí.

Zdrojem spolufinancování státu budou prostředky státního rozpočtu (kapitola MŽP) a prostředky SFŽP účelově určené jako rozpočtová priorita na spolufinancování programu OP Životní prostředí ve střednědobém rozpočtovém výhledu a v ročních rozpočtech MŽP a SFŽP. Prostředky státního rozpočtu (kapitola MŽP) i prostředky SFŽP určené na spolufinancování akcí budou souběžně převáděny příjemcům.

Pro účely Finančního plánu a finančního řízení OP Životní prostředí se z hlediska spolufinancování projektů v rámci OP Životní prostředí definují kategorie takto:

- a) celkové výdaje projektu: celkové rozpočtové výdaje projektu hrazené z veřejných i soukromých zdrojů včetně nezpůsobilých výdajů,
- b) způsobilé výdaje projektu: část celkových výdajů, která ve shodě s Nařízením EK může být spolufinancována z ERDF nebo FS,

- c) celkové zdroje tvoří příspěvek Společenství, národní veřejné zdroje a národní soukromé zdroje,
- d) veřejným výdajem (veřejným zdrojem) se rozumí výdaj, který pochází ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv, státních fondů, územních rozpočtů, rozpočtu EU, z rozpočtu mezinárodních organizací založených mezinárodní veřejnou smlouvou, anebo jakýkoli podobný výdaj. Za podobný výdaj se považuje výdaj pocházející z rozpočtu veřejnoprávních subjektů nebo sdružení jednoho nebo více regionálních nebo místních orgánů nebo veřejnoprávních subjektů jednajících v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby,
- e) národním veřejným výdajem se rozumí veřejný výdaj bez prostředků rozpočtu EU,
- f) veřejnoprávním subjektem se rozumí jakýkoliv subjekt, který:
 - je založený nebo zřízený za zvláštním účelem uspokojování potřeb obecného zájmu, který nemá průmyslovou nebo obchodní povahu,
 - má právní subjektivitu,
 - je financován převážně státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty; nebo je těmito orgány řízen; nebo je v jeho správním, řídicím nebo dozorčím orgánu více než polovina členů jmenována státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty,
- g) příspěvek Společenství - spolufinancování EU ze zdrojů ERDF a FS,
- h) národní soukromé zdroje: část celkových výdajů hrazená ze zdrojů fyzických osob a právnických osob, které nejsou veřejnoprávním subjektem,
- i) vlastní zdroje žadatele (příjemce pomoci):
 - vlastní finanční prostředky v majetku příjemce pomoci,
 - úvěry, půjčky, návratné finanční výpomoci a ostatní formy návratných finančních prostředků,
 - dary, příspěvky na výstavbu a ostatní nenávratná finanční plnění.

5.1.4 Veřejná podpora

V rámci OP Životní prostředí se předpokládá poskytování veřejné podpory v souladu s následujícími pravidly EK pro poskytování veřejné podpory:

- Pokyny Společenství ke státní podpoře na ochranu životního prostředí 2008/C 82/01,
- Nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 ze dne 15.12.2006, o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis,
- Bloková výjimka na základě pokynů k regionální podpoře na období 2007 – 2013 (2006/C54/08) je určena pouze pro investiční podporu v rámci nařízení Komise (ES) č. 1628/2006 ze dne 24.10.2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu,
- Nařízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6.8.2008, obecné nařízení o blokových výjimkách.

Řídící orgán zajistí, aby veřejná podpora udělená v rámci tohoto operačního programu byla v souladu s procesními a materiálními pravidly veřejné podpory aplikovanými v době, kdy byla veřejná podpora přidělena.

5.2 Postup pro dosažení cíle

5.2.1 Retrospektiva dosud vynaložených prostředků za stávající programovací období 2004-2006

Stav alokace podle opatření Priority 3 v rámci OP Infrastruktura k 09/2006 je uveden v Tab. 43.

Při hodnocení průběhu čerpání finančních prostředků v rámci OP Infrastruktura, Priorita 3 – životní prostředí za období 2004-2006 lze konstatovat následující poznatky:

- a) postupné překonání počáteční nepřipravenosti žadatelů na administrativně náročný systém,
- b) značný převis poptávky v podobě zaregistrovaných žádostí o podporu projektů ve výši 160 mil. EUR nad nabídkou celkové alokace,
- c) odklady počátku realizace a financování podpořených projektů z důvodů vleklých výběrových řízení na dodavatele staveb,
- d) technické komplikace při rozšíření fungujících informačních systémů pro monitoring finančních toků (BENEFILL – SFZP CENTRAL – MSSF CENTRAL) o duální informační systém sledování státního rozpočtu (ISPROFIN).

5.2.2 Agregace potřebnosti zdrojů pro jednotlivé prioritní osy

Celkové požadavky podle kvalifikovaných odhadů MŽP schválených Vládou ČR s ohledem na zvážení absorpční kapacity dosáhly pro oblast životního prostředí výše 413,47 mld. CZK.

V období let 2004-2006 se ukázalo, že ČR má předpoklady pro dostatečnou absorpční kapacitu pro prostředky poskytované z rozpočtu EU, což lze dokumentovat například značným převisem poptávky (160 mil. EUR) v rámci Priority 3 – životní prostředí OP Infrastruktura v letech 2004 –2006.

Lze proto předpokládat, že i v budoucích letech je možné počítat s dostatečným množstvím projektů využívajících prostředky OP Životní prostředí.

Tab. 43 OP Infrastruktura - Stav čerpání finančního plánu ERDF– Priorita 3 k 08/2007 (v EUR)

Celková alokace	142 092 754
Zaregistrované žádosti o podporu - celkem	301 329 100
Převis žádostí nad alokací	159 236 346
Proplaceno konečným příjemcům	85 133 395
Zůstatek alokace	56 959 359

Stav k 8/2007

Tab. 44 Rozdělení zdrojů na časové úseky (roky) a jednotlivé zdroje OP Životní prostředí - dělení podle let a fondů (EUR, běžné ceny)

Období	Strukturální fondy (ERDF)	Fond soudržnosti (FS)	Celkem (ERDF + FS)
	1	2	3=1+2
2007	86 205 245	523 970 060	610 175 305
2008	90 804 359	549 384 640	640 188 999
2009	95 419 735	574 914 162	670 333 897
2010	100 257 642	601 630 760	701 888 402
2011	105 092 757	628 364 549	733 457 306
2012	109 904 133	655 007 331	764 911 464
2013	114 798 341	682 113 384	796 911 725
Celkem 2007-2013	702 482 212	4 215 384 886	4 917 867 098

POZNÁMKY:

1. Alokované roční hodnoty nepředstavují finanční výdaj běžného roku
2. Indikativní seznam a celkové náklady velkých projektů jsou uvedeny v Příloze č. 3 Programového dokumentu

Tab. 45 Finanční požadavky vyplývající z analýzy OP Životní prostředí (mil. EUR)

Finanční tabulka OP Životní prostředí - Prioritní osy podle zdrojů financování (EUR, běžné ceny)

Č.	Název prioritní osy	Fond	Příspěvek Společenství	Národní zdroje	Indikativní rozdělení národních zdrojů		Celkové zdroje	Míra spolufin	Pro informaci	
					Národní veřejné zdroje	Národní soukromé zdroje			EIB	jiné zdroje
					a	b(=c+d)				
1	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	FS	1 988 552 501	350 921 030	350 921 030	0	2 339 473 531	85%		46 690 000
2	Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	FS	634 146 020	111 908 121	111 908 121	0	746 054 141	85%		18 680 000
3	Udržitelné využívání zdrojů energie	FS	672 971 287	118 759 639	118 759 639	0	791 730 926	85%		14 510 000
4	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	FS	776 505 331	137 030 353	137 030 353	0	913 535 684	85%		17 140 000
5	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF	60 605 709	10 695 125	10 695 125	0	71 300 834	85%		4 470 000
6	Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF	599 423 825	105 780 675	105 780 675	0	705 204 500	85%		0
7	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF	42 452 678	7 491 649	7 491 649	0	49 944 327	85%		0
8	Technická pomoc	FS	143 209 747	25 272 308	25 272 308	0	168 482 055	85%		0
Celkem			4 917 867 098	867 858 900	867 858 900	0	5 785 725 998	85%	0	101 490 000
Celkem FS			4 215 384 886	743 891 451	743 891 451	0	4 959 276 337	85%	0	97 020 000
Celkem ERDF			702 482 212	123 967 449	123 967 449	0	826 449 661	85%	0	4 470 000

Míra spolufinancování vztahována k veřejným zdrojům. Soukromé zdroje jsou uvedeny pro informaci ve sloupci "Jiné zdroje".

Seznam zkratek

6. EAP	6. Akční program ES pro životní prostředí
AFCOS	Koordinační systém proti podvodným jednáním (Anti-Fraud Coordination Structure)
AO	Auditní orgán
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
BAT	Nejlepší dostupná technologie (Best Available Technology)
BREF	Přijaté referenční dokumenty BAT
BSK	Biologická spotřeba kyslíku
CEDR	Centrální evidence dotací z rozpočtu
CeHO	Centrum pro hospodaření s odpady
CZT	Centrální zdroje tepla
ČGS	Česká geologická služba
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČZU	Česká zemědělská univerzita
EEZ	Elektrická a elektronická zařízení
EFF	Evropský rybářský fond
EHK OSN	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIA	Posouzení vlivů na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)
EIB	Evropská investiční banka (European Investment Bank)
EIF	Evropský investiční fond (European Investment Fund)
EK	Evropská komise
EMAS	Schéma environmentálního managementu a auditu podniku (Eco Management and Audit Scheme)
EO	Ekvivalentní obyvatel
EPER	Evropský registr emisí znečišťujících látek
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj (European Regional Development Fund)
ES	Evropská společenství
ESF	Evropský sociální fond (European Social Fund)
ETAP	Environmental Technologies Action Plan
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FS	Fond soudržnosti (Cohesion Fund)
HCB	Hexachlorbenzen
HDP	Hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast

CHSK	Chemická spotřeba kyslíku
IOP	Integrovaný operační program
IPPC	Integrovaná prevence a ochrana před znečištěním (Integrated Pollution and Prevention Control)
IRZ	Integrovaný registr znečištění
ISAO	Informační systém auditního orgánu
ISO	Norma organizace International Standards Organization
ISOH	Informační systém odpadového hospodářství
ISPROFIN	Informační systém programového hodnocení
IT	informační technologie
JASPERS	Joint Assistance to Support Projects in European Region
LCP	Zvláště velké zdroje s tepelným příkonem nad 50 MW
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSC2007	Centrální informační systém
MSSF	Monitorovací systém strukturálních fondů
MV	Monitorovací výbor
MVE	Malé vodní elektrárny
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NČI	Národní číselník indikátorů
NIP	Národní implementační plán
NL	Nerozpustné látky
NNO	Nevládní neziskové organizace
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NP	Národní park
NPR	Národní program reforem
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS II	Regiony soudržnosti
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development)
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP	Operační program
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OSEZ	Odstraňování starých ekologických zátěží
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PCB	Polychlorované bifenylly
PCDD/F	Polychlorované dibenzo-p-dioxiny a dibenzofurany
PCO	Platební a certifikační orgán

PCT	Polychlorované terfenyly
PEZ	Primární energetické zdroje
PKÚ, s.p.	Palivový kombinát Ústí, státní podnik
PO	Prioritní osa
POH	Plán odpadového hospodářství
POPs	Persistentní organické polutanty
PPP	Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership)
PRV	Program rozvoje venkova
REACH	Registrace, hodnocení, schvalování a omezování chemikálií
ROP	Regionální operační program
PS OPŽP	Pracovní skupina pro OP Životní prostředí
ŘO	Řídící orgán
SEA	Posouzení vlivu strategie (dokumentu, plánu) na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment)
SEZ	Staré ekologické zátěže
SF	Strukturální fondy (Structural Funds)
SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
SHR	Strategie hospodářského růstu
SME	Malé a střední podniky (Small and Medium Enterprises)
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
SPŽP	Státní politika životního prostředí
SR	Státní rozpočet
SZÚ	Státní zdravotní ústav
ÚČOV	Ústřední čistírna odpadních vod
ÚSES	Územní systém ekologické stability
UHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚV	Úpravna vody
VD	Vodní dílo
VE	Vodní elektrárny
VIOLA	Manažerský a účetní systém pro prostředky ES
VOC	Těkavé organické látky (Volatile Organic Compounds)
ZCHÚ	Zvláště chráněná území
ZS	Zprostředkující subjekt

PŘÍLOHY

1. Přehled aglomerací, které nebyly doposud zařazeny do projektů pro splnění Směrnice Rady 91/271/EHS
2. Zrušena
3. Indikativní seznam velkých projektů (nad 25/50 mil. EUR)
4. Nejdůležitější ES předpisy transponované/adaptované v ČR v oblasti životního prostředí
5. Kategorizace pomoci Operačního programu Životní prostředí pro období 2007 – 2013 včetně předpokládaného příspěvku EU
6. Projekty ISPA a Fondu soudržnosti - sektor životní prostředí (2000-2006) - Indikativní odhad efektivity environmentálních investic
7. Dohoda mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013“ předložených EK 6. srpna 2007

Příloha 1:**Přehled aglomerací, které nebyly doposud zařazeny do projektů pro splnění Směrnice Rady 91/271/EHS.**

Vysvětlivky: k – kanalizace, ČOV - čistírna odpadních vod, VaK – Vodovody a kanalizace, SVS – Severočeská vodárenská společnost, PRVKUK – Plán rozvoje vodovodů a kanalizací ústeckého kraje

Kraj	Poznámka	Navrhovaná	Invest. náklady
Aglomerace	/navržené opatření/	opatření	(v tis. EUR)
Zlínský			
Zlechov	vlastní zdroje + SFŽP (bude se žádat)	ČOV, k	1473
Ústecký			
Chlumecko	Podle PRVKUK má obec splaškovou kanalizaci ukončenou ČOV Chlumecko a z části jednotnou kanalizaci, která likviduje odpadní vody od 82 % trvale bydlících obyvatel. Od 10 % trvale bydlících obyvatel jsou odpadní vody předčištěny v septických s odtokem do vodoteče a od 8 % v septických se vsakováním. Rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko - ekonomické únosnosti. S ohledem na výše uvedené není investice zařazena do žádného sdruženého projektu. (Odhad IN podle PRVKUK)	k	287
Střekov	Městská část Střekov je jednou z centrálních částí Ústí nad Labem, oddělená tokem Labe. Odkanalizování Střekova je řešeno jako součást kanalizačního systému města Ústí n. L. (Ani ostatní města rozdělená tokem nejsou brána jako dvě samostatné aglomerace.) Stávající ČOV vyhovuje směrnici EU 91/271/EHS, je pravděpodobné, že Střekov bude v budoucnu přepojen na centrální ČOV pro Ústí nad Labem v Neštémicích. S ohledem na výše uvedené není investice zařazena v žádném projektu sdruženého financování.	ČOV	2200
Vysočina			
Světlá nad Sázavou	vlastní zdroje, probíhá příprava investičních záměrů	k	233
Plzeňský			
Vejprnice		k	144
Jihočeský			
Ledenice	vzhledem k různému přístupu MŽP, MZe, SFŽP a kraje dosud nezjišťováno	k	202
Veselí nad Lužnicí	plánováno na r. 2015	k	0
Zliv	plánováno na r. 2015	k	0
Sezimovo Ústí	vzhledem k různému přístupu MŽP, MZe, SFŽP a kraje dosud nezjišťováno	k	280
Jihomoravský			
Rakvice	stávající ČOV se připravuje k rekonstrukci - přípravu zabezpečuje VaK Břeclav	k, ČOV	300
Tvrdonice	dostavba kanalizace je pouze v nových lokalitách zástavby	k	100
Moravská Nová Ves	dostavba kanalizace poměrně malého rozsahu z vlastních případně krajských zdrojů, není v studii připravenosti materiálu Mze	K, ČOV	133

Vranovice		K, ČOV	467
Liberecký			
Hodkovice n. M.	dle SVS, a.s. na kanalizaci napojeno 87 % obyvatel, rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko-ekonomické únosnosti	k	195
Smržovka	dle SVS, a.s. na kanalizaci napojeno 61 % obyvatel; rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko - ekonomické únosnosti	k	165
Hrádek nad Nisou	dle SVS, a.s. na kanalizaci napojeno 80 % obyvatel, kanalizační síť pokrývá podstatnou část obce, rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko - ekonomické únosnosti	k	140

Použitý kurz: 1EUR=30 Kč

Příloha 2:

Příloha byla zrušena.

Příloha 3:

Indikativní seznam velkých projektů podle nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (projekty nad 25 mil. eur) a podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 539/2010 ze dne 16. června 2010, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti, pokud jde o zjednodušení určitých požadavků a o některá ustanovení týkající se finančního řízení (projekty nad 50 mil. eur).

Projekt	Předpokládané náklady (mil. eur)	Odhadovaná výše podpory* (%)
Prioritní osa 1		
Chebsko - environmentální opatření	26,14	70
Projekt ochrany vod povodí řeky Dyje - II. etapa	65,49	73
Zlepšení kvality vody v řekách Jihlava a Svratka nad nádrží Nové Mlýny	29,08	72
Modernizace BČOV Pardubice ¹	25,50/23,62	70
Kanalizace a voda Křivoklátsko ²	34,72	69
Ústí nad Orlicí - kanalizace a ČOV ²	34,72	72
Čistá řeka Bečva II	76,60	74
Rekonstrukce a dostavba kanalizace v Brně	90,97	72
Zlepšení kvality vod horního povodí řeky Moravy - II. fáze	89,31	72
Celková přestavba a rozšíření ÚČOV na Císařském ostrově, stavba 1 - nová vodní linka včetně napojení	457,69	70
Prioritní osa 2		
Kladno - projekt náhrady černouhelného bloku K3	309,72	20 – 40
Prioritní osa 3		
Geotermální zdroj Litoměřice	57,34	20 – 40
Prioritní osa 4		
Sanace a rekultivace staré ekologické zátěže státního podniku Diamo na lokalitě Mydlovary - chemická úprava a odkaliště	31,32	85
EVO Most, Komořany	159,12	20 – 40
Krajské integrované centrum využívání komunálních odpadů v Moravskoslezském kraji	243,01	20 – 40
Plzeňská energetika, ZEVO Chotíkov	108,01	20 – 40
Sanace území postiženého nevhodnou likvidací sond po těžbě ropy	57,81	90
Prioritní osa 5		
<i>Realizace velkých projektů se v této Prioritní ose již nepředpokládá.</i>		
Prioritní osa 6		

<i>Realizace velkých projektů se v této Prioritní ose nepředpokládá.</i>
--

<i>Prioritní osa 7</i>

<i>Realizace velkých projektů se v této Prioritní ose již nepředpokládá.</i>
--

Použitý kurz: 1 EUR = 24, 215 Kč

**Příspěvek Společenství jako podíl způsobilých výdajů.*

¹ Projekt byl 16. srpna 2010 stažen z EK, protože došlo ke změně rozsahu projektu spojené se snížením celkových nákladů pod hranici 25 mil. EUR

²Projekt byl připravován jako „velký“, ale z důvodu změny hranice pro velký projekt v oblasti životního prostředí byl schválen jako individuální na národní úrovni.

Příloha 4:

Nejdůležitější ES předpisy transponované/adaptované v ČR v oblasti životního prostředí

Horizontální legislativa

- Směrnice Rady 85/337/EHS týkající se hodnocení účinků určitých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí, novelizovaná směrnicí Rady 97/11/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí.
- Směrnice Rady 90/313/EHS o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS
- Směrnice Rady 91/692/EHS standardizující a racionalizující zprávy k implementaci některých směrnic ve vztahu k životnímu prostředí
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí

Ochrana ovzduší

- Směrnice Rady 96/62/ES o hodnocení a řízení kvality vnějšího ovzduší a související dceřiné směrnice 92/72/EHS, 99/30/ES, 2000/69/ES, 2001/839/ES, 2002/3/ES, 2004/107/ES
- Rozhodnutí Rady 97/101/ES zavádějící reciproční výměnu informací a údajů z monitorovacích sítí a z jednotlivých stanic měřících znečištění ovzduší ve členských státech a jeho novela 2001/752/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/63/ES o omezování emisí těkavých organických látek (VOC) vznikajících při skladování benzínu a při jeho distribuci od terminálu k čerpacím stanicím
- Směrnice Rady 99/13/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin vznikajících při používání organických rozpouštědel při určitých činnostech a v určitých zařízeních, doplněná směrnicí 2000/541/ES ze dne 6.9.2000 stanovující kritéria pro posouzení národních plánů podle článku č. 6 směrnice Rady 99/13/ES, rozhodnutím Komise 2002/530/ES a směrnicí 2004/42/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty, směrnice Rady 2000/71/ES o přizpůsobení měřících postupů stanovených v přílohách I, II, III a IV směrnice Rady 98/70/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/17/ES, kterou se mění směrnice Rady 98/70/ES a rozhodnutí Komise 2002/159/ES o jednotném formuláři pro předkládání souhrnných údajů o jakosti paliv (gesce MPO)
- Směrnice Rady 93/12/EHS o obsahu síry v určitých kapalných palivách a směrnice Rady 99/32/ES o snižování obsahu síry určitých kapalných paliv a pozměňující a doplňující směrnici 93/12/EHS (není zcela v gesci MŽP)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/68/ES o sblížování zákonů členských států týkajících se opatření proti emisím plyných a tuhých znečišťujících látek ze spalovacích motorů instalovaných v nesilničních mobilních strojích (gesce MD)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/94/ES, týkající se dostupnosti informací pro spotřebitele o hospodárnosti ve spotřebě paliva a emisích CO₂ z hlediska uvádění nových vozidel na trh a rozhodnutí Komise 2001/677/ES (gesce MD)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/81/ES o národních emisních stropích pro některé látky znečišťující ovzduší

- Nařízení Rady č. 2037/2000(ES) o látkách, které porušují ozónovou vrstvu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/30/ES ze dne 8. května 2003 o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě (gesce MD)

Nakládání s odpady

- Směrnice Rady 89/369/EHS o prevenci znečišťování ovzduší z nových spaloven komunálního odpadu
- Směrnice Rady 94/67/ES o spalování nebezpečného odpadu, rozhodnutí Komise 97/283//ES o harmonizaci měřících metod k určení hmotnostní koncentrace dioxinů a furanů v emisích podle čl. 7(2) směrnice Rady 94/67/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES o spalování odpadu
- Směrnice Rady 75/442/EHS o odpadech
- Směrnice Rady 91/689/EHS o nebezpečném odpadu
- Směrnice Rady 78/176/EHS o odpadu z průmyslu oxidu titaničitého
- Nařízení Rady EHS 259/93 o kontrole a řízení pohybu zásilek odpadu uvnitř, do a z ES
- Směrnice Rady 75/439/EHS o nakládání s odpadními oleji
- Směrnice Rady 96/59/ES o odstraňování PCB a PCT
- Směrnice Rady 86/278/EHS o ochraně životního prostředí, zejména půdy, při použití čistírenských kalů v zemědělství
- Směrnice Rady 91/157/EHS o bateriích a akumulátorech obsahujících určité nebezpečné látky a navazující směrnice
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech a její novely 2004/12/ES a 2005/20/ES
- Směrnice Rady 99/31/ES o skládkách odpadu
- Směrnice Rady 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností (a navazující řada novelizujících předpisů)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/95/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadních elektrických a elektronických zařízeních a rozhodnutí 2004/312/ES

Ochrana vod

- Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod (gesce za předpis Mze)
- Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (gesce: Mze)
- Směrnice Rady 76/464/EHS o znečištění způsobeném určitými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí a její dceřinné směrnice (gesce: MŽP)
- Směrnice Rady 76/160/EHS o jakosti vody pro koupání (gesce: MZ)
- Směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu (MZ)
- Směrnice Rady 75/440/EHS o požadované jakosti povrchové vody určené pro odběr pitné vody v členských státech (Mze)
- Směrnice Rady 79/869/EHS o metodách měření a o četnosti odběrů a rozborů povrchové vody určené pro odběr pitné vody v členských státech (Mze)
- Rozhodnutí Rady 77/795/EHS ustavující společný postup pro výměnu informací o jakosti povrchových sladkých vod ve Společenství (MŽP)
- Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeném určitými nebezpečnými látkami (MŽP)

- Směrnice Rady 78/659/EHS o jakosti sladkých vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb (Mze)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (MŽP)

Ochrana přírody

- Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků
- Směrnice Rady 83/129/EHS o dovážení kůží z určitých tuleních mláďat a výrobků z nich odvozených do členských států
- Nařízení Rady 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulací obchodu těmito druhy (včetně řady prováděcích předpisů a upřesnění)
- Nařízení Rady č. 3254/91/EHS, zakazující ve Společenství používání nášlapných pastí a dovoz kožesin a výrobků z určitých druhů živočichů, pocházejících ze zemí, kde jsou k odchytu používány nášlapné pastí, nebo jiné způsoby, které nejsou v souladu s mezinárodními humánními standardy chytání zvířat do pastí
- Směrnice Rady 99/22/ES, týkající se držení divokých zvířat v zoologických zahradách

Průmyslové znečištění

- Směrnice Rady 84/360/EHS o znečišťování ovzduší z průmyslových závodů
- Směrnice Rady 88/609/EHS a 94/66/ES o omezování emisí některých škodlivin do ovzduší z velkých spalovacích zařízení – oba předpisy nahrazeny Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES o omezování emisí některých škodlivin do ovzduší z velkých spalovacích zařízení
- Směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění
- Směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Rozhodnutí Rady 98/685/ES z 23. března 1998 k Úmluvě EHK OSN o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států
- Rozhodnutí Komise 98/433/ES z 26. června 1998 ke sjednocení kritérií výjimek podle článku 9 Směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Rozhodnutí Komise 99/82/ES z 9. dubna 1999 týkající se dotazníku ke Směrnici Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Rozhodnutí Komise 02/605/ES z 9. dubna 1999 týkající se dotazníku ke Směrnici Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000 o Revizi systému udělování eko-značky Společenství (ecolabelling)
- Nařízení Rady č. 761/2001 (EC) o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí průmyslových organizací na systému eko-managementu a auditu Společenství (EMAS II)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady o založení Evropského registru úniků a přenosů znečišťujících látek a o změně směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES. Návrh nařízení zakládá Evropský registr úniků a přenosů látek - schváleno 2. prosince 2005
- Rozhodnutí Rady jménem ES k Protokolu o PRTR - schváleno 2. prosince 2005

Chemické látky, GMO

- Směrnice Rady 86/609/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států o ochraně zvířat pro experimentální a jiné vědecké účely
- Směrnice Rady 90/219/EHS o uzavřeném nakládání s geneticky modifikovanými mikroorganismy
- Směrnice Rady 2001/18/ES o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 1946/2003 o přeshraničním pohybu geneticky modifikovaných organismů
- Směrnice Rady 87/217/EHS o prevenci a redukci znečišťování životního prostředí azbestem
- Směrnice Rady 67/548/EHS o sbližování právních a správních předpisů týkajících se klasifikace, balení a označování nebezpečných látek a dceřinné směrnice
- Nařízení Rady č. 793/93 (EHS) o hodnocení a kontrole rizika stávajících látek a nařízení dceřinná
- Nařízení Rady č. 2455/92 (EHS) o dovozu a vývozu některých nebezpečných látek – nahrazeno nařízením č. 304/2003/ES o vývozu a dovozu nebezpečných látek
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 98/8/ES o uvádění biocidních prostředků na trh
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 304/2003 o dovozu a vývozu nebezpečných chemických látek
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2004 o detergentech
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 850/2004 o perzistentních organických polutantech a o změně směrnice Rady 79/117/EHS

Změna klimatu

- Rozhodnutí Rady 1999/296/ES upravující Rozhodnutí Rady 93/389/EHS pro mechanismy monitorování emisí CO₂ a dalších skleníkových plynů
- Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/ES
- Decision No 280/2004/EC of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 concerning a mechanism for monitoring Community greenhouse gas emissions and for implementing the Kyoto Protocol

*Pozn.: 1) U předpisů z let 2004-2005 ještě nemusí být proces transpozice/adaptace ukončen.
2) Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny články citované v textu kap. 4 z Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. Po právní stránce předkládaný text nenahrazuje výše uvedené nařízení.*

Příloha č. 5:

Kategorizace pomoci Operačního programu Životní prostředí pro období 2007 – 2013 včetně předpokládaného příspěvku EU

Prioritní témata

Kód	Název	Příspěvek EU (EUR)
06	Pomoc malým a středním podnikům při prosazování výrobků a výrobních postupů šetrných k životnímu prostředí	158 614 627
12	Informační a komunikační technologie	11 030 239
39	Obnovitelná energie: vítr	6 679 385
40	Obnovitelná energie: solární	44 388 155
41	Obnovitelná energie: biomasa	155 682 275
42	Obnovitelná energie: hydroelektrická geotermální a další	44 388 155
43	Energetická účinnost, kogenerace, hospodaření s energií	676 833 317
44	Nakládání s domácím a průmyslovým odpadem	520 258 572
45	Hospodaření s vodou a její rozvod (pitná voda)	250 661 221
46	Úprava vody (odpadní voda)	1 344 868 832
47	Kvalita ovzduší	252 317 000
48	Integrovaná prevence a kontrola znečištění	160 647 006
50	Sanace průmyslových areálů a kontaminované půdy	256 246 759
51	Podpora biodiverzity a ochrana přírody (včetně projektu Natura 2000)	599 423 825
53	Předcházení rizikům	250 165 305
75	Vzdělávací infrastruktura	42 452 678
85	Příprava, provádění, monitorování a kontrola	94 518 433
86	Hodnocení a studie; informace a komunikace	48 691 314

Formy financování

Kód	Forma financování	Příspěvek EU (EUR)
01	Nevratná pomoc	4 917 867 098

Typ území

Kód	Druh území	Příspěvek EU (EUR)
01	Město	1 898 854 137
05	Venkovské oblasti (jiné než hory, ostrovy a řídké nebo velmi řídké osídlené oblasti)	3 019 012 961

Příloha č. 6:

Projekty ISPA a Fondu soudržnosti - sektor životní prostředí (2000-2006) - Indikativní odhad efektivity environmentálních investic

Předvstupní období 2000-2003							
Reg. č. EK	Projekty spolufinancované z ISPA/FS 2000-2003	Připojení EO kanalizace / vodovod [počet]	Kanalizace výstavba [m] / ČOV výstavba [počet]	Kanalizace rekonstrukce [m] / ČOV rekonstrukce [počet]	Vodovod výstavba [m] / ÚV výstavba [počet]	Vodovod rekonstrukce / ÚV rekonstrukce [počet]	Jiné investice
2000/CZ/16/P/PE/001	Rozšíření kanalizační sítě v Ostravě	55000 / -	17035 / 0	0 / 0	nvú	nvú	nvú
2000/CZ/16/P/PE/002	Výstavba kanalizační sítě v Brně	23200 / -	2945 / 0	21450 / 0	nvú	nvú	nvú
2001/CZ/16/P/PE/004	Dostavba systému zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v Podkrušnohorské oblasti	61500 / 21500	0 / 0	8300 / 5	0 / 0	6000 / 1	nvú
2001/CZ/16/P/PE/005	Intenzifikace a rekonstrukce ČOV a kanalizační sítě města Jihlava	24170 / -	350 / 0	3700 / 1	nvú	nvú	nvú
2001/CZ/16/P/PE/008	Dobudování a rekonstrukce kanalizační sítě města Olomouc	39910 / -	15977 / 0	5675 / 0	nvú	nvú	nvú
2001/CZ/16/P/PE/009	Ochrana vod v povodí řeky Dyje	84000 / -	2000 / 1	73000 / 3	nvú	nvú	nvú
2002/CZ/16/P/PE/010	Nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou v regionu Jesenicka	7704 / 2140	1100 / 0	0 / 1	1250 / 0	0 / 0	nvú
2002/CZ/16/P/PE/012	Čistá řeka Bečva	20000 / -	142500 / 2	7500 / 6	nvú	nvú	nvú
2000/CZ/16/P/PE/003	Komplexní monitoring a hodnocení stavu hydrosféry	Jiné:	403 nové vrty	9 nové+13 rek.stanice	532 měřicí přístroje	16 prameny	75 rek.vrty
2002/CZ/16/P/PE/013	Zajištění standardů Evropské unie ve vodárenské soustavě Jižní Čechy	0 / 55000	nvú	nvú	42621 / 0	0 / 1	nvú
2002/CZ/16/P/PE/014	Rekonstrukce stokové sítě Žďár nad Sázavou	23000 / -	0 / 0	19296 / 0	nvú	nvú	nvú
2003/CZ/16/P/PE/016	Nakládání s odpady v Brně	Jiné:	2 nové kotle,	třídící linka	parní turbína	kapacita:	220000t / rok
2003/CZ/16/P/PE/017	Znojmo - rekonstrukce kanalizace	24500 / -	0 / 0	25000 / 0	nvú	nvú	nvú
Celkem 2000-2003		362984 / 78640	181907 / 3	163921 / 16	43871 / 0	6000 / 2	nvú

Zkrácené plánovací období 2004-2006

Reg. č. EK	Projekty spolufinancované z FS 2004	Připojení EO kanalizace / vodovod [počet]	Kanalizace výstavba [m] / ČOV výstavba [počet]	Kanalizace rekonstrukce [m] / ČOV rekonstrukce [počet]	Vodovod výstavba [m] / ÚV výstavba [počet]	Vodovod rekonstrukce / ÚV rekonstrukce [počet]	Jiné investice
2004/CZ/16/C/PE/001	Karviná - rozšíření kanalizace	21000 / -	16200 / 0	0 / 0	nvú	nvú	nvú
2004/CZ/16/C/PE/002	Příbram - úprava ČOV	12500 / -	0 / 0	0 / 1	nvú	nvú	nvú
2004/CZ/16/C/PE/003	Doplnění vodohospodářské infrastruktury města Plzeň	25500 / 12500	23000 / 0	0 / 0	11400 / 0	0 / 0	nvú
2004/CZ/16/C/PE/004	Rekonstrukce úpravny vody a čistírny odpadních vod a rekonstrukce a dokončení kanalizace v povodí Lužické Nisy	45000 / 0	8400 / 0	3600 / 1	0 / 0	0 / 1	nvú
2004/CZ/16/C/PE/005	Karlovy Vary - regionální vodohospodářský projekt	22000 / -	7100 / 1	7500 / 1	nvú	nvú	nvú
2004/CZ/16/C/PE/007	Klatovy - čisté město	15000 / 7000	24366 / 0	0 / 0	0 / 0	11935 / 0	nvú
2004/CZ/16/C/PE/008	Rozšíření kanalizace v aglomeraci Beroun	7000 / -	16300 / 0	0 / 0	nvú	nvú	nvú
2004/CZ/16/C/PE/014	Zlepšení kvality vod horního povodí řeky Moravy - 1. fáze	10380 / -	16992 / 0	10132 / 2	nvú	nvú	nvú
2004/CZ/16/C/PE/015	Odkanalizování a čištění odpadních vod v povodí řeky Radbuzy	9050 / -	44750 / 0	12950 / 8	nvú	nvú	nvú
2004/CZ/16/C/PE/016	Břeclavsko - rekonstrukce a výstavba vodohospodářské infrastruktury v povodí řeky Dyje	4600 / 0	24545 / 1	18048 / 8	0 / 0	10850 / 1	nvú
Celkem 2004		172030 / 19500	181653 / 2	52230 / 21	11400 / 0	22785 / 2	0
Reg. č. EK	Projekty spolufinancované z FS 2005	Připojení EO kanalizace / vodovod [počet]	Kanalizace výstavba [m] / ČOV výstavba [počet]	Kanalizace rekonstrukce [m] / ČOV rekonstrukce [počet]	Vodovod výstavba [m] / ÚV výstavba [počet]	Vodovod rekonstrukce / ÚV rekonstrukce [počet]	Jiné investice
2004/CZ/16/C/PE/017	Olomouc - kanalizace - II. etapa	11800 / -	10789 / 0	32704 / 0	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/001	Střední Pomoraví/Hodonínsko	1350 / 0	6283 / 0	468 / 5	0 / 0	1851 / 1	nvú
2005/CZ/16/C/PE/002	Šlapanicko - Čistá Říčka a Rakovec	8943 / -	93799 / 0	0 / 0	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/004	Novostavba veřejné splaškové kanalizace a objektu ČOV v Kravařích	6444 / -	34244 / 1	0 / 0	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/006	Labe-Loučná	10940 / -	46819 / 0	0 / 2	nvú	nvú	nvú

2005/CZ/16/C/PE/008	Zajištění kvality pitné vody ve vodárenské soustavě jihozápadní Moravy - region Třebíčsko	- / 0	nvú	nvú	0 / 0	30815 / 1	nvú
2005/CZ/16/C/PE/010	Mladoboleslavsko čištění a odkanalizování odpadních vod	3300 / -	22710 / 0	0 / 1	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/014	Rekonstrukce a výstavba vodohospodářské infrastruktury v okrese Vyškov	1450 / -	2970 / 0	24025 / 4	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/016	Zlepšení kvality vod v oblasti soutoku řek Bečvy a Moravy	2401 / -	8280 / 0	9076 / 1	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/020	Čistá horní Úpa	6555 / -	29062 / 0	0 / 1	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/021	Cidlina	5140 / 0	39231 / 4	0 / 2	nvú	nvú	nvú
Celkem 2005		58323 / 0	294187 / 5	98939 / 16	0 / 0	32666 / 2	0
Reg. č. EK	Projekty spolufinancované z FS 2006	Připojení EO kanalizace / vodovod [počet]	Kanalizace výstavba [m] / ČOV výstavba [počet]	Kanalizace rekonstrukce [m] / ČOV rekonstrukce [počet]	Vodovod výstavba [m] / ÚV výstavba [počet]	Vodovod rekonstrukce / ÚV rekonstrukce [počet]	Jiné investice
2005/CZ/16/C/PE/003	Rekonstrukce stávajících a výstavba nových stok a zajištění množství a jakosti pitné vody v regionu Jihlavsko	660 / 310	3377 / 0	9253 / 0	10289 / 0	3833 / 0	nvú
2005/CZ/16/C/PE/011	Revitalizace povodí Olše I	17000 / -	96165 / 4	0 / 0	nvú	nvú	nvú
2005/CZ/16/C/PE/012	Náprava stavu kanalizační soustavy aglomerace Tábořsko	2060 / 0	5905 / 0	17873 / 0	0 / 0	7420 / 0	nvú
2005/CZ/16/C/PE/022	Čisté horní Labe	5600 / -	38479 / 0	0 / 0	nvú	nvú	nvú
Celkem 2006		25320 / 310	143926 / 4	27126 / 0	10289 / 0	11253 / 0	0
Celkem zkrácené plánovací obd. 2004-2006		255673 / 19810	619766 / 11	178295 / 37	21689 / 0	66704 / 4	nvú
Celkem ISPA a FS 2000-2006		618657 / 39310	801673 / 14	342216 / 53	65560 / 0	72704 / 6	nvú

Příloha č. 7:

Dohoda mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013“ předložených EK 6. srpna 2007

Komise se vyjadřuje k návrhu české strany na vyřešení situace v českém vodárenství (pro oblast pitné a odpadní vody) ve vztahu k provozování vodohospodářské infrastruktury soukromými provozovateli, který je obsažen v „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013“ předložených Komisi dne 06/08/2007 č.j. 55893/ENV/07, 2203/300/07 (dále jen „Návrh“).

Návrh obsahuje případy, kdy vlastníci vodohospodářské infrastruktury (obce, města, popř. jejich sdružení) smluvně převedli nebo převedou provozování infrastruktury na provozovatele s účastí soukromého kapitálu. Návrh je rozdělen na 4 hlavní kapitoly:

- a) Stávající provozní smlouvy;
- b) Nové provozní smlouvy;
- c) Kritéria pro posouzení nutnosti výběrového řízení na provozování infrastruktury spolufinancované z prostředků EU;
- d) Kvalita vodohospodářských služeb, nástroje podporující efektivitu.

Komise upozorňuje českou stranu na skutečnost, že níže uvedené komentáře se omezují na specifické body, které mají zvláštní význam pro vyjednávání českých operačních programů na programovací období 2007–2013. Nepředstavují důvod pro výjimku z uplatnění souladu s komunitárním právem, včetně veřejných zakázek, hospodářské soutěže a pravidel veřejné podpory, nebo se závěry, které vyplynou z další diskuze nad jinými záležitostmi obsaženými v Návrhu. Nejedná se o konečný souhlas Komise se všemi body Návrhu.

Česká strana uznává potřebu upravit výše zmíněné provozní smlouvy za účelem lepší vyváženosti mezi veřejným zájmem a zájmem spotřebitelů na jedné straně a privátními zájmy na straně druhé, stejně jako dlouhodobé udržitelnosti investic do vodárenské infrastruktury. Jedině za tohoto předpokladu bude umožněno financování z ERDF a FS v období 2007–2013.

Fungování Fondu soudržnosti a ostatních strukturálních fondů je upraveno principy a pravidly Smlouvy o ES, obzvláště čl. 274, podle kterého „Komise přidělí rozpočet, ..., na vlastní zodpovědnost ..., s ohledem na principy řádného hospodaření s finančními prostředky. Členské státy spolu s Komisí zaručí, že přidělené částky budou použity v souladu s principy řádného hospodaření s finančními prostředky.“

Čl. 27 nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 ze dne 25. června 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství, definuje tento princip jako povinnost Komise spravovat fondy ES podle zásad hospodárnosti, výkonnosti a efektivnosti. Zásada výkonnosti má zajistit „nejlepší vztahy mezi použitými zdroji a dosaženými výsledky“, a zásada efektivnosti „dosažení specifického souboru cílů a uskutečnění zamýšlených výsledků“.

Nařízení (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, se také odkazuje na tyto zásady, když uvádí, že je nutno zajistit „efektivnost, spravedlnost a udržitelný vliv přijatých opatření fondů“.

Specifická nařízení pro jednotlivé fondy stanoví, že ERDF (čl. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999) a Fond soudržnosti (čl. 2 nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94) byly založeny za účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti Společenství, což je důvodem pro zajištění hodnoty za peníze a sociálního a ekonomického přínosu Komisí a členskými státy, a to ve shodě se zdroji čerpanými z těchto Fondů.

1. Nové provozní smlouvy (část B Návrhu)

„Novými provozními smlouvami“ se v tomto návrhu rozumí smlouvy, které budou uzavřeny po schválení Operačního programu Životního prostředí pro programové období 2007–2013 (dále jen OP ŽP).

Pro nové provozní smlouvy, které budou uzavřeny v budoucnosti s provozovateli vodohospodářské infrastruktury, si je česká strana vědoma potřeby zajištění souladu s veškerou relevantní legislativou EU, včetně obecných pravidel a principů Smlouvy o ES a příslušných pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

Komise upozorňuje na skutečnost, že příspěvky z ERDF a FS na vodárenskou infrastrukturu v programovacím období 2007–2013 jsou přijatelné za předpokladu, že budou splněny následující podmínky pro nové provozní smlouvy vyplývající z Návrhu:

1.1. Délka trvání smluv

Za předpokladu, že se soukromý provozovatel nebude finančně podílet na investicích do výstavby, opravy nebo rozšíření vodárenské infrastruktury, spolufinancování z ERDF a FS bude přiděleno za podmínky, že délka trvání provozní smlouvy bude maximálně 10 let, přičemž i tato délka trvání musí být řádně odůvodněna.

Za předpokladu, že finanční podíl soukromého provozovatele do výstavby, opravy nebo rozšíření vodárenské infrastruktury je značný nebo byla uložena povinnost nebo podnět ke zlepšení výkonnosti vodárenské sítě, jejíž cenově efektivní realizace si vyžádá značné časové období, pak může být délka trvání provozní smlouvy prodloužena za splnění následujícího kritéria: smlouva bude respektovat princip proporcionality ve smyslu neomezení soutěže nad rámec toho, co je nutné pro zajištění návratnosti vložené investice a generování přiměřeného zisku.

1.2. Nastavení tarifů

U všech nových provozních smluv budou tarify (vodné a stočné) základním hodnotícím kritériem při výběru provozovatele.

1.3. Výkonová kritéria, monitoring a sankce

Provozní smlouvy musí obsahovat vhodná výkonová kritéria a ustanovení týkající se monitorování a sankcí, uvedená v části D Návrhu – Kvalita vodohospodářských služeb, nástroje podporující efektivitu.

Komise zaznamenala a podporuje úmysl české strany zavést modelovou provozní smlouvu a katalog relevantních výkonových parametrů pro zajištění uplatnění principů nejlepší mezinárodní praxe v nových provozních smlouvách.

1.4. Soulad s evropskou environmentální legislativou

Nové provozní smlouvy musí být v souladu s evropskou legislativou, zvláště se směrnicemi 98/83/ES (pitná voda) a 91/271/ES (městské odpadní vody).

2. Stávající provozní smlouvy (část A Návrhu)

2.1. „Stávajícími provozními smlouvami“ se myslí smlouvy uzavřené před vstupem České republiky do Evropské unie a dále smlouvy uzavřené před schválením OP ŽP 2007–2013 pod podmínkou, že tyto smlouvy byly uzavřeny při respektování pravidel daných právem Evropských společenství.

Komise konstatuje, že v České republice je několik rozdílných modelů využívání vodárenské infrastruktury, které jsou založeny na rozdílných typech vztahů mezi vlastníky a provozovateli.

Komise si uvědomuje, že některé projekty, které potenciálně mohou obdržet finanční podporu z FS nebo ERDF nejsou v současnosti provozovány žádným provozovatelem, některé si provozují municipality, v některých případech je provozní společnost plně vlastněna samotnými municipalitami a v dalších případech je vlastník a provozovatel totožný („smíšený model“).

Konečně, několik projektů spadá do kategorie tzv. „oddílného modelu“ provozování s dominantním vlivem veřejného sektoru, kde mají většinový vlastnický podíl municipality a kde (v souladu s ustanoveními Obchodního zákoníku) je možné obdržet zisk použít pouze pro obnovení nebo rozšíření vodárenské infrastruktury a nikoliv pro vyplácení dividend.

2.2 Část 2 tohoto komentáře popisuje situaci, kdy se česká strana dožaduje financování ze zdrojů alokace 2007–2013 ERDF a FS pro obnovu a rozšíření vodárenské infrastruktury a tato infrastruktura bude po jejím dokončení provozována společnostmi (veřejnými, soukromými, nebo společnostmi se smíšeným kapitálem) na základě dlouhodobých smluv, které vstoupily v platnost před schvalením OP ŽP 2007–2013. To je založeno na předpokladu, že financovaná obnovená nebo rozšířená infrastruktura nebude vytvářet nové dodatečné nebo oddělitelné služby a pro které nebude požadováno otevřené výběrové řízení na nového provozovatele. V situaci, kdy si výstavba infrastruktury vyžaduje výběrové řízení na nového provozovatele, se bude postupovat dle Části 1 komentáře.

2.3 Komise se dohodla se zástupci české strany, že ve vztahu ke všem stávajícím provozním smlouvám spadajících do kategorie oddílný model provozování (viz část A.1. Návrhu) nebude poskytována žádná finanční podpora Společenství na obnovu nebo rozšíření vodárenské infrastruktury, která je předmětem těchto smluvních vztahů, pokud smlouva:

(i) nebude zahrnovat adekvátní ustanovení k výkonovým parametrům, monitoringu a sankcím, dle pravidel a principů práva ES a nejlepší mezinárodní praxe; a

(ii) tarif nebude stanovován tak, aby byla podporována kvalita služeb poskytovaných spotřebitelům a současně došlo k zajištění dlouhodobé udržitelnosti infrastruktury; přitom se zohlední smluvní závazky a přiměřený ekonomický zisk provozovatele (s ohledem na část A.1.1.b Návrhu).

Takovéto úpravy ve stávajících provozních smlouvách musí být provedeny před tím, než je vydáno rozhodnutí dle Nařízení (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006, na jehož základě bude poskytována podpora příslušnému projektu na obnovu/rekonstrukci vodohospodářské infrastruktury.

Nicméně by mělo být poznamenáno, že podstatné změny smluv mohou vyžadovat nové výběrové řízení. Úpravy stávajících smluv bez nového výběrového řízení lze akceptovat pouze v tom případě, že nediskriminují ostatní potenciální poskytovatele služeb.

2.4. Jako doplnění ke dvou výše uvedeným podmínkám čl. 2.3. se Komise dále dohodla s českou stranou, že pro stávající provozní smlouvy spadajících do kategorie oddílný model provozování s dominantní účastí soukromého kapitálu (viz část A.1.1 Návrhu), že:

(i) projekty se stávající provozní smlouvou s datem platnosti do r. 2015 lze financovat z OP ŽP za předpokladu, že po vypršení platnosti stávající smlouvy bude nový provozovatel vybrán na základě podmínek v Části 1 tohoto komentáře. Důkaz podporující implementaci tohoto závazku bude vyložen v Závěrečné zprávě zmiňované v čl. 67 nařízení (ES) č. 1083/06;

(ii) projekty se stávající provozní smlouvou, která vyprší po r. 2022, nelze financovat z OP ŽP (pokud její trvání nebude zkráceno);

(iii) projekty se stávající provozní smlouvou s datem platnosti mezi r. 2015 a 2022 lze financovat, pokud bude její trvání zkráceno do r. 2015, jak uvedeno v odst. 2.4. (i). Tam kde smlouva nebude zkrácena k roku 2015 může, ve výjimečných případech, rozpočet EU financovat příslušné projekty při dodržení následujících podmínek ze strany českých orgánů:

- u projektů se stávající provozní smlouvou trvajících do r. 2020 česká strana Evropské komisi deklaruje, že výdaje nepřesahují 60 % (šedesát procent) maximálních způsobilých výdajů¹, a
- u projektů se stávající provozní smlouvou, která vyprší v r. 2021 a 2022 česká strana Evropské komisi deklaruje, že výdaje nepřesahují 30 % maximálních způsobilých výdajů.

2.5 Mohou nastat situace, kdy se podmínky provozování (tj. privatizace, prodej aktiv provozní společnosti třetím stranám, ať už veřejným, soukromým, nebo společností se smíšeným kapitálem, atd.), na základě kterých byla přiznána podpora z fondů, změni v průběhu implementace. V takových případech musí být Řídící orgán informován případ od případu a posoudí, zda tyto změny vytvoří nové příjmy odvozené ze způsobilých výdajů z investičních nákladů do vodárenské infrastruktury dle čl. 55 nařízení (ES) č. 1083/2006. V tom případě budou muset též zajistit, aby byly výše uvedené pokyny uplatněny i pro nový způsob provozování.

¹ Příspěvek z fondů na projekty generující příjem jako jsou např. vodohospodářské projekty je učen podle výpočtu „funding gap“. Maximální způsobilé výdaje nesmí přesáhnout současnou hodnotu investičních nákladů, po odečtení současné hodnoty čistého příjmu z investice za konkrétní referenční období (čl. 55 odst. 2 nařízení Rady č. 1083/2006).